

MAATALOUSALAN PERUSTUTKINTO 2009

MAATILATALOUDEN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
MAASEUTUYRITTÄJÄ
MAATALOUSTEKNOLOGIAN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
MAASEUTUYRITTÄJÄ
ELÄINTENHOIDON KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
ELÄINTENHOITAJA
TURKISTALOUDEN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
TURKISTARHAAJA

AMMATILLISEN
PERUSTUTKINNON
PERUSTEET

© Opetushallitus

Kansi: Mainostoimisto Pramedia Oy

Graafinen suunnittelu: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

Taitto: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

Viimeistely: **sedu**

ISBN 978-952-13-3977-6 (nid.)

ISBN 978-952-13-3978-3 (pdf)

Oy Fram Ab, Vaasa 2009

MÄÄRÄYS

11.6.2009

29 /011/2009

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät
Alan tutkintotoimikunnat

Voimassaoloaika: 1.8.2009 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen
antamiseen perustuu:

L 630/1998, 13 § 2 mom

A 811/1998, 10 §, 12 §

L 631/1998, 13 § 2 mom

Kumoo Opetushallituksen määräykset

23.4.2001 nro 24/011/2001

15.6.2007 nro 18/011/2007

sekä tämän tutkinnon osalta seuraavat määräykset

1.8.2001 nro 42/011/2001

19.6.2002 nro 34/011/2002

27.8.2004 nro 28/011/2004

30.9.2005 nro 32/011/2005

13.2.2007 nro 5/011/2007

AMMATILLISEN PERUSTUTKINNON PERUSTEET

Maatalousalan perustutkinto

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

-

Opetushallitus on päättänyt Maatalousalan perustutkinnon perusteista (opetus-
suunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet) liitteen mukaisesti.

Määräystä on noudatettava 1.8.2009 jälkeen alkavassa peruskoulutuksessa
(opetussuunnitelma-perusteinen koulutus) ja näyttötutkinnoissa. Ennen tämän
määräyksen voimaantuloa aloitettu koulutus ja näyttötutkintosuoritukset
voidaan saattaa loppuun määräyksien 23.4.2001 nro 24/011/2001 ja 15.6.2007
nro 18/011/2007 mukaisesti 31.7.2019 mennessä, ellei muista säädöksistä ja
määräyksistä muuta johdu.

Opetussuunnitelma-perusteisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulee
laatia ja hyväksyä opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon
perusteissa on määrätty.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä
päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden
mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää
mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Koulutuksen järjestäjä, tutkinnon järjestäjä ja tutkintotoimikunta eivät voi
jättää noudattamatta tätä määräystä tai poiketa siitä.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Opetusneuvos

Susanna Tauriainen

LIITE

Maatalousalan perustutkinnon perusteet

Opetushallitus

Hakaniemenranta 6, PL 380, 00531 Helsinki, puhelin 040 348 7555, faksi 040 348 7865, etunimi.sukunimi@oph.fi, www.oph.fi

Utbildningsstyrelsen

Hagnäskajen 6, PB 380, 00531 Helsingfors, telefon 040 348 7555, fax 040 348 7865, förmamn.eftermamn@oph.fi, www.oph.fi

SISÄLTÖ

	JOHDANTO	8
1	MAATALOUSALAN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN	9
	1.1 Maatalousalan perustutkinnon tavoitteet	9
	1.2 Maatalousalan perustutkinnon muodostuminen	12
	1.3 Elinikäisen oppimisen avaintaidot	16
	1.4 Jatko-opintokelpoisuus	19
2	PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	20
	2.1 Opetussuunnitelman laadinta ja sisältö	20
	2.1.1 Opetussuunnitelman yhteinen osa	21
	2.1.2 Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa	21
	2.1.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	22
3	PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA	23
	3.1 Yleistä näyttötutkintojärjestelmästä	23
	3.2 Näyttötutkintojen järjestäminen	23
	3.3 Näyttötutkinnon suorittaminen	23
	3.4 Näyttötutkinnon perusteet	24
	3.5 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	24
	3.6 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	25
	3.7 Todistukset	26
	3.8 Näyttötutkintoon valmistava koulutus	26
4	MAATALOUSALAN PERUSTUTKINNON AMMATILISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI	27
	4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat	27
	4.1.1 Työskentely maatalousalalla	27
	4.1.2 Maaseutuyrittäminen	31
	4.2 Maatilatalouden koulutusohjelma tai osaamisala, maaseutuyrittäjä	37
	4.2.1 Maan kasvukunnan ja tuotantoympäristön hoitaminen	37
	4.3 Maatalousteknologian koulutusohjelma tai osaamisala, maaseutuyrittäjä	42
	4.3.1 Maatalouskoneiden ja -laitteiden käyttäminen, huoltaminen ja korjaaminen	42
	4.4 Eläinten hoidon koulutusohjelma tai osaamisala, eläinlääkäri	47
	4.4.1 Eläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen	47
	4.5 Turkistalouden koulutusohjelma tai osaamisala, turkistarhaaja	53
	4.5.1 Turkiseläinten kasvattaminen	53

4.6	Kaikille valinnaiset tutkinnon osat	58
4.6.1	Peltokasvien tuottaminen	58
4.6.2	Paikallisesti valitun kasvin tuottaminen	63
4.6.3	Maatilatalouden tuotantoteknologian hallinta	67
4.6.4	Maatalous- ja maanrakennuskoneiden hyödyntäminen	71
4.6.5	Maatalouskoneiden huoltaminen ja korjaaminen	76
4.6.6	Automaation hyödyntäminen maataloudessa	80
4.6.7	Tuotantoeläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen	85
4.6.8	Pieneläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen	91
4.6.9	Paikallisesti valitun eläinlajin tuotanto tai hoito ja hyvinvoinnista huolehtiminen	96
4.6.10	Tarhattavien eläinten kasvattaminen ja hoitaminen	103
4.6.11	Luomutuotteiden tuottaminen	108
4.6.12	Palveluiden tuottaminen maaseudulla	113
4.6.13	Maataloustuotteiden jatkojalostus	118
4.6.14	Metsien hyödyntäminen	122
4.6.15	Rakentaminen maatilalla	125
4.6.16	Bioenergian tuottaminen	129
4.6.17	Turve-energian tuottaminen	134
4.6.18	Turkiseläinten rehun valmistaminen	140
4.6.19	Turkiseläinten jalostaminen	143
4.6.20	Turkiseläinten nahkonta	147
4.6.21	Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta	150
4.6.22	Tutkinnon osa ammattitutkinnosta	151
4.6.23	Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista	152
4.6.24	Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa	153
4.7	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa	154
4.7.1	Yrittäjyys	154
4.7.2	Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen	159
4.7.3	Ammattitaitoa syventävä ja laajentava tutkinnon osa	162
4.7.4	Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)	162
4.7.5	Lukio-opinnot	162
4.8	Ammattitaitoa syventävä ja laajentava paikallisesti tarjottava tutkinnon osa	163
4.8.1	Yritystoiminta	163
4.8.2	Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)	167
4.8.3	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammattillisessa peruskoulutuksessa	168
4.9	Ammattitaitoa osoittava oppinäyte	169
5	AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVIEN TUTKINNON OSIEN, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	170
5.1	Pakolliset tutkinnon osat	170
5.1.1	Äidinkieli	170
5.1.1.1	Äidinkieli, suomi	170
5.1.1.2	Äidinkieli, ruotsi	173
5.1.1.3	Äidinkieli, saame	173
5.1.1.4	Äidinkieli, viittomakieli	175

5.1.1.5	Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla	177
5.1.1.6	Äidinkieli, suomi toisena kielenä	179
5.1.1.7	Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	181
5.1.1.8	Äidinkieli, suomi viittomakielisille	182
5.1.1.9	Äidinkieli, romani	184
5.1.2	Toinen kotimainen kieli	185
5.1.2.1	Toinen kotimainen kieli, ruotsi	185
5.1.2.2	Toinen kotimainen kieli, suomi	187
5.1.3	Vieras kieli	189
5.1.3.1	Vieras kieli, A-kieli	189
5.1.3.2	Vieras kieli, B-kieli	191
5.1.4	Matematiikka	192
5.1.5	Fysiikka ja kemia	194
5.1.6	Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä-tieto	196
5.1.7	Liikunta	198
5.1.8	Terveystieto	199
5.1.9	Taide ja kulttuuri	201
5.2	Valinnaiset tutkinnon osat	203
5.2.1	Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat	203
5.2.2	Ympäristötieto	203
5.2.3	Tieto- ja viestintätekniikka	205
5.2.4	Etiikka	207
5.2.5	Kulttuurien tuntemus	209
5.2.6	Psykologia	210
5.2.7	Yritystoiminta	212
6	VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	215
7	OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	216
7.1	Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet	216
7.2	Arvioinnista tiedottaminen	216
7.3	Opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	216
7.4	Oppimisen ja osaamisen arviointi	218
7.5	Arvosanasta päättäminen	221
7.6	Arviointiaineiston säilyttäminen	222
7.7	Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen	222
7.8	Arvioinnin oikaiseminen	222
7.9	Todistukset	222
7.10	Arviointi erityisopetuksessa	226
7.11	Maahanmuuttaja- ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden arviointi	226
8	MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	228
8.1	Opinto-ohjaus ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	228
8.2	Työssäoppiminen ja työturvallisuus	230
8.3	Ammatillinen erityisopetus	231
8.4	Maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	233
8.5	Oppisopimuskoulutus	236

8.6	Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	236
8.7	Opiskelijahuolto	237
9	LIITEOSA	239
9.1	Maatalousalan kuvaus ja arvoperusta	239
9.2	Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatillisessa peruskoulutuksessa	240
9.3	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit	242

JOHDANTO

Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Perustutkinnon perusteisiin sisältyy sekä opetussuunnitelman perusteet että näyttötutkinnon perusteet, ja siksi perusteiden käsitteistöä on yhteinäistetty. Perustutkinnon perusteet on määräys, jolla ohjataan sekä koulutuksen että näyttötutkintojen järjestäjiä, ja tutkinnon perusteet – asiakirjan sähköisessä muodossa on tarvittaessa erotettavissa ammatillista peruskoulutusta (opetussuunnitelma-perusteista koulutusta) ja näyttötutkintoperusteista koulutusta koskevat osat. Luku 1 ja luku 4 sekä luvusta 9 ammattialan kuvaus ja arvoperusta ovat yhteisiä. Luvut 2, 5, 6, 7 ja 8 koskevat vain ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavia perustutkintoja ja luku 3 vain näyttötutkintona suoritettavia perustutkintoja.

Tutkinnon osa käsite vastaa aiempaa opetussuunnitelma-perusteisen koulutuksen käsitettä opintokokonaisuus. Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista sekä ammatillisessa peruskoulutuksessa myös ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista.

Ammatillisen perustutkinnon perusteissa on päätetty tutkinnon ja koulutusohjelmien tai osaamisalojen tavoitteet, tutkinnon muodostuminen, tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet, ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammatillisten tutkinnon osien osalta myös ammattitaidon osoittamistavat. Lisäksi perusteet sisältävät muita ammatillista peruskoulutusta ja näyttötutkintoja koskevia määräyksiä.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteet on määritelty oppimistuloksina (tiedot, taidot, osaaminen/pätevyys). Tältä pohjalta arvioinnin kohteet on kuvattu työprosessin, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin sekä työn perustana olevan tiedon ja elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintana.

Ammatillisen perustutkinnon perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjä hyväksyy ammatillista peruskoulutusta varten opetussuunnitelman. Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti.

MAATALOUSALAN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN

1.1 MAATALOUSALAN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET

Maatalousalan perustutkinnon suorittaneelta odotetaan laaja-alaisia ammatillisia perusvalmiuksia alan monimuotoisiin tehtäviin ja halua kehittää ammattitaitoaan jatkuvasti. Hän tuntee alansa perustyöt ja osaa työskennellä itsenäisesti, omatoimisesti ja vastuuntuntoisesti. Maatalousalan ammattilaisella tulee olla kokonaisnäkemys maatalouden harjoittamisen edellytyksistä ja maaseutuyrittämisen mahdollisuuksista. Hän toimii aktiivisesti ja vuorovaikutteisesti alansa koskevan lainsäädännön, määräysten ja sopimusten mukaisesti. Hän seuraa alansa markkinatilanteita ja niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mukauttaa toimintaansa niiden perusteella. Hänen on kyettävä ennakoimaan yrittämiseen liittyviä riskejä sekä ottamaan työnsä suunnittelussa huomioon toimintaympäristönsä kansainvälistymiseen, globalisaatioon ja ilmastomuutokseen liittyviä muutoksia. Hän osaa toimia ammattinsa edellyttämiin työryhmien ja tiimien jäsenenä ja haluaa verkostoitua sekä toisten yrittäjien kanssa että sopeutua työyhteisöönsä. Hän tuntee maatalousalan organisaatiot ja niiden avaintehtävät sekä osaa toimia yhteistyössä alan eri toimijoiden kanssa.

Maatalousalan ammattilainen osaa harjoittaa tuotantotoimintaa kustannus- ja laatu-tietoisesti, ympäristövastuullisesti ja eettisesti. Hän osaa käyttää ja huoltaa tavallisia alansa koneita ja laitteita turvallisesti ja kunnossapitäää tuotantorakennuksia. Hän tuntee kasvien kasvuun vaikuttavat tekijät niin pellolla kuin metsässäkin. Hän tuntee eläinten lajinmukaisen hoidon ja käyttäytymisen perusteet, osaa käsitellä eläimiä turvallisesti ja hän ymmärtää toimivansa osana turvallista kotimaista elintarvikeketjua.

Maatalousalan ammattilainen ottaa huomioon työnsä vastuullisuuden, fyysinen raskauden, riskialttiuden ja henkisen vaativuuden. Hän ylläpitää terveellisiä elintapoja ja toiminta- ja työkykyään. Hän tunnistaa työhönsä ja työympäristöönsä liittyvät vaarat ja terveyshaitat, osaa ennakoita ja suojautua niiltä sekä noudattaa alansa työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä ja ohjeita. Hän osaa ylläpitää ergonomisesti terveellistä ja turvallista työympäristöä sekä olla aloitteellinen työturvallisuuden kehittämisessä. Hän tuntee ja osaa käyttää työympäristön

teknisiä turvallisuusjärjestelmiä. Hän osaa ehkäistä onnettomuuksia sekä toimia oikein onnettomuus-, vaara- ja uhkatilanteissa.

Maatalousalan ammattilainen suhtautuu oikein työntekoon ja ylläpitää yhteisönsä ihmissuhteita. Hän kehittää tietojaan ja taitojaan, seuraa jatkuvasti alansa muutoksia ja tuntee vastuunsa omasta toiminnastaan. Hänen tulee tuntea ja arvostaa oman ammattialansa ja lähialueensa kulttuuria sekä tulla toimeen monikulttuurisessa ympäristössä ja selvittää myös kansainvälisillä työmarkkinoilla. Hän osaa toimia maatalousalan harjoittajana viestintä- ja kielitaitoisesti.

Maatilatalouden koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut maaseutuyrittäjä työskentelee monipuolisesti erilaisissa maaseutuyrityksissä. Hänellä on laajat perustiedot maan kasvukunnan ylläpidosta ja kasvien kasvuun vaikuttavista tekijöistä. Hänellä on hyvät tekniset taidot ja hän osaa käyttää ja huoltaa työssä tarvittavia koneita ja laitteita. Valintojensa mukaisesti hän hoitaa tuotantoeläimiä niiden hyvinvointia edistäen, harjoittaa suunnitelmallista metsätaloutta, palvelee asiakkaita tai käyttää ja suunnittelee yrityksensä tuotantoteknologiaa sekä toimii rakennuttajana. Hän kunnossapitää yritystoiminnassa tarvittavia rakennuksia sekä huolehtii yritystoimintaan liittyvistä ympäristöistä. Tutkinnon suorittanut seuraa aktiivisesti alansa kehitystä ja haluaa kehittyä ammatillisesti. Työssään hän toimii taloudellisesti ja kustannustietoisesti, laatu- ja ympäristövastuullisesti ja eettisesti. Hän huomioi paikalliset ja alueelliset näkökohdat mahdollisuuksina ja pyrkii verkostoitumaan muiden kanssa. Hän käyttää tietotekniikkaa toimintansa suunnitteluun ja seurantaan, yrityksensä viestintään ja toimintansa kannattavuuden arviointiin. Toimintansa suunnittelussa hän hyödyntää maatalousalan sidosryhmien palveluja. Hän osaa järjestää yrityksensä työt rationaalisesti ja tarvittaessa toimia työnantajana. Valintojensa mukaisesti hän pystyy toimimaan maatilatalouden eri ammattiteissa, kuten maanviljelijänä, tuotantoeläinten hoitajana, maatalouslomittajana, maataloustarvikekaupassa sekä lomitusta-, työ-, kone-, bioenergia- ja maisemanhoitopalveluja tarjoavissa yrityksissä yrittäjänä tai työntekijänä. Hänellä on edellytykset kehittää itseään ja suorittaa ammattitutkinto työkokemusta saatuaan.

Maatalousteknologian koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut maaseutuyrittäjä työskentelee työturvallisuusmääräysten mukaisesti tuotantoteknologiaan liittyvissä tehtävissä. Hän hyödyntää tietotekniikkaa tuotannon suunnitteluun ja seurantaan. Hän seuraa alansa kehitystä, muodostaa tuotannon laatuketjuja ja toimii yhteistyössä muiden kanssa. Hän toimii kustannustietoisesti ja arvioi toiminnan kannattavuutta sekä toimii ympäristövastuullisesti. Hän ennakoii ja arvioi alansa tarpeita. Valintojensa mukaan hän toimii maaseutuyrittäjänä, maatalouskoneurakoitsijana, huolto- ja korjaamoyrittäjänä, bioenergia-alan yrittäjänä tai työntekijänä, maataloustarvikekaupassa ja erilaisissa maataloille suunnatuissa palvelutehtävissä.

Eläintenhoidon koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut eläintenhoitaja hoitaa ja kasvattaa eläimiä erilaisissa eläintenhoitoalan yrityksissä. Hänellä on laajat perustiedot eläinten elintoinnista, ravitsemuksesta, terveydenhoidosta ja perinnöllisyydestä. Hän huolehtii erilaisten eläinten hyvinvoinnista ja tekee eläinten hoitotyöt voimassa olevien säädösten ja asetusten mukaisesti. Hän käyttää työssä tarvittavia koneita ja laitteita oikeilla työtavoilla, turvallisesti ja ympäristöystävällisesti. Hän seuraa alansa kehitystä sekä toimii osana kotieläintuotannon laatuverkostoa ja yhteistyössä muiden kanssa sekä käyttää tietotekniikkaa kannattavan eläintuotannon seurannassa ja suunnittelussa. Hän arvioi toiminnan kannattavuutta ja toimia kustannustietoisesti, mutta samalla myös eettisesti ja ympäristövastuullisesti. Eläintenhoitajalla on valmiudet perustaa eläintenhoitoalan yritys tai toimii eläintenhoitajana maatilalla, lomittajana, kotieläinpuistossa, eläintarhassa, tutkimuslaitoksissa, eläinklinikoilla ja muissa eläinalan yrityksissä. Eläintenhoiton koulutusohjelmassa voi erikoistua tuotantoeläinten ja/tai pieneläinten hoitamiseen ja hyvinvointiin. Hänellä on edellytykset kehittää itseään ja suorittaa eläintenhoitajan ammattitutkinnon työkoekemusta saatuaan.

Turkistalouden koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut turkistarhaaja toimii itsenäisenä turkistuottajana, eläinhoitajana ja lomittajana toisen palveluksessa, työntekijänä rehusekoittamoissa ja nahkontakeskuksissa sekä nahkalajittelijana huutokauppayhtiöissä. Turkistuottaja osaa huomioida yleiset edellytykset, joiden mukaan kasvatusta voidaan harjoittaa ja hänen on toimittava turkistuotantoa koskevien lakien ja asetusten mukaisesti. Hän noudattaa turkisten kasvatukseen liittyviä eettisiä toimintaperiaatteita ja hyvinvointinäkökohtia ja tuntee turkisalan sertifiointikriteerit. Hän huomioi alalle tyypilliset suhdannevaihtelut ja tuntee kannattavan tuotannon perusteet sekä toimii ympäristövastuullisesti. Hän toimii pitkäjänteisesti, tunnollisesti ja tarkasti. Tutkinnon suorittanut hoitaa ja käsittelee turkiseläimiä lajintarkasti. Hän tuntee jalostustyön perusteet ja noudattaa eettisen jalostustyön periaatteita, ja käyttää tietotekniikkaa jalostustyön apuna. Tutkinnon suorittaja on selvillä erilaisista tuotantotilaratkaisista ja hallitsee alan tärkeimmät koneet ja laitteet.

Lisäksi ammatillisessa peruskoulutuksessa tulee tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista (L630/98 5 §).

1.2 MAATALOUSALAN PERUSTUTKINNON (120 OV) MUODOSTUMINEN

MAATALOUSALAN PERUSTUTKINTO, 120 OV

AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

4. Ammatilliset tutkinnon osat, 90 ov

Tutkinnon osiin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 ov, yrittäjyyttä vähintään 5 ov ja opinnäyte vähintään 2 ov

4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat

4.1.1 Työskentely maatalousalalla, 10 ov

4.1.2 Maaseutuyrittäminen, 10 ov

4.2 Maatilatalouden koulutusohjelma, maaseutuyrittäjä

4.2.1 Maan kasvukunnan ja tuotantoympäristön hoitaminen, 30 ov

4.3 Maatalousteknologian koulutusohjelma, maaseutuyrittäjä

4.3.1 Maatalouskoneiden ja -laitteiden käyttäminen, huoltaminen ja korjaaminen, 30 ov

4.4 Eläinten hoidon koulutusohjelma, eläintenhoitaja

4.4.1 Eläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen, 30 ov

4.5 Turkistalouden koulutusohjelma, turkistarhaaja

4.5.1 Turkiseläinten kasvattaminen, 30 ov

4.6 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

Valittava yhteensä 40 ov kohdista 4.6–4.7

4.6.1 Peltokasvien tuottaminen, 20 ov

4.6.2 Paikallisesti valitun kasvin tuottaminen, 10 ov

4.6.3 Maatilatalouden tuotantoteknologian hallinta, 20 ov

4.6.4 Maatalous- ja maanrakennuskoneiden hyödyntäminen, 20 ov

4.6.5 Maatalouskoneiden huoltaminen ja korjaaminen, 10 ov

4.6.6 Automaation hyödyntäminen maataloudessa, 10 ov

4.6.7 Tuotantoeläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen, 20 ov

4.6.8 Pieneläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen, 20 ov

4.6.9 Paikallisesti valitun eläinlajin tuotanto tai hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen, 10 ov

4.6.10 Tarhattavien eläinten kasvattaminen ja hoitaminen, 10 ov

4.6.11 Luomutuotteiden tuottaminen, 10 ov

4.6.12 Palveluiden tuottaminen maaseudulla, 10 ov

4.6.13 Maataloustuotteiden jatkojalostus, 10 ov

4.6.14 Metsien hyödyntäminen, 10 ov

4.6.15 Rakentaminen maatilalla, 10 ov

4.6.16 Bioenergian tuottaminen, 10 ov

4.6.17 Turve-energian tuottaminen, 10 ov

4.6.18 Turkiseläinten rehun valmistaminen, 10 ov

4.6.19 Turkiseläinten jalostaminen, 10 ov

4.6.20 Turkiseläinten nahkonta, 10 ov

4.6.21 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, 10 ov

4.6.22 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta

4.6.23 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta

4.6.24 Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa, 10 ov

NÄYTTÖTUTKINNOSSA

4. Ammatilliset tutkinnon osat

4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat

4.1.1 Työskentely maatalousalalla

4.1.2 Maaseutuyrittäminen

4.2 Maatilatalouden osaamisala, maaseutuyrittäjä

4.2.1 Maan kasvukunnan ja tuotantoympäristön hoitaminen

4.3 Maatalousteknologian osaamisala, maaseutuyrittäjä

4.3.1 Maatalouskoneiden ja -laitteiden käyttäminen, huoltaminen ja korjaaminen

4.4 Eläintenhoiton osaamisala, eläintenhoitaja

4.4.1 Eläinten hoitaminen ja hyvinvointi ja hyvinvoinnista huolehtiminen

4.5 Turkistalouden osaamisala, turkistarhaaja

4.5.1 Turkiseläinten kasvattaminen

4.6 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

Valittava 2 tutkinnon osaa, jos valinta kohdistuu kokonaan kohtiin 4.6.1, 4.6.3, 4.6.4, 4.6.7 ja 4.6.8.

Valittava 3 tutkinnon osaa, jos valinta kohdistuu yhteen edellä lueteltuun tutkinnon osaan ja kahteen muuhun tutkinnon osaan kohdasta 4.6 tai valittava 4 tutkinnon osaa kohdasta 4.6, jos valinta ei kohdistu tutkinnon osiin 4.6.1, 4.6.3, 4.6.4, 4.6.7 ja 4.6.8.

4.6.1 Peltokasvien tuottaminen

4.6.2 Paikallisesti valitun kasvin tuottaminen

4.6.3 Maatilatalouden tuotantoteknologian hallinta

4.6.4 Maatalous- ja maanrakennuskoneiden hyödyntäminen

4.6.5 Maatalouskoneiden huoltaminen ja korjaaminen

4.6.6 Automaation hyödyntäminen maataloudessa

4.6.7 Tuotantoeläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen

4.6.8 Pieneläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen

4.6.9 Paikallisesti valitun eläinlajin tuotanto tai hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen

4.6.10 Tarhattavien eläinten kasvattaminen ja hoitaminen

4.6.11 Luomutuotteiden tuottaminen

4.6.12 Palveluiden tuottaminen maaseudulla

4.6.13 Maataloustuotteiden jatkojalostus

4.6.14 Metsien hyödyntäminen

4.6.15 Rakentaminen maatilalla

4.6.16 Bioenergian tuottaminen

4.6.17 Turve-energian tuottaminen

4.6.18 Turkiseläinten rehun valmistaminen

4.6.19 Turkiseläinten jalostaminen

4.6.20 Turkiseläinten nahkonta

4.6.21 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta

4.6.22 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta

4.6.23 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta

AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA		
4.7 Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 0–10 ov		
4.7.1 Yrittäjäyys, 10 ov		
4.7.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 2 ov		
4.7.3 Ammattitaitoa syventävä ja laajentava tutkinnon osa, 0–10 ov		
4.7.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot), 0–10 ov		
4.7.5 Lukio-opinnot, 0–10 ov		
4.8 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnot osat (perustutkintoa laajentavat osat)		
4.8.1 Yritystoiminta, 10 ov		
4.8.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista		
4.8.3 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa		
4.9 Opinnäyte ammatillisessa peruskoulutuksessa		
5. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa (yhteiset opinnot), 20 ov		
5.1 Pakolliset tutkinnon osat	Pakolliset	Valinnaiset
5.1.1 Äidinkieli	4 ov	0–4
5.1.2 Toinen kotimainen kieli	1 ov	0–4
5.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1 ov	
5.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, suomi	2 ov*	
5.1.3 Vieras kieli	2 ov	0–4
5.1.4 Matematiikka	3 ov	0–4
5.1.5 Fysiikka ja kemia	2 ov	0–4
5.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	1 ov	0–4
5.1.7 Liikunta	1 ov	0–4
5.1.8 Terveystieto	1 ov	0–4
5.1.9 Taide ja kulttuuri	1 ov	0–4
5.2 Valinnaiset tutkinnon osat		
5.2.1 Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat, ks. edellä kohdat 5.1.1 – 5.1.9		0–4
5.2.2 Ympäristötieto		0–4
5.2.3 Tieto- ja viestintäteknikka		0–4
5.2.4 Etiikka		0–4
5.2.5 Kulttuurien tuntemus		0–4
5.2.6 Psykologia		0–4
5.2.7 Yritystoiminta		0–4
	16 ov	4 ov
*) Opetuskieleltään ruotsinkielisessä koulutuksessa toisen kotimaisen kielen opintojen laajuus on 2 ov, jolloin pakollisten ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien laajuus on 17 ov ja valinnaisten 3 ov.		
Liikunnan pakollisten opintojen laajuus on 1 ov ja terveystiedon pakollisten opintojen laajuus on 1 ov. Koulutuksen järjestäjä voi päättää liikunnan ja terveystiedon pakollisten opintojen jakamisesta poikkeavalla tavalla kuitenkin, siten että niiden yhteislaajuus on kaksi opintoviikkoa.		
6. Vapaasti valittavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 10 ov		
Tutkinnon osiin sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov		

NÄYTTÖTUTKINNOSSA

- 4.8 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnot osat (perustutkintoa laajentavat osat)
- 4.8.1 Yritystoiminta
- 4.8.2 Tutkinnon osa ammatillisista tutkinnoista

Ammatillisen perustutkinnon muodostumisperiaatteet

Ammatilliset perustutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista, jotka voivat olla pakollisia tai valinnaisia. Lisäksi peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin sisältyy pakollisia ja valinnaisia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia, jotka laajentavat suoritettua tutkintoa silloin, kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista. Tutkintokohtaiset valinnaisuussäännöt on esitetty edellä maatalousalan perustutkinnon muodostuminen -taulukossa.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi valita perustutkintoon tutkinnon osia myös muista ammatillisista tutkinnoista.

Opiskelija voi valita jatko-opintokelpoisuuden vahvistamiseksi lukio-opintoja ja suorittaa ylioppilastutkinnon. Nämä opinnot voivat korvata ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), muita valinnaisia tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia.

Valintojen tekemisen ja osaamisen tunnustamisen helpottamiseksi lukiossa suoritettujen tai suoritettavien opintojen korvaavuudet on määritelty luvussa 5 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot). Korvaavuuksien määrittely edistää myös koulutuksen järjestäjien yhteistyötä ja yhteisen opetustarjonnan hyödyntämistä.

Koko tutkinnon suorittaminen on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestetyssä tutkintoon johtavassa koulutuksessa ensisijainen tavoite. Lisäksi opiskelija voi suorittaa perustutkinnon myös suunnatun ammattipätevyuden tuottava tutkinnon osa tai osia kerrallaan, silloin kun se on yksilön opiskeluvalmiuksien, elämäntilanteen tai työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaista. Opiskelijoilla tulee tällöin olla joustavia mahdollisuuksia suorittaa koko tutkinto myöhemmin. Tällaisissa tilanteissa koulutuksen järjestäjät laativat opiskelijalle, mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä työpaikan kanssa, suunnitelman koko tutkinnon suorittamisesta.

1.3 ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Elinikäisen oppimisen avaintaidoilla tarkoitetaan osaamista, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotossa sekä työelämän muuttuvissa olosuhteissa selviytymisessä. Ne ovat tärkeä osa ammattitaitoa ja kuvastavat yksilön älyllistä notkeutta ja erilaisista tilanteista selviytymistä. Ne lisäävät kaikilla aloilla tarvittavaa ammattisivistystä ja kansalaisvalmiuksia, ja niiden avulla opiskelijat tai tutkinnon suorittajat pystyvät seuraamaan yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia ja toimimaan muuttuvissa oloissa. Niillä on myös suuri merkitys yksilön elämän laatuun ja persoonallisuuden kehittämiseen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältävät edellisen ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden yhteisten painotusten ja kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen lisäksi perusopetuksen ja lukion aihekokonaisuuksia sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksia 2005/0221 (COD) elinikäisen oppimisen avaintaidoiksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) tavoitteisiin ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja niiden arviointikriteereihin. Erikseen arvioitava elinikäisen oppimisen avaintaidon arvioinnin kohde sisältää seuraavat elinikäisen oppimisen avaintaidot: oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat

1. oppiminen ja ongelmanratkaisu
2. vuorovaikutus ja yhteistyö
3. ammattietiikka
4. terveys, turvallisuus ja toimintakyky
5. aloitekyky ja yrittäjäyys
6. kestävä kehitys
7. estetiikka
8. viestintä ja mediaosaaminen
9. matematiikka ja luonnontieteet
10. teknologia ja tietotekniikka
11. aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksytyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

Ammattietiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkyky-

ään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveystieteiden sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.

Aloitekyky ja yrittäjyys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

Kestävä kehitys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammatinsa kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävän kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.

Estetiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

Viestintä ja mediaosaaminen

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita. Hän käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja.

Matematiikka ja luonnontieteet

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään.

Teknologia ja tietotekniikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.

1.4 JATKO-OPINTOKELPOISUUS

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan ammatilliset perustutkinnot antavat jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin.

PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

2.1 OPEUSSUUNNITELMAN LAADINTA JA SISÄLTÖ

Lain ammatillisesta koulutuksesta (630/1998, 14 §) mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma, jonka tulee perustua tässä asiakirjassa oleviin perustutkinnon perusteisiin. Sen tulee sisältää toimenpiteet koulutukselle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden saavuttamiseksi (L 630/1998, 5 §). Opetussuunnitelma tulee hyväksyä erikseen suomen-, ruotsin- ja saamenkieliseen koulutukseen sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma on julkinen asiakirja. Opetussuunnitelma säätelee ja ohjaa koulutuksen järjestäjän toteuttamaa koulutusta ja opetukseen läheisesti liittyvää muuta toimintaa. Opiskelijan oikeusturvan takaamiseksi opetussuunnitelman tulee antaa opiskelijalle riittävät tiedot tutkintoon sisältyvistä tutkinnon osista ja opinnoista, arvioinnista ja opintojen suorittamiseen liittyvistä järjestelyistä. Opetussuunnitelma on laadittava siten, että se mahdollistaa opiskelijoille yksilölliset ammatillisten opintojen valinnat sekä lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamisen. Opetussuunnitelma toimii myös sisäisen ja ulkoisen arvioinnin pohjana ja antaa mahdollisuuden arvioida koulutuksen järjestäjän toteuttaman koulutuksen vaikuttavuutta.

Koulutuksen järjestäjä varaa koulutukseen tarvittavat voimavarat. Koulutuksen järjestäjä huolehtii opetussuunnitelmassa siitä, että opiskelija voi saavuttaa tutkinnolle asetetut tavoitteet, saa riittävästi opetusta ja tarvitsemaansa ohjausta koulutuksen järjestämistavasta riippumatta oppilaitoksen kaikkina työpäivinä, myös työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen aikana.

Opetussuunnitelma sisältää kaikkia koulutusaloja ja tutkintoja varten yhteisen osan ja tutkintokohtaisesti eriytyvät osat.

2.1.1 Opetussuunnitelman yhteinen osa

Opetussuunnitelman yhteisessä osassa määritellään kaikille perustutkinnoille yhteiset periaatteet ja menettelytavat sekä koulutuksen järjestäjän keskeiset arvot.

Opetussuunnitelman yhteinen osa sisältää ainakin

- ♦ koulutuksen järjestämisen ammatillisena peruskoulutuksena, työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävänä koulutuksena ja oppisopimus-koulutuksena (L 630/1998, 3 §, 15 §, 17 §)
- ♦ koulutuksen järjestämisen lähi-, etä-, monimuoto-opetuksena (L 630/1998, 15 §) ja verkko-opetuksena
- ♦ suunnitelmat ja toimintatavat tutkinnon osan tai osien suorittamiseksi sekä opiskelijoiden mahdollisuudet täydentää opintojaan ja suorittaa koko tutkin-to
- ♦ opintojen tarjonnan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelä-män kanssa (L 630/1998, 14 §, 10 §)
- ♦ toimenpiteet opetukseen liittyvästä yhteisöllisyyttä vahvistavasta toiminnasta, joka tarjoaa mahdollisuuden arvopohdintaan ja kulttuuriperintöön perehty-miseen (A 811/1998, 9 §)
- ♦ yhteiset toimintatavat opiskelijan arvioinnin (L 601/2005, 25a §) toteuttami-sesta luvun 7 mukaisesti
- ♦ luvun 8 mukaisten muiden määräysten toteuttamisen
- ♦ henkilöstön kehittämissuunnitelman.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä opetussuunnitelmaan suunnitelmat koulutuk-sellista tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kestävää kehitystä edistävästä toimenpiteis-tä. Koulutuksen järjestäjän tulee ottaa koulutuksen järjestämisessä huomioon myös muiden säädösten koulutusta koskevat velvoitteet.

2.1.2 Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa

Opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa määrätään ammatillisten tutkinnon osien ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) järjeste-minen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa. Lisäksi määrätään opetuksen ajoitus, oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät, joiden avul-la opiskelija voi saavuttaa tutkinnon ammattitaitovaatimukset ja tavoitteet.

Tutkintokohtaisessa osassa määrätään myös koulutuksen järjestäjän tarjoamat opinnot muista tutkinnoista sekä opiskelijan mahdollisuudet suorittaa useampia

kuin yksi tutkinto. Siinä päätetään ammatillisten ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) arviointisuunnitelma, joka sisältää ammattiosaamisen näytöt ja muun osaamisen arvioinnin.

Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa sisältää ainakin

- ♦ tutkinnon muodostumisen pakollisista ja valinnaisista ammatillisista tutkinnon osista ja ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista
- ♦ opintojen etenemisen, ajoituksen ja järjestämisen
- ♦ vapaasti valittavien tutkinnon osien tarjonnan
- ♦ suunnitelman ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävien tutkinnon osien (perustutkintoa laajentavien tutkinnon osien) järjestämisestä
- ♦ suunnitelman tutkinnon osien arvioinnista ja osaamisen arviointimenetelmistä
- ♦ suunnitelman ammatillisten tutkinnon osien arvioinnista siten, että se sisältää toimielimen hyväksymän suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista
- ♦ paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat, niiden ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaisten lisäosien tavoitteet, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit.

2.1.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §) on säädetty opiskelijan mahdollisuudesta yksilöllisiin opintojen valintoihin ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 3 §, 4 §, 12a §) opinnoista tiedottamisesta ja opinto-ohjauksesta ja osaamisen tunnustamisesta. Jotta opiskelijan yksilöllinen valinnaisuus toteutuu, koulutuksen järjestäjän tulee laatia opiskelijan yksilöllisten lähtökohtien pohjalta henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), jota päivitetään koko koulutuksen ajan.

PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA

3.1 YLEISTÄ NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄSTÄ

Näyttötutkintojärjestelmä tarjoaa aikuisväestölle joustavan tavan osoittaa, uudistaa ja ylläpitää ammatillista osaamistaan tai työtehtävien vaihtuessa valmistua myös uuteen ammattiin. Näyttötutkinnossa henkilön ammatillinen osaaminen voidaan kansallisesti ja laadullisesti tunnustaa riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Näyttötutkintojärjestelmässä työnantajataho, työntekijätaho ja opetusala tekevät tiivistä yhteistyötä tutkintorakennetta kehitettäessä, tutkintojen perusteita laadittaessa, tutkintotilaisuuksia suunniteltaessa ja järjestettäessä sekä tutkintosuorituksia arvioitaessa.

Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Näyttötutkinnon perusteissa on määritelty ammattitaito työelämässä tarvittavina osaamisvaatimuksina. Tutkinnot rakentuvat osista, jotka vastaavat itsenäisiä työkokonaisuuksia.

3.2 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄMINEN

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

3.3 NÄYTTÖTUTKINNON SUORITTAMINEN

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkin-

non osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrättyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

3.4 NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

3.5 HENKILÖKOHTAISTAMINEN NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta. Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamista koskevan erillisen määräyksen.

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Mikäli tutkinnon suorittaja on jo aikaisemmin ammatillisessa peruskoulutuksessa tai näyttötutkintona osoittanut ammattitaitonsa jossakin tämän tutkinnon osassa, aiemmin suoritettu tutkinto tai tutkinnon osa on esitettävä tunnustettavaksi osaksi näyttötutkintona suoritettavaa tutkintoa. Aikaisemmin hankitulle ja osoitetulle osaamiselle ei voida asettaa mitään yleistä aikarajaa, mutta osaamisen ajantasaisuus voidaan tarkistaa. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta. Tarvittaessa tutkinnon suorittajan on osoitettava osaamisensa vastaavuus suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee saada tietää arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle annetaan palautetta osana hyvää arviointiprosessia. Tutkintotoimikunta tekee lopullisen päätöksen arvioinnista.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

3.7 TODISTUKSET

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

3.8 NÄYTTÖTUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

4

MAATALOUSALAN PERUSTUTKINNON AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI

4.1 KAIKILLE PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

4.1.1 Työskentely maatalousalalla

Tämä tutkinnon osa suositellaan suoritettavaksi heti opintojen alussa.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ käyttää traktoria maataloustöissä
- ♦ tehdä eläinten päivittäisiä hoitotoita
- ♦ tehdä metsän uudistustoita
- ♦ käyttää maatilan tai maaseutuyrityksen työkaluja
- ♦ tehdä pienimuotoisia rakennustoita
- ♦ huolehtia työtehtäviinsä kuuluvista maatilan tai maaseutuyrityksen jätehuollosta
- ♦ tunnistaa työhön ja työympäristöön liittyvät vaarat ja terveyshaitat
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ ylläpitää työkykyä
- ♦ käyttää työtehtäväänsä kuuluvia suojaimia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maatilan tai maaseutuyrityksen työtehtävien tekeminen	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista
	suhtautuu myönteisesti turvalliseen toimintaan maatalousalalla sekä välttää riskejä työskentelyssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta
	käyttää työhön tarkoitettuja suojavarusteita	käyttää asianmukaista suojavaatetusta ja työhön tarkoitettuja suojavarusteita	käyttää siistiä ja asianmukaista suojavaatetusta sekä työhön tarkoitettuja suojavarusteita
	osaa hyödyntää teknisiä turvajärjestelmiä ja ottaa ne ohjattuna työskentelyssään huomioon.	ottaa huomioon tekniset turvallisuusjärjestelmät tutuissa työtilanteissa.	ottaa itsenäisesti huomioon tekniset turvallisuusjärjestelmät tarttuu ennakkoluulottomasti erilaisiin työtehtäviin.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Traktorin turvallinen käyttäminen	tekee ajoonlähtötarkastuksen ja käyttää traktoria ohjattuna	tekee ajoonlähtötarkastuksen ja käyttää traktoria ohjeiden mukaan	tekee ajoonlähtötarkastuksen ja käyttää itsenäisesti traktoria
Eläinten päivittäinen hoitaminen	työskentelee ohjattuna turvallisesti eläintiloissa	työskentelee ohjeiden mukaan turvallisesti ja hygieenisesti eläintiloissa	tekee ohjeiden mukaan itsenäisesti eläinten päivittäisiä hoitotoita turvallisesti ja hygieenisesti
Pienimuotoisten rakennustöiden tekeminen	tekee ohjattuna pienimuotoisia rakennustöitä	tekee ohjeiden mukaisesti pienimuotoisia rakennustöitä	tekee itsenäisesti pienimuotoisia rakennustöitä
Metsänuudistushoitöiden tekeminen	tekee ohjattuna metsän uudistustöitä	tekee ohjeiden mukaan metsän uudistustöitä	tekee itsenäisesti metsän uudistustöitä
Maatilan tai muun maaseutuyrityksen jätehuollon järjestäminen	huolehtii työtehtäväänsä liittyvistä jätteiden tarkoituksenmukaisesta jatkokesittelystä tai hävittämisestä ohjattuna.	huolehtii työtehtäväänsä liittyvistä jätteiden tarkoituksenmukaisesta jatkokesittelystä tai hävittämisestä ohjeiden mukaan.	huolehtii itsenäisesti työtehtäväänsä liittyvistä jätteiden tarkoituksenmukaisesta jatkokesittelystä tai hävittämisestä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maa- ja metsätalousten vuosikiertoon liittyvien työtehtävien hallinta	tietää yleisimmät maa- ja metsätalouden työtehtävät eri vuodenaikoina	tietää maa- ja metsätalouden työtehtävät eri vuodenaikoina	tietää maa- ja metsätalouden työtehtävät eri vuodenaikoina ja suunnittelee ja arvioi omaa ammatillista koulutustarvettaan
Maatalousalan keskeisen työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyvä lainsäädännön ja ohjeiden noudattaminen	ottaa huomioon velvollisuutensa työturvallisuudesta ja noudattaa maatalousalan tärkeimpiä työturvallisuusmääräyksiä	ottaa huomioon velvollisuutensa työturvallisuudesta ja noudattaa maatalousalan tärkeimpiä työturvallisuusmääräyksiä sekä tunnistaa vaaratekijöitä	ottaa huomioon velvollisuutensa työturvallisuudesta ja noudattaa maatalousalan tärkeimpiä työturvallisuusmääräyksiä sekä tunnistaa vaaratekijät ja tekee ehdotuksia tapaturmien ja työn kuormittavuuden ehkäisemiseksi
Traktorin ajoonlähtötarkastukseen liittyvän perustekniikan hallinta	ymmärtää ajoonlähtötarkastuksen merkityksen	ymmärtää ajoonlähtötarkastuksen merkityksen ja tekee sen ohjeiden mukaan	hallitsee ajoonlähtötarkastuksen sujuvasti
Kasvi- ja eläinlajien tunnistaminen	tunnistaa yleisimpiä kasvi- ja kotieläinlajeja	tunnistaa yleisimpiä kasvi- ja kotieläinlajeja ja hyödyntää tietoa työskentelyssään	tunnistaa monipuolisesti kasvi- ja kotieläinlajeja ja hyödyntää tietoa työskentelyssään
Työvälineiden ja rakennusmateriaalien tunnistaminen ja käyttäminen	tunnistaa työkaluja ja rakennusmateriaaleja ja käyttää niitä tavanomaisissa töissä	tunnistaa yleisimmät työkalut ja rakennusmateriaalit ja käyttää niitä monipuolisesti	tunnistaa yleisimmät työkalut ja rakennusmateriaalit ja niiden käyttötarkoituksen sekä käyttää niitä itsenäisesti
Kasvupaikkaluokkien ja metsätyyppien tunnistaminen	tunnistaa yleisimmät puulajit	selvittää metsätyyppien merkityksen	määrittää opaskasvien avulla alueen metsätyypit
Maatilan tai maaseutuyrityksen jätehuollon järjestäminen	ymmärtää peruseriaatteet, mitkä jätteet kuuluvat kompostiin, ongelmajätteeseen, vähäriskisiin ja suuririskisiin eläinjätteisiin.	ymmärtää, mitkä jätteet kuuluvat kompostiin, ongelmajätteeseen, vähäriskisiin ja suuririskisiin eläinjätteisiin.	ymmärtää, mitkä jätteet kuuluvat kompostiin, ongelmajätteeseen, vähäriskisiin ja suuririskisiin eläinjätteisiin sekä perustelee, miksi näin tehdään.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii annettujen ohjeiden mukaan	kiinnittää huomiota turvallisuuden ja toimii annettujen ohjeiden mukaan	toimii työturvallisesti ja annettujen ohjeiden mukaisesti
	ymmärtää siisteyden merkityksen työn viihtyvyyteen sekä siistii jälkensä työtehtävien jälkeen	ymmärtää siisteyden merkityksen työn viihtyvyyteen ja työturvallisuuteen sekä siistii jälkensä työtehtävän jälkeen	ymmärtää siisteyden merkityksen työn viihtyvyyteen ja työturvallisuuteen sekä ylläpitää omatoimisesti siisteyttä
	hakee tukea muilta työyhteisön jäseniltä ja antaa tukea tarvittaessa.	toimii luontevasti vuorovaikutuksessa työyhteisön jäsenien kanssa.	edistää aktiivisesti omalla toiminnallaan työyhteisön yhteisöllisyyttä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä maataloustöitä traktorilla työturvallisuustekijät huomioiden maaseutuyrityksessä.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta traktorin turvallinen käyttäminen
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta traktorin ajoonlähtötarkastukseen liittyvän perustekniikan hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.1.2 Maaseutuyrittäminen

Tämä tutkinnon osa suositellaan suoritettavaksi toisena tai kolmantena opiskeluvuotena.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ ottaa huomioon toiminnan vastuullisuuden tuottaessaan maataloustuotteita elintarvikkeiksi tai tarjotessaan maaseutupalveluja
- ♦ arvostaa ammattiaan sekä maaseudun elinvoimaisuuden ja kulttuurin edistämistä
- ♦ kehittää liikeideoita ja perustaa yrityksen
- ♦ hakea tietoa alalta ja elinkeinoaan koskevista määräyksistä ja lainsäädännöstä
- ♦ suunnitella tuotannon ja toiminnan kannattavuutta
- ♦ järjestää rahoituksen ja vertailla investointien kannattavuutta
- ♦ huolehtia maatalan tuotantotukien hausta
- ♦ laatia maatalan veroilmoituksen
- ♦ kilpailuttaa ja laatia tarjouksia
- ♦ markkinoida ja hinnoitella tuotteita ja palveluja
- ♦ ottaa huomioon yrittämiseen liittyviä riskejä
- ♦ toimia työnantajana tai työntekijänä
- ♦ toimia yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa
- ♦ verkostoitua muiden yrittäjien kanssa
- ♦ seurata alansa kehitystä ja yhteistyömahdollisuuksia
- ♦ käyttää työterveyshuollon palveluja
- ♦ edistää kestävästä kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maaseutuyrityksen toiminnan suunnittelu ja johtaminen	suunnittelee maaseutuyrityksen toimintaa ja kehittämismahdollisuuksia asiantuntijan avulla	suunnittelee maaseutuyrityksen toimintaa ja ohjeiden mukaan ja hakee tarvittaessa asiantuntija-apua toiminnan kehittämiseen	suunnittelee maaseutuyrityksen toimintaa itsenäisesti ja hakee tarvittaessa asiantuntija-apua toiminnan kehittämiseen
	arvioi opastettuna oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämistarpeita	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja mahdollisuuksia toimia maaseutuyrittäjänä ammattialallaan	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja mahdollisuuksiaan toimia ammattialallaan sekä asettaa yrittäjyysosaamiselleen tavoitteita
	hyödyntää tietotekniikkaa tiedon haussa sekä ohjatuna käyttää keskeisimpiä ohjelmia ja sovelluksia	hyödyntää tietotekniikkaa tiedon haussa sekä käyttää ohjeiden mukaan keskeisimpiä ohjelmia ja sovelluksia suunnittelun tukena	hyödyntää tietotekniikkaa tiedon haussa sekä käyttää itsenäisesti keskeisimpiä ohjelmia ja sovelluksia suunnittelun tukena
	asiantuntijan avulla kehittää tilan toimintaa rationaaliseen suuntaan	ohjeet saatuaan kehittää tilan toimintaa rationaaliseksi	kehittää tilan toimintaa rationaaliseksi
Laadukas ja kestävän kehityksen mukainen toiminta maatilan tai maaseutuyrityksen toiminnan suunnittelu- ja johtamisessa	selvittää asiantuntijan avulla työtään koskevat laatuvaatimukset sekä arvioi opastettuna kestävän kehityksen mukaisia ympäristöratkaisuja maaseutuyrityksen kilpailutekijänä.	selvittää työtään koskevat laatuvaatimukset sekä arvioi kestävän kehityksen mukaisia taloudellisia ja ympäristöratkaisuja maaseutuyrityksen kilpailutekijänä.	selvittää ja työtään koskevat laatuvaatimukset ja asettaa neuvottelemalla työyhteisön kanssa työlleen laatuvaatimukset ja toimii niiden mukaisesti sekä arvioi kestävän kehityksen mukaisia sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristöratkaisuja maaseutuyrityksen kilpailutekijänä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Yrityksen perustaminen	tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan sekä kehittää ohjatusti oman alansa liikeideoita	tiedostaa omat vahvuudet ja heikkoudet sekä kehittää liikeideoita omalle alalle ja suunnittelee ohjatusti yrityksen toimintaa liikeidean pohjalta	tuntee ja ottaa huomioon omat vahvuutensa ja heikkoutensa sekä kehittää toimivia liikeideoita omalle alalle ja suunnittelee yrityksen toimintaa liikeidean pohjalta
	omaa valmiudet asiantuntijan avulla perustaa yrityksen	omaa valmiudet ohjeiden avulla perustaa yrityksen ja vertailla yritysmuotoja	omaa valmiudet perustaa yrityksen ja vertailla yritys- ja valita itselleen sopivimman

Tuotannon suunnittelun ja kustannustehokkaan toiminnan arvioiminen	kartoittaa eri rahoitusvaihtoehtoja ohjatusti	kartoittaa eri rahoitusvaihtoehtoja ohjeiden mukaan	vertailee investointien kannattavuutta itsenäisesti sekä kartoittaa ja vertailee eri rahoitusvaihtoehtoja
	täyttää asiantuntijan avulla maatilan tuotantotukihakemuksia	täyttää ohjeiden mukaan maatilan tuotantotukihakemuksia	hyödyntää maatilan tuotantotukijärjestelmää monipuolisesti
	käyttää asiantuntijan avulla maatilan taloussuunnittelun ohjelmia ja sovellutuksia	käyttää ohjeiden mukaan maatilan taloussuunnittelun ohjelmia ja sovellutuksia ja analysoi asiantuntijan avulla tuloksia	käyttää maatilan taloussuunnittelun ohjelmia ja sovellutuksia ja analysoi tuloksia tekee johtopäätöksiä laskelmista ja käyttää niistä saatuja tietoja toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen
Tuotteen tai palvelun hinnoittelu	tunnistaa tuotteen tai palvelun hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä	hinnoittelee ohjatusti tuotteen tai palvelun	hinnoittelee itsenäisesti tuotteen tai palvelun
	laatii laskun ja tarjouksen ohjatusti	laatii laskun ja tarjouksen	laatii laskun, tarjouksen ja soveltaa tietotekniikkaa niiden laadinnassa
Yrityksen tuotteiden markkinoinnin suunnittelu	laatii asiantuntijan avulla markkinointisuunnitelman yritykselle	laatii ohjeiden mukaan markkinointisuunnitelman yritykselle	laatii markkinointisuunnitelman yritykselle
Yrityksen toiminnan riskien arvioiminen	kartoittaa yrityksen henkilöihin, omaisuuteen, toimintaan ja ympäristöön liittyviä riskejä asiantuntijan avulla.	kartoittaa yrityksen henkilöihin, omaisuuteen, toimintaan ja ympäristöön liittyviä riskejä ja tekee sen perusteella riskianalyysin.	kartoittaa yrityksen henkilöihin, omaisuuteen, toimintaan ja ympäristöön liittyviä riskejä ja tekee sen perusteella riskianalyysin
			tekee riskianalyysin pohjalta ehdotuksia toiminnan muuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maatilan sukupolvenvaihdosta tai maaseutuyrityksen perustamista koskevien säädöksiin noudattaminen	selvittää asiantuntijan avulla maatilan sukupolvenvaihdokseen tai maaseutuyrityksen perustamiseen liittyvän prosessin ja asiakirjat	selvittää maatilan sukupolvenvaihdokseen tai maaseutuyrityksen perustamiseen liittyvän prosessin ja asiakirjat sekä pyytää tarvittaessa asiantuntijan apua	selvittää maatilan sukupolvenvaihdokseen tai maaseutuyrityksen perustamiseen liittyvän prosessin ja asiakirjat sekä pyytää tarvittaessa asiantuntijan apua sekä ottaa päätöksenteossaan huomioon muut perheen jäsenet, kuten vanhemmat ja sisaret

Kirjanpitoa ja verotusta koskevan lainsäädännön ja ohjeistuksien noudattaminen sekä verosuunnittelu	huolehtii asiantuntijan avulla kirjanpidon sekä henkilö-, yritys- ja maatalaverotuksen pääperiaatteiden noudattamisesta	noudattaa kirjanpidon ja henkilö-, yritys- ja maatalaverotuksen periaatteita	noudattaa kirjanpidon henkilö-, yritys- ja maatalaverotuksen periaatteita ja omaa valmiudet vaikuttaa maksettavan veron määrään ottamalla huomioon pitkään aikavälin verosuunnittelun vaikutuksen maatalan kannattavuuteen
Kannattavuuslaskennan hyödyntäminen maaseutuyrityksen toiminnan suunnittelussa	selvittää tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä asiantuntijan avulla	selvittää kustannus- ja kannattavuuslaskennan perusasiat ja osaa pyytää tarvittaessa asiantuntija-apua kannattavuuden parantamiseen	selvittää ja vertailee kustannus- ja kannattavuuslaskennan perustekijöitä ja löytää kannattavuuden parantamiseen vaikuttavia tekijöitä
		tuntee tuotantotukijärjestelmää ja tietää mistä saa apua tuotantotukien hakuun	tuntee tuotantotukijärjestelmän pääpiirteet ja osaa hakea tarvittaessa apua
Työnantajan ja työntekijän velvollisuuksia käsittelevän lainsäädännön noudattaminen	ottaa työssään huomioon työnantajan ja työntekijän keskeisimmät velvollisuudet	ottaa työssään huomioon työnantajan ja työntekijän velvollisuudet	ottaa työssään huomioon työnantajan ja työntekijän velvollisuudet ja omaa valmiudet laskea työntekijän palkan ohjeiden mukaan
Markkinointi ja markkinaosaaminen	ottaa työssään huomioon markkinoinnin merkityksen yrityksen toiminnalle	ottaa työssään huomioon markkinoinnin periaatteita ja sen merkityksen yrityksen toiminnalle	ottaa työssään huomioon markkinoinnin periaatteet ja ymmärtää markkinoinnin merkityksen osana kannattavan yrityksen toimintaa
Maaseutualan keskeisen työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön ja ohjeiden noudattaminen	ottaa työskentelyssään huomioon velvollisuutensa työturvallisuudessa ja käyttää työterveyshuollon palveluja.	ottaa työskentelyssään huomioon työsuojeluvastuun maaseutuyrityksessä ja määräykset sekä hyödyntää työterveyshuollon palveluja myös työssäjaksamisen näkökulmasta.	ottaa työskentelyssään huomiota työnantajan työsuojeluvastuun maaseutuyrityksessä, toimii omassa tehtävässään määräysten mukaisesti ja perustelee toimintaansa sekä hyödyntää työterveyshuollon palveluja toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	arvioi omaa toimintaansa ja edistymistään	arvioi omaa toimintaansa, oppii toisilta ja omaa valmiudet hakea asiantuntijan apua	kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan itsearvioinnin, vertaisoppimisen ja asiantuntijoiden myötävaikutuksella
	seuraa toimintaympäristön muutoksia	omaa valmiudet reagoida muuttuvaan toimintaympäristöön ja seuraa muutoksia aktiivisesti	seuraa ja pohtii aktiivisesti muuttuvan toimintaympäristön vaikutuksia maaseutuyrittämiseen ja reagoi tarvittaessa muutokseen
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kannustettuna kertoo omista onnistumisistaan ja rohkaistuu kuulemaan työyhteisön jäsenten tai muiden yrittäjien kokemuksia	on valmis kertomaan myönteiset ja kielteiset onnistumiset sekä ottaa huomioon muidenkin kokemukset ongelmanratkaisutilanteissa	on aktiivinen osallistuja kokemusten vaihdossa ja ratkaisujen löytämisessä ja ideoiden kehittämisessä
	verkostoituu muiden yrittäjien kanssa	verkostoituu muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi	verkostoituu aktiivisesti muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi ja toimii luottettavana kumppanina
Ammattietiikka	ei vahingoita toiminnallaan luontoa eikä tuota kärsimystä eläimille	perustaa toimintansa luonnon ja eläinten kunnioittamiseen	perustaa toimintansa esimerkilliseen luonnon ja eläinten kunnioittamiseen, eikä sulje silmiään vääryydeltä
	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan maataloustuotteita tai palveluja	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan maataloustuotteita tai palveluja sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään	perustaa toimintansa avoimuuteen, rehellisyyteen, vastuuseen tuottaessaan maataloustuotteita tai palveluja sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään
	toimii työssään suvaitsevaisesti	kunnioittaa kanssaihmiesten (esim. työyhteisön ja naapuruston) arvoja ja oikeuksia	kunnioittaa kanssaihmiesten (esim. työyhteisön ja naapuruston) arvoja ja oikeuksia sekä pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja tasapuolisuuden periaatteita
	arvostaa ammattiaan maaseudun elinvoimaisuuden edistäjänä	toimii sitoutuneesti ja arvostaa ammattiaan maaseudun elinvoimaisuuden edistäjänä	toimii sitoutuneesti ja arvostaa ammattiaan maaseudun elinvoimaisuuden ja paikalliskulttuurin edistäjänä
	suhtautuu maaseutukulttuuriin myönteisesti.	kokee maaseutukulttuurin positiivisena voimavarana.	ottaa työssään huomioon paikallisen maaseutukulttuurin edistämisen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä maatilan, maaseutuyrityksen tai muun yrityksen kehittämis- tai liiketoimintasuunnitelman. Suunnitelmaan tulee sisällyttää arviointikriteerien mukaisesti ainakin

- ♦ omien vahvuuksien ja heikkouksien pohdintaa
- ♦ oman liikeidean kehittäminen ja yrityksen toimintaympäristön kartoittamista
- ♦ tarvittavat resurssit
- ♦ riskien analysointi
- ♦ markkinointisuunnitelma
- ♦ tieto maatala- ja yritysverotuksesta
- ♦ investointi- ja/tai tuotantokustannuslaskelmat

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta yrityksen perustaminen sekä tuotannon suunnittelun ja kustannustehokkaan toiminnan arvioiminen
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta kannattavuuslaskennan hyödyntäminen maaseutuyrityksen toiminnan suunnittelussa
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.2 MAATILATALOUDEN KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA, MAASEUTUYRITTÄJÄ

4.2.1 Maan kasvukunnon ja tuotantoympäristön hoitaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ ylläpitää pelto- ja metsämaan kasvukuntoa ja maan rakennetta
- ♦ vaikuttaa kasvien kasvutekijöihin
- ♦ suunnitella oman työnsä ohjeiden, suunnitelmien ja sääolosuhteet huomioon ottaen
- ♦ tehdä muokkaus-, kylvö- ja sadonkorjuutöitä
- ♦ viljellä alueellisesti tärkeimpiä viljelykasveja
- ♦ käyttää ja huoltaa yleisimpiä maatalouden koneita ja laitteita
- ♦ hyödyntää maatilan rakennuksia tuotannossa sekä ylläpitää maatilan rakennusten kuntoa
- ♦ tehdä metsän hoitotöitä (uudistustyöt, nuoren metsän hoitaminen)
- ♦ hoitaa pelto- ja metsämaisemaa
- ♦ toimia muuttuvissa olosuhteissa
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja
- ♦ verkostoitua alan muiden toimijoiden kanssa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Pelto- ja metsätöiden suunnitteleminen ja tekeminen	suunnittelee ja arvioi ohjattuna omaa työtään viljelysuunnitelmaan perustuen	suunnittelee ja arvioi annettujen ohjeiden mukaan oman työnsä viljelysuunnitelmaan perustuen	tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti viljelysuunnitelmaan perustuen ja arvioi sen toteutumista
	tekee ohjattuna yksittäisiä töitä, mutta tarvitsee ohjasta siirryttäessä työvaiheesta toiseen	tekee työvaiheet asianmukaisessa järjestyksessä ja työskentelee turvallisesti ja huolellisesti	tekee työvaiheet oikea-aikaisesti, työskentelee turvallisesti, joutuisasti ja huolellisesti
Kestävän kehityksen mukainen toiminta pelto- ja metsätöissä (esim. ravinteiden huuhoutumista vähentävät ja maan kuntoa parantavat toimenpiteet, monimuotoisuutta lisäävät toimenpiteet ja torjunta-aineiden käyttömäärää vähentävät toimenpiteet)	työskentelee peltoviljelyä ohjaavien ympäristösäädösten mukaisesti	ottaa huomioon työskentelyssään peltoliikenteen optimoimisen ja noudattaa työskentelyssään peltoviljelyä ohjaavien ympäristösäädösten ohjeita	ottaa huomioon työskentelyssään peltoliikenteen optimoimisen ja noudattaa työskentelyssään peltoviljelyä ohjaavien ympäristösäädösten ohjeita sekä omaa valmiudet valintojen tekemiseen tai tekee ehdotuksia, jotka tähtäävät ravinteiden huuhoutumisen vähenemiseen
	tekee ohjattuna yksittäisiä maisenmaisemanhoitotoimenpiteitä	tekee yksittäisiä maisemanhoitotoimenpiteitä	tekee ehdotuksia maisemanhoitotoimenpiteiksi ja toteuttaa yksittäisiä toimenpiteitä itsenäisesti
Ympäristöhaittojen arviointi ja vähentäminen kasvinviljelyssä (esim. maan rakenteeseen vaikuttavat toimenpiteet ja niiden ajoitus, esimerkiksi muokkaus ja suora-kylvö, luomuviljely, geenimuunneltujen lajikkeiden haitat ja riskit, ympäristöä säästävä kasvinsuojelun ruiskutustekniikka)	tunnistaa asiantuntijan avulla yksittäisissä työtehtävissään vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa ympäristöhaittojen hallintaan ja vähentämiseen kasvinviljelyssä.	tunnistaa työtehtävissään vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa ympäristöhaittojen hallintaan ja vähentämiseen kasvinviljelyssä.	tunnistaa työkokonaisuudessa vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa ympäristöhaittojen hallintaan ja vähentämiseen kasvinviljelyssä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maan viljelykunnan arvioiminen	ottaa maanäytteet viljavuusanalyysiä varten ja tekee ohjattuna lapiodiagnoosin	ottaa maanäytteet viljavuusanalyysiä varten ja tekee lapiodiagnoosin	ottaa maanäytteet viljavuusanalyysiä varten ja tekee lapiodiagnoosin sekä arvioida silmämääräisesti pellon viljelykuntoa
	tekee ohjattuna viljelynsuunnittelua ja lohkokirjanpitoa	tekee ohjeiden mukaan viljelynsuunnittelua ja lohkokirjanpitoa	tekee itsenäisesti viljelynsuunnittelun ja lohkokirjanpidon
Maan vesitaloudesta huolehtiminen	lukee asiantuntijan avulla salaojakarttaa ja tekee yksinkertaisen ojituksen huoltotoimenpiteen	tulkitsee salaojakarttaa ja kunnossapitää ojitusjärjestelmiä	tulkitsee salaojakarttaa ja omaa valmiudet arvioida ojaston täydennys- ja kunnossapitotarvetta sekä tehdä tarvittavia toimenpiteitä
Kasvinviljelytöiden tekeminen	tekee turvallisesti kasvinviljelytöitä ohjattuna sekä käyttää työhön kuuluvia suojaimeja	tekee kasvinviljelytöitä annettujen ohjeiden mukaisesti sekä käyttää työhön kuuluvia suojaimeja ja varmistaa työvälineiden turvallisuuden ennen työskentelyä	tekee kasvinviljelytöitä annettujen ohjeiden mukaisesti itsenäisesti, muuttaa työtehtävien järjestystä tilanteen niin vaatiessa sekä käyttää työhön kuuluvia suojaimeja ja varmistaa työvälineiden turvallisuuden ennen työskentelyä ja huolehtii viiallisten työvälineiden huoltamisen
Maatilan rakennusten, koneiden ja laitteiden käyttäminen ja huoltaminen	käyttää ja huoltaa ohjattuna yleisimpiä maatilan rakennuksia, koneita ja laitteita turvallisesti	käyttää ja huoltaa ohjeiden mukaan yleisimpiä maatilan rakennuksia, koneita ja laitteita	käyttää ja huoltaa itsenäisesti yleisimpiä maatilan rakennuksia, koneita ja laitteita
Metsän hoitotöiden tekeminen	käyttää ohjattuna metsänhoitoon tarvittavia työvälineitä turvallisesti	käyttää metsänhoitoon tarvittavia työvälineitä turvallisesti ohjeiden mukaan	käyttää ja huoltaa metsänhoitoon tarvittavia työvälineitä
	tehdä ohjattuna metsän uudistustöitä sekä nuoren metsän hoitotöitä.	tehdä ohjeiden mukaan metsän uudistustöitä sekä nuoren metsän hoitotöitä.	tehdä itsenäisesti metsän uudistustöitä sekä nuoren metsän hoitotöitä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvien tunnistaminen	tunnistaa tavallisimmat viljelykasvit ja puulajit	tunnistaa yleisimpiä viljely- ja metsäkasveja, rikkakasveja, kasvitauteja ja -tuholaisia	tunnistaa yleisimmät viljely- ja metsäkasvit, metsän opaskasvit ja yleisimmät rikkakasvit, kasvitaudit ja -tuholaiset

Ilmastollisten kasvutekijöiden ja kasvifysiologian huomioon ottaminen kasvinviljelytöissä	selvittää ohjattuna ilmastollisia kasvutekijöitä ja kasvien kehitysvaiheita	selvittää keskeisimmät ilmastolliset kasvutekijät ja kasvien kehitysvaiheet ja ottaa huomioon niiden merkityksen viljelytöiden ajoittamisessa	selvittää keskeisimmät ilmastolliset kasvutekijät ja kasvien kehitysvaiheet ja omaa valmiudet ajoittaa viljelytoimet sadon optimoinnin kannalta oikein
Elävän maan rakenteen muodostuminen ja hoitaminen	arvioi ohjattuna maan rakenteeseen vaikuttavia tekijöitä	arvioi ja vertailee maan rakenteeseen vaikuttavia biologisia, kemiallisia ja fysikaalisia tekijöitä	arvioi ja vertailee maan rakenteeseen vaikuttavia biologisia, kemiallisia ja fysikaalisia tekijöitä ja omaa valmiudet hyödyntää niitä maan kasvukunnon varmistamiseksi
	tunnistaa joitakin menetelmiä, joilla voidaan vaikuttaa maan rakenteeseen ja kasvukuntoon	ottaa työskentelyssään huomioon menetelmiä, joilla voidaan vaikuttaa maan rakenteeseen ja kasvukuntoon	ottaa työskentelyssään huomioon vaihtoehtoisia menetelmiä, joilla voidaan vaikuttaa maan rakenteeseen ja kasvukuntoon ja omaa valmiudet hyödyntää niitä toiminnassaan
Maalajien viljelyominaisuuksien tunnistaminen ja viljavuustutkimuksen tulkitseminen	tunnistaa yleisimmät maalajit ja tulkitsee viljavuustutkimusta	ottaa työskentelyssään huomioon eri maalajien viljelyominaisuudet ja viljavuustutkimuksen mukaiset ravinnetarpeet	ottaa työskentelyssään huomioon eri maalajien viljelyominaisuudet ja omaa valmiudet määrittää pelto-lohkojen lannoituksen ja kalkituksen viljavuustutkimuksen perusteella
Kasvien vesitalouden perusasioiden huomioon ottaminen peltoviljelytöissä	ottaa työskentelyssään huomioon ojituksen merkityksen vesitalouteen	ottaa työskentelyssään huomioon ojituksen merkityksen vesitalouteen ja ojitustavat	ottaa työskentelyssään huomioon ojituksen merkityksen vesitalouteen ja osaa valita ojitustavat sekä omaa valmiudet tehdä ojaston vaatimat huoltotoimenpiteet
	arvioi yleisimpien kastelujärjestelmien käyttömahdollisuuksia	vertailee yleisimpiä kastelujärjestelmiä ja omaa valmiudet arvioida kasvien kastelutarpeen eri kasvuvaiheissa	vertailee kastelujärjestelmiä, omaa valmiudet arvioida kasvien kastelutarpeen eri kasvuvaiheissa sekä kastelun taloudellisia vaikutuksia tuotannolle
Alueellisesti tärkeiden viljelykasvien viljelytekniikan hallinta	tunnistaa alueellisesti tärkeitä viljelykasveja ja hallitsee niiden viljelytekniikoita	tunnistaa alueellisesti tärkeitä viljelykasvit ja hallitsee niiden viljelytekniikat	tunnistaa alueellisesti tärkeitä viljelykasvit ja hallitsee niiden viljelytekniikat sekä hakee tietoa alan kehittymisestä

Metsämaan hoitaminen	tunnistaa metsänhoidon vaikutuksia maan kasvukyvyn ja metsien terveyden ylläpitoon sekä ymmärtää metsätaloussuunnitelman merkityksen.	tunnistaa metsänhoidon vaikutukset maan kasvukyvyn ja metsien terveyden ylläpitämiseen sekä omaa valmiudet arvioida hoitotarvetta metsätaloussuunnitelmaa hyödyntäen.	tunnistaa metsänhoidon vaikutukset maan kasvukyvyn ja metsien terveyden ylläpitämiseen sekä omaa valmiudet itsenäisesti arvioida hoitotarvetta metsätaloussuunnitelmaa hyödyntäen.
----------------------	---	---	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmaratkaisu	selviytyy tutuista tilanteista työtehtävissään	selviytyy muuttuvista ja valintatilanteista (esim. sääolosuhteet) neuvoteltuaan työyhteisön muiden jäsenten kanssa	toimii erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
	tunnistaa työssään tietopohjaan perustuvia ratkaisuja	soveltaa asiantuntijan avulla työssään tuloksellisen toiminnan tietopohjaa	soveltaa työssään laadukkaan ja tuloksellisen toiminnan tietopohjaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön jäsenenä tutuissa vuorovaikutustilanteissa	sopeutuu hyvin työyhteisön jäseneksi, ottaa vastaan palautetta ja muuttaa tarvittaessa toimintaansa	toimii tasavertaisena jäsenenä työyhteisössä ottaen huomioon muiden mielipiteet
	pystyy toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja pyytää tarvittaessa apua	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työskentelyssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
		keskustelee oma-aloitteisesti toiminnastaan	keskustelee oma-aloitteisesti ja luontevasti toiminnastaan, sekä haluaa kehittää yhteistyötaitojaan
Ammattietiikka	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	perustaa työskentelynsä avoimuuteen, rehellisyyteen ja vastuuseen
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	välttää omia ja työkalureiden tapaturmavaaroja ja hallitsee EA1 taidot	tunnistaa vaaratekijöitä ja hallitsee EA1-aidot	ennakoi mahdollisen vaaran olemassaolon ja tuntee ammattitautivaarat ja hallitsee EA1- taidot sekä ergonomian merkityksen elinikäiseen työkykyyn
	käyttää ohjeiden mukaisia suojaimia.	tarkistaa suojainten kunnon ennen työvaihetta ja tarvittaessa huoltaa tai uusii rikkoutuneet suojaimet.	käyttää tarkoituksenmukaisia ja kunnossa olevia suojaimia sekä tarkistaa myös käytettävään koneeseen liittyvien suojarustuksen kunnon.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä ajankohtaisia kasvukauteen liittyviä kasvinviljelytyöitä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta kasvinviljelytyöiden tekeminen
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta kasvien tunnistaminen ja maalajien viljelyominaisuuksien tunnistaminen ja viljavuustutkimuksen tulkitseminen
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.3 MAATALOUSTEKNOLOGIAN KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA, MAASEUTUYRITTÄJÄ

4.3.1 Maatalouskoneiden ja -laitteiden käyttäminen, huoltaminen ja korjaaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ käyttää työtehtävissään maatalouskoneita ja huoltotiloja
- ◆ määrittää maatalouskoneiden ja -laitteiden vikoja sekä määrittää niiden korjaustarpeen
- ◆ käyttää, hoitaa ja säilyttää perus- ja erikoistyövälineitä
- ◆ tehdä työkoneneiden perussäädöt
- ◆ tehdä korjaushitsaus- ja metallitöitä
- ◆ arvioida omaa työtään / työmenetelmiään ja tarvittaessa muuttaa niitä
- ◆ lajitella syntyneet ongelma- ja muut jätteet ja säilyttää niitä
- ◆ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ◆ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden

- ♦ tekee maatalouskoneiden ja -laitteiden kustannusarvioita
- ♦ hyödyntää tietotekniikkaa työssään ja tiedon etsinnässä
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maatalouskoneiden huolto- ja korjaustehdävän suunnittelu- ja toteuttaminen	laatii työsuunnitelman ohjattuna toteuttaa ohjattuna tavallisimmat huolto- ja korjaustyöt käyttö- ja huolto-ohjekirjan mukaisesti	laatii työsuunnitelman toteuttaa huolto- ja korjaustöitä käyttö- ja huolto-ohjekirjan mukaisesti ja ennakoii tulevia huolto- ja korjaustöitä	laatii oma-aloitteisesti työsuunnitelman toteuttaa itsenäisesti huolto- ja korjaustöitä käyttö- ja huolto-ohjekirjan mukaisesti ja ennakoii tulevia huolto- ja korjaustöitä
Kestäväen kehityksen mukainen toiminta maatalouskoneiden huolto- ja korjaustehdävissä	kiinnittää huomiota energiatehokkaaseen koneen ajotapaan	omaa valmiudet suunnitella koneen käyttöä suhteessa ajotapaan sekä mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään	ajaa taloudellisesti välttää turhaa käyttöä ja mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään sekä omaa valmiudet vertailla vaihtoehtoja laitteen tehokkuudelle käytölle
	tarkkailee koneen kuntoa sekä huoltaa sen säännöllisesti	huoltaa koneet ja laitteet säännöllisesti pidentääkseen käyttöikä	huoltaa koneet ja laitteet säännöllisesti pidentääkseen käyttöikä sekä arvioi vaihdettavien varaosien kierrätettävyyden vaikutusta koneen energian ja polttoaineen kulutukseen
	tunnistaa ympäristönäkökohdat energian ja polttoaineen valinnassa	omaa valmiudet valita vähäpäästöisiä poltto- ja voiteluaineita	omaa valmiudet valita vähäpäästöisiä poltto- ja voiteluaineita sekä tekee vertailuja uusiutuvien polttoaineiden käyttömahdollisuuksista
	lajittelee ja säilyttää ongelma- ja muut jätteet ohjattuna säädetyllä tavalla.	lajittelee ja säilyttää ongelma- ja muut jätteet säädetyllä tavalla.	pitää työympäristönsä hyvässä järjestyksessä, huoltaa itsenäisesti työvälineensä sekä lajittelee ja säilyttää ongelma- ja muut jätteet säädetyllä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maatalouskoneiden ja -laitteiden varaosien hankkiminen	hankkii tavallisimpia varaosia ohjeiden mukaan	hankkii tavallisimpia varaosia	hankkii yksilöllisiä erikoisosa varaosien toimittajilta ja selvittää eri vaihtoehtoja oma-aloitteisesti
Maatalouskoneiden ja -laitteiden korjauksen kustannusarvion tekeminen	tekee ohjatusti kustannusarvion työstään	tekee kustannusarvion työstään ja kertoo siitä asiakkaalle	tekee työstä kustannusarvioita ja selvittää asiakkaalle eri vaihtoehtoja
Maatalouskoneiden ja -laitteiden hitsaus-, metallirakenne- ja koneistustöiden tekeminen	tekee yksinkertaisia hitsaus-, metallirakenne-, ja koneistustöitä ohjatusti	tekee hitsaus-, metalli- ja koneistustöitä ohjeiden mukaan	tekee itsenäisesti hitsaus-, metalli- ja koneistustöitä
Maatalouskoneiden ja -laitteiden moottorin määräaikaishuoltojen tekeminen	tekee yksinkertaisia moottorin määräaikaishuoltoja ohjatusti	tekee moottorin määräaikaishuoltoja	tekee moottorin määräaikaishuoltoja itsenäisesti
Maatalouskoneiden ja -laitteiden perusmittauksien tekeminen	tekee toiminta-arvojen perusmittauksia ohjeiden mukaan	tekee toiminta-arvojen perusmittauksia	tekee toiminta-arvojen perusmittauksia ja arvioi laitteen kunnan tuloksien perusteella
Maatalouskoneiden ja -laitteiden tehonsiirron ja hydraulikan sekä, maatalouskoneiden sähkölaitteiden vianmääritysten tekeminen	tekee ohjatusti yksinkertaisia moottorin, tehonsiirron, hydraulikan ja sähkölaitteiden mittauksia, vianmäärityksiä ja korjauksia	tekee tavallisimpia moottorin, tehonsiirron, hydraulikan ja sähkölaitteiden mittaus-, korjaus-, huolto- ja vianmääritystöitä	tekee korjauksia moottorille, tehonsiirrolle, hydraulikalle ja sähkölaitteille sekä vaativia huoltotöitä ja vianmäärityksiä
Palvelujen hyödyntäminen maatalouskoneiden ja -laitteiden huoltotöissä	tuntee alan palveluja ja ohjattuna hyödyntää niitä tarvittaessa.	tuntee alan palveluja ja hyödyntää niitä tarvittaessa.	vertailee alan eri palveluja ja hyödyntää itsenäisesti niitä tarvittaessa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työkoneiden ja traktorien rakenteiden ja järjestelmien toimintaperiaatteiden tunteminen ja soveltaminen maatalouskoneiden käytössä ja huoltamisessa	selvittää yksinkertaisten koneiden rakennetta ja toimintaperiaatteita	selvittää ja vertailee alueellisesti yleisimpien maatalouskoneiden rakennetta ja toimintaperiaatteita	selvittää ja vertailee yleisimpien maatalouskoneiden rakennetta ja toimintaperiaatteita sekä osaa soveltaa tietoa työssään
	valitsee asiantuntijan avulla poltto- ja voiteluaineet niiden ominaisuuksien ja käyttökohteiden mukaan	vertailee ja valitsee poltto- ja voiteluaineet niiden ominaisuuksien ja käyttökohteiden mukaan	vertailee ja valitsee itsenäisesti poltto- ja voiteluaineet niiden ominaisuuksien ja käyttökohteiden mukaan ja ottaa huomioon taloudelliset seikat valinnoissaan
Moottorin, tehonsiirron, hydrauliiikan termien ja sähkölaitteiden suureiden tunteminen ja soveltaminen maatalouskoneiden käytössä ja huoltamisessa	määrittää asiantuntijan avulla tavallisten maatalouskoneiden huoltoon ja korjaukseen liittyviä perusasioita ja suureita	määrittää tavallisten maatalouskoneiden huoltoon ja korjaukseen liittyviä perusasioita ja suureita	määrittää maatalouskoneiden huoltoon ja korjaukseen liittyviä perusasioita ja suureita ja suureista sekä omaa valmiudet mitata niitä ja arvioida tuloksia
Maatalouskoneissa ja korjauksessa käytettävät materiaalien ja aineiden sekä niiden ominaisuuksien hyödyntäminen maatalouskoneiden käytössä ja huoltamisessa	tunnistaa tavallisimmat maatalouskoneiden korjauksessa käytettävät tarvikkeet ja materiaalit	tunnistaa maatalouskoneiden korjauksessa käytettävät tarvikkeet ja materiaalit ja vertailee maatalouskoneiden korjauksessa käytettävien tarvikkeiden ja materiaalien ominaisuuksia	hyödyntää työskentelyssään tietopohjaa maatalouskoneiden korjauksessa käytettävien tarvikkeiden ja materiaalien ominaisuuksien vaikutuksista koneiden käytölle
	valitsee asiantuntijan avulla poltto- ja voiteluaineet niiden ominaisuuksien ja käyttökohteiden mukaan.	vertailee ja valitsee poltto- ja voiteluaineet niiden ominaisuuksien ja käyttökohteiden mukaan.	vertailee ja valitsee itsenäisesti poltto- ja voiteluaineet niiden ominaisuuksien ja käyttökohteiden mukaan ja välttää väärin poltto- ja voiteluaineiden valintaa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee usein toistuvat ongelmat maatalouskoneiden laitteiden huoltotöissä	ratkaisee tavanomaiset ongelmat maatalouskoneiden laitteiden huoltotöissä ja arvioi ongelmiin liittyviä syitä	ratkaisee yleisimmät ongelmatilanteet maatalouskoneiden laitteiden huoltotöissä ja välttää ongelmien toistumisen muuttamalla toimintatapaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön jäsenenä tutuissa vuorovaikutustilanteissa	sopeutuu hyvin työyhteisön jäseneksi, ottaa vastaan palautetta ja muuttaa tarvittaessa toimintaansa	toimii tasavertaisena jäsenenä työyhteisössä ottaen huomioon muiden mielipiteet
	pystyy toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja pyytää tarvittaessa apua	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työskentelyssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
Ammattietiikka	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	keskustelee oma-aloitteisesti toiminnastaan	keskustelee oma-aloitteisesti ja luontevasti toiminnastaan, sekä haluaa kehittää yhteistyötaitojaan
		toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	perustaa työskentelynsä avoimuuteen, rehellisyyteen ja vastuuseen
Terveys, turvallisuus, toimintakyky	työskentelee annettujen työturvallisuusohjeiden mukaan ja hallitsee EA1 taidot	noudattaa työturvallisuusohjeita ja määräyksiä ja hallitsee EA1 taidot	ennakoi työturvallisuuteen liittyvät riskit ja kehittää toimintaansa turvallisemmaksi ja hallitsee EA1 taidot
	tunnistaa työhönsä liittyviä vaaratekijöitä, kuten melun, värinän, sähköiskun vaaran, vaaralliset aineet ja kaasut sekä biologiset vaarat ja pölyn.	suojautuu työhönsä liittyviltä vaaratekijöiltä tarkoituksenmukaisesti.	ottaa huomioon työssään edellä kuvattujen vaaratekijöiden lisäksi myös henkisen ja fyysisen kuormittavuuden.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käyttämällä maatalouskoneita ja tekemällä maatalouskoneiden huolto- tai ja/tai korjaustöitä ryhmässä tai yksin maatilalla tai maaseutuyrityksessä tai muussa yrityksessä. Työt tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta maatalouskoneiden ja -laitteiden varaosien hankkiminen, maatalouskoneiden ja -laitteiden korjauksen kustannusarvion tekeminen sekä maatalouskoneiden ja -laitteiden moottorin määräaikaishuoltotöiden tekeminen
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta työkoneiden ja traktorien rakenteiden ja järjestelmien toimintaperiaatteiden tunteminen ja soveltaminen maatalouskoneiden käytössä ja huoltamisessa sekä moottorin, tehonsiirron, hydrauliiikan termien ja sähkölaitteiden suureiden tunteminen ja soveltaminen maatalouskoneiden käytössä ja huoltamisessa
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.4 ELÄINTENHOIDON KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA, ELÄINTENHOITAJA

4.4.1 Eläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ hoitaa ja ruokkii eläimiä tuotantoeläin- ja pieneläintiloissa
- ♦ käsitellä eläimiä
- ♦ pitää eläintilat siisteinä
- ♦ tunnistaa poikkeavasti käyttäytyvän eläimen ja hakea apua
- ♦ ennaltaehkäistä työssään tarttuvien eläintautien leviämistä
- ♦ tehdä viikoittaiset eläinten kirjanpitoon (esim. eläinten merkintä ja rekisteröinti) ja hoitoon (esim. tuotost määrät, ruokinnan ja lisääntymistoimintojen seuranta) liittyvät kirjaukset
- ♦ tehdä pieniä eläintilojen kunnostus- ja korjaustöitä
- ♦ käyttää ja huoltaa päivittäisissä hoitotöissä tarvittavia koneita ja laitteita
- ♦ toimia asiakaspalvelutilanteissa
- ♦ hyödyntää tietotekniikkaa työssään ja tiedon etsinnässä

- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestävästä kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Eläintilan työjärjestyksen mukainen toiminta	suoriutuu alkuohjauksen saatuaan yksittäisistä töistä	suoriutuu eläintilan työjärjestyksen mukaisista töistä ohjeiden mukaan	suoriutuu eläintilan työjärjestyksen mukaisista töistä itsenäisesti työjärjestyksen mukaan
Kestävän kehityksen mukainen toiminta eläinten hoitotöissä	kiinnittää työskentelyssään huomiota eläinten vastuuntuntoiseen hoitamiseen	ottaa työskentelyssään huomioon eläinten laji-tyypillisen käyttäytymisen tavallisimmissa töissä, kuten eläinten käsittelyssä, siirtelyssä ja muissa hoitotöissä	työskentelee eläinten laji-tyypillisen käyttäytymisen huomioon ottaen ja eläimiä arvostaen sekä haluaa kehittyä eläintenhoitajana eläinten hyvinvointia edistäen
	välttää veden turhaa kuluttamista eläintenhoitotöissä	välttää veden turhaa kuluttamista eläintenhoitotöissä ja kiinnittää huomiota pesuaineiden ympäristöystävällisiin valintoihin	työskentelee vettä ja energiaa säästäen sekä ottaen huomioon pesuaineiden annostelun ja ympäristöystävällisyyden
	kiinnittää huomioita ruokinnan tarkkuuteen ja eläintenhoitotöissä käytettävien hoitomateriaalien valintaa ja kulutukseen.	edellisten lisäksi kiinnostuu asiantuntijan avulla pohtimaan ruokinnan ravinnetasapainosta (esim. ruokinnan typpi- ja fosforin kulutus).	edellisten lisäksi pystyy tekemään havaintoja eläinten ruokinnan ravinnetasapainon tarkistamisesta ympäristöystävällisempään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Eläinten hoitaminen ja ruokkiminen	ohjattuna tarkkailee, hoitaa ja käsittelee eläimiä turvallisesti	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee eläimiä lajinmukaisesti ja turvallisesti ohjeiden mukaan sekä tunnistaa poikkeavasti käyttäytyvän eläimen	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee eläimiä turvallisesti ja tunnistaa sairaan ja poikkeavasti käyttäytyvän eläimen
	tunnistaa pilaantuneen rehun ja jakaa rehut ohjattuna	tunnistaa rehut ja niiden käyttökelpoisuuden ja jakaa rehut ruokintaohjeiden mukaan	tunnistaa rehut ja niiden käyttökelpoisuuden sekä käyttää niitä ruokintaohjeen, tuotantovaiheen ja iän mukaan
	osallistuu eläinten hoitoon liittyvien kirjausten tekemiseen	tekee ohjattuna eläinten hoitoon liittyvät kirjaukset	tekee hoitoon liittyvät kirjaukset
Eläintilojen siisteydestä ja kunnosta huolehtiminen	ylläpitää työympäristönsä siisteyttä sekä osallistuu tarttuvien tautien ennaltaehkäisyyn	ylläpitää työympäristönsä ja eläintilojen siisteyttä ja huolehtii tarttuvien tautien ennaltaehkäisystä	huolehtii itsenäisesti työympäristönsä ja eläintilojen siisteydestä ja huolehtii omatoimisesti tarttuvien tautien ennaltaehkäisystä
	tekee ohjattuna yksinkertaisimpia eläintilojen kunnossapitotoita	tekee ohjattuna eläintilojen kunnossapitotoita	tekee eläintilojen kunnossapitotoita
Eläinten hoitotoissa tarvittavien koneiden ja laitteiden käyttäminen ja huoltaminen	käyttää ja huoltaa ohjattuna eläintenhoitotoissa tarvittavia yleisimpiä koneita ja laitteita	käyttää ja huoltaa ohjeiden mukaan eläintenhoitotoissa tarvittavia yleisimpiä koneita ja laitteita	käyttää ja huoltaa eläintenhoitotoissa tarvittavia yleisimpiä koneita ja laitteita
Asiakkaiden palveleminen	suoriutuu tavallisimmista asiakaspalvelutilanteista.	suoriutuu asiakaspalvelutilanteista.	suoriutuu asiakaspalvelutilanteista luontevasti ja itsenäisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Eläinten hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen	noudattaa eläintenpitoon liittyviä säännöksiä työtehtävissään	noudattaa eläintenpitoon liittyviä säännöksiä käytännön työtehtävissä ja tunnistaa mahdollisia epäkohtia	noudattaa ja soveltaa eläintenpitoon liittyviä säännöksiä käytännön työtehtävissä ja tunnistaa epäkohdat
	tunnistaa yleisimpien eläimen lajinmukaisen käyttäytymisen piirteitä	hyödyntää eri eläinlajien lajityypillistä käyttäytymistä eläinten hoitotyössä	hyödyntää monipuolisesti eri eläinlajien lajityypillistä käyttäytymistä eläinten hoitotyössä

Eläinlajien tunnistaminen	tunnistaa tavallisimmat tuotanto-, harraste- ja seuraeläinlajit	tunnistaa tavallisimmat tuotanto-, harraste- ja seuraeläinlajit sekä tuntee niiden hoidon perusasioita	tunnistaa tavallisimmat tuotanto-, harraste- ja seuraeläinlajit ja tietää niiden hoidon perusasiat
Eläinten anatomian ja fysiologian perusasioiden huomioon ottaminen eläinten ruokinnassa	selvittää perusasioita eläinlajien ruuansulatuksesta ja lisääntymisfysiologiasta sekä eri selkärangkaisryhmien perusrakenteen	selvittää lisääntymisen ja hyvinvoinnin kannalta keskeiset elintoiminnot sekä eri selkärangkaisryhmien perusrakenteen ja toiminnan	selvittää ja vertailee eläinten keskeiset elintoiminnot sekä eri selkärangkaisryhmien perusrakenteen ja toiminnan ja soveltaa tietoa eläinten ravitsemuksessa, lisääntymisessä ja hyvinvoinnissa
Eläinten ravintoaineiden ja rehujen koostumuksen huomioon ottaminen eläinten ruokinnassa	määrittää asiantuntijan avustamana ravintoaineiden merkityksen eläinten ruokinnassa	määrittää ravintoaineiden merkityksen eläinten ruokinnassa ja hyödyntää tietoa eläinten ruokkimisessa	määrittää ravintoaineiden merkityksen eläinten hyvinvoinnille, terveydelle ja tuotannolle ja soveltaa tietoa eläinten ruokkimisessa
	ottaa työskentelyssään huomioon tavallisimpien rehujen koostumuksen sekä soveltuvuuden yleisimmille tuotantoeläimille	ottaa työskentelyssään huomioon tavallisimpien rehujen koostumuksen sekä soveltuvuuden yleisimmille tuotanto-, harraste- ja seuraeläinlajeille	ottaa työskentelyssään huomioon tavallisimpien rehujen koostumuksen ja omaa valmiudet käyttää niitä eläimen eri elinkaaren vaiheessa yleisimmille tuotanto-, harraste- ja seuraeläinlajeille
Eläinten terveydenhoidon edistäminen ja tarttuvien tautien ennaltaehkäiseminen	tunnistaa tavallisimpia taudinaiheuttajia ja sairauksia	tunnistaa tavallisimmat taudinaiheuttajat ja sairaudet	tunnistaa tavallisimmat taudinaiheuttajat ja sairaudet sekä ymmärtää eläimen vastustuskykyyn vaikuttavat tekijät
	ottaa työskentelyssään huomioon joitakin tarttuvien tautien ennaltaehkäisyyn vaikuttavia tekijöitä	ottaa työskentelyssään huomioon tarttuvien tautien ennaltaehkäisyyn vaikuttavia tekijöitä	ottaa työskentelyssään huomioon keskeisimmät tarttuvien tautien ja sairauksien ennaltaehkäisyyn periaatteet ja ymmärtää niiden merkityksen
Perinnöllisyyden perusasioiden hyödyntäminen ja jalostustyön soveltaminen eläinten valinnassa	ottaa huomioon jalostustyön merkityksen eläinten hoitotyössä ja tekee asiantuntijan avulla eläinten valintaa.	hyödyntää tietopohjaa perinnöllisyyden ja jalostuksen perusasioista ja tekee jalostussuunnitelman mukaista eläinvalintaa.	soveltaa tietopohjaa perinnöllisyyden perusasioista, hyödyntää eläinjalostusta eläinten valitsemisessa ottan huomioon mahdolliset riskit ja eettiset kysymykset.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmaratkaisu	selviytyy tutuista tilanteista työtehtävissään	selviytyy muuttuvista ja valintatilanteista (esim. eläinten sairastuessa tai eläinten siirtotilanteissa) neuvoteltuaan työyhteisön muiden jäsenten kanssa	toimii erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
	tunnistaa työssään tietopohjaan perustuvia ratkaisuja	soveltaa asiantuntijan avulla työssään tuloksellisen toiminnan tietopohjaa	soveltaa työssään laadukkaan ja tuloksellisen toiminnan tietopohjaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön jäsenenä tutuissa vuorovaikutustilanteissa	sopeutuu hyvin työyhteisön jäseneksi, ottaa vastaan palautetta ja muuttaa tarvittaessa toimintaansa	toimii tasavertaisena jäsenenä työyhteisössä ottaen huomioon muiden mielipiteet
	pystyy toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja pyytää tarvittaessa apua	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työskentelyssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
		keskustelee oma-aloitteisesti toiminnastaan	keskustelee oma-aloitteisesti ja luontevasti toiminnastaan, sekä haluaa kehittää yhteistyötaitojaan
Ammattietiikka	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	perustaa työskentelynsä avoimuuteen, rehellisyyteen ja vastuuseen
	asettaa elintarvikkeiden tuottamiseen liittyvän laadun ja turvallisuuden etusijalle vahinkojen sattuessa (esim. antibioottimaito, tarttuvat eläintaudit)	asettaa elintarvikkeiden tuottamiseen liittyvän laadun ja turvallisuuden etusijalle vahinkojen sattuessa (esim. antibioottimaito, tarttuvat eläintaudit) ja ottaa opikseen tapahtuneesta	asettaa elintarvikkeiden tuottamiseen liittyvän laadun ja turvallisuuden etusijalle vahinkojen sattuessa (esim. antibioottimaito, tarttuvat eläintaudit) ja kantaa vastuun tapahtuneesta olemalla avoin työyhteisössä niin, ettei tapahtuma pääse toistumaan

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	tunnistaa työhönsä liittyviä vaaratekijöitä, kuten melun, värinän, sähköiskun vaaran, vaaralliset aineet ja kaasut sekä biologiset vaarat ja pölyn	suojautuu työhönsä liittyviltä vaaratekijöiltä tarkoituksenmukaisesti	ottaa huomioon työssään edellä kuvattujen vaaratekijöiden lisäksi myös henkisen ja fyysisen kuormittavuuden
	tiedostaa eläinten siirtotilanteisiin tai sairaan eläimen käyttäytymisen muutokseen liittyvät vaaratekijät ja hallitsee EA1 taidot	suunnittelee eläimen siirtotilanteet etukäteen niin, että tapaturmariski minimoituu sekä ennakoi sairaan eläimen käyttäytymiseen liittyvät muutokset käsitellessään niitä ja hallitsee EA1 taidot	suunnittelee ja ennakoi eläimen siirtotilanteet etukäteen niin, että tapaturmariski minimoituu sekä ennakoi sairaan eläimen käyttäytymiseen liittyvät muutokset ja käyttäytyy rauhallisesti ja harkitusti käsitellessään niitä ja hallitsee EA1 taidot
	huolehtii ohjattuna ergonomiasta.	toimii ergonomisesti ja huolehtii toimintakyvystään.	huolehtii toimintakyvystään ja kehittää omia työtapojaan ergonomisempaan suuntaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä eläinten hoitotöitä esimerkiksi maatilalla, kotieläintutkimustilalla, kotieläinpuistossa, eläinkaupassa, eläinhuollossa tai eläintarhassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta eläinten ravintoaineiden ja rehujen koostumuksen huomioon ottaminen eläinten ruokinnassa
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5 TURKISTALouden KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA, TURKISTARHAAJA

4.5.1 Turkiseläinten kasvattaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ käsitellä turkiseläimiä
- ♦ hoitaa turkiseläimiä ympäri vuoden
- ♦ ruokkia eläimet
- ♦ tehdä kiimanseurantaa
- ♦ tehdä paritustyöt
- ♦ tarkkailla eläinten hyvinvointia ja ylläpitää sitä
- ♦ tunnistaa sairaan eläimen ja tilata eläinlääkärin tarvittaessa
- ♦ tehdä eläinten terveydenhoitoon liittyviä töitä
- ♦ tehdä päivittäiset huoltotyöt
- ♦ tehdä lakisääteiset dokumentoinnit tietotekniikkaa hyödyntäen
- ♦ toimia sertifiointivaatimuksia noudattaen
- ♦ käyttää päivittäisissä hoitotöissä käytettäviä koneita ja laitteita
- ♦ huolehtia tilan lannankäsittelystä
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestävästä kehityksen toimintatapoja
- ♦ huolehtia tilan ympäristönhoidosta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Turkistilan ajan-kohtaisten töiden suunnitteleminen ja tekeminen	suunnittelee ja tekee ohjattuna omaa työtään	suunnittelee ja tekee turkistilan tärkeimmät työvaiheet oikein ajoitettuna	suunnittelee ja tekee itsenäisesti turkistilan ajankohdattaiset työt saamiensa tietojen perusteella ja ajoittaa työt oikein
Työn kokonaisuuden hallinta	suoriutuu ohjattuna turkistilan vuosikiertoon liittyvistä töistä	toimii ohjeistettuna turkistilan vuosikierron mukaisissa töissä	valmistelee turkistilan vuosikierron mukaiset työt ja toimii itsenäisesti eri työvaiheissa
Kestävän kehityksen mukainen työskentely turkiseläinten hoitotöissä	toimii eläin- ja ympäristöystävällisesti	toimii eläin- ja ympäristöystävällisesti ottaen huomioon talousnäkökohdat	tekee kaikki turkistilan vuosikierron vaiheisiin liittyvät hoitotyövaiheet oikeassa järjestyksessä sekä ottaa huomioon töiden taloudelliset näkökohdat ja toimii eläin- ja ympäristövastuullisesti
	työskentelee ohjatusti, suhtautuu työhön yrityksen menestymistä tukevasti.	työskentelee itseohjautuvasti ja kannattavaa toimintaa tukevasti.	työskentelee sitoutuneesti, oma-aloitteisesti ja vastuuntuntoisesti omaa työtään arvostaen ja kannattavaa toimintaa tukevasti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Turkiseläinten käsitteleminen	käsittelee turkiseläimiä asiallisesti	käsittelee turkiseläimiä varmaotteisesti	käsittelee turkiseläimiä rauhallisesti, varmaotteisesti ja yksilöllisesti, ottaa huomioon lajityypillisen käyttäytymisen
Paritustöiden tekeminen	suorittaa ohjattuna kiiman seurannan ja eläinten paritustyöt sekä niihin liittyvät kirjaukset	suoriutuu pääosin kiiman seurannasta ja eri turkiseläinlajien paritustöistä sekä niihin liittyvistä kirjauksista	suorittaa itsenäisesti kiiman seurannan ja turkiseläinten paritustyöt sekä niihin liittyvän dokumentoinnin

Sairaaneläimen hoitaminen	tunnistaa sairaaneläimen ja hoitaa sitä ohjeiden mukaan	tunnistaa turkiseläinten tavallisimmat sairaudet ja antaa niihin ensiavun, sekä arvioi eläinlääkärin tarpeen	tunnistaa oireiden perusteella tavallisimmat sairaudet sekä hoitaa niitä asianmukaisesti sekä arvioi eläinlääkärin tarpeen
	huolehtii hygienian perusasioista	huolehtii hygieniasta kaikessa toiminnassaan	ennaltaehkäisee toiminnallaan sairauksia, ja huolehtii hygieniasta kaikissa olosuhteissa tekee itsenäisiä ratkaisuja eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi
Turkiseläinten hoitaminen ja ruokkiminen	hoitaa, tarkkailee ja ruokkii eläimiä ohjattuna	ruokkii eläimet ja suorittaa ohjeiden mukaan eläinten päivittäiset hoitotyöt	tekee hallitusti ja itsenäisesti kaikkia vuosikiertoon liittyviä töitä sekä hoitaa, tarkkailee ja ruokkii eläimiä yksilöllisesti tuotantokauden mukaan tavoitteena hyvinvoiva eläin
	määrittelee ohjatusti päivittäisen rehutarpeen ja tunnistaa pilaantuneen rehun	huolehtii itsenäisesti rehun tilauksesta ja tunnistaa pilaantuneen rehun	huolehtii oma-aloitteisesti rehun tilauksesta, arvioi aistinvaraisesti rehun kelpoisuuden ja päättää rehuvalion ja -analyysin perusteella rehun kelpoisuutta eri tuotantokausille
	ylläpitää kasvatusilojen siisteyttä	huolehtii ohjeiden mukaan kasvatusilojen siisteydestä ja hygieniasta	huolehtii itsenäisesti kasvatusilojen siisteydestä ja hygieniasta
	tekee ohjattuna lakisäätteistä kirjanpitoa	huolehtii lakisäätteisestä kirjanpidosta	huolehtii itsenäisesti lakisäätteisestä kirjanpidosta ja pitää kirjaa myös muusta hoitotoihin liittyvästä toiminnasta
	käyttää ohjattuna hoitotoissa tarvittavia yleisimpiä koneita ja laitteita sekä huoltaa niitä	käyttää ohjeiden mukaan hoitotoissa tarvittavia yleisimpiä koneita ja laitteita sekä huoltaa niitä	hallitsee päivittäisissä hoitotoissa tarvittavien koneiden, laitteiden ja välineiden käytön sekä niiden huollon
	Turkistilan ympäristön hoitaminen	huolehtii ohjattuna lannanpoistosta ja käsittelystä sekä tilan työympäristöstä.	huolehtii ohjeiden mukaisesta lannanpoistosta ja käsittelystä sekä jätteistä, ylläpitää tilan siisteyttä ja järjestystä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Turkiseläinten kasvatukseen liittyvien määräysten noudattaminen	tuntee eläinsuojelulainsäädännön keskeiset asiat ja noudattaa niitä	tuntee eläinsuojelulainsäädännön ja toimii sen mukaisesti	tietää kasvatukseen liittyvän lainsäädännön ja toimii vähintään sen mukaisesti kaikissa tehtävissään
Turkiseläinten terveydenhoidosta huolehtiminen ja hyvinvoinnin perusasioiden edistäminen	huolehtii hyvinvoivan eläimen perusvaatimuksista, ennaltaehkäisee yleisimpiä sairauksia ja niiden aiheuttajia	huolehtii hyvinvoivan eläimen vaatimuksista ja ennaltaehkäisee sairauksia ja niiden aiheuttajia	edistää turkiseläinten hyvinvointia kaikissa hoito- toimissaan ennaltaehkäisee sairauksien syntyä
Turkiseläinten ravinnontarpeen ja ruuan- salatuksen huomioon ottaminen turkiseläinten ruokinnassa	ottaa huomioon ruokinta- vaatimukset eri tuotanto- jaksolle	ottaa huomioon lajinmu- kaiset ruokintavaatimukset eri tuotantokausille, ym- märtää rehuntoimittajalta saatavan informaation vai- kutusta ruokintaan	hallitsee taloudelliset, la- jinmukaiset ja yksilölliset ruokintavaatimukset eri tuotantokausille, tulkitsee rehuanalyysin ja rehusuosi- tusten antamaa informaati- ota ruokinnassa
Turkiseläinten paritusajankohdan tunnistaminen	selvittää lisääntymisfysiolo- gian perusteita ja kiiman- seurannan merkityksen paritusajankohtaa määri- teltäessä	on perillä lisääntymisfysiolo- giasta siinä määrin, että hallitsee tavanomaisen parit- usajankohdan määrittelyn	hallitsee lisääntymisfysiolo- giaa niin, että pystyy hyödyntämään sitä lajin- mukaisessa ja yksilöllisessä paritusajankohdan määrit- telyssä
Turkiseläintarhauksen laadun edistäminen	selvittää turkiseläntilan sertifiointiin liittyviä ohjeis- tuksia	selvittää turkiseläntilan sertifiointin vaatimukset	selvittää itsenäisesti tur- kiseläntilan sertifiointin vaatimukset
Turkiseläinten tuotan- toympäristön hoitoon liittyvien määräysten huomioon ottaminen turkiseläntilalla	ottaa työskentelyssään hu- omioon turkiseläinkasvatuk- selle asetettuja ympäristö- määräyksiä ja käyttää tarvit- taessa asiantuntija-apua.	ottaa työskentelyssään huomioon kasvatukselle asetetut ympäristömääräyk- set ja tuotantoon liittyvät ympäristöriskit.	ottaa työskentelyssään huomioon kasvatukselle asetetut ympäristömääräyk- set ja tuotantoon liittyvät ympäristöriskit.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppi- misen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Oppiminen ja ongel- manratkaisu	arvioi ohjattuna omaa työskentelyään ja pyrkii toimi- maan saamansa palautteen mukaan	arvioi omaa toimintaansa, ottaa vastaan palautetta ja toimii saamansa palautteen mukaan	kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan saamansa pa- lautteen ja itsearvioinnin avulla
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön sääntö- jen mukaan	toimii työyhteisön sääntöjä ja ohjeita arvostaen	toimii rakentavasti työyh- teisön jäsenenä
Ammattietiikka	toimii eläinsuojelulain- säädännön ja ohjeiden mukaan	toimii eläinsuojelulainsäädännön ja yleisten eettisten periaatteiden mukaan, on työskentelyssään vastuul- linen	toimii sertifiointissa asetet- tujen vaatimusten mukaan ja on vastuuntuntoinen, oma-aloitteinen ja aktiivi- nen työssään

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja suojavaatetusta, välttää riskejä työssään ja hallitsee EA1 taidot.	käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatetusta ja hallitsee EA1 taidot.	käyttää tilannekohtaisesti työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatetusta sekä huolehtii työergonomiasta ja hallitsee EA1 taidot.
---------------------------------------	---	--	--

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä ajankohtaisia turkiseläinten hoito- ja ruokintatöitä turkiseläintilalla tai tutkimuslaitoksessa. Näytössä tulee selvittää tutkinnon suorittajan osaaminen hoitotehtävissä lajikohtaisesti ja yksilöllisesti tuotantokaudesta riippumatta. Hän myös suunnittelee yksikön toiminnan tietylle ajanjaksolle sekä siihen liittyvät tehtävänsä ja ajankäyttönsä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta turkiseläinten käsitteleminen, turkiseläinten hoitaminen ja ruokkiminen sekä paritustöiden tekeminen, jos näyttö on paritusaikana
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta turkiseläinten terveydenhoidosta huolehtiminen ja hyvinvoinnin perusasioiden edistäminen sekä turkiseläinten paritusajankohdan tunnistaminen
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6 KAIKILLE VALINNAISET TUTKINNON OSAT

4.6.1 Peltokasvien tuottaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ laatia maatalan viljelysuunnitelman
- ♦ suunnitella viljelykierron
- ♦ noudattaa tilan laatuja järjestelmää
- ♦ muokata, lannoittaa, kylvää ja korjata satoa
- ♦ tehdä lajikevalinnan ottaen huomioon viljelyolosuhteet
- ♦ valita eri tilanteisiin sopivat kasvinsuojelumenetelmät
- ♦ valita tarkoituksenmukaiset torjunta-aineet
- ♦ tekee kasvinsuojelutyöt
- ♦ tehdä muistiinpanot viljelytoimenpiteistään
- ♦ säätää kasvinviljelykoneita, tehdä käyttöönotto- ja säilytysuollot
- ♦ ylläpitää rakennusten kuntoa
- ♦ vertailla eri viljelymenetelmiä ja niiden kannattavuutta
- ♦ markkinoida sadon
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestävä kehityksen toimintatapoja
- ♦ tehdä yhteistyötä muiden viljelijöiden ja sidosryhmien kanssa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Viljelysuunnitelmaan perustuvan kasvituotannon prosessin mukainen työskentely	työskentelee tavallisimpien kasvituotantoon liittyvien prosessien mukaisesti	työskentelee kasvituotantoon liittyvien prosessien mukaisesti	hallitsee kasvituotantoon liittyvät prosessit ja tarvittaessa kehittää työmenetelmiä
Peltoviljelytöiden tekeminen ja kehittäminen	toteuttaa ohjattuna viljelysuunnitelmaa	toteuttaa viljelysuunnitelmaa ohjeiden mukaan ja tarvittaessa vaikuttaa sadonlaatuun säätelviin tekijöihin	toteuttaa viljelysuunnitelmaa kasvukauden olosuhteiden mukaan ja tuottaa sadon käyttötarkoituksen mukaista laatua
	suoriutuu ohjattuna yksittäisistä peltoviljelytöistä	suoriutuu ohjeiden mukaan peltoviljelytöistä	suoriutuu itsenäisesti tavallisimmista peltoviljelytöistä
	pystyy arvioimaan ohjattuna viljelyn onnistumista	arvioi viljelyn onnistumista ja tekee asianmukaisia johtopäätöksiä ja parannusehdotuksia	tekee havaintoja kasvustoista ja sadosta ja kokemustensa perusteella tekee toteuttamiskelpoisia kehittämissuhteita
Peltokasvien tuottaminen kestävän kehityksen mukaisesti (esim. tasapainoinen lannoitus; lajikkeen valinta, kestävyys ja monimuotoisuus; viljelymenetelmät ja koneiden yhteiskäyttö)	tunnistaa asiantuntijan avulla yksittäisissä työtehtävissään vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa peltokasvien tuottamiseen kestäväällä tavalla	tunnistaa työtehtävissään vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa peltokasvien tuottamiseen kestäväällä tavalla	tunnistaa työkokonaisuudessa vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa peltokasvien tuottamiseen kestäväällä tavalla
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan mm syntyviä kemikaaleja ja muovioita sekä ottaa huomioon ohjattuna tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä.	lajittelee ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muovioita sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä.	lajittelee ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muovioita sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Muokkaus-, lannoitus-, kylvö- kasvinsuojelu-, sadonkorjuu- ja varastointitöiden sekä viljelymuistiinpanojen tekeminen	tekee alkuohjauksen saatuaan maatilana peltoviljelytöitä	tekee ohjeet saatuaan kasvukauden viljely- sadonkorjuu- ja varastointiin liittyviä töitä	tekee itsenäisesti viljelysuunnitelman mukaiset peltoviljely- ja sadonkorjuutyöt
	huolehtii ohjattuna työkohteiden viimeistelystä ja varusteiden puhdistamisesta päivittäin sekä varastotilojen siisteydestä	huolehtii ohjeiden mukaan työkohteiden viimeistelystä ja varusteiden puhdistamisesta päivittäin sekä varastotilojen siisteydestä	huolehtii itsenäisesti työkohteiden viimeistelystä ja varusteiden puhdistamisesta päivittäin sekä varastotilojen siisteydestä
	tekee ohjattuna tarvittavat viljelymuistiinpanot	tekee tarvittavat viljelymuistiinpanot	tekee tarvittavat viljelymuistiinpanot tilan laatu-järjestelmää noudattaen
	pystyy arvioimaan työn onnistumista	pystyy arvioimaan työn onnistumista ja perusteellamaan kulloinkin käytetyt työmenetelmät	tekee havaintoja kasvustoista ja työn laadusta ja tekee johtopäätökset tarvittavista viljelytoimenpiteistä
Kasvinviljelykoneiden säätöjen, käyttöönotto- ja säilytyshuoltojen tekeminen	tekee ohjattuna kasviviljelykoneiden huoltotöitä	tekee ohjeiden mukaan kasviviljelykoneiden huolto- ja säätötöitä	tekee itsenäisesti kasviviljelykoneiden huolto- ja säätötyöt
Viljelykierto- ja viljelysuunnitelmien laatiminen	laatii ohjattuna viljelysuunnitelman	laatii viljelykierto- ja viljelysuunnitelman ohjeiden mukaan	laatii viljelykierto- ja viljelysuunnitelman itsenäisesti
Laatujärjestelmän mukainen toiminta	noudattaa omavalvonta- tai laatujärjestelmän sääntöjä ohjattuna.	noudattaa omavalvonta- tai laatujärjestelmän sääntöjä ohjeiden mukaisesti.	toimii omavalvontasääntöjen tai laatujärjestelmän edellyttämällä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Peltokasvien laatuvaatimusten huomioon ottaminen niiden viljelyssä	ottaa työskentelyssään huomioon sadon käyttötarkoituksen edellyttämät laatuvaatimuksia sekä asiantuntijan avulla hyödyntää tietoa työssään	ottaa työskentelyssään huomioon sadon käyttötarkoituksen edellyttämät laatuvaatimukset sekä hyödyntää tietoa työssään	ottaa työskentelyssään huomioon sadon käyttötarkoituksen edellyttämät laatuvaatimukset ja niihin vaikuttavien kasvutekijöiden seurannan merkityksen hyödyntää tietoa työssään
Kasvilajin ja -lajikkeen valinta niiden lajikevaatimusten ja ominaisuuksien perusteella	valitsee kasvilajin ja -lajikkeen asiantuntijan avulla	valitsee kasvilajin ja -lajikkeen	valitsee käyttötarkoituksen ja kasvuolosuhteiden mukaiset kasvilajit ja -lajikkeet

Muokkauksen, lannoituksen ja kylvön tavoitteiden asettaminen ja työtekniikan valitseminen	asettaa muokkauksen, lannoituksen ja kylvön tavoitteita asiantuntijan avulla	asettaa eri kasvi- ja maalajien muokkauksen, lannoituksen ja kylvön tavoitteet sekä vertailee työtekniikoita	perustelee asettamiaan eri kasvi- ja maalajien muokkauksen, lannoituksen ja kylvön tavoitteita sekä valitsemaan työtekniikoita
Kasvinsuojelumenetelmien ja -aineiden valinta ja käyttäminen	valitsee asiantuntijan avulla eri viljelykasvien kasvinsuojelumenetelmiä ja -aineita	vertailee ja valitsee oppaiden avulla tilanteeseen sopivan kasvinsuojelumenetelmän ja -aineet	vertailee ja valitsee oppaiden avulla tilanteeseen sopivan kasvinsuojelumenetelmän ja -aineet sekä perustelee valintansa
	ottaa huomioon kasvinsuojeluaineiden käytöstä ympäristölle ja työturvallisuudelle aiheutuvia riskejä	ottaa huomioon kasvinsuojeluaineiden käytöstä ympäristölle ja työturvallisuudelle aiheutuvat riskit	ottaa huomioon kasvinsuojeluaineiden käytössä huomioon ympäristön ja työturvallisuuden asettamat rajoitukset
Sadonkorjuu ja varastointi	selvittää eri viljelykasvien sadonkorjuu- ja varastointitapoja	selvittää ja vertailee eri viljelykasvien sadonkorjuu- ja varastointitapoja	ottaa työssään huomioon sadonkorjuun ja varastointin merkityksen sadon laadun varmistamisessa
Peltokasvien tuotannon kannattavuuden vertailu	laskee tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä	laskee ja valitsee tilan kannattavuuden kannalta parhaat tuotantokasvit ja -menetelmät	laskee ja valitsee tilan kannattavuuden kannalta parhaat tuotantokasvit ja -menetelmät ja kehittää tilan kannattavuutta järjestelmällisesti
Viljelysopimusten periaatteiden ja laatuohjelmien huomioiminen peltokasvien tuotannossa	selvittää pääpiirteissään viljelysopimusten velvoitteet viljelylle	selvittää keskeiset viljelysopimusten velvoitteet viljelylle	selvittää viljelysopimusten velvoitteet viljelylle
Tuotteiden markkinointi	tuntee tuotteiden markkinointitapoja.	valitsee tuotteille sopivan markkinointitavan.	vertailee eri markkinointitapoja ja valitsee tuotteille sopivimman.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa asiantuntijan apua	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön sääntöjen mukaan	keskustelee ja kuuntelee sekä omaksuu annetut ohjeet	keskustelee, kuuntelee ja ottaa huomioon toisten mielipiteet omissa ratkaisuissaan

Ammattietiikka	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	perustaa työskentelynsä avoimuuteen, rehellisyyteen ja vastuuseen
	tiedostaa toiminnassaan maataloustuotteiden laadun, turvallisuuden ja ympäristövastuullisuuden	asettaa toiminnan arvoiksi maataloustuotteiden laadun, turvallisuuden ja ympäristövastuullisuuden	asettaa toiminnan arvoiksi ja kilpailutekijäksi maataloustuotteiden laadun, turvallisuuden ja ympäristövastuullisuuden
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa ohjattuna työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavausteita.	noudattaa ohjeiden mukaisia työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavausteita.	on varustautunut työn edellyttämällä suojavaatetuksella ja noudattaa työssään ergonomisia työtapoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla ja tekemällä maatalon tai tutkimustalon ajankohtaisia kylvö- tai sadonkorjuutöitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta muokkaus-, lannoitus-, kylvö- kasvinsuojelu-, sadonkorjuu- ja varastointitöiden sekä viljelymuistiinpanojen tekeminen
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta kasvilajin ja -lajikkeen valinta niiden lajikevaatimuksien ja -ominaisuuksien perusteella, muokkauksen, lannoituksen ja kylvön tavoitteiden asettaminen ja työtekniikan valitseminen sekä sadonkorjuu ja varastointi
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.2 Paikallisesti valitun kasvin tuottaminen

Ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi päättää, mitkä kasvilajit oppilaitoksen opetussuunnitelmaan kirjataan. Silloin tutkinnon osan nimi ilmaistaan ”Nurmirehun tuottaminen”, ”Nurmikasvien ja nurmipalkokasvien tuottaminen”, ”Leipäviljan tuottaminen”, ”Öljykasvien tuottaminen”, ”Sokerijuurikkaan tuottaminen”, ”Energiakasvien tuottaminen”, ”Perunan tuottaminen” tai ”Kuminan ja tattarin tuottaminen”. Opiskelija voi valita tämän tutkinnon osan useamman keran kohdennettuna eri kasvilajeihin (nurmet ja nurmipalkokasvit, leipäviljat, öljykasvit, sokerijuurikas, energiakasvit, peruna tai muita harvinaisempia erikoiskasveja kuten esimerkiksi kumina tai tattari) koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman mukaisesti.

Näyttötutkinnossa tutkinnon suorittaja valitsee erikoistumisensa seuraavista kasvilajeista tai kasvilajiryhmistä: nurmikasvit, nurmipalkokasvit, leipäviljat, öljykasvit, sokerijuurikas, peruna, energiakasvit tai muut erikoiskasvit, esimerkiksi kumina tai tattari.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ suunnitella valitun kasvilajin kasvituotannon tuotantoprosessit
- ◆ tehdä viljely-, varastointi-, kauppakunnostus- tai jatkojalostustöitä
- ◆ huoltaa ja käyttää tuotantoketjun koneita ja laitteita
- ◆ tehdä muistiinpanot viljelytoimenpiteistään
- ◆ noudattaa tuotannon laatujärjestelmää
- ◆ vertailla eri viljelymenetelmiä ja niiden kannattavuutta
- ◆ markkinoida sadon
- ◆ seurata alansa kehitystä
- ◆ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat ja ylläpitää työkykyä
- ◆ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ◆ tehdä yhteistyötä alan muiden toimijoiden kanssa
- ◆ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Valitun kasvin viljelyn suunnitteleminen	suunnittelee ja arvioi ohjattuna viljelyä ja siihen liittyviä työvaiheita	suunnittelee ja arvioi ohjeistettuna viljelyä ja siihen liittyviä työvaiheita	suunnittelee, arvioi ja kehittää viljelyä ja siihen liittyviä työvaiheita
Valitun kasvin tuottaminen	työskentelee valitun kasvin tuottamiseen liittyvien prosessien mukaisesti asiantuntijan avulla ohjattuna	alkuohjauksen saatuaan työskentelee valitun kasvintuottamiseen liittyvien prosessien mukaisesti	hallitsee valitun kasvin tuottamiseen liittyvät prosessit ja kehittää työmenetelmiä
	suoriutuu ohjattuna yksittäisistä töistä	tekee ohjeistettuna viljelytöitä	tekee itsenäisesti viljelytöitä
	arvioi ohjattuna työnsä onnistumista	pystyy arvioimaan työn onnistumista ja perustelemaan kulloinkin käytetyt työmenetelmät	tekee havaintoja kasvustoista ja työn laadusta ja tekee johtopäätökset tarvittavista viljelytoimenpiteistä
Valitun kasvien tuottaminen kestävän kehityksen mukaisesti (esim. tasapainoinen lannoitus; lajikkeen valinta, kestävyys ja monimuotoisuus; viljelymenetelmät torjunta-aineiden käyttömäärää vähentävät toimenpiteet ja koneiden yhteiskäyttö)	tunnistaa asiantuntijan avulla yksittäisissä työtehtävissään vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa peltokasvien tuottamiseen kestäväällä tavalla	tunnistaa työtehtävissään vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa peltokasvien tuottamiseen kestäväällä tavalla	tunnistaa työkokonaisuuksissa vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa peltokasvien tuottamiseen kestäväällä tavalla
	ottaa huomioon ohjattuna tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä	ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä	ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan mm. syntyviä kemikaaleja ja muoviva.	lajittelee ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muoviva sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä.	lajittelee ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muoviva sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä ja kehittää työyhteisönsä toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Valitun kasvin viljelysuunnitelman laatiminen	laatii ohjattuna viljeltävän kasvin viljelysuunnitelman	laatii ohjeiden mukaan viljeltävän kasvin viljelysuunnitelman	laatii itsenäisesti viljeltävän kasvin viljelysuunnitelman
Viljely-/ varastointi-/ , kauppakunnostus-/tai jatkojalostustöiden tekeminen	tekee työt ja työhön liittyvät kirjaukset ohjattuna	tekee työvaiheet ja tarvittavat kirjaukset oikeassa järjestyksessä ja on työssään huolellinen	tekee työvaiheet ja tarvittavat kirjaukset oikein ja työskentelee sujuvasti, oma-toimisesti sekä huolellisesti
Tuotantoon liittyvien koneiden ja laitteiden käyttäminen sekä huoltaminen	käyttää ohjattuna tuotantoketjuun kuuluvia koneita ja laitteita turvallisesti	käyttää ohjeistettuna tuotantoketjuun kuuluvia koneita ja laitteita	käyttää itsenäisesti tuotantoketjuun kuuluvia koneita ja laitteita
	tekee ohjeiden mukaan koneiden päivittäiset huoltotyöt	tekee koneiden päivittäiset huoltotarkistukset	tekee itsenäisesti koneiden päivittäiset huollot ja huoltotarkistukset huoltokirjojen ohjeita noudattaen
Laatujärjestelmän mukainen toiminta	ohjattuna noudattaa oma- valvonta- tai laatujärjestelmän sääntöjä	noudattaa tilan laatujärjestelmän ohjeita	toimii omavalvontasääntöjen ja/tai laatujärjestelmän edellyttämällä tavalla
Tuotteiden markkinointi	markkinoi sadon asiantuntijan avulla.	valitsee tuotteille sopivan markkinointitavan.	vertailee eri markkinointitapoja ja valitsee tuotteille sopivimman markkinointitavan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Valitun kasvin viljelytekniikan valitseminen	ottaa työskentelyssään huomioon viljelykasvin viljelyominaisuuksia ja valitsee soveltuvan viljelytekniikan	ottaa työskentelyssään huomioon viljelykasvin viljelyominaisuudet sekä vertailee ja valitsee soveltuvan viljelytekniikan	ottaa työskentelyssään huomioon viljelykasvin viljelyominaisuudet ja ymmärtää niiden vaikutuksen sadonmuodostukseen sekä valitsee soveltuvan viljelytekniikan
Viljelysopimusten periaatteiden ja laatuhinnoittelujärjestelmän huomioon ottaminen valitun kasvin viljelyssä	selvittää pääpiirteissään viljelysopimusten ehdot	selvittää laatuhinnoittelun ja viljelysopimusten ehdot	selvittää laatuhinnoittelun ja viljelysopimusten ehdot ja merkityksen viljelyssä
Kasvin / tuotteen kannattavuustekijöiden vertailu kasvin viljelyssä	laskee tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä.	selvittää ja laskee keskeiset tuotannon kannattavuuteen vaikuttavat tekijät.	selvittää ja laskee tuotannon kannattavuuteen vaikuttavat tekijät ja etsii keskeiset markkinointikannat.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	työskentelee vastuullisesti yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaan	omaksuu työpaikan viljelyn, sadon käsittelyn/jatkojalostuksen käytänteet	tekee havaintoja prosessien toimivuudesta, kokeilee ja tarvittaessa toteuttaa joitakin asioita uudella tavalla
		hakee omaa alaa koskevaa tietoa ja hyödyntää sitä toiminnassaan	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön sääntöjen mukaan ja kysyy ongelmatilanteissa neuvoa kokeneemmalta	kysyy ongelmatilanteissa rohkeasti neuvoja ja osallistuu aktiivisesti ryhmän työskentelyyn	on aktiivinen osallistuja ryhmän toiminnassa ja ottaa kiinnostuneena ohjeita vastaan
	hakee asiantuntija-apua tarvittaessa	hakee asiantuntija-apua ja tietoa päätöksensä tueksi tarvittaessa	hakee itsenäisesti asiantuntija-apua tarvittaessa ja etsii aktiivisesti tietoa sekä tekee yhteistyötä alan muiden toimijoiden kanssa
Ammattietiikka	toimii ohjattuna laatujärjestelmän tai muiden sovittujen käytänteiden mukaisesti	toimii laatujärjestelmän tai muiden sovittujen käytänteiden mukaisesti	noudattaa laatujärjestelmää tai muita sovittuja periaatteita sekä arvostaa omaa työtään
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja suojavaatetusta	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatetusta	käyttää tilannekohtaisesti työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatetusta sekä huolehtii työergonomiasta
	pitää oman työympäristönsä siistinä.	pitää työympäristönsä siistinä ja ylläpitää omalla toiminnallaan hyvää siisteyttä ja järjestystä.	ylläpitää ja kehittää työympäristön toimivuutta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla ja tekemällä ajankohtaisia kasvin viljelyyn, sadon käsittelyyn/jatkojalostukseen liittyviä töitä, tilojen puhtaana- ja kunnossapitotöitä sekä mahdollisesti asiakaspalveluun liittyviä tehtäviä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta valitun kasvin viljelytekniikan valitseminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.3 Maatilatalouden tuotantoteknologian hallinta

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ hallita eri tuotantomenetelmiä (sadonkorjuu-, peltoviljely-, siirto- ja kuljetus- ja talouskeskuskoneet) tuotannonaloittain
- ♦ tehdä tuotantotoimintaan kuuluvia töitä
- ♦ käyttää ja ylläpitää maatilatalouden tuotantoteknologiaan liittyviä koneita ja laitteita
- ♦ suunnitella ja vertailla tuotantomenetelmien taloudellisuutta
- ♦ käyttää, hoitaa ja säätää tuotantotoiminnassa käytettäviä koneita ja laitteita eri tuotannon aloilla
- ♦ suunnitella ja kehittää tuotannon toteuttamisessa tarvittavia työ- ja koneketjuja
- ♦ seurata teknologista kehitystä ja hyödyntää sitä toiminnassaan
- ♦ arvioida työmenetelmiään ja tarvittaessa muuttaa niitä
- ♦ tehdä tuotannossa tarvittavia päivittäisiä huoltotöitä
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tuotantoteknologian suunnitteleminen ja toteuttaminen (sadonkorjuu-, peltoviljely-, siirto- ja kuljetus- ja talouskeskuskoneet)	suunnittelee ohjattuna tuotannon toteuttamisessa tarvittavia työ- ja koneketjuja	suunnittelee tuotannon toteuttamisessa tarvittavia työ- ja koneketjuja	suunnittelee ja kehittää tuotannon toteuttamisessa tarvittavia työ- ja koneketjuja
Kestävän kehityksen mukainen toiminta maatalatalouden tuotantoteknologias- sa (esim. koneiden käyttötehokkuuden tarkastelu, täsmä- viljely, työvaiheiden yhdistäminen ja kevyemmät muokausmenetelmät, Suomen olosuhteisiin soveltuva teknologia, kotimaiset koneet ja laitteet vs ulkomaiset koneet ja laitteet, koneketjujen energiatehokkuus)	kartoittaa asiantuntijan avulla eri vaihtoehtoja peltoviljelyn kestäväälle käytölle	kartoittaa ja vertailee erilaisia vaihtoehtoja peltoviljelyn kestäväälle käytölle ja osaa arvioida asiantuntijan avulla valintojensa vaikutusta ympäristöön	kartoittaa ja vertailee erilaisia vaihtoehtoja itsenäisesti peltoviljelyn kestäväälle käytölle ja osaa arvioida valintojensa vaikutusta ympäristöön
	kartoittaa asiantuntijan avulla eri vaihtoehtoja kotieläintuotantoon liittyvän teknologian kestäväälle käytölle (viljan lajitteluun ja kuivaukseen käytetyt koneet, myllyt, rehusekoittimet, karkearehun käsittelylaitteet, lypsyasemat ja -robotit, ruokkijat ja lannanpoistolaitteet).	kartoittaa ja vertailee eri vaihtoehtoja kotieläintuotantoon liittyvän teknologian kestäväälle käytölle ja osaa arvioida asiantuntijan avulla valintojensa vaikutusta ympäristöön (viljan lajitteluun ja kuivaukseen käytetyt koneet, myllyt, rehusekoittimet, karkearehun käsittelylaitteet, lypsyasemat ja -robotit, ruokkijat ja lannanpoistolaitteet).	kartoittaa ja vertailee asiantuntijan avulla eri vaihtoehtoja kotieläintuotantoon liittyvän teknologian kestäväälle käytölle ja osaa arvioida valintojensa vaikutusta ympäristöön (viljan lajitteluun ja kuivaukseen käytetyt koneet, myllyt, rehusekoittimet, karkearehun käsittelylaitteet, lypsyasemat ja -robotit, ruokkijat ja lannanpoistolaitteet).

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvinviljely- ja kotieläintuotantoon liittyvien koneiden ja laitteiden käyttäminen sekä huoltaminen	tekee ohjattuna tuotantotoimintaan liittyviä töitä	tekee tuotantotoimintaan liittyviä töitä	tekee tuotantotoimintaan liittyviä töitä ja ymmärtää koneiden yhteiskäytön merkityksen
	käyttää ja huoltaa ohjattuna tuotantotoimintaan kuuluvia koneita ja laitteita	käyttää ja huoltaa ohjeiden mukaan tuotantotoimintaan kuuluvia koneita ja laitteita	käyttää ja huoltaa tuotantotoimintaan kuuluvia koneita ja laitteita itsenäisesti sekä määrittelee koneiden korjaus- ja uudistamistarpeen
Investointien taloudellinen tarkastelu	tekee tarvittavia laskelmia ohjatusti	tekee tarvittavia laskelmia	tekee itsenäisesti tarvittavia laskelmia
	vertailee tuotantomenetelmien kannattavuuseroja.	vertailee ja laskee tuotantomenetelmien kannattavuuseroja.	kehittää tuotantomenetelmiä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tuotannon biologisten perusasioiden hyödyntäminen maatilatalouden tuotantoteknologian suunnittelussa ja käyttämisessä	selvittää asiantuntijan avulla tuotannon biologisia edellytyksiä	ottaa työssään huomioon kasvin- ja eläintuotannon biologiset edellytykset	ottaa työssään huomioon tuotannon biologiset edellytykset ja hyödyntää niitä taloudellisesti, eettisesti ja ekologisesti oikein
Tuotantomenetelmien vertailu	vertailee tuotantomenetelmien välisiä olosuhde- ja tuottavuuseroja ohjeiden mukaan.	vertailee tuotantomenetelmien välisiä olosuhde- ja tuottavuuseroja.	vertailee itsenäisesti tuotantomenetelmien välisiä olosuhde- ja tuottavuuseroja.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee usein toistuvat ongelmat tuotantoteknologiaan liittyvissä töissä	ratkaisee tavanomaiset ongelmat tuotantoteknologiaan liittyvissä töissä ja arvioi ongelmiin liittyviä syitä	ratkaisee yleisimmät ongelmatilanteet tuotantoteknologiaan liittyvissä töissä ja välttää ongelmien toistumisen muuttamalla toimintatapaa

Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön määräyksiä	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön määräyksiä sekä toimii työyhteisön jäsenenä	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön sääntöjä, salassapitomääräyksiä ja muita velvollisuuksia
	toimii asiallisesti käyttäessään yhteisiä koneita	verkostoituu muiden yrittäjien kanssa käyttäessään yhteisiä koneita tai muun molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi	verkostoituu aktiivisesti muiden yrittäjien kanssa yhteiskoneiden käytön lisäämiseksi tai muun molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi ja toimii luottavana kumppanina
		työskentelee vastuullisesti	toimii vastuullisesti ja ylläpitää yrityksen ulkoista kuvaa omalla käyttäytymisellään
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa ohjattuna työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita.	noudattaa ohjeistettuna työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita.	käyttää työn edellyttämällä suojavaatetuksella ja noudattaa työssään ergonomisia työtapoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä tuotantotoimintaan liittyviä töitä (sadonkorjuu-, peltoviljely-, siirto- ja kuljetus- ja talouskeskuskoneet) maatilalla, tutkimustilalla, koulutilalla tai muussa maaseutuyrityksessä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta kasvinviljely- ja kotieläintuotantoon liittyvien koneiden ja laitteiden käyttäminen sekä huoltaminen
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.4 Maatalous- ja maanrakennuskoneiden hyödyntäminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ laatia koneellistamissuunnitelman
- ♦ käyttää, hoitaa, huoltaa ja korjata alueellisesti merkittäviä maatalouden urakointikoneita ja -laitteita
- ♦ käyttää koneurakoinnissa maatalouskoneita ja niiden yhdistelmiä
- ♦ ottaa työskentelyssään huomioon tehokkuuden ja taloudellisuuden
- ♦ seurata koneiden toimivuutta ja tunnistaa ongelmakohdat
- ♦ määrittää koneiden huolto- ja korjaustarpeen
- ♦ tehdä huolto-, korjaus-, ja metallitöitä
- ♦ tehdä koneysteistyötä muiden yrittäjien kanssa
- ♦ markkinoida kone-, huolto-, korjaus- ja metallipalveluja ja tuottaa niitä tarpeiden mukaisesti
- ♦ palvella asiakkaita
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Koneurakointi-palvelun suunnitteleminen ja toteutus	ohjattuna suunnittelee ja tekee töitä osana kone- ja urakointiketjua	tekee pääsääntöisesti itse työsuunnitelmia ja työtehtäviä	suunnittelee ja toteuttaa itsenäisesti koneurakointipalveluun liittyvän työtehtävän
	ottaa vastaan työtilauksia ja toimii asiakkaan esittämien ohjeiden mukaan	työskentelee asiakaslähtöisesti tehden asiakkaan kanssa sovitut tehtävät	toimii luotettavasti ja joustavasti ja luo toiminnallaan pysyvän asiakassuhteen edellytyksiä
Maatalouskaupassa toimiminen ja asiakkaiden palvelu	avustaa maatalouskaupassa ohjeiden mukaan	toimii maatalouskaupassa kokeneemman kollegan kanssa	suunnittelee ja toteuttaa maatalouskaupassa tehtäviä töitä oma-aloitteisesti
	toimii ohjeiden mukaan asiakaspalvelutilanteessa	toimii luontevasti asiakaspalvelutilanteessa	toimii luontevasti ja asiakaslähtöisesti asiakaspalvelutilanteissa

<p>Kestävällä tavalla toiminen koneurakoinnissa tai maatalouskaupan palveluksessa</p>	<p>asiantuntijan avulla tutustuu maatalouden alan palvelu- ja asiantuntijaorganisaatioihin, joilta saa tukea ympäristöasioiden huomioon ottamiseen yrityksen toiminnassa</p>	<p>tutustuu maatalouden alan palvelu- ja asiantuntijaorganisaatioihin, joilta saa tukea ympäristöasioiden huomioon ottamiseen yrityksen toiminnassa ja pohtii niiden hyödyntämistä maatalouskaupan palveluksessa tai koneurakoitsijana</p>	<p>kiinnostuu maatalouden alan palvelu- ja asiantuntijaorganisaatioista, joilta saa tukea ympäristöasioiden huomioon ottamiseen yrityksen toiminnassa ja pohtii niiden hyödyntämistä kilpailutekijänä maatalouskaupan palveluksessa tai koneurakoitsijana toimies- saan</p>
	<p>maatalouskaupan palveluksessa ottaa esiin joidenkin tuotteiden ympäristöstävällisyyden asiakaspalvelutilanteissa</p>	<p>maatalouskaupan palveluksessa tarjoaa vaihtoehtoksi tuotteiden esittelyssä myös ympäristöstävällisiä vaihtoehtoja</p>	<p>maatalouskaupan palveluksessa esittelee ympäristöstävällisiä, kestäviä tai kierrätettäviä vaihtoehtoja</p>
	<p>koneurakoitsijana huoltaa kalustoa säännöllisesti</p>	<p>koneurakoitsijana ymmärtää säännöllisen huollon merkityksen kaluston elinkaaren pidentämisessä</p>	<p>koneurakoitsijana ymmärtää säännöllisen huollon merkityksen kaluston elinkaaren pidentämisessä ja valitsee kaluston suoritustehoon, kestävyuteen ja korjattavuuteen perustuen</p>
	<p>koneurakoitsijana kiinnittää huomiota energiatehokkaaseen koneen ajotapaan</p>	<p>koneurakoitsijana suunnittelee koneen käyttöä suhteessa ajotapaan sekä mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään</p>	<p>koneurakoitsijana ajaa taloudellisesti välttämättä turhaa käyttöä ja mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään sekä vertailee vaihtoehtoja laitteen tehokkaalle käytölle</p>
	<p>lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan mm syntyviä kemikaaleja ja muoviva.</p>	<p>lajittelee ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muoviva sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöstävällisyyttä.</p>	<p>lajittelee ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muoviva sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöstävällisyyttä ja kehittää työyhteisönsä toimintaa kestävämpään suuntaan.</p>

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvinviljelytöiden tekeminen	tekee ohjatusti alueellisesti merkittävät työt kuten perusmuokkaus-, kylvömuokkaus- ja kylvötöitä, lannanlevitystöitä, perunanviljelytöitä/kauppakun- nostus kasvinsuojelutöitä tai sadonkorjuu säilörehun korjuu, puinti/ viljankäsittely/varastointi/ viljan lajittelu töitä	tekee pääsääntöisesti itse alueellisesti merkittävät työt kuten perusmuokkaus-, kylvömuokkaus- ja kylvötöitä, lannanlevitystöitä, perunanviljelytöitä/kaup- pakunnostus kasvinsuo- jelutöitä tai sadonkorjuu säilörehun korjuu, puinti/ viljankäsittely/varastointi/ viljan lajittelutöitä	tekee oma-aloitteisesti alu- eellisesti merkittävät työt kuten perusmuokkaus-, kylvömuokkaus- ja kylvö- töitä, lannanlevitystöitä, perunanviljelytöitä / kaup- pakunnostus kasvinsuo- jelutöitä tai sadonkorjuu säilörehun korjuu, puinti/ viljankäsittely/varastointi/ viljan lajittelutöitä
Kiinteistönhuoltotöi- den tekeminen	tekee ohjatusti esimerkiksi piha-alueiden hoitotöitä	tekee pääsääntöisesti itse esimerkiksi piha-alueiden hoitotöitä	toimii oma-aloitteisesti esimerkiksi piha-alueiden hoitotöissä
Maanrakennustöiden tekeminen	tekee ohjatusti esimerkiksi ympäristönhoitotöiden urakointiin, tiealueiden hoitoon tai maanrakennuk- seen liittyviä töitä	tekee pääsääntöisesti itse esimerkiksi ympäristön- hoitotöiden urakointiin, tiealueiden hoitoon tai maanrakennukseen liittyviä töitä	toimii oma-aloitteisesti esimerkiksi ympäristön- hoitotöiden urakointiin, tiealueiden hoitoon tai maanrakennukseen liitty- vissä töissä
Maatalouskaupassa työskentely	tekee ohjattuna maatalous- kaupan työtehtäviä esimer- kiksi tavarantoimitus- ja luovutustöitä	toimii ohjeiden mukaan maatalouskaupan työteh- tävissä esimerkiksi tavarantoi- tus- ja asiakkaan opas- tustöissä	toimii omatoimisesti maa- talouskaupan työtehtävissä kuten myymälä- ja asiakas- töissä
Metalli-, huolto-, ja korjaustöiden teke- minen	tekee ohjatusti esimerkiksi hitsaus-, hionta-, huolto- ja korjaustöitä	tekee ohjeiden mukaan esi- merkiksi hitsaus-, hionta-, huolto- ja korjaustöitä	tekee oma-aloitteisesti esi- merkiksi hitsaus-, hionta-, huolto- ja korjaustöitä
Teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen koneurakoinnissa tai maatalouskaupassa	hyödyntää tietotekniikkaa ohjeiden mukaan.	kirjaa työtehtäviään tieto- tekniikkaa hyödyntäen.	käyttää tietotekniikkaa ja työskentelee oma-aloittei- sesti työtään arvioiden.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Peruskoneiden säätö-, testaus- ja valvontajärjestelmien hallinta	hakee ohjatusti työn teke- miseen tarvittavaa tietoa koneiden ja laitteiden säätöarvoista	hakee työn tekemiseen tarvittavaa tietoa koneiden ja laitteiden säätöarvoista pääsääntöisesti itse	etsii työn tekemiseen tar- vittavaa tietoa koneiden ja laitteiden säätöarvoista itsenäisesti

Maatalouskoneiden rakenteiden ja toimintaperiaatteiden huomioon ottaminen	ottaa työskentelyssään huomioon yksinkertaisimpien peruskoneiden rakenteet ja toimintaperiaatteet	ottaa työskentelyssään huomioon urakointikoneiden rakenteet ja toimintaperiaatteet	ottaa työskentelyssään huomioon vaativien erikoistyökoneiden rakenteet ja toimintaperiaatteet
Urakointisopimusten laatiminen	laatii urakointisopimuksen ohjeiden mukaan.	ymmärtää urakointisopimuksen merkityksen ja laatii urakointisopimuksen mallin mukaan.	ymmärtää urakointisopimuksen merkityksen ja laatii urakointisopimuksen itsenäisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ohjattuna arvioi omaa työskentelyään ja pyrkii toimimaan saamansa palautteen mukaan	arvioi omaa toimintaansa, ottaa vastaan palautetta ja toimii saamansa palautteen mukaan	kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan saamansa palautteen ja itsearvioinnin avulla
	ongelmatilanteissa kysyy omatoimisesti neuvoa kokeneemmalta	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja hakee tarvittaessa asiantuntija-apua	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatuksikriteerit
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kysyy ongelmatilanteissa neuvoa kokeneemmalta ja toimii työyhteisön sääntöjen mukaan sekä verkostoituu muiden yrittäjien kanssa	kysyy ongelmatilanteissa rohkeasti neuvoja ja osallistuu aktiivisesti ryhmän työskentelyyn	on aktiivinen osallistuja ryhmän toiminnassa ja ottaa kiinnostuneena ohjeita vastaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja suojavaatetusta.	käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatetusta.	käyttää tilannekohtaisesti sopivia suojaimia ja suojavaatetusta ja ylläpitää terveystään ja toimintakykyään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä töitä maatalouskoneurakoinnissa tai maatalouskaupassa tai maatalouskoneiden huoltokorjauksessa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinnasta koneurakointipalvelun suunnitteleminen ja toteutus tai vaihtoehtoisesti maatalouskaupassa toimiminen ja asiakkaiden palvelu sekä kestäväällä tavalla toiminen koneurakoinnissa tai maatalouskaupan palveluksessa
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta kasvinviljelytöiden, maanrakennustöiden sekä metalli-, huolto- ja korjaustöiden tekeminen
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta maatalouskoneiden rakenteiden ja toimintaperiaatteiden huomioon ottaminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.5 Maatalouskoneiden huoltaminen ja korjaaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ käyttää perustyövälineitä maatalouskoneiden huollossa ja korjauksessa
- ♦ käyttää perusmittalaitteita ja tarvittaessa erikoispalveluja
- ♦ käyttää, hoitaa ja säätää maatalouskoneita ja laitteita
- ♦ huoltaa maataloustuotantoon liittyviä koneita ja laitteita huolto-ohjeiden mukaan
- ♦ tehdä maatalouskoneiden ja laitteiden korjauksissa tarvittavia metalli- ja hitsaustöitä
- ♦ huoltaa ja korjaa maatalouskoneiden yksinkertaisia sähkölaitteita
- ♦ käyttää ja huoltaa maatalouskoneiden hydraulikkajärjestelmiä
- ♦ tunnistaa syntyneiden jätteiden ominaisuudet ja hallitsee niiden oikean säilyttämisen sekä hävittämisen
- ♦ ottaa työssään huomioon tulitöihin ja maatalouskoneiden CE-normeihin liittyvät turvamääräykset
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskäytännöt ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maatalouskoneiden korjaus- ja kunnossapitotöiden suunnitteleminen ja tekeminen	suunnittelee ohjattuna omaa työtään	suunnittelee ohjeiden mukaan oman työnsä	tekee työn suunnitelman mukaan itsenäisesti
	toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti	toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti	toimii laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa työtään tavoitteiden mukaisesti
Kestävän kehityksen mukainen toiminta maatalouskoneiden huolto- ja korjaustehtävissä	kiinnittää huomiota energiatehokkaaseen koneen ajotapaan	suunnittelee koneen käyttöä suhteessa ajotapaan sekä mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään	ajaa taloudellisesti välttämättä turhaa käyttöä ja mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään sekä vertailee vaihtoehtoja laitteen tehokkaalle käytölle
	tarkkailee koneen kuntoa sekä huoltaa sen säännöllisesti	huoltaa koneet ja laitteet säännöllisesti pidentääkseen käyttöikä	huoltaa koneet ja laitteet säännöllisesti pidentääkseen käyttöikä sekä arvioi vaihdettavien varaosien kierrätettävyyden vaikutusta koneen energian ja polttoaineen kulutukseen
	tunnistaa ympäristönäkökohdat energian ja polttoaineen valinnassa	valitsee yleensä vähäpäästöisiä poltto- ja voiteluaineita	valitsee yleensä vähäpäästöisiä poltto- ja voiteluaineita sekä tekee vertailuja uusiutuvien energiamuotojen käyttömahdollisuuksista
	lajittelee ongelma- ja muut jätteet ohjattuna.	lajittelee ja säilyttää ongelma- ja muut jätteet säädetyllä tavalla.	pitää työympäristönsä hyvässä järjestyksessä, huoltaa itsenäisesti työvälineensä sekä lajittelee ja säilyttää ongelma- ja muut jätteet säädetyllä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maatalouskoneiden huolto- ja korjaustöiden tekeminen	tekee ohjattuna helppoja huolto- ja korjaustöitä ohjeita ja ohjekirjoja hyödyntäen	tekee ohjeiden ja ohjekirjojen mukaan yksinkertaisia huolto- ja korjaustöitä	tekee itsenäisesti huolto- ja korjaustöitä tavallisimmissa huoltotilanteissa sekä tekee itsenäisesti koneiden määräaika- ja ennakoivaa huoltoa ja korjauksia
	tekee koneille päivittäiset huollot ohjattuna tavanomaisia huoltotyökaluja käyttäen	tekee koneille ennakoivaa huoltoa ohjeiden ja ohjekirjojen mukaan	tekee itsenäisesti ohjekirjojen mukaan koneiden määräaikaishuollot ja pienet ja korjaukset
Työvälineiden ja työkalujen käyttäminen	käyttää ohjattuna perustyövälineitä helpoissa huolto- ja korjauskohteissa	käyttää ohjeiden mukaan perus- ja erikoistyövälineitä helpoissa huolto- ja korjauskohteissa	käyttää itsenäisesti perus- ja erikoistyövälineitä huolto- ja korjauskohteissa
Hitsaus- ja metallitöiden tekeminen	tekee ohjattuna tavallisimpia korjaushitsaus-, metallirakente- ja koneistustöitä	tekee korjaushitsaus-, metalli- ja koneistustöitä ohjeiden mukaan	tekee korjaushitsaus-, metalli- ja koneistustöitä itsenäisesti ja oma-aloitteisesti
Varaosien hankinta	hankkii tavallisimpia varaosia ohjeiden mukaan	hankkii konekohtaisia erikoisosa varaosaliikkeestä	hankkii yksilöllisiä erikoisosa tavaran toimittajilta ja selvittää eri vaihtoehtoja oma-aloitteisesti
Moottorin määräaikaishuoltotöiden, perusmittauksien, tehonsiirron ja hydraulikan vianmäärityksien tekeminen sekä maatalouskoneiden sähkölaitteiden vianmäärityksien tekeminen	tekee ohjatusti tavallisimpia moottorin, tehonsiirron, hydraulikan ja sähkölaitteiden mittauksia, vianmäärityksiä ja korjauksia	tekee tavallisimpia moottorin, tehonsiirron, hydraulikan ja sähkölaitteiden mitaus-, korjaus-, huolto- ja vianmääritystöitä	tekee itsenäisesti vaativia moottoriin, tehonsiirtoon, hydraulikkaan ja sähkölaitteisiin sekä vaativia huoltotöitä ja vianmäärityksiä
Korjauksen kustannusarvion tekeminen	tekee kustannusarvion ja laskun työstään.	tekee kustannusarvion ja laskun työstään ja kertoo siitä asiakkaalle.	tekee työstä kustannusarvioita ja laskuja sekä kertoo asiakkaalle eri vaihtoehtoista.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maatalouskoneiden ja -laitteiden toiminta-periaatteiden soveltaminen huolto- ja korjaustöissä	löytää ohjattuna tavallisimpien maatalouskoneiden huoltoon ja korjaukseen liittyvät perusasioita ohjekirjoista	hallitsee tavallisimpien maatalouskoneiden huoltoon ja korjaukseen liittyvät perusasiat ja suureet ohjekirjoja apuna käyttäen	hallitsee maatalouskoneiden huoltoon ja korjaukseen liittyvät tavanomaiset perusasiat ja suureet ja kykenee soveltamaan niitä uusissa tilanteissa
Maatalouskoneissa käytettävien sähköisten ja hydraulisten järjestelmien toimintaperiaatteiden soveltaminen huolto- ja korjaustöissä	selvittää maatalouskoneiden yksinkertaisimpien sähköisten ja hydraulisten järjestelmien toimintaperiaatteita	on selvillä maatalouskoneiden sähköisten ja hydraulisten järjestelmien toimintaperiaatteista ja kykenee selvittämään huolto- ja korjaustyössä tarvittavia suureita ja perusasioita	hallitsee maatalouskoneiden sähköisten ja hydraulisten järjestelmien toimintaperiaatteita ja kykenee selvittämään huolto- ja korjaustyössä tarvittavat suureet ja perusasiat
Kone- ja rakennepiirroksien tulkinta, moottorin, tehonsiirron ja hydraulikan termien sekä sähkölaitteiden suureiden soveltaminen	lukee tavallisimpia kone- ja rakennepiirustuksia sekä löytää ohjekirjoista tavallisimpien maatalouskoneiden huollon ja korjauksen perusasiat.	lukee kone- ja rakennepiirustuksia sekä hallitsee ja tuntee maatalouskoneiden huollon ja korjauksen perusasiat ja suureet pääosin.	lukee vaivatta kone- ja rakennepiirustuksia sekä tuntee erikoistykoneiden ja maatalouskoneiden huollon ja korjauksen perusasiat ja toimii korjauksissa omaaloitteisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	noudattaa annettuja ohjeita työssään	tekee havaintoja työtapojen kehittämiseksi	tekee rakentavia ehdotuksia työtapojen kehittämiseksi ja osin ottaa niitä käyttöön
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työryhmän jäsenenä huoltotöissä	toimii aktiivisena ryhmän jäsenenä huolto- ja korjaustöissä	toimii omaaloitteisena ja aktiivisena jäsenenä huoltotöissä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	käyttää ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja -menetelmiä	käyttää suojaimia ja turvallisia työmenetelmiä	käyttää huolellisesti kaikissa työtilanteissa suojaimia ja kiinnittää systemaattisesti huomiota turvallisuuden parantamiseen
	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan ja välttää riskejä.	varmistaa käyttämiensä työvälineiden turvallisuuden.	havaitsee ja ilmoittaa työhön liittyvistä vaaroista sekä kehittää työtään turvallisemmaksi.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä työryhmässä maatalouskoneiden huolto- ja korjaustöitä huoltokorjaamossa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta maatalouskoneiden ja -laitteiden toimintaperiaatteiden soveltaminen huolto- ja korjaustöissä
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.6 Automaation hyödyntäminen maataloudessa

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ tunnistaa ja arvioida automaatiotekniikan uusia hyödyntämismahdollisuuksia maataloudessa
- ◆ hyödyntää automaattisia työtä helpottavia laitteita (kuten esimerkiksi tuotantorakennusten ilmanvaihto, ruokintalaitteet, lypsyrobotti, tuotoksen mittaus, valvonta, työkoneiden automaatio, täsmäviljely, gps-paikannus – automaatio-ohjaus, viljankuivaamon automaatio, maatilojen lämpökeskusten automaatio)
- ◆ käyttää automaatiota työmenetelmien kehittämisessä
- ◆ arvioida työnmenekin muutoksia eri vaihtoehtojen vertailussa
- ◆ arvioida, miten laitteen käyttöiän aikana automaatioteknologia tulee kehitty-mään
- ◆ käyttää työkoneautomaatiota kasvinviljelyssä
- ◆ käyttää tuotannonohjausjärjestelmiä pelto- ja eläintuotannossa
- ◆ arvioida tuotantoketjujen energia- ja kustannustehokkuutta ja tehdä ehdotuksia toiminnallisuuden parantamiseksi

- ♦ hankkia lähtötietoja tuotantotoiminnasta ja ohjelmoida laitteita niiden mukaan
- ♦ testata laitteita ja paikantaa toimintahäiriöitä
- ♦ säätää ja huoltaa laitteita
- ♦ käyttää korjauksissa tarvittaessa asiantuntija-apua
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työtä helpottavan automaatiotekniikan käyttöönoton suunnitteleminen ja hyödyntäminen maataloudessa	suunnittelee työympäristönsä ohjeiden mukaan	suunnittelee työympäristönsä	suunnittelee itsenäisesti työympäristönsä parannusehdotuksia
Automaation hyödyntäminen maataloudessa	käyttää ohjattuna automaation perustuvia järjestelmiä	käyttää ja hyödyntää ohjeiden mukaan toiminnassaan automaation perustuvia järjestelmiä taloudellisuuden huomioon ottaen	käyttää automaation perustuvia järjestelmiä taloudellisuutta arvioiden ja hyödyntää niistä saatavaa tietoa tuotantotoiminnassaan tehokkaasti

Kestävän kehityksen mukainen toiminta automaation hyödyntämisessä maataloudessa (automaation mahdollistamat ympäristökuormituksen väheneminen, automaation vaikutus työnmenekkiin ja työn sisällön muutokseen, automaation vaikutus tilakoon muutokseen tai erilaisten tilojen ja viljelijöiden mahdollisuudet hyödyntää automaatiota maataloudessa)	tunnistaa joitain tekijöitä, jotka automaation hyödyntämisessä parantavat mahdollisuuksia pienentää maatalouden ympäristökuormitusta	tunnistaa tekijöitä, jotka automaation hyödyntämisessä parantavat mahdollisuuksia pienentää maatalouden ympäristökuormitusta	tunnistaa tekijöitä, jotka automaation hyödyntämisessä parantavat mahdollisuuksia pienentää maatalouden ympäristökuormitusta sekä osaa perustella näkökantansa
	tunnistaa joitain tekijöitä, jotka automaation hyödyntämisessä tuovat taloudellista etua työnmenekin vähenemisenä ja työajan muutoksena	tunnistaa tekijöitä, jotka automaation hyödyntämisessä tuovat taloudellista etua työnmenekin vähenemisenä ja työajan muutoksena	tunnistaa tekijöitä, jotka automaation hyödyntämisessä tuovat taloudellista etua työnmenekin vähenemisenä ja työajan muutoksena sekä osaa perustella näkökantansa
	tunnistaa joitain automaation tuomia vaikutuksia tilakoon muutokseen tai erilaisten tilojen ja viljelijöiden mahdollisuuksia hyödyntää automaatiota maataloudessa.	tunnistaa automaation tuomia vaikutuksia tilakoon muutokseen tai erilaisten tilojen ja viljelijöiden mahdollisuudet hyödyntää automaatiota maataloudessa.	tunnistaa automaation tuomia vaikutuksia tilakoon muutokseen tai erilaisten tilojen ja viljelijöiden mahdollisuudet hyödyntää automaatiota maataloudessa sekä osaa perustella näkökantansa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Automaation käyttäminen (esim. ilmanvaihdon säätöjärjestelmää, päästeteautomatiikkaa tai GPS-paikannukseen perustuvaa ajo-opastiinta)	käyttää ohjattuna perusautomaatiota	käyttää automaatiota työssänsään	käyttää, ohjelmoi ja vertailee laitteita
Tuotannonohjausjärjestelmien käyttäminen	käyttää ohjattuna tuotannonohjausjärjestelmiä esimerkiksi maitotuotoksien seurannassa ja kiimakiertojen seurannassa	käyttää tuotannonohjausjärjestelmiä esimerkiksi maitotuotoksien seurannassa ja kiimakiertojen seurannassa	käyttää ja hyödyntää tuotannonohjausjärjestelmiä toiminnan seurannassa ja kehittämisessä

Tuotannonohjausjärjestelmien ohjelmointi, testaaminen, huoltaminen ja säätäminen	asiantuntijan avulla hankkii lähtötietoja tuotantotoiminnasta ja ohjelmoi laitteita niiden mukaan	hankkii lähtötietoja tuotantotoiminnasta ja alkuohjauksen jälkeen ohjelmoi laitteita niiden mukaan	hankkii lähtötietoja tuotantotoiminnasta oma-aloitteisesti ja ohjelmoi laitteita niiden mukaan
	testaa, huoltaa ja säätää tuotannonohjausjärjestelmiä asiantuntijan avulla valmistajan takuuehtoja noudattaen sekä vian ilmetessä tunnistaa sen ja käyttää asiantuntija-apua.	testaa, huoltaa ja säätää tuotannonohjausjärjestelmiä alkuohjauksen jälkeen valmistajan takuuehtoja noudattaen sekä vian ilmetessä tunnistaa ja paikantaa sen ja käyttää asiantuntija-apua tarvittaessa.	testaa, huoltaa ja säätää tuotannonohjausjärjestelmiä sujuvasti valmistajan takuuehtoja noudattaen sekä vian ilmetessä tunnistaa ja paikantaa sen ja käyttää asiantuntija-apua tarvittaessa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Tuotantoprosessien vaiheiden tunnistaminen ja tarkastelu	tunnistaa tuotannon perusprosesseja ja automaatiotekniikan sovelluksia eri tuotantoprosesseissa	ottaa työskentelyssään huomioon tuotantokokonaisuuden prosessiketjun sekä automaatiikan ohjausjärjestelmien kohteita ja toimintamekanismeja	hallitsee tuotantokokonaisuuden prosessiketjun sekä automaation käytön perusasiat ja raja-arvot säätökohteille
Automaation seuranta ja kannattavuustekijöiden laskeminen	selvittää asiantuntijan avulla automaation kannattavuuteen ja energiatehokkuuteen vaikuttavia tekijöitä	määrittelee automaation kannattavuuteen ja energiatehokkuuteen vaikuttavia tekijöitä	hyödyntää automaatioista saatavia tuloksia toiminnan kannattavuuden ja energiatehokkuuden arvioinnissa ja suunnittelussa
Kasvien ja eläinten biologisten ominaisuuksien ja rajojen huomioon ottaminen	määrittelee ohjattuna kasvi- ja eläinmaailman biologiset rajoitukset automaatiolle	määrittelee kasvi- ja eläinmaailman biologiset rajoitukset automaatiolle	määrittelee, arvioi ja vertailee kasvi- ja eläinmaailman biologiset rajoitukset automaatiolle
Automaation käyttömahdollisuuksien ja tulevaisuuden kehityksen hyödyntäminen ja seuraaminen	tunnistaa joitakin automaatiotekniikan käyttömahdollisuuksia tuotantotekniikassa	selvittää automaatiotekniikan käyttömahdollisuuksia tuotantotekniikassa ja hyödyntää sitä työskentelyssään	selvittää automaatiotekniikan käyttömahdollisuuksia tuotantotekniikassa ja hyödyntää sitä maksimaalisesti eri tilanteissa
	etsii tietoa automaation kehitystarpeista ohjeiden mukaan.	määrittelee automaation kehitystarpeita ja etsii tietoa automaation soveltuvuudesta tuotantoon.	määrittelee automaation kehitystarpeita itsenäisesti ja selvittää automaation soveltuvuutta tuotantoon.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	noudattaa annettuja ohjeita työssään	tekee havaintoja työtapojen kehittämiseksi	tekee rakentavia ehdotuksia työtapojen kehittämiseksi ja osin ottaa niitä käyttöön
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työryhmän jäsenenä	toimii aktiivisena ryhmän jäsenenä	toimii ryhmän oma-aloitteisena ja aktiivisena jäsenenä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan ja välttää riskejä.	varmistaa käyttämiensä työvälineiden turvallisuuden.	havaitsee ja ilmoittaa työhön liittyvistä vaaroista ja kehittää työtään turvallisemmaksi.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä kasvinviljely- tai eläintenhoitotöitä maatilalla, jossa on käytössä tuotantoprosesseihin liittyvää automaatiikkaa kuten esimerkiksi tuotantorakennusten ilmanvaihto- ja ruokintalaitteita, lypsyrobotti, tuotoksen mittaukseen, valvontaan tai työkoneiden automaatioon liittyviä laitteita, täsmäviljelyyn, gps-paikannus – automaattiohjaukseen, viljankuivaamon automaatioon tai maatilojen lämpökeskusten automaatioon liittyviä laitteita. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta tuotantoprosessien vaiheiden tunnistaminen ja tarkastelu
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.7 Tuotantoeläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ tarkkailla, käsitellä ja hoitaa eläimiä tuotanto- ja lisääntymiskierron eri vaiheissa
- ♦ ruokkia eläimet ja arvioida rehujen laatua aistinvaraisesti
- ♦ ottaa rehunäytteen ja arvioida analyysin tuloksen perusteella rehun soveltuvuutta ko. eläinryhmälle
- ♦ noudattaa tuotannon laatujärjestelmää ja toimia poikkeamatilanteissa
- ♦ tehdä omavalvonnan edellyttämän dokumentoinnin
- ♦ käyttää tavallisimpia tuotantoeläinten hoidossa, ruokinnassa ja tuotteiden käsittelyssä tarvittavia koneita ja laitteita sekä tehdä päivittäiset huollot ja seurata niiden käyttökuntoisuutta
- ♦ käyttää ja hyödyntää ohjeiden mukaan toiminnassaan automaatioon perustuvia järjestelmiä
- ♦ tehdä tuotantorakennusten ja -rakenteiden huolto- ja korjaustöitä sekä arvioida niiden käyttökuntoisuutta
- ♦ seurata aistinvaraisesti tuotantorakennuksen olosuhteita ja huomata poikkeamat
- ♦ tehdä pienimuotoisia huolto- ja rakennustöitä
- ♦ lajitella ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien kestävyys ja ympäristöystävällisyys
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan vastuullisuuden hoitaessaan eläimiä
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tuotantoeläinten hoidon suunnittelu ja hoitotoiden tekeminen	suunnittelee omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä työpäiväksi	suunnittelee omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä viikon ajalle	suunnittelee yksikön toiminnan tietylle ajanjaksolle sekä siihen omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä
	työskentelee vastuuntuntoisesti	työskentelee sitoutuneesti omaa työtään arvostaen	työskentelee sitoutuneesti ja aloitteellisesti omaa työtään arvostaen
	suoriutuu päivittäisistä eläinten hoitotoista	tekee eläinten hoitotyöt suunnitelmallisesti ja hygieenisesti	tekee eläinten hoitotyöt sujuvasti, joutuisasti ja omatoimisesti ylläpitäen hyvää hygieniää
Kestävällä tavalla toimiminen tuotantoeläinten hoitotyössä	kiinnittää työskentelyssään huomioita eläinten vastuuntuntoiseen hoitamiseen	ottaa työskentelyssään huomioon eläinten lajityypillisen käyttäytymisen tavallisimmissa töissä, kuten eläinten käsittelyssä, siirtelyssä ja muissa hoitotoissa	työskentelee ottaen huomioon eläinten lajityypillisen käyttäytymisen ja eläimiä arvostaen sekä haluaa kehittyä eläinhoitajana eläinten hyvinvointia edistäen
	kiinnittää huomioita ruokinnan tarkkuuteen ja eläinten hoidossa käytettävien hoitomateriaalien kulutukseen	edellisten lisäksi kiinnostuu asiantuntijan avulla pohtimaan ruokinnan ravinnetasapainoa (esim. ruokinnan typpi- ja fosforin kulutus)	edellisten lisäksi pystyy tekemään havaintoja eläinten ruokinnan ravinnetasapainon tarkistamisesta ympäristöystävällisempään suuntaan
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan mm syntyviä kemikaaleja ja muoviovia	lajittelee ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muoviovia sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä	lajittelee ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muoviovia sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä ja kehittää työyhteisönsä toimintaa kestävämpään suuntaan
	toimii ohjeiden mukaan eläinraatojen hävittämiseksi	eläimen kuollessa tilaa raatojen keräilijän tai ottaa selvää muista tavoista hävittää kuollut eläin	eläimen kuollessa tilaa raatojen keräilijän tai ottaa selvää muista tavoista hävittää kuollut eläin sekä toimii tilanteessa tiedostaen eläinten hävittämiseen liittyvät riskit
	eläintilojen puhdistustöissä noudattaa annettuja ohjeita ja käyttää vettä säästäväisesti.	eläintilojen puhdistustöissä valitsee tarkoituksen mukaiset pesuaineet sekä työskentelee vettä säästäen.	eläintilojen puhdistustöissä valitsee tarkoituksen mukaiset pesuaineet sekä työskentelee vettä ja energiaa säästäen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Eläinten tarkkailu, käsitteleminen ja hoitaminen tuotanto- ja lisääntymiskierron eri vaiheissa	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee eläimiä ohjattuna niiden tuotantovaiheen vaatimusten mukaan ja tekee tarvittavat muistiinpanot	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee eläimiä niiden tuotantovaiheen mukaan saamiensa ohjeiden perusteella ja tekee tarvittavat muistiinpanot	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee eläimiä niiden tuotantovaiheen mukaan ottaen huomioon niiden erityistarpeet ja ylläpitää laatujärjestelmän edellyttämää kirjanpitoa
	pitää ohjattuna eläimet puhtaana ja tuotantotilat siisteinä	pitää eläimet puhtaana ja tuotantotilat siisteinä ja järjestyksessä edistäen eläinten terveyttä ja hyvinvointia	pitää eläimet puhtaana ja tuotantotilat siisteinä ja järjestyksessä edistäen eläinten terveyttä, hyvinvointia sekä työskentelyn turvallisuutta ja sujuvuutta
	tunnistaa sairaan eläimen sekä tilaa eläinlääkärin tarvittaessa	tunnistaa sairaan eläimen, tilaa eläinlääkärin tarvittaessa sekä omaa valmiudet ensiavun antamiseen ja hoitaa eläintä ohjeiden mukaan	tunnistaa sairaan eläimen, tilaa eläinlääkärin tarvittaessa sekä omaa valmiudet ensiavun antamiseen ja hoitaa eläintä ohjeiden mukaan sekä ennaltaehkäisee toiminnallaan eläinten sairauksia
	tarkkailee eläinten lisääntymiskierron ohjattuna sekä tilaa tarvittaessa seminologin	tarkkailee eläinten lisääntymiskierron ohjeiden mukaan, tunnistaa siemennyskelpoisen eläimen ja tilaa tarvittaessa seminologin	tarkkailee eläinten lisääntymiskierron, tunnistaa lisääntymiskierron eri vaiheet ja tilaa tarvittaessa seminologin
	avustaa ohjattuna synnytyksessä ja vastasyntyneiden hoidossa	avustaa synnytyksessä ja hoitaa vastasyntyneitä ohjeiden mukaan	toimii tilanteen vaatimalla tavalla synnytyksen avustamisessa ja vastasyntyneiden hoidossa
	Tuotantoeläinten ruokinta	ruokkii eläimet rehunjako-listan mukaan	ruokkii eläimet rehunjako-listan mukaan ottaen huomioon terveydelliset seikat sekä arvioi rehujen laatua aistinvaraisesti
ottaa rehunäytteen ja arvioi rehun laatua aistinvaraisesti		ottaa rehunäytteen ja arvioi analyysin perusteella rehun soveltuvuutta ruokinnassa	ottaa rehunäytteen ja arvioi analyysin perusteella rehun soveltuvuutta sekä vaikutuksia ruokinnansuunnitteluun

Laadun seuranta ja edistäminen	toimii ohjattuna laatujärjestelmän mukaisesti ja tunnistaa poikkeamat	toimii laatujärjestelmän mukaisesti myös poikkeamatilanteissa	toimii laatujärjestelmän mukaisesti sekä pyrkii toiminnallaan edistämään laatua sekä ehkäisemään poikkeamat
	tekee ohjattuna omavalvonnan edellyttämän dokumentoinnin	tekee ohjeiden mukaan omavalvonnan edellyttämän dokumentoinnin	hallitsee elintarvikelainsäädännön ja omavalvonnan edellyttämän dokumentoinnin
Tuotantoeläinten hoidossa tarvittavien koneiden ja laitteiden sekä automaation käyttäminen	käyttää ohjeiden mukaan turvallisesti tavallisimpia tuotantoeläinten hoidossa, ruokinnassa ja tuotteiden käsittelyssä tarvittavia koneita sekä arvioi niiden käyttökuntoisuutta	käyttää tavallisimpia tuotantoeläinten hoidossa, ruokinnassa ja tuotteiden käsittelyssä tarvittavia koneita ja tekee päivittäiset huollot ohjeiden mukaan sekä seuraa käyttökuntoisuutta	käyttää amotoimisesti tuotantoeläinten hoidossa, ruokinnassa ja tuotteiden käsittelyssä tarvittavia koneita ja laitteita, seuraa niiden käyttökuntoisuutta, huomaa poikkeamat ja tekee päivittäiset huollot
	käyttää ohjattuna automaatioon perustuvia järjestelmiä	käyttää ja hyödyntää ohjeiden mukaan toiminnassaan automaatioon perustuvia järjestelmiä	käyttää automaatioon perustuvia järjestelmiä ja hyödyntää niistä saatavaa tietoa eläinten hyvinvoinnin seurannassa ja hoidossa
Tuotantorakennusten olosuhteiden arvioiminen ja kunnassapito	tekee ohjattuna tuotantorakennuksen ja rakenteiden pienimuotoisia huolto- ja korjaustöitä	tekee ohjeiden mukaan tuotantorakennuksen ja rakenteiden huolto- ja korjaustöitä sekä arvioi käyttökuntoisuutta	huoltaa ja korjaa tuotantorakennusta ja rakenteita havaitsemiensa tarpeiden mukaan
	arvioi ohjattuna aistinvaraisesti tuotantorakennuksen olosuhteita.	seuraa aistinvaraisesti tuotantorakennuksen olosuhteita ja huomaa poikkeamat.	arvioi aistinvaraisesti tuotantorakennuksen olosuhteita eläinten hyvinvoinnin kannalta ja työympäristönä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Eläinten hyvinvoinnin ja lajinnukaisen käyttäytymisen huomioon ottaminen eläinten hoitotyössä	ottaa työskentelyssään huomioon eläinsuojelulainsäädännön keskeiset kohdat ja kysyy tarvittaessa neuvoa kokeneemmalta	ottaa työskentelyssään huomioon eläinsuojelulainsäädännön keskeisen sisällön	ottaa työskentelyssään huomioon eläinsuojelulainsäädännön keskeisen sisällön ja tarkistaa säädösten ajantasaisuuden tarvittaessa
	tunnistaa tuotantoeläinten hyvinvointiin vaikuttavia olosuhdevaatimuksia	tunnistaa tuotantoeläinten olosuhdevaatimukset ja lajityypillisen käyttäytymisen	tunnistaa ja arvioi tuotantoeläinten olosuhdevaatimuksia ja lajityypillisen käyttäytymisen sekä hyödyntää sitä eläinten hyvinvoinnin parantamisessa

Eläinten sairauksien tunnistaminen ja terveydenhoidon edistäminen	tunnistaa tavallisimpia taudinaiheuttajia ja sairauksia	tunnistaa tavallisimmat taudinaiheuttajat ja sairaudet	tunnistaa tavallisimmat taudinaiheuttajat ja sairaudet sekä ymmärtää eläimen vastustuskykyyn vaikuttavat tekijät
Tuotantoeläinten ruokinnan suunnittelu	ottaa työskentelyssään huomioon yleisempien rehujen käyttökelpoisuuden eri eläinlajeille/-ryhmille perustuen niiden ruuansulatukseen	ottaa työskentelyssään huomioon eläinlajeille/-ryhmille sopivat rehut ruokinnan suunnittelua varten perustuen niiden ruuansulatuksen erityispiirteisiin ja tuotantovaiheeseen	ottaa työskentelyssään huomioon eläinlajeille/-ryhmille sopivat rehut ruokinnan suunnittelua varten perustuen niiden ruuansulatuksen erityispiirteisiin ja tuotantovaiheeseen
	selvittää ruokinnan suunnittelun merkityksen ja suunnittelussa käytettävät asiantuntijapalvelut	ottaa työssään huomioon ruokinnan suunnittelun peruseriaatteen ja ruokinnan järjestämistavat	pyrkii ruokinnan suunnittelussa terveelliseen, taloudelliseen ja ympäristöystävälliseen ruokintaan ja rehuvalikoimaan ja pystyy arvioimaan valmista ruokintasuunnitelmaa
	tulkitsi ohjattuna ruokintasuunnitelmaa ja suunnittelee sen perusteella eläimen päivittäisen ruokinnan ja rehunjaon	laatii ruokintasuunnitelmaan perustuvan rehunjakolistan ja tarvittaessa muuttaa sitä tilanteen vaatimalla tavalla	soveltaa ruokintasuunnitelmaa ja seuraa ja arvioi ruokinnan onnistumista käyttäen erilaisia mittareita
Tuotantoeläinten jalostustyön hyödyntäminen eläinten valinnassa	ottaa huomioon tuotantoeläinlajin jalostustavoitteita	ottaa huomioon perinnöllisyyden perusasioiden yhteyden jalostustavoitteisiin	ottaa huomioon perinnöllisyyden lainalaisuuksien yhteydet käytännön eläinten valintaan
	selvittää asiantuntijan avulla jalostustyön merkityksen eläinten valintaan	ottaa huomioon tuotantoeläinlajin jalostustavoitteita ja jalostusorganisaatioiden palvelut	ottaa huomioon tuotantoeläinlajin jalostustavoitteet, eläimen jalostuksellisen arvon ja jalostusvalintojen merkityksen tuotantoyksikkökohtaisten tavoitteiden saavuttamiseksi
Tuotannon seuranta ja kannattavuuden vaikuttavien tekijöiden huomioon ottaminen	määrittelee ohjattuna tuotannon kannattavuuden vaikuttavia tekijöitä tuotosseurannan tulosten perusteella.	määrittelee tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä tuotosseurannan tulosten perusteella.	hyödyntää tuotosseurannan tuloksia toiminnan ja kannattavuuden arvioinnissa, tuotannon suunnittelussa ja eläinten hyvinvoinnin parantamisessa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	arvioi ohjattuna omaa työskentelyään ja pyrkii toimimaan saamansa palautteen mukaan	arvioi omaa toimintaansa, ottaa vastaan palautetta ja toimii saamansa palautteen mukaan	kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan saamansa palautteen ja itsearvioinnin avulla
	kysyy ongelmatilanteissa omatoimisesti neuvoa kolleegiltaan	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman, ja hakee tarvittaessa asiantuntija-apua	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukselliset kriteerit
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön sääntöjen mukaan	toimii työyhteisön ohjeita arvostaen	toimii aktiivisena työyhteisön jäsenenä
	keskustelee ja kuuntelee asianmukaisesti	keskustelee, kuuntelee ja työskentelee yhteistyöhaluiseksi	keskustelee, kuuntelee ja ottaa rakentavasti huomioon toisten mielipiteet
Ammattietiikka	toimii eläinsuojelulainsäädännön mukaan	toimii eläinsuojelulainsäädännön ja yleisten eettisten periaatteiden mukaan hoitaessaan eläimiä	toimii ammattietiikan mukaan ja pystyy perustelemaan valintojaan
	estää tarttuvien eläintautien leviämistä tilalta toiselle	ottaa työskentelyssään huomioon tarttuvien eläintautien torjumisen	ennaltaehkäisee toiminnallaan tarttuvia eläintauteja
	estää toiminnallaan tuotteen laadun vaarantumisen	ylläpitää toiminnallaan eläintuotteiden hyvää laatua	edistää toiminnallaan eläintuotteiden korkeatasoista laatua
	tuo esille eläinjalostukseen liittyviä riskejä	tuo esille ja pohtii eläinjalostukseen liittyviä mahdollisia riskejä ja eettisiä kysymyksiä	tuo esille ja pohtii eläinjalostukseen liittyviä mahdollisia riskejä ja ottaa perustellusti kantaa eettisiin kysymyksiin
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää hänelle osoitettuja suojaajia ja suojavaatetusta.	käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaajia ja suojavaatetusta ja ylläpitää terveyttään ja toimintakykyään.	käyttää tilannekohtaisesti suojaajia ja suojavaatetusta ja ylläpitää terveyttään ja toimintakykyään
			pyrkii toiminnallaan edistämään työympäristön ja toiminnan turvallisuutta sekä huomioi toiminnan suunnittelussa työkuormituksen ja ajankäytön hallinnan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä ajankohtaisia eläinten hoito- ja ruokintatöitä, tilojen puhtaana- ja kunnossapitoa sekä tuotteiden laatuun liittyviä töitä. Hän suunnittelee yksikön toiminnan tietyllä ajanjaksolle sekä siihen liittyen omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta tuotantoeläinten ruokinnan suunnitteleminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.8 Pieneläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ tarkkailla, käsitellä, ruokkia ja hoitaa pieneläimiä
- ♦ edistää eläinten hyvinvointia
- ♦ huolehtii eläinten elinympäristön olosuhteista
- ♦ hoitaa pieneläimiä lisääntymiseen liittyvissä asioissa
- ♦ tunnistaa sairaan eläimen ja arvioi eläinlääkärin avun tarvetta sekä antaa ensi-apua
- ♦ puhdistaa pieneläinten hoitoon ja kasvattamiseen liittyviä työympäristöjä
- ♦ tehdä tarvittavia huolto- ja korjaustöitä ja yksinkertaisimpia rakennustöitä pieneläinten hoitotiloissa
- ♦ käyttää ja huoltaa eläinten hoidossa tarvittavia koneita ja laitteita
- ♦ palvella asiakkaita ja huomioida näiltä saamaansa palautetta toiminnassaan
- ♦ hyödyntää tietotekniikkaa alan töissä ja tiedon etsinnässä
- ♦ kehittää liikeideoita ja suunnitella kannattavaa yritystoimintaa

- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden hoitaessaan eläimiä
- ♦ ottaa huomioon tarkoituksenmukaisen työergonomian erilaisissa eläintenhoitotilanteissa ja -ympäristöissä
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Pieneläinten hoidon suunnitteleminen ja tekeminen	suunnittelee omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä työpäiväksi	suunnittelee omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä viikon ajalle	suunnittelee eläinyksikön toiminnan viikon ajalle
	suoriutuu päivittäisistä eläintenhoitotoista	tekee eläinten hoitotyöt sujuvasti ja suunnitelmallisesti	työskentelee yrittäjämäisesti ja ennakoii ongelmatilanteita
	työskentelee vastuuntuntoisesti	työskentelee sitoutuneesti, aloitteellisesti ja työtä arvostaen	työskentelee sitoutuneesti, innostuneesti, yrittäjämäisesti ja aloitteellisesti omaa työtään arvostaen
Kestävällä tavalla toimiminen pieneläinten hoitotyössä	kiinnittää työskentelyssään huomiota eläinten vastuuntuntoiseen hoitamiseen	ottaa työskentelyssään huomioon eläinten lajityypillisen käyttäytymisen tavallisimmissa töissä, kuten eläinten käsittelyssä, siirtelyssä ja muissa hoitotöissä	työskentelee eläinten lajityypillisen käyttäytymisen huomioiden ja eläimiä arvostaen sekä haluaa kehittyä eläinlääkärinä eläinten hyvinvointia edistäen
	lajittelee ja kierrättää tavantomaisia jätteitä.	lajittelee ja kierrättää erilaisia jätteitä huomioi valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä.	osaa säilyttää, lajitella ja kierrättää erilaisia jätteitä huomioi valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Eläinten käsittelemisen ja hoitotoimen tekeminen	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee ohjeistettuna pieneläimiä	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee pieneläimiä itsenäisesti	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee varmaotteisesti pieneläimiä
	tunnistaa sairaan eläimen	tunnistaa oireiden perusteella tavallisimmat eläinsairaudet ja arvioi eläinlääkäriin tarpeellisuutta	tunnistaa oireiden perusteella tavallisimmat eläinsairaudet, omaa valmiudet antaa tarvittavan ensiavun ja arvioi eläinlääkäriin avun tarvetta
	ylläpitää työympäristönsä siisteyttä ja ohjattuna ennaltaehkäisee eläintautien leviämistä	ylläpitää työympäristönsä ja eläintilojen siisteyttä ja ennaltaehkäisee eläintautien leviämistä omalla toiminnallaan	huolehtii itsenäisesti työympäristönsä ja eläintilojen siisteydestä ja huolehtii omatoimisesti tarttuvien tautien ennaltaehkäisystä
Eläinten ruokkiminen	soveltaa ohjattuna ruokintasuunnitelmia sekä hoito-ohjeita ja toteuttaa eläimen hoidon niiden mukaisesti	soveltaa riittävän luotettavasti ruokinta- ja hoito-ohjeita ja toteuttaa eläimen hoidon niiden mukaisesti	soveltaa oikein ruokinta- ja hoito-ohjeita ja toteuttaa eläinten hoidon itsenäisesti niiden mukaisesti
		suunnittelee ohjattuna rehu- ja lajitietojen perusteella lajinmukaisen ruokinnan	suunnittelee rehu- ja lajitietojen perusteella lajinmukaisen ruokinnan
Puhdistusvälineiden ja -menetelmien hallinta	käyttää ohjeistettuna tarkoituksenmukaisia puhdistus- ja työmenetelmiä	käyttää tarkoituksenmukaisia puhdistus- ja työmenetelmiä	käyttää tarkoituksenmukaisia puhdistus- ja työmenetelmiä ja perustelee valintojansa
Asiakaspalvelu ja hoitosopimusten noudattaminen	toimii asiakaspalvelun vaatimusten mukaisesti ja huomioi hoitosopimusten velvoitteita.	asiakaspalvelu on sujuvaa ja hän toimii hoitosopimuksessa sovitulla tavalla	toimii asiakaslähtöisesti ja huomioi asiakkailta saamaansa palautetta sekä noudattaa sopimuksia tarkasti
		neuvoo asiakasta eläinten perushoidossa ja ruokinnassa.	neuvoo asiakasta eläinten perushoidossa, ruokinnassa ja lisääntymiseen liittyvissä asioissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Pieneläinten lajien- ja rotujen tunnistaminen ja rotukohtaisten ominaisuuksien huomioon ottaminen hoidossa ja ruokinnassa	tunnistaa yleisimmät lajit ja rodut ja ottaa huomioon eri eläinten erityisvaatimuksia hoidossa ja ruokinnassa	tunnistaa useimmat lajit ja rodut ja ottaa huomioon eri eläinten erityisvaatimuksia hoidossa ja ruokinnassa	tunnistaa useimmat lajit ja rodut ja ottaa huomioon erilaisten eläinten erityisvaatimukset hoidossa, ruokinnassa ja käsittelyssä
Pieneläinten ruokinnan perusasioiden hallinta	ottaa työskentelyssään huomioon yleisempien rehujen käyttökelpoisuuden eri eläinlajeille/-ryhmille perustuen niiden ruuansulatukseen	ottaa työskentelyssään huomioon eläinlajeille/-ryhmille sopivat rehut ruokinnan suunnittelua varten perustuen niiden ruuansulatukseen erityispiirteisiin	ottaa työskentelyssään huomioon eläinlajeille/-ryhmille sopivat rehut ruokinnan suunnittelua varten perustuen niiden ruuansulatukseen erityispiirteisiin ja tuotantovaiheeseen
Puhdistusmenetelmien valinta pieneläinten työympäristössä	ottaa työskentelyssään huomioon yleisempien työympäristöjen vaatimat puhdistusmenetelmät	ottaa työskentelyssään huomioon erilaisten työympäristöjen vaatimat puhdistusmenetelmät	hallitsee erilaisten työympäristöjen vaatimat puhdistusmenetelmät ja valitsee itsenäisesti tarkoituksenmukaisen menetelmän
Toiminnan seuranta ja kannattavuuteen vaikuttavien perustekijöiden arvioiminen	määrittelee ohjattuna pieneläinyritysten kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä	määrittelee pieneläinyritysten kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä	hyödyntää toiminnasta ja kannattavuudesta saatavia tuloksia toiminnan arvioinnissa ja suunnittelussa
Ammattisanaston ja alan organisaatioiden palvelujen mahdollisuuksien hyödyntäminen	käyttää alan tavanomaista ammattisanastoa	hallitsee ammattisanastoa ja käyttää sitä	hyödyntää työssään alan ammattisanastoa myös toisella kotimaisella tai vieralla kielellä ja hyödyntää sitä toiminnassaan ja tiedon etsinnässä
	selvittää asiantuntijan avulla keskeisimmät alansa organisaatioita ja järjestöjä.	selvittää tärkeimmät alansa organisaatiot ja järjestöt ja hyödyntää niitä tarvittaessa.	hyödyntää monipuolisesti alansa organisaatioiden ja järjestöjen tarjoamia palveluja ja seuraa alansa kehitystä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	työskentelee vastuullisesti yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaan	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman, ja hakee tarvittaessa asiantuntija-apua	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit

Vuorovaikutus ja yhteistyö	kysyy omatoimisesti neuvoa kokeneemmalta	keskustelee ja kuuntelee ja hänen työskentelynsä on yhteistyöhakuista	keskustelee, kuuntelee ja ottaa rakentavasti huomioon toisten mielipiteet
Ammattietiikka	toimii pieneläinten kasvatamiseen liittyvien kasvattajan vastuun mukaisesti	toimii pieneläinten kasvatamiseen liittyvien vastuiden ja velvollisuuksien mukaan	tuntee pieneläinten kasvatamiseen liittyvät vastuut ja velvollisuudet ja noudattaa niitä työskentelyssään esimerkillisesti
	tuo esille joitakin alaan liittyviä eettisiä kysymyksiä	toimii ammattietiikan mukaisesti ja pohtii alaan liittyviä eettisiä kysymyksiä	toimii ammattietiikan mukaisesti, pohtii alaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja pystyy perustelevaan valintojaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	hoitaa ja ruokkii ohjattuna eläimiä työturvallisesti ja käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja suojavaatetusta ohjeiden mukaan	ruokkii ja hoitaa eläimiä harkitusti ja käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatetusta	noudattaa harkittua varovaisuutta ruokkiessaan ja hoitaessaan eläimiä ja käyttää tilannekohtaisesti suojaimia ja suojavaatetusta
	siistii ohjattuna työympäristönsä.	pitää työympäristönsä siistinä ja pyrkii työskentelemään ergonomisesti.	pitää työympäristönsä siistinä ja ottaa työskentelyssään huomioon esimerkillisesti työergonomian merkityksen kiinnittää erityistä huomiota vahinkojen ennaltaehkäisyyn.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä eläinten hoitotöitä ja asiakaspalvelua pieneläinalan yrityksessä tai sitä vastaavassa paikassa. Tutkinnon suorittaja laatii suunnitelman yksikön toiminnan tietylle ajanjaksolle sekä siihen omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta pieneläinten lajien- ja rotujen tunnistaminen ja rotukohtaisten ominaisuuksien huomioon ottaminen hoidossa ja ruokinnassa sekä pieneläinten ruokinnan perusasioiden hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.9 Paikallisesti valitun eläinlajin tuotanto tai hoito ja hyvinvoinnista huolehtiminen

Koulutuksen järjestäjä voi päättää, mitkä eläinlajit oppilaitoksen opetussuunnitelmaan kirjataan. Silloin tutkinnon osan nimi ilmaistaan ”Sianlihan tuottaminen”, ”Naudanlihan tuottaminen”, ”Siipikarjanlihan tuottaminen”, ”Kananmunien tuottaminen”, ”Lampaanlihan ja villan tuottaminen”, ”Hunajan tuottaminen”, ”Hevosien hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen”, ”Koiran hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen”, ”Hyöty- ja lemmikkieläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen” tai ”Muun tuotantoeläimen tuottaminen”. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi valita tämän tutkinnon osan useamman kerran kohdennettuna eri eläinlajeihin (nauta, sika, siipikarja, hevonen, lammas, mehiläinen, koira tai muu tuotanto-, hyöty- tai lemmikkieläin).

Näyttötutkinnossa tutkinnon suorittaja valitsee erikoistumisensa seuraavista eläinlajeista tai eläinlajiryhmistä: nauta, sika, siipikarja, hevonen, lammas, mehiläinen, koira tai muu tuotanto-, hyöty- tai lemmikkieläin.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ hoitaa, ruokkia ja käsitellä valittua eläinlajia lisääntymiskierron kaikissa vaiheissa
- ♦ suunnitella rehu- ja lajitietojen perusteella lajinmukaisen ruokinnan
- ♦ ennaltaehkäistä eläintauteja ja -sairauksia
- ♦ käyttää ja huoltaa valitsemansa eläinlajin hoitoon tarvittavia koneita ja laitteita
- ♦ tehdä tarvittavia huolto- ja korjaustoimenpiteitä ja yksinkertaisia rakennustöitä
- ♦ toimia laatutavoitteiden ja -järjestelmien edellyttämällä tavalla ja käyttää laatu-järjestelmän tuottamia tietoja toimintansa kehittämiseen
- ♦ hyödyntää tietotekniikkaa toiminnassaan
- ♦ hakea tietoa sekä seurata alansa kehitystä ja yhteistyömahdollisuuksia
- ♦ laskea ja arvioida tuotannon kannattavuutta

- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan vastuullisuuden hoitaessaan eläimiä
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat
- ♦ ottaa huomioon tarkoituksenmukaisen työergonomian eläintenhoitotilanteissa ja -ympäristöissä
- ♦ arvioida tuotannosta aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja huomioida ne toiminnassaan
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Eläinten hoitotöiden suunnitteleminen ja suunnitelmallinen tekeminen	suunnittelee ohjattuna omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä työpäiväksi	hyödyntää tuotannosta saatavia tietoja tai toimintaohjeita suunnitellessaan omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä	hyödyntää tuotannosta saatuja tietoja tai toimintaohjeita suunnitellessaan eläinyksikön toiminnan
	tekee työvaiheet asianmukaisessa järjestyksessä ja suhtautuu työhönsä vastuuntuntoisesti	tekee työvaiheet asianmukaisessa järjestyksessä sitoutuneesti ja innostuneesti omaa työtään arvostaen	tekee työvaiheet asianmukaisessa järjestyksessä, työskentelee sitoutuneesti, innostuneesti ja aloitteellisesti omaa työtään arvostaen

Kestävällä tavalla toimiminen valitun eläimen hoitotöissä	kiinnittää työskentelyssään huomiota eläinten vastuuntuntoiseen hoitamiseen	ottaa työskentelyssään huomioon eläinten laji-tyypillisen käyttäytymisen tavallisimmissa töissä, kuten eläinten käsittelyssä, siirtelyssä ja muissa hoitotöissä	työskentelee eläinten laji-tyypillisen käyttäytymisen huomioiden ja eläimiä arvostaen sekä haluaa kehittyä eläintenhoitajana eläinten hyvinvointia edistäen
	kiinnittää huomioita ruokinnan tarkkuuteen ja eläinhoidossa käytettävien hoitomateriaalien kulutukseen	edellisten lisäksi kiinnostuu asiantuntijan avulla pohtimaan ruokinnan ravinnetasapainoa (esim. ruokinnan typpi- ja fosforin kulutus)	edellisten lisäksi pystyy tekemään havaintoja eläinten ruokinnan ravinnetasapainon tarkistamisesta ympäristöystävällisempään suuntaan
	lajittelee, säilyttää ja kierrättää ohjeiden mukaan mm syntyviä kemikaaleja ja muovioita	lajittelee, säilyttää ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muovioita sekä huomioiden valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä	lajittelee, säilyttää ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muovioita sekä huomioiden valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä ja kehittää työyhteisönsä toimintaa kestävämpään suuntaan
	toimii ohjeiden mukaan eläinraatojen hävittämiseksi	eläimen kuollessa tilaa raatojen keräilijän tai ottaa selvää muista tavoista hävittää kuollut eläimet	eläimen kuollessa tilaa raatojen keräilijän tai ottaa selvää muista tavoista hävittää kuollut eläimet sekä toimii ko. tilanteessa tiedostaen eläinten hävittämiseen liittyvät riskit
	eläintilojen puhdistustöissä noudattaa annettuja ohjeita ja käyttää vettä säästäväisesti.	eläintilojen puhdistustöissä valitsee tarkoituksen mukaiset pesuaineet sekä työskentelee vettä säästäen.	eläintilojen puhdistustöissä valitsee tarkoituksen mukaiset pesuaineet sekä työskentelee vettä ja energiaa säästäen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Valitun eläinlajin käsittely ja hoitaminen tuotanto- ja lisääntymiskierron eri vaiheissa	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee eläimiä ohjattuna niiden tuotantovaiheen vaatimusten mukaan ja tekee tarvittavat muistiinpanot	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee eläimiä niiden tuotantovaiheen mukaan saamiensa ohjeiden perusteella ja tekee tarvittavat muistiinpanot	tarkkailee, hoitaa ja käsittelee eläimiä niiden tuotantovaiheen mukaan huomioiden niiden erityistarpeet ja ylläpitää laatu järjestelmän edellyttämää kirjanpitoa
	pitää eläimet puhtaana ja tuotantotilat siisteinä	pitää eläimet puhtaana ja tuotantotilat siisteinä ja järjestyksessä edistäen eläinten terveyttä ja hyvinvointia	pitää eläimet puhtaana ja tuotantotilat siisteinä ja järjestyksessä edistäen eläinten hyvinvointia sekä työskentelyn turvallisuutta että sujuvuutta
	tunnistaa sairaan eläimen sekä tilaa eläinlääkärin tarvittaessa	tunnistaa sairaan eläimen, tilaa eläinlääkärin tarvittaessa sekä omaa valmiudet antaa ensiavun ja hoitaa eläintä ohjeiden mukaan	tunnistaa sairaan eläimen, tilaa eläinlääkärin tarvittaessa, omaa valmiudet ensiavun antamiseen ja hoitaa eläintä ohjeiden mukaan sekä ennaltaehkäisee toiminnallaan eläinten sairauksia
	tarkkailee eläinten lisääntymiskierron ohjattuna	tarkkailee eläinten lisääntymiskierron ohjeiden mukaan ja tunnistaa pariuutumiskelpoisen eläimen	tarkkailee eläinten lisääntymiskierron ohjeiden mukaan ja tunnistaa lisääntymiskierron eri vaiheet
	ohjattuna avustaa synnytyksessä ja vastasyntyneiden hoidossa	avustaa synnytyksessä ja hoitaa vastasyntyneitä ohjeiden mukaan	toimii tilanteen vaatimalla tavalla synnytyksen avustamisessa ja vastasyntyneiden hoidossa
Eläinten ruokinta	ruokkii eläimet rehunjako-listan mukaan	ruokkii eläimet rehunjako-listan mukaan terveydelliset seikat huomioiden sekä arvioi rehujen laatua aistinvaraisesti	ruokkii eläimet ruokintasuunnitelman mukaisesti huomioiden eläinten iän ja tuotantovaiheen erityispiirteet ja terveydelliset seikat
Eläinten hoidossa tarvittavien koneiden ja laitteiden käyttäminen	käyttää alkuohjauksen jälkeen eläinten hoidossa, ruokinnassa ja käsittelyssä tarvittavia koneita ja laitteita	käyttää tavallisimpia eläinten hoidossa, ruokinnassa ja tuotteiden käsittelyssä tarvittavia koneita ja tekee päivittäiset huollot ohjeiden mukaan	käyttää omatoimisesti tuotantoeläinten hoidossa, ruokinnassa ja tuotteiden käsittelyssä tarvittavia koneita ja laitteita, seuraa niiden käyttökuntoisuutta, huomaa poikkeamat ja tekee päivittäiset huollot

Tuotantorakennusten olosuhteiden arvioiminen ja kunnossapito	tekee ohjattuna tuotantorakennuksen ja rakenteiden pienimuotoisia huolto- ja korjaustöitä	tekee ohjeiden mukaan tuotantorakennuksen ja rakenteiden huolto- ja korjaustöitä	huoltaa ja korjaa tuotantorakennusta ja rakenteita havaitsemiensa tarpeiden mukaan
	arvioi ohjattuna aistinvaraisesti tuotantorakennuksen olosuhteita.	seuraa aistinvaraisesti tuotantorakennuksen olosuhteita ja huomaa poikkeamat.	arvioi aistinvaraisesti tuotantorakennuksen olosuhteita eläinten hyvinvoinnin kannalta ja työympäristönä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Valitun eläinlajin hyvinvoinnin ja käyttäytymisen huomioon ottaminen eläinten hoitotyössä	tunnistaa valitun eläinlajin olosuhdevaatimuksia ja laji-tyypillistä käyttäytymistä	tunnistaa valitun eläinlajin olosuhdevaatimukset ja laji-tyypillisen käyttäytymisen, jotta osaa hoitaa eläimiä niiden hyvinvointia edistävästi	tunnistaa ja arvioi valitun eläinlajin olosuhdevaatimukset ja laji-tyypillisen käyttäytymisen, jotta osaa järjestää eläimille tuotantoympäristön, joka toteuttaa valitun eläinlajin anatomian, fysiologian ja käyttäytymisen asettamat tarpeet
Valitun eläinlajin anatomian ja fysiologian perusasioiden huomioon ottaminen eläinten ruokinnassa	ottaa eläinten ruokinnassa huomioon valitun eläinlajin ruuansulatus- ja lisääntymisfysiologiaa	ottaa eläinten ruokinnassa huomioon valitun eläinlajin ravitsemuksen, lisääntymisen ja hyvinvoinnin kannalta keskeiset elintoiminnot	ottaa eläinten ruokinnassa huomioon valitun eläinlajin keskeiset elintoiminnot ja soveltaa tietoa eläinten ravitsemuksessa, lisääntymisessä ja hyvinvoinnissa
Valitun eläinlajin rehujen ominaisuuksien huomioon ottaminen eläinten ruokinnassa ja ruokinnan suunnitteleminen	selvittää asiantuntijan avulla yleisempien rehujen käyttökelpoisuuden valitulle eläinlajille	selvittää valitulle eläinlajille/-ryhmille sopivat rehut ruokinnan suunnittelua varten perustuen niiden ruuansulatuksen erityispiirteisiin	selvittää ja vertailee valitulle eläinlajille/-ryhmille sopivat rehut ruokinnan suunnittelua varten perustuen niiden ruuansulatuksen erityispiirteisiin ja tuotantovaiheeseen
	selvittää ruokinnan suunnittelun merkityksen ja suunnittelussa käytettävät asiantuntijapalvelut	ottaa työskentelyssään huomioon ruokinnan suunnittelun peruseriaatteen ja ruokinnan järjestämistavat	pyrkii ruokinnan suunnittelussa terveelliseen, taloudelliseen ja ympäristöystävälliseen ruokintaan ja rehuvalikoimaan ja pystyy arvioimaan valmista ruokintasuunnitelmaa näillä perusteilla
	tulkitsee ohjattuna ruokintasuunnitelmaa ja suunnittelee siihen pohjautuen eläimen päivittäisen ruokinnan ja rehunjaon	laatii ruokintasuunnitelmaan perustuvan rehunjakolistan	soveltaa ruokintasuunnitelmaa ja seuraa ja arvioi ruokinnan onnistumista käyttäen erilaisia mittareita

Valitun eläinlajin jalostustyön hyödyntäminen eläinten valinnassa	selvittää asiantuntijan avulla jalostustyön merkityksen eläinten valintaan	ottaa huomioon tuotantoeläinlajin jalostustavoitteita ja jalostusorganisaatioiden palvelut	ottaa huomioon tuotantoeläinlajin jalostustavoitteet, eläimen jalostuksellisen arvon ja jalostusvalintojen merkityksen tuotantoyksikkökohtaisten tavoitteiden saavuttamiseksi
Toiminnan seurannan mittareiden ja keskeisten kannattavuustekijöiden huomioon ottaminen	määrittelee ohjattuna yritysten kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä sekä laskee kannattavuuslaskelmia asiantuntijan avulla.	määrittelee yritysten kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä sekä laskee ja vertailee kannattavuuslaskelmia asiantuntijan avulla.	hyödyntää toiminnasta ja kannattavuudesta saatavia tuloksia toiminnan arvioinnissa ja suunnittelussa sekä kartoittaa ja vertailee tuotantoa kannattavuuslaskelmien avulla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ongelmatilanteissa hän kysyy omatoimisesti neuvoa kokenemmalta	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja hakee tarvittaessa asiantuntija-apua	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit
	hakee ohjattuna tietoa alan kehityksestä ja alan toimijoista	hakea tietoa alan kehityksestä ja alan toimijoista	etsii aktiivisesti tietoa alasta ja alan toimijoista
Vuorovaikutus ja yhteistyö	keskustelee ja kuuntelee asianmukaisesti	hänen työskentelynsä on yhteistyöhakuista	keskustelee, kuuntelee ja huomioi toisten mielipiteet yhteistyön tiivistämisessä
Ammattietiikka	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	perustaa työskentelynsä avoimuuteen, rehellisyyteen ja vastuuseen
	asettaa elintarvikkeiden tuottamiseen liittyvän laadun ja turvallisuuden etusijalle vahinkojen sattuessa (esim. eläinten lääkitsemiseen liittyvien antibioottien varoajat, tarttuvat eläin- taudit)	asettaa elintarvikkeiden tuottamiseen liittyvän laadun ja turvallisuuden etusijalle vahinkojen sattuessa (esim. eläinten lääkitsemiseen liittyvien antibioottien varoajat, tarttuvat eläin- taudit) ja ottaa opikseen tapahtuneesta	asettaa elintarvikkeiden tuottamiseen liittyvän laadun ja turvallisuuden etusijalle vahinkojen sattuessa (esim. eläinten lääkitsemiseen liittyvien antibioottien varoajat, tarttuvat eläintaudit) ja kantaa vastuun tapahtuneesta olemalla avoin työyhteisössä niin, ettei tapahtuma pääse toistumaan

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja suojavaatetusta ohjeiden mukaisesti sekä tunnistaa työergonomiaan vaikuttavia tekijöitä	ruokkii ja hoitaa eläimiä harkitusti, käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatetusta sekä ottaa huomioon työergonomiaa parantavia tekijöitä	käyttää tilannekohtaisesti suojaimia ja suojavaatetusta ja työskentelee ergonomisesti
	työskentelee eläinten hoitotöissä ohjeistettuna työturvallisesti.	noudattaa harkittua varovaisuutta eläinten hoitotöissä.	pyrkii työskentelemään ergonomisesti ja kiinnittää erityistä huomiota vahinkojen ennaltaehkäisyyn.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osaamisensa hoitamalla ja ruokkimalla eläimiä niiden iän ja tuotantokierron vaiheen mukaisesti tuotanto-eläintilalla tai eläinalan yrityksessä. Hän laatii suunnitelman yksikön toiminnan tietylle ajanjaksolle sekä siihen omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta valitun eläinlajin rehujen ominaisuuksien huomioon ottaminen eläinten ruokinnassa ja ruokinnan suunnittelu
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.10 Tarhattavien eläinten kasvattaminen ja hoitaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ käsitellä, ruokkia ja hoitaa erilaisia tarhattavia eläimiä (esim. strutsi, alpakka, hanhi tai villisika)
- ♦ suunnitella ja järjestää tarhattavien eläinten olosuhteet
- ♦ edistää eläinten hyvinvointia
- ♦ tunnistaa sairaan tarhattavan eläimen, arvioida eläinlääkärin tarvetta ja antaa ensiapua
- ♦ hoitaa tarhattavia eläimiä lisääntymiseen liittyvissä asioissa
- ♦ käyttää ja huoltaa tarhattavien eläinten hoidossa tarvittavia koneita ja laitteita
- ♦ tehdä päivittäisiä tuotantotilojen ja rakenteiden huolto- ja korjaustöitä
- ♦ arvioida, miten olemassa olevia tiloja voidaan muuttaa tarhattavien eläinten hoitoon sopiviksi
- ♦ osaa palvella asiakkaita
- ♦ noudattaa tuotannon laatutavoitteita
- ♦ hyödyntää tietotekniikkaa alan töissä ja tiedon etsinnässä
- ♦ seurata alansa kehitystä ja yhteistyömahdollisuuksia
- ♦ ottaa huomioon tarkoituksenmukaisen työergonomian erilaisissa tarhattujen eläinten hoitotilanteissa ja -ympäristöissä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan vastuullisuuden hoitaessaan eläimiä
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tarhattavien eläinten hoitotöiden suunnitteleminen ja niiden tekeminen	suunnittelee ohjattuna omat päivittäiset tehtävänsä ja ajankäyttönsä viikon jaksoille	suunnittelee ohjeistettuna yksikön toiminnan näyttöjaksolle sekä sovittaa siihen omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä	suunnittelee yksikön toiminnan tietylle ajanjaksolle sekä siihen omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä
	työskentelee vastuuntuntoisesti	työskentelee vastuuntuntoisesti ja tekee aloitteita oman työnsä kehittämiseksi	työskentelee sujuvasti, oma-toimisesti ja huolellisesti ja kehittää omaa työtänsä
		kääntyy tarvittaessa ongelmatilanteessa asiantuntijan puoleen	ennakoi ongelmatilanteet ja reagoi niihin tarkoituksenmukaisesti
Kestävällä tavalla toimiminen tarhattavien eläinten kasvatustyössä	kiinnittää työskentelyssään huomiota eläinten vastuuntuntoiseen hoitamiseen	ottaa työskentelyssään huomioon eläinten lajityypillisen käyttäytymisen tavallisimmissa töissä, kuten eläinten käsittelyssä, siirtelyssä ja muissa hoitotöissä	työskentelee eläinten lajityypillisen käyttäytymisen huomioiden ja eläimiä arvostaen sekä haluaa kehittyä eläinhoitajana eläinten hyvinvointia edistäen
	lajittelee, säilyttää ja kierrättää ohjeiden mukaan mm syntyviä kemikaaleja ja muoviva	lajittelee, säilyttää ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muoviva sekä huomioiden valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä	lajittelee, säilyttää ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muoviva sekä huomioiden valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä ja kehittää työyhteisönsä toimintaa kestävämpään suuntaan
	toimii ohjeiden mukaan eläinraatojen hävittämiseksi.	eläimen kuollessa tilaa raatojen keräilijän tai ottaa selvää muista tavoista hävittää kuollut eläin.	eläimen kuollessa tilaa raatojen keräilijän tai ottaa selvää muista tavoista hävittää kuollut eläin sekä toimii ko. tilanteessa tiedostaen eläinten hävittämiseen liittyvät riskit.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tarhattavien eläinten käsitteleminen ja ruokinta- ja hoitotöiden tekeminen	tarkkailee, ruokkii, hoitaa ja käsittelee ohjeistettuna erilaisia tarhattavia eläimiä	tarkkailee, ruokkii, hoitaa ja käsittelee tarhattavia eläimiä itsenäisesti	tarkkailee, ruokkii, hoitaa ja käsittelee tarhattavia eläimiä asiantuntevasti ja luontevasti ja huomioi toiminnassaan eläinten erityispiirteet, käyttäytymisen ja ympäristövaatimukset
	noudattaa ruokinta- ja hoito-ohjeita ja toteuttaa tarhattavien eläinten hoidon niiden mukaisesti	hyödyntää ruokinta- ja hoito-ohjeita ja toteuttaa tarhattavien eläinten hoidon niiden mukaisesti	hyödyntää ruokinta- ja hoito-ohjeita ja toteuttaa tarhattavien eläinten hoidon itsenäisesti niiden mukaisesti
	suunnittelee ohjattuna rehu- ja lajitietojen perusteella lajinmukaisen ruokinnan	suunnittelee ohjeiden mukaan rehu- ja lajitietojen perusteella lajinmukaisen ruokinnan	suunnittelee rehu- ja lajitietojen perusteella lajinmukaisen ruokinnan
	tunnistaa yleisimpien tarhattavien eläinten sairauksien oireita	tunnistaa oireiden perusteella yleisimmät tarhattavien eläinten sairaudet ja arvioida eläinlääkäritarpeen	tunnistaa oireiden perusteella tavallisimmat tarhattavien eläinten sairaudet, omaa valmiudet antaa niihin kuuluvan ensiavun ja arvioida eläinlääkäritarpeen
Tarhattavien eläinten hoidossa tarvittavien koneiden ja laitteiden käyttäminen	käyttää ohjeiden mukaan turvallisesti tarhattavien eläinten hoidossa, ruokinnassa ja käsittelyssä tarvittavia koneita ja laitteita	käyttää tarhattavien eläinten hoidossa, ruokinnassa ja käsittelyssä tarvittavia koneita ja laitteita	käyttää koneita ympäristöystävällisesti ja itsenäisesti
	tekee päivittäiset huollot ohjattuna	tekee päivittäiset huollot ohjeiden mukaan	seuraa tarhattavien eläinten hoidossa, ruokinnassa ja tuotteiden käsittelyssä tarvittavien koneiden ja laitteiden käyttökuntoisuutta, huomaa poikkeamat ja tekee päivittäiset huollot

Tarhattavien eläinten tuotantorakennusten olosuhteiden arvioiminen ja kunnossapito	pitää tarhattavat eläimet puhtaana ja tuotantotilat siisteinä	pitää tarhattavat eläimet puhtaana ja tuotantotilat siisteinä ja järjestyksessä edistäen eläinten terveyttä ja hyvinvointia	pitää tarhattavat eläimet puhtaana ja tuotantotilat siisteinä ja järjestyksessä edistäen eläinten terveyttä, hyvinvointia sekä työskentelyn turvallisuutta ja sujuvuutta
	tekee ohjattuna tarhattavien eläinten tuotantorakennuksen ja rakenteiden pienimuotoisia huolto- ja korjaustöitä	tekee ohjeiden mukaan tarhattavien eläinten tuotantorakennuksen ja rakenteiden huolto- ja korjaustöitä sekä arvioi käyttökuntoisuutta	huoltaa ja korjaa tarhattavien eläinten tuotantorakennusta ja rakenteita havaitsemiensa tarpeiden mukaan
	arvioi ohjattuna aistinvaraisesti tarhattavien eläinten tuotantorakennuksen olosuhteita	seuraa aistinvaraisesti tarhattavien eläinten tuotantorakennuksen olosuhteita ja huomaa poikkeamat	arvioi aistinvaraisesti tuotantorakennuksen olosuhteita tarhattavien eläinten hyvinvoinnin kannalta ja työympäristönä
Asiakkaiden palveleminen	suoriutuu tavallisimmista asiakaspalvelutilanteista.	suoriutuu asiakaspalvelutilanteista.	suoriutuu asiakaspalvelutilanteista luontevasti ja itsenäisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tarhattavien eläinten laji- ja rotuominaisuuksien tunnistaminen ja hyvinvoinnin edistäminen	ottaa työskentelyssään huomioon eläinsuojelulainsäädännön keskeiset kohdat tarhattavien eläinten kasvattamisessa ja kysyy tarvittaessa neuvoa kokenemmalta	ottaa työskentelyssään huomioon eläinsuojelulainsäädännön keskeisen sisällön tarhattavien eläinten kasvattamisessa	ottaa työskentelyssään huomioon eläinsuojelulainsäädännön keskeisen sisällön tarhattavien eläinten kasvattamisessa ja tarkistaa säädösten ajantasaisuuden tarvittaessa
	tunnistaa yleisimmät tarhattavat eläinlajit ja rodut niiden erityisvaatimuksia hoidossa ja ruokinnassa	tunnistaa useimmat tarhattavat eläinlajit ja rodut sekä ottaa työskentelyssään huomioon eri eläinten erityisvaatimuksia hoidossa ja ruokinnassa	tunnistaa useimmat tarhattavat eläinlajit ja rodut sekä ottaa työskentelyssään huomioon erilaisten eläinten erityisvaatimukset hoidossa, ruokinnassa ja käsittelyssä
Puhdistusmenetelmien valinta tarhattavien eläinten työympäristössä	käyttää yleisempien tarhattavien eläinten kasvatusympäristöjen vaatimia puhdistusmenetelmiä	käyttää erilaisten tarhattavien eläinten kasvatusympäristöjen vaatimia puhdistusmenetelmiä	hallitsee erilaisten tarhattavien eläinten kasvatusympäristöjen vaatimat puhdistusmenetelmät ja valitsee itsenäisesti tarkoituksenmukaisen menetelmän
Tarhattavien eläinten toiminnan ja kannattavuuden seuranta	määrittelee ohjattuna tarhattavien eläinten toiminnan kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä	määrittelee tarhattavien eläinten toiminnan kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä	hyödyntää tarhattavien eläinten toiminnasta ja kannattavuudesta saatavia tuloksia toiminnan arvioinnissa ja suunnittelussa

Ammattisanaston ja alan organisaatioiden palvelujen mahdollisuuksien hyödyntäminen	käyttää alan tavanomaista ammattisanastoa	hallitsee ammattisanastoa ja käyttää sitä	hyödyntää työssään alan ammattisanastoa myös toisella kotimaisella tai vieralla kielellä ja hyödyntää sitä toiminnassaan ja tiedon etsinnässä
	selvittää asiantuntijan avulla keskeisimmät alansa organisaatiot ja järjestöt.	selvittää tärkeimmät alansa organisaatiot ja järjestöt ja hyödyntää niitä tarvittaessa.	hyödyntää monipuolisesti alansa organisaatioiden ja järjestöjen tarjoamia palveluja ja seuraa alansa kehitystä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	työskentelee vastuullisesti yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaan	soveltaa ohjattuna aiemmin oppimaansa siten, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit	tunnistaa ongelmatilanteen ja soveltaa oppimaansa niin, että työn tulos täyttää laatukriteerit
	kysyy ongelmatilanteessa omatoimisesti neuvoa	tunnistaa ongelmatilanteen ja hakee tarvittaessa asiantuntijan apua	toimii itsenäisesti ongelmatilanteissa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	keskustelee ja kuuntelee työtehtäviin liittyvistä asioista sekä verkostoituu muiden yrittäjien kanssa	ottaa osaa keskusteluun ja hänen työskentelynsä on yhteistyöhakuista sekä verkostoituu muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi	keskustelee, kuuntelee ja ottaa huomioon työyhteisön jäsenet ja kehittää työyhteisön toimintaa sekä verkostoituu aktiivisesti muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi ja toimii luotettavana kumppanina
Ammattietiikka	tunnistaa alaan liittyviä eettisiä kysymyksiä	toimii ammattietiikan mukaisesti	toimii ammattietiikan mukaisesti ja pystyy perustelemaan valintojaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	hoitaa ja ruokkii ohjattuna eläimiä työturvallisesti ja käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja suojavaatteita ohjeiden mukaan	ruokkii ja hoitaa eläimiä harkitusti ja käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatteista	noudattaa harkittua varovaisuutta ruokkiessaan ja hoitaessaan eläimiä ja käyttää tilannekohtaisesti suojaimia ja suojavaatteista
	siistii ohjattuna työympäristönsä ja tunnistaa työergonomiaan vaikuttavia tekijöitä.	pitää työympäristönsä siistinä ja ottaa huomioon työergonomiia parantavia tekijöitä.	pitää työympäristönsä siistinä ja hänen työergonomiansa on esimerkillistä
			kiinnittää huomiota vahinkojen ennaltaehkäisyyn.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa hoitamalla ja ruokkimalla tarhattavia eläimiä (esim. strutsi, alpakka, hanhet tai villisika) niiden iän ja tuotantokierron vaiheen mukaisesti. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta tarhattavien eläinten laji- ja rotuominaisuuksien tunnistaminen ja hyvinvoinnin edistäminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.11 Luomutuotteiden tuottaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ laatia luomutuotannon suunnitelman
- ♦ tehdä peltoviljelytöitä luomutilalla
- ♦ hoitaa luomukotieläimiä
- ♦ tehdä viljelymuistiinpanot, luomuvalvonnan ja laatu järjestelmien edellyttämät dokumentoinnit
- ♦ markkinoida luomutuotteita
- ♦ hankkia tietoa luomusta ja uusista tutkimustuloksista sekä työmenetelmistä
- ♦ seurata alan kehitystä ja verkostoitua muiden yrittäjien kanssa
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan vastuullisuuden tuottaessaan luomutuotteita
- ♦ edistää kestävä kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Viljelysuunnitelmien laatiminen	tekee ohjattuna luomutilalle viljelysuunnitelmaa ja viljelymuistiinpanot	tekee ohjeiden mukaan luomutilalle viljelysuunnitelman ja viljelymuistiinpanot	tekee itsenäisesti luomutilalle viljelysuunnitelman ja viljelymuistiinpanot
Töiden suunnittelu ja tekeminen luomutilalla	suunnittelee ohjattuna luomutilan ajankohtaisen kasvi- tai kotieläintyön	suunnittelee luomutilan ajankohtaisen kasvi- tai kotieläintyön	suunnittelee itsenäisesti luomutilan ajankohtaisen kasvi- tai kotieläintyön
	tekee luomutilan töitä ja on vastuullinen	tekee luomutilan töitä suunnitelmallisesti ja sitoutuneesti	tekee luomutilan töitä suunnitelmallisesti olosuhteet huomioon ottaen aloitteellisesti ja kustannustietoisesti
Työtehtävän kehittämisvalmiuksien arviointi	pystyy arvioimaan työn onnistumista	pystyy arvioimaan työn onnistumista ja perustelemaan kulloinkin käytetyt työmenetelmät	tekee havaintoja työn laadusta, kasvustoista tai eläimistä ja tekee johtopäätökset tarvittavista toimenpiteistä

Kestävän kehityksen mukainen toiminta luomutuotannossa (esim. peltoviljely: maan hoitaminen, eloperäinen ja viherlannoitus, biologisen typensidonnän hyväksikäyttö, kasvilajien valinta, viljelykierto; esim. kotieläintuotanto: eläinten alkuperä, lajinmukainen käyttäytyminen, ruokinta, ulkoilu ja tuotantotilat)	noudattaa omavalvonta- tai laatujärjestelmän sääntöjä ohjattuna	noudattaa omavalvonta- tai laatujärjestelmän sääntöjä	toimii esimerkillisesti omavalvontasääntöjen tai laatujärjestelmän edellyttämällä tavalla
	työskentelee luomuviljelyä ohjaavien ohjeiden mukaisesti ja kysyy neuvoa asiantuntijalta tarvittaessa	huomioi työskentelyssään peltoliikenteen optimoimisen ja noudattaa työskentelyssään luomuviljelyä ohjaavia ohjeita sekä omaa valmiudet tehdä valintoja tai ehdotuksia, jotka tähtäävät ravinteiden huuhtoutumisen vähenemiseen toimii niin, että ympäristö kuormittuu mahdollisimman vähän	huomioi työskentelyssään peltoliikenteen optimoimisen ja noudattaa työskentelyssään luomuviljelyä ohjaavia ohjeita sekä omaa valmiudet tehdä valintoja tai ehdotuksia, jotka tähtäävät ravinteiden huuhtoutumisen vähenemiseen sekä toimii niin, että ympäristö kuormittuu mahdollisimman vähän ja käyttää ensisijaisesti uusiutuvia luonnonvaroja
	kiinnittää työskentelyssään huomiota eläinten vastuun- tuntoiseen hoitamiseen sekä työskentelee luomukotieläintuotantoa ohjaavien ohjeiden mukaisesti ja kysyy neuvoa asiantuntijalta tarvittaessa	työskentelee luomukotieläintuotantoa ohjaavien ohjeiden mukaisesti ja ottaa työskentelyssään huomioon eläinten lajityypillisen käyttäytymisen tavallisimmissa töissä, kuten eläinten käsittelyssä, siirtelyssä ja muissa hoitotöissä	työskentelee luomukotieläintuotantoa ohjaavien ohjeiden mukaisesti ja eläinten lajityypillisen käyttäytymisen huomioiden sekä eläimiä arvostaen sekä haluaa kehittyä eläintenhoitajana eläinten hyvinvointia edistäen
	välttää veden turhaa kuluttamista eläintenhoitotöissä	välttää veden turhaa kuluttamista eläintenhoitotöissä ja kiinnittää huomiota pesuaineiden ympäristöystävällisiin valintoihin	työskentelee vettä ja energiaa säästän sekä huomioiden pesuaineiden annostelun ja ympäristöystävällisyyden
	kiinnittää huomioita ruokinnan tarkkuuteen ja eläintenhoitotöissä käytettävien hoitomateriaalien valintaa ja kulutukseen.	edellisten lisäksi kiinnostuu asiantuntijan avulla pohtimaan ruokinnan ravinnetasapainoa (esim. ruokinnan typpi- ja fosforin kulutus).	edellisten lisäksi pystyy tekemään havaintoja eläinten ruokinnan ravinnetasapainon tarkistamisesta ympäristöystävällisempään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Peltoviljelytöiden (muokkaus-, lannoitus-, kylvö- kasvinsuojelu-, sadonkorjuu- ja varastointityöt) ja luomumuistiinpanojen tekeminen	tekee ohjattuna luomutilan peltoviljelytöitä ja luomumuistiinpanoja	tekee alkuopastuksen jälkeen luomutilan viljelytöitä ja luomumuistiinpanoja	tekee itsenäisesti luomutilan viljely- ja sadonkorjuutöitä ja luomumuistiinpanot

Luomukotieläinten hoitaminen (eläinten lajimukainen hoitaminen ja ruokinta, eläintilojen siisteydestä ja kunnosta huolehtiminen, eläinten hoitotöissä tarvittavien koneiden ja laitteiden käyttäminen ja huoltaminen) ja luomumustiinpanojen tekeminen	tekee luomutilan kotieläinten päivittäisiä hoitotöitä ja luomumustiinpanoja.	tekee itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä luomutilan kotieläinten päivittäiset hoitotyöt ja luomumustiinpanot.	tekee itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä suunnitelmallisesti luomutilan kotieläinten hoitotyöt ja luomumustiinpanot.
--	--	---	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Maan viljavuuteen vaikuttavien tekijöiden huomioon ottaminen ja ravinnehuolto	selvittää maan viljavuuteen vaikuttavia tekijöitä käyttää tavallisimpia luomutuotantoon soveltuvia lannoitus- ja maanparannusaineita	selvittää maan viljavuuteen vaikuttavat tekijät vertailee ja valitsee luomutuotantoon soveltuvia lannoitus- ja maanparannusaineita	selvittää, miten maan viljavuutta parannetaan vertailee ja valitsee luomutuotantoon soveltuvat lannoitus- ja maanparannusaineet ja perustelee valintansa
Kasvinsuojelun menetelmien tarkastelu ja valinta	valitsee asiantuntijan avulla sopivan kasvinsuojelumenetelmän luomutuotantoon	valitsee sopivan kasvinsuojelumenetelmän luomutuotantoon	hallitsee luomutuotannon kasvinsuojeluperiaatteet niin, että vertailee ja valitsee sopivan kasvinsuojelumenetelmän luomutuotantoon
Luomutuotannon ohjeiden noudattaminen	noudattaa luomutuotannon keskeisiä ohjeita ja kysyy tarvittaessa neuvoa	noudattaa luomutuotannon keskeisiä ohjeita	hallitsee luomutuotannon ohjeet, noudattaa niitä ja seuraa ohjeistuksien muutoksia aktiivisesti
Luonnonmukaisen kotieläintuotannon ravitsemuksen tarkastelu ja ruokinnansuunnittelu	ottaa huomioon asiantuntijan avulla keskeisiä asioita luomukotieläinten ravitsemuksesta ja hoidosta	ottaa huomioon keskeiset asiat luomukotieläinten ravitsemuksesta ja hoidosta	hallitsee luomukotieläinten ravitsemuksen ja hoidon perusasiat ja ottaa ne työskentelyssään huomioon
Luonnonmukaisen tuotannon kannattavuustekijöiden laskeminen ja markkinointi	laskee asiantuntijan avulla luomutuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä sekä selvittää yleisimpiä luomutuotteiden markkinointitapoja.	laskee keskeisimmät luomutuotannon kannattavuuteen vaikuttavat tekijät sekä selvittää yleisimmät luomutuotteiden markkinointitavat.	laskee luomutuotannon kannattavuuteen vaikuttavat tekijät sekä selvittää ja valitsee luomutuotteiden markkinointikanavat ja -tavat.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	noudattaa vastuullisesti tilan toiminnan laatukriteereitä ja hakee omatoimisesti ohjeita ongelmatilanteisiin	soveltaa ohjattuna aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit	soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit
		tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman, soveltaa aiemmin oppimaansa ja pyytää tarvittaessa asiantuntijan apua	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja yhdistää aiemmin oppimansa tilan käytänteisiin niin, että työn lopputulos on kaikilta osin mallikelpoinen
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kannustettuna kertoo omista onnistumisistaan ja rohkaistuu kuulemaan ryhmän muiden jäsenten kokemuksia	on valmis kertomaan myönteiset ja kielteiset onnistumiset sekä huomioi muidenkin mielipiteet	on aktiivinen osallistuja kokemusten vaihdossa ja ratkaisujen löytämisessä ja ideoiden kehittämisessä
Ammattietiikka	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	perustaa työskentelynsä avoimuuteen, rehellisyyteen ja vastuuseen
	asettaa luomutuotantoon liittyvän laadun ja turvallisuuden etusijalle vahinkojen sattuessa (esim. antibioottimaito, tarttuvat eläintaudit)	asettaa luomutuotantoon liittyvän laadun ja turvallisuuden etusijalle vahinkojen sattuessa (esim. antibioottimaito, tarttuvat eläintaudit) ja ottaa opikseen tapahtuneesta	asettaa luomutuotantoon liittyvän laadun ja turvallisuuden etusijalle vahinkojen sattuessa (esim. antibioottimaito, tarttuvat eläintaudit) ja kantaa vastuun tapahtuneesta olemalla avoin työyhteisössä niin, ettei tapahtuma pääse toistumaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja suojavaatteita ohjeiden mukaan	käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatetusta	käyttää tilannekohtaisesti suojaimia ja suojavaatetusta
	siistii ohjattuna työympäristönsä.	pitää työympäristönsä siistinä ja pyrkii työskentelemään ergonomisesti.	pitää työympäristönsä siistinä ja hänen työergonomiansa on esimerkillistä kiinnittää huomiota vahinkojen ennaltaehkäisyyn.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä ajankohtaisia luomutilan peltoviljelyitä tai vaihtoehtoisesti kotieläinten hoito- ja ruokintatöitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta peltoviljelytöiden ja luomumuistiinpanojen tekeminen tai luomukotieläinten hoitaminen ja luomumuistiinpanojen tekeminen
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta luomutuotannon ohjeiden noudattaminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.12 Palveluiden tuottaminen maaseudulla

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ työskennellä palveluja tuottavassa maaseutuyrityksessä
- ♦ suunnitella ja toteuttaa erilaisia palveluja
- ♦ tuotteistaa ja markkinoida yrityksen erityisosaamista
- ♦ arvioida maaseudun palveluvaihtoehtojen paikallisia tarpeita ja niiden tulevaisuutta
- ♦ tehdä liiketoimintasuunnitelman ja arvioida ja laskea toiminnan kannattavuutta
- ♦ palvella asiakkaita
- ♦ noudattaa asetettuja laatu- ja kustannustavoitteita
- ♦ verkostoitua eri toimijoiden ja yrittäjien kanssa
- ♦ ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden tuottaessaan palveluita maaseudulla
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maaseutupalvelukokonaisuuden suunnitteleminen ja toteuttaminen	laatii ohjattuna suunnitelman yrityksen toimintaan liittyvästä palvelukokonaisuudesta ja toteuttaa sen ohjattuna	laatii alkuohjauksen jälkeen suunnitelman yrityksen toimintaan liittyvästä palvelukokonaisuudesta ja toteuttaa sen	laatii itsenäisesti suunnitelman yrityksen toimintaan liittyvästä palvelukokonaisuudesta sekä tekee työt toimeksiantosopimuksen ja tekemänsä suunnitelman mukaisesti
Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta maaseutupalveluiden tuottamisessa	työskentelee maaseutupalveluja tarjoavassa yrityksessä ohjattuna	työskentelee maaseutupalveluja tarjoavassa yrityksessä	työskentelee maaseutupalveluja tarjoavassa yrityksessä itsenäisesti ja omatoimisesti
	selvittää asiantuntijan avulla työtään koskevat laatuvaatimukset sekä arvioi opastettuna kestävä kehityksen mukaisia ympäristöratkaisuja maaseutuyrityksen kilpailutekijänä.	selvittää työtään koskevat laatuvaatimukset sekä arvioi kestävä kehityksen mukaisia taloudellisia ja ympäristöratkaisuja maaseutuyrityksen kilpailutekijänä.	selvittää ja työtään koskevat laatuvaatimukset ja asettaa neuvottelemalla työyhteisön kanssa työnsä laatuvaatimukset ja toimii niiden mukaisesti sekä arvioi kestävä kehityksen mukaisia sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristöratkaisuja maaseutuyrityksen kilpailutekijänä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Yrityksen työtehtävien tekeminen	tekee yrityksen toimialan töitä ohjattuna ja tutuissa tilanteissa	tekee palvelutarjonnan töitä tutuissa tilanteissa	tekee yrityksen palvelutarjontaan kuuluvia töitä tehokkaasti ja asiakkaiden/asiakasyritysten laatuvaatimusten edellyttämällä tavalla
	käyttää toimialan mukaisia koneita, laitteita ja materiaalia ohjatusti	käyttää toimialan mukaisia koneita, laitteita ja materiaalia turvallisesti alkuohjauksen jälkeen	käyttää toimialan mukaisia koneita, laitteita ja materiaalia turvallisesti ja omatoimisesti

Asiakkaiden palveluminen	työskentelee vastuuntuntoisesti yrityksen tavoitteiden mukaisesti	työskentelee sitoutuneesti, on ystävällinen asiakaspalvelutilanteissa ja tukee toiminnallaan yrityksen toimintaa	työskentelee yrittäjämäisesti ja huomioi toiminnassaan asiakkaan tarpeet ja toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa
	on motivoitunut kehittämään itseään asiakaspalvelijana	arvioi omaa osaamistaan asiakaspalveluntehtävissä ja tunnistaa parannettavia yksityiskohtia	arvioi omaa onnistumistaan sekä tekee esityksiä työmenetelmien/käytäntöjen parantamiseksi
	selviytyy auttavasti myös toisella kotimaisella kielellä tai jollakin vieraalla kielellä oman alan yksinkertaisissa viestintätilanteissa	käyttää myös toista kotimaista kieltä tai jotain vierasta kieltä oman alan viestintätilanteissa	käyttää sujuvasti myös toista kotimaista kieltä tai jotain vierasta kieltä oman alan erilaisissa viestintätilanteissa
Palvelujen tuotteistaminen ja hinnoittelu	kartoittaa ohjatusti maaseudun palveluvaihtoehtojen paikallisia tarpeita	kartoittaa maaseudun palveluvaihtoehtojen paikallisia tarpeita	kartoittaa maaseudun palveluvaihtoehtojen paikallisia tarpeita ja arvioida niiden tulevaisuutta
	tuntee palvelun hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä	tietää hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä ja hinnoittelee ohjatusti palvelun	tietää hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä ja hinnoittelee palvelun
	laatii laskun ja tarjouksen ohjatusti	laatii laskun ja tarjouksen	laatii laskun, tarjouksen ja soveltaa tietotekniikkaa niiden laadinnassa
Markkinointi ja verkostoituminen	osallistuu yrityksen markkinointiin sekä verkostoituu muiden yrittäjien kanssa.	markkinoi yrityksen palveluja sekä verkostoituu muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi.	markkinoi yrityksen palveluja ja kehittää markkinointia edelleen sekä verkostoituu aktiivisesti muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi ja toimii luottettavana kumppanina.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Määräysten ja säästöjen mukaan toimiminen ja lupien hankkiminen ammattimaiseen toimintaan	toimii ohjattuna lainsäädännön ja määräysten mukaisesti ja on mukana hankkimassa tarvittavia lupia ammattimaiseen toimintaan	ohjeet saatuaan toimii lainsäädännön ja määräysten mukaisesti ja hankkii tarvittavat luvat ammattimaiseen toimintaan ohjeiden mukaisesti	toimii itsenäisesti lainsäädännön ja määräysten mukaisesti ja hankkii tarvittavat luvat ammattimaiseen toimintaan

Yrityksen toimintaan ja kannattavuuteen arvioiminen	selvittää yrityksen toimintaan liittyvät peruskäsitteitä	selvittää yrityksen toimintaan liittyvät peruskäsitteet	selvittää oma-aloitteisesti yrityksen toimintaan liittyvät peruskäsitteet
	laskee asiantuntijan avulla toiminnan kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä	laskee toiminnan kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä	hyödyntää toiminnasta ja kannattavuudesta saatavia tuloksia toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä
Paikan historian, kulttuurin ja nykytilanteen selvittäminen	löytää ohjatusti paikan taustatietoja	etsii ja käyttää paikasta tehtyjä aikaisempia selvityksiä taustatietoina kohteen kanssa sovitulla tavalla	etsii oma-aloitteisesti ja käyttää paikan taustatietoja kohteen kanssa sovitulla tavalla
	ottaa työssään huomioon pääkohtia kylähistoriasta ja paikan kehittämissuunnitelmista	hyödyntää tietoa kohteen perinteistä ja niiden historiaa ja käyttää tietoa työssään	hyödyntää tietoa kylähistoriasta ja kehittämissuunnitelmista ja käyttää perinnetietoa työssään
Asiakkaiden kohtaaminen ja kulttuuritaustan huomioon ottaminen	ottaa huomioon asiakkaiden kulttuuritaustoja ja toimii ohjeiden mukaisesti.	ottaa huomioon kohteelle tärkeiden kulttuurien toimintatapoja ja toimii ohjeiden mukaisesti.	toimii eri kulttuurien edustajien kanssa luontevasti ja ohjeiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	työskentelee yrityksen käytäntöjen mukaisesti ja hakee apua ongelmatilanteissa	soveltaa ohjattuna aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit	valitsee eri vaihtoehdoista tilanteeseen parhaiten sopivan ja perustelee sen
	toimii vastuullisesti avustavan ryhmän jäsenenä	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman, mutta ratkaisu vaatii ohjausta	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit
Vuorovaikutus ja yhteistyö	keskustelee ja kuuntelee asiallisesti	keskustelee ja kuuntelee ja pyrkii ottamaan huomioon toisten mielipiteet oman toimintansa kehittämisessä	keskustelee, kuuntelee ja ottaa rakentavasti huomioon toisten mielipiteet oman ja työyhteisön toiminnan parantamisessa

Ammattietiikka	ei vahingoita toiminnallaan luontoa eikä tuota kärsimystä eläimille	perustaa toimintansa luonnon ja eläinten kunnioittamiseen	perustaa toimintansa esimerkiksi luonnon ja eläinten kunnioittamiseen, eikä sulje silmiään vääryydeltä
	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan palveluja	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan palveluja sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään	perustaa toimintansa avoimuuteen, rehellisyyteen, vastuuseen tuottaessaan palveluja sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään
	toimii työssään suvaitsevaisesti	kunnioittaa kanssaihmiesten (esim. työyhteisön ja naapuruston) arvoja ja oikeuksia	kunnioittaa kanssaihmiesten (esim. työyhteisön ja naapuruston) arvoja ja oikeuksia sekä pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja tasapuolisuuden periaatteita
	arvostaa ammittiaan maaseudun elinvoimaisuuden edistäjänä	toimii sitoutuneesti työssään ja arvostaa ammittiaan maaseudun elinvoimaisuuden edistäjänä	toimii sitoutuneesti työssään ja arvostaa ammittiaan maaseudun elinvoimaisuuden ja kulttuurin edistäjänä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työturvallisuusohjeita.	noudattaa työturvallisuusohjeita ja ergonomisia työmenetelmiä.	noudattaa työturvallisuusohjeita ja noudattaa työssään ergonomisia työmenetelmiä sekä on varustautunut työn edellyttämällä suojavaatetuksella.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa työskentelemällä palveluja tuottavassa maaseutuyrityksessä tai muussa yrityksessä suunnitellen ja toteuttaen yrityksen tarjoamia palveluja tai tuotteistaan ja markkinoiden yrityksen erityisosaamista. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta asiakkaiden kohtaaminen ja kulttuuritaustan huomioon ottaminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.13 Maataloustuotteiden jatkojalostus

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella ja tuoteistaa maataloustuotteiden jatkojalostamista
- ♦ valmistaa erilaisia maataloustuotteita elintarvikkeiksi
- ♦ laatia toimintansa omavalvontasuunnitelmia
- ♦ noudattaa hygienia- ja laatuavoitteita
- ♦ noudattaa asetettuja kustannustavoitteita
- ♦ kehittää toimintaansa asiakaspalautteen perusteella
- ♦ markkinoida ja toimia verkostoituneena
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ hyödyntää alueensa perinnettä ja kulttuuria materiaalien jalostamisessa
- ♦ edistää kestävä kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Maataloustuotteen jatkojalostuksen suunnitteleminen, toteuttaminen ja arvioiminen	suunnittelee ja arvioi asiantuntijan avustamana valitsemiensa maataloustuotteen soveltuvuutta jatkojalostukseen	suunnittelee ja arvioi ohjattuna valitsemiensa maataloustuotteiden soveltuvuutta jatkojalostukseen	suunnittelee ja arvioi oma-toimisesti valitsemiensa maataloustuotteiden soveltuvuutta jatkojalostukseen
	työskentelee ohjattuna maataloustuotteen jatkojalostusprosessissa asetettujen laatu- ja ympäristötavoitteiden mukaisesti	työskentelee maataloustuotteen jatkojalostusprosessissa asetettujen laatu- ja ympäristötavoitteiden mukaisesti	työskentelee maataloustuotteen jatkojalostusprosessissa asetettuja laatu- ja ympäristötavoitteiden mukaisesti ja on aloitteellinen toiminnan kehittämisessä
	arvioi työn onnistumista ja hankkii tietoa toimintansa kehittämiseksi	arvioi työn onnistumista ja toiminnan kehittämisessä huomioiden asiakaspalautteen	tekee havaintoja työn laadusta ja toimii aktiivisesti saamiensa palautteiden täyttämiseksi
Omavalvonta- ja hygieniavaatimusten mukainen toiminta työtehtävissä	huolehtii ohjatusti henkilökohtaisesta hygieniastaan ja pukeutumisestaan	huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja pukeutumisestaan	huolehtii itsenäisesti henkilökohtaisesta hygieniastaan ja pukeutumisestaan
Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta maaseutupalveluiden tuottamisessa	selvittää asiantuntijan avulla työtään koskevat laatuvaatimukset sekä arvioi opastettuna kestävä kehityksen mukaisia kulttuurillisia ja ympäristöratkaisuja maaseutuyrityksen kilpailutekijänä.	selvittää työtään koskevat laatuvaatimukset sekä arvioi kestävä kehityksen mukaisia kulttuurillisia ja ympäristöratkaisuja maaseutuyrityksen kilpailutekijänä.	selvittää ja työtään koskevat laatuvaatimukset ja asettaa neuvottelemalla työyhteisön kanssa työlleen laatuvaatimukset ja toimii niiden mukaisesti sekä arvioi kestävä kehityksen mukaisia sosiaalisia, kulttuurillisia, taloudellisia ja ympäristöratkaisuja maaseutuyrityksen kilpailutekijänä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Jatkojalostettavaksi soveltuvan materiaalin keruu ja hankkiminen	käyttää ohjattuna materiaalin keruuseen kuuluvia työvälineitä, koneita ja laitteita	käyttää pääosin omatoimisesti materiaalin keruuseen kuuluvia työvälineitä, koneita ja laitteita	käyttää omatoimisesti materiaalin keruuseen kuuluvia työvälineitä, koneita ja laitteita
Jatkojalostustyössä käytettävien työmenetelmien hallinta sekä koneiden ja välineiden käyttäminen	käyttää ohjattuna oikeita työmenetelmiä ja niihin kuuluvia työvälineitä, koneita ja laitteita	käyttää pääosin omatoimisesti oikeita työmenetelmiä ja niihin kuuluvia työvälineitä, koneita ja laitteita	käyttää omatoimisesti oikeita työmenetelmiä ja niihin kuuluvia työvälineitä, koneita ja laitteita

Jatkojalostustuotteiden valmistaminen, käsittely, varastointi ja säilöminen	valitsee ohjattuna materiaaleja ja valmistaa niistä tuotteita	valitsee omatoimisesti materiaaleja ja valmistaa niistä tuotteita	valitsee itsenäisesti materiaaleja valmistaa niistä tuotteita
	jatkokäsittelee ohjattuna valmistamansa tuotteet ja varastoi ne hygieenisesti oikein	jatkokäsittelee valmistamansa tuotteet ja varastoi ne hygieenisesti oikein	jatkokäsittelee laadukkaasti valmistamansa tuotteet ja varastoi ne hygieenisesti oikein
Taloudellinen ja laadukas toiminta	toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti	toimii asetettuja laatutavoitteiden mukaisesti ja on aloitteellinen laadukkaan toiminnan kehittämisessä
	toimii ohjattuna järjestelmällisesti ja aikatauluja noudattaen	toimii ohjattuna järjestelmällisesti ja kustannustietoisesti	toimii järjestelmällisesti ja kustannustietoisesti
	toimii ohjattuna markkinoinnissa annetun asiakaspalautteen täyttämiseksi.	toimii ohjattuna markkinoinnissa annetun asiakaspalautteen täyttämiseksi.	toimii aktiivisesti saamiensa palautteiden täyttämiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Mää räysten ja sää döstösten mukaan toimiminen ja lupien hankkiminen ammat timaiseen toimintaan	toimii ohjattuna lainsäädännön ja määräysten mukaisesti ja on mukana hankkimassa tarvittavia lupia ammat timaiseen toimintaan	ohjeet saatuaan toimii lainsäädännön ja määräysten mukaisesti ja hankkii tarvittavat luvat ammat timaiseen toimintaan ohjeiden mukaisesti	toimii itsenäisesti lainsäädännön ja määräysten mukaisesti ja hankkii tarvittavat luvat ammat timaiseen toimintaan
Jatkojalostustuotteeksi soveltuvan materiaalin määrittäminen	tunnistaa omassa työtehtävissään käytettäviä tavallisimpia jatkojalostukseen soveltuvia materiaaleja tai raaka-aineita	tunnistaa omassa työtehtävissään käytettäviä tavallisimpia jatkojalostukseen soveltuvia materiaaleja tai raaka-aineita ja niiden vaikutuksia tuotteen laatuun	tunnistaa itsenäisesti omassa työtehtävissään käytettäviä tavallisimpia jatkojalostukseen soveltuvia materiaaleja tai raaka-aineita ja niiden vaikutuksia tuotteen laatuun
Materiaalien käsittelyyn ja säilytykseen liittyvien ominaisuuksien huomioon ottaminen maataloustuotteiden jatkojalostuksessa (kemialliset ja fysikaaliset)	tunnistaa ohjattuna materiaalien ominaisuuksia ja valmistuksen aikaisia mikrobiologisia, fysikaalisia ja kemiallisia tekijöitä sekä käsittelee ja säilyttää materiaalia ohjattuna ohjeiden mukaan	tunnistaa käytettävien materiaalien ominaisuuksia ja valmistuksen aikaisia mikrobiologisia, fysikaalisia ja kemiallisia tekijöitä niin, että käsittelee ja säilyttää materiaalia ohjeiden mukaan	tunnistaa itsenäisesti käytettävien materiaalien ominaisuuksia ja valmistuksen aikaisia mikrobiologisia, fysikaalisia ja kemiallisia tekijöitä niin, että käsittelee ja säilyttää materiaalia omatoimisesti ohjeiden mukaan
Paikallisen kulttuurin ja perinteen hyödyntäminen	selvittää ohjattuna tai ryhmän kanssa alueensa jatkojalostustuotteiden käytön kulttuuria ja perinnettä.	selvittää alueensa jatkojalostustuotteiden käytön perinteen keskeisiä piirteitä ja hyödyntää sitä.	selvittää alueensa jatkojalostustuotteiden käyttämisen erityispiirteitä ja hyödyntää ja kehittää sitä itsenäisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	työskentelee yrityksen käytäntöjen mukaisesti ja hakee apua ongelmatilanteissa	soveltaa ohjattuna aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatu-kriteerit	valitsee eri vaihtoehdoista tilanteeseen parhaiten sopivan ja perustelee sen
	toimii vastuullisesti avustavan ryhmän jäsenenä	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman, mutta ratkaisu vaatii ohjausta	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatu-kriteerit
Vuorovaikutus ja yhteistyö	keskustelee ja kuuntelee asiallisesti	keskustelee ja kuuntelee ja pyrkii ottamaan huomioon toisten mielipiteet oman toimintansa kehittämisessä	keskustelee, kuuntelee ja ottaa rakentavasti huomioon toisten mielipiteet oman ja työyhteisön toiminnan parantamisessa
Ammattietiikka	ei vahingoita toiminnallaan luontoa eikä tuota kärsimystä eläimille	perustaa toimintansa luonnon ja eläinten kunnioittamiseen	perustaa toimintansa esimerkilliseen luonnon ja eläinten kunnioittamiseen, eikä sulje silmiään vääryydeltä
	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan maataloustuotteita tai palveluja	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan maataloustuotteita tai palveluja sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään	perustaa toimintansa avoimuuteen, rehellisyyteen ja vastuuseen tuottaessaan maataloustuotteita tai palveluja sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään
	arvostaa ammatiaan maaseudun elinvoimaisuuden edistäjänä	toimii sitoutuneesti ja arvostaa ammatiaan maaseudun elinvoimaisuuden edistäjänä	toimii sitoutuneesti ja arvostaa ammatiaan maaseudun elinvoimaisuuden ja kulttuurin edistäjänä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työturvallisuusohjeita.	noudattaa työturvallisuusohjeita ja ergonomisia työmenetelmiä.	noudattaa työturvallisuusohjeita ja ergonomisia työmenetelmiä sekä käyttää työn edellyttämiä suojavarusteita.

Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattiosaamisen näytössä opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla maataloustuotteiden jatkojalostusprosessiin riittävän monipuolisesti, jotta ammattitaidon vaatimukset saavutetaan.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perusteena olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.14 Metsien hyödyntäminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ tehdä metsäsuunnitelman mukaisia metsänhoito- tai hakkuutöitä
- ♦ käyttää moottori- ja/tai raivaussahaa metsänhoitotöissä
- ♦ huolehtia käyttämiensä koneiden, laitteiden ja välineiden perustoimintakunnosta
- ♦ valmistaa mitta- ja laatuvaatimukset täyttäviä puutavaralajeja ensiharvennusleimikosta
- ♦ ottaa työskentelyssään huomioon maisemanhoidolliset näkökohdat
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Metsänhoitotöiden tai hakkuutöiden toteuttaminen metsäsuunnitelman mukaisesti	tekee yksittäisiä töitä turvallisesti, mutta tarvitsee ohjausta siirryttäessä työvaiheesta toiseen	tekee työvaiheet ohjeiden mukaan ja työskentelee turvallisesti ja huolellisesti	määrittää metsäsuunnitelmasta hoito- tai hakkuukohteen ja tekee esitetyt työvaiheet itsenäisesti työskennellen turvallisesti ja huolellisesti
Työn jäljen ja oman työn arvioiminen ja kehittäminen	seuraa työpäiväänsä ja löytää siitä hyvää ja kehitettävää	seuraa työpäiväänsä ja arvioi tekemiensä ratkaisuiden tarkoituksenmukaisuutta	seuraa työpäiväänsä ja arvioi tekemiensä ratkaisuiden tarkoituksenmukaisuutta sekä kehittää omatoimisesti työmenetelmiään
Metsien hyödyntäminen kestäväällä tavalla (esim. liikkumisen minimointi, herkkien kohteiden ja ajankohtien huomioiminen, ennaltaehkäistään laiteviat ja varaudutaan rikkoontumiseen maastossa)	kiinnittää huomiota energiatehokkaaseen koneen ajotapaan	suunnittelee koneen käyttöä suhteessa ajotapaan sekä mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään	ajaa taloudellisesti välttämättä turhaa käyttöä ja mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään sekä vertailee vaihtoehtoja laitteen tehokkaille käytölle
	tarkkailee koneen kuntoa sekä huoltaa sen säännöllisesti	huoltaa koneet ja laitteet säännöllisesti pidentääkseen käyttöikä	huoltaa koneet ja laitteet säännöllisesti pidentääkseen käyttöikä sekä arvioi vaihdettavien varaosien kierrätettävyyden vaikutusta koneen energian ja polttoaineen kulutukseen
	tunnistaa ympäristönäkökohdat energian ja polttoaineen valinnassa	osaa valita vähäpäästöisiä poltto- ja voiteluaineita	osaa valita vähäpäästöisiä poltto- ja voiteluaineita sekä tekee vertailuja uusien poltto- ja voiteluaineiden käyttömahdollisuuksista
	lajittelee ongelma- ja muut jätteet ohjattuna	lajittelee ja säilyttää ongelma- ja muut jätteet säädetyllä tavalla	pitää työympäristönsä hyvässä järjestyksessä, huoltaa itsenäisesti työvälineensä sekä lajittelee ja säilyttää ongelma- ja muut jätteet säädetyllä tavalla
	tunnistaa metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt asiantuntijan avulla	huomioi työskentelyssään metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt	perustaa työskentelynsä metsäluonnon arvokkaiden elinympäristön huomioimiseen
	tiedostaa työskentelyssään metsänhoidon vaikutukset maisemaan.	ottaa huomioon työskentelyssään metsänhoidon vaikutuksen maisemaan.	perustaa työskentelynsä metsänhoidossa maisemahaittojen minimoimiseen (esim. suojakaistat).

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Moottori- ja/tai raivaussahalla työskentely	tekee ohjattuna metsänhoito- tai hakkuutöitä turvallisesti	tekee ohjeiden mukaan metsänhoito- tai hakkuutöitä turvallisesti	tekee itsenäisesti metsänhoito- tai hakkuutöitä turvallisesti
Puutavaran kuljetus metsävarusteisella maataloustraktorilla	kuljettaa puutavaraa ohjattuna	kuljettaa puutavaraa ohjeiden mukaan	kuljettaa puutavaraa itsenäisesti
Puutarhalajien leimikkokohtainen valmistaminen	valmistaa ohjattuna mittaja laatuvaatimukset täyttäviä puutavaralajeja	valmistaa ohjeiden mukaan mittaja laatuvaatimukset täyttäviä puutavaralajeja	valmistaa itsenäisesti ohjeiden mukaisia mittaja laatuvaatimukset täyttäviä puutavaralajeja
Koneiden, laitteiden ja välineiden huoltotöiden tekeminen	huoltaa ohjattuna käyttämiään koneita, laitteita ja välineitä	huoltaa ohjeiden mukaan käyttämiään koneita, laitteita ja välineitä	huoltaa itsenäisesti käyttämiään koneita, laitteita ja välineitä
Nuoren metsän hoitotöiden tekeminen	tekee ohjattuna nuoren metsän hoitotöitä.	tekee ohjeiden mukaan nuoren metsän hoitotöitä.	tekee omatoimisesti nuoren metsän hoitotöitä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Metsäsuunnitelman käyttäminen metsänhoitotöissä, puukaupassa ja metsäverotuksessa	tulkitsi ohjattuna metsäsuunnitelmaa ja suunnittelee siihen pohjautuen metsähoito- ja hakkuutöitä	tulkitsi ohjeiden mukaan metsäsuunnitelmaa ja suunnittelee siihen pohjautuen metsähoito- ja hakkuutyöt	tulkitsi itsenäisesti metsäsuunnitelman hoitoon ja hakkuuseen liittyviä toimenpidesuosituksia ja niiden pohjalta osaa tehdä puukauppaa ja määrittää metsänhoitokohteet sekä vertailla metsäverotuksen kannattavuutta
Metsien kasvukunnon, maisemantutannon huomioon ottaminen ja terveydentilan tunnistaminen	ottaa huomioon metsien kasvukuntoon ja terveydentilaan vaikuttavia tekijöitä	ottaa huomioon keskeiset metsien kasvukuntoon ja terveydentilaan vaikuttavat tekijät	ottaa huomioon metsien terveydentilaan vaikuttavia tekijöitä ja osaa määrittää, mitä tulee tehdä terveydentilan ylläpitämiseksi
	ottaa huomioon maisemantutantoon vaikuttavia tekijöitä	ottaa huomioon keskeiset maisemantutantoon vaikuttavat tekijät	ottaa huomioon keskeiset maisemantutantoon vaikuttavat tekijät ja osaa soveltaa niitä työkohteessa
Metsätalouden tukimuotojen hyödyntäminen	hyödyntää asiantuntijan avulla kestävän metsätalouden tukimuotoja.	hyödyntää kestävän metsätalouden tukimuotoja.	vertailee, arvioi ja hyödyntää monipuolisesti kestävän metsätalouden tukimuotoja ja niiden hakumenettelyt.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa ohjattuna työturvallisuusohjeita ja käyttää työn edellyttämiä turvavarusteita.	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää työn edellyttämiä turvavarusteita.	on varustautunut työn edellyttämällä turvavarustuksella ja noudattaa työssään ergonomisia työtapoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä metsäsuunnitelmaan pohjautuvia metsänhoitotöitä työtehtävään vaadittavilla työvälineillä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta moottori- ja/tai rai-vaussahalla työskentely
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta metsäsuunnitelman käyttäminen metsänhoitotöissä, puukaupassa ja metsäverotuksessa
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.15 Rakentaminen maatilalla

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ tehdä rakennustöitä maatilalla
- ♦ toteuttaa rakennushankkeita
- ♦ käyttää rakennusmateriaaleja
- ♦ käyttää tavallisimpia kirvesmiehen käsityökaluja ja mittausvälineitä

- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Rakennushankkeen toteuttaminen	toteuttaa asiantuntijan avulla rakennushankkeen	toteuttaa rakennushankkeen osatyövaiheita ja kysyy tarvittaessa neuvoa koko hankkeen toteuttamiseksi	toteuttaa rakennushankkeen itsenäisesti ja yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa
Kestäväen kehityksen mukainen maatilarakentaminen	tiedostaa maatilarakentamiseen liittyviä kulttuurisia, esteettisiä, perinne- ja ympäristöarvoja	on kiinnostunut ottamaan huomioon maatilarakentamiseen liittyviä kulttuurisia, esteettisiä, perinne- ja ympäristöarvoja	pohjaa toimintansa maatilarakentamisprosessin arvopohdintaan liittyviin kulttuurisiin, esteettisiin, perinne- ja ympäristöarvoihin
	tiedostaa rakennusten säännöllisen huollon merkityksen rakennuskannan käyttöajan pidentämisessä	huoltaa maatilan rakennuskantaa säännöllisesti	huoltaa suunnitelmallisesti maatilan rakennuskantaa pidentääkseen sen käyttöaika
	ottaa selvää maatilarakentamiseen soveltuvista ympäristöystävällisistä rakennusmateriaaleista asiantuntijan avulla	käyttää maatilarakentamisessa mahdollisuuksien mukaan ympäristöystävällisiä ja perinteisiä rakennusmateriaaleja	käyttää ensisijaisesti maatilarakentamisessa ympäristöystävällisiä ja perinteisiä rakennusmateriaaleja
	hyödyntää maatilarakentamisessa myös käytettyjä rakennusmateriaaleja.	hyödyntää maatilarakentamisessa käytettyjä rakennusmateriaaleja ja lajittelee rakennusjätteet tarkoituksenmukaisesti.	hyödyntää suunnitelmallisesti maatilarakentamisessa käytettyjä rakennusmateriaaleja ja lajittelee rakennusjätteet tarkoituksenmukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Rakennustöiden tekeminen maatilalla	tekee ohjattuna maatalan rakennustöitä	tekee ohjeen mukaan maatalan rakennustöitä	tekee itsenäisesti ryhmän jäsenenä maatalan rakennustöitä
Rakennusmateriaalien käyttäminen	käyttää tavallisimpia rakennusmateriaaleja	valitsee ja käyttää tavallisimpia rakennusmateriaaleja	valitsee ja käyttää rakennusmateriaaleja taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti
Tavallisimpien kirvesmiehen käsityökalujen ja mittausvälineiden käyttäminen	käyttää tavallisimpia kirvesmiehen käsityövälineitä helppoissa ja tutuissa työtilanteissa	käyttää tavallisimpia kirvesmiehen käsityö- ja mittausvälineitä vaativissakin töissä	valitsee oikeat työvälineet ja käyttää vaihtelevissa työtilanteissa kirvesmiehen käsityö- ja mittausvälineitä
Rakennuskoneiden ja -laitteiden käyttäminen	käyttää ohjattuna turvallisesti käsityökoneita.	käyttää ohjeiden mukaan turvallisesti yleisimpiä rakennuskoneita ja -laitteita.	käyttää itsenäisesti ja turvallisesti rakennuskoneita ja -laitteita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Rakennusluvan hakeminen ja tarvittavien suunnitelmien tulkinta	laatii ohjattuna rakennuslupahakemuksen tulkitsee yksinkertaisia rakennuspiirustuksia	laatii ohjeiden mukaan rakennuslupahakemuksen tulkitsee rakennuspiirustuksia	laatii rakennushankkeen rakennuslupahakemuksen laatii yksinkertaisia pohja- ja asemapiirustuksia
Maatilarakentamisen kustannusten laskeminen	tekee ohjattuna yksinkertaisen tarvike- ja työmenekkilaskelman	tekee ohjeiden mukaan tarvike- ja työmenekkilaskelman sekä kustannusarvion	tekee itsenäisesti tarvike- ja työmenekkilaskelman sekä kustannusarvion
Maatilarakentamiseen liittyvien sopimusten laatiminen ja rahoituksen hankinta	laatii asiantuntijan avulla yksinkertaiset kauppasopimukset ja kartoittaa rahoitusmahdollisuuksia.	laatii hankinta- ja urakkasopimuksia sekä kartoittaa ja vertailee rahoitusvaihtoehtoja.	hallitsee hankinta- ja urakkasopimusten laatimisen ja kartoittaa ja vertailee rahoitusvaihtoehtoja sekä omaa valmiudet reklamatiomenettelyyn.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	työskentelee yrityksen käytäntöjen mukaisesti ja hakee apua ongelmatilanteissa	soveltaa ohjattuna aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit	valitsee eri vaihtoehdoista tilanteeseen parhaiten sopivan ja perustelee sen
	toimii vastuullisesti avustavan ryhmän jäsenenä	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman, mutta ratkaisu vaatii ohjausta	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit

Vuorovaikutus ja yhteistyö	käyttää asiantuntijan ja ryhmän apua	keskustelee ja kuuntelee sekä omaksuu annetut ohjeet ryhmässä työskentelyyn	keskustelee, kuuntelee ja ottaa huomioon toisten mielipiteet omissa ratkaisuissaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa rakennustyömaan työturvallisuusohjeita.	tunnistaa rakennustyömaan työturvallisuusriskejä.	pystyy vaikuttamaan rakennustyömaan työturvallisuuteen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä työryhmän jäsenenä pienimuotoista maatilarakennusten korjausrakentamista. Näyttötutkinnossa tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaidon tekemällä korjausrakentamiseen liittyviä osakokonaisuuksia. Työ tehdään työryhmässä tai yksin rakennustyömaalla tai olosuhteissa, jotka vastaavat rakennustyömaan oloja. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta tavallisimpien kirvesmiehen käsityökalujen ja mittausvälineiden käyttäminen
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta maatilarakentamisen kustannusten laskeminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.16 Bioenergian tuottaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ perustaa energiakasviviljelmän
- ♦ käyttää maatalouskoneita peltokasvien energiantuotannossa
- ♦ valmistaa ja varastoida bioenergiakomponentteja
- ♦ tuottaa raaka-aineita ja toimintaa edistäviä komponentteja
- ♦ ohjata energiantuotantoprosessia
- ♦ tuotteistaa bioenergiaa ja verkostoitua muiden yrittäjien kanssa
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Energiakasvien viljelyn suunnitteleminen ja kehittämisvalmiuksien arvioiminen	suunnittelee ja arvioi ohjattuna viljelyä ja siihen liittyviä työvaiheita	suunnittelee ja arvioi ohjeistettuna viljelyä ja siihen liittyviä työvaiheita	suunnittelee, arvioi ja kehittää viljelyä ja siihen liittyviä työvaiheita
	työskentelee valitun kasvin tuottamiseen liittyvien prosessien mukaisesti asiantuntijan avulla ohjattuna	alkuohjauksen saatuaan työskentelee valitun kasvintuottamiseen liittyvien prosessien mukaisesti	hallitsee valitun kasvin tuottamiseen liittyvät prosessit ja kehittää työmenetelmiä
	arvioi ohjattuna työnsä onnistumista	pystyy arvioimaan työn onnistumista ja perustelemaan kulloinkin käytetyt työmenetelmät	tekee havaintoja kasvustoista ja työn laadusta ja tekee johtopäätökset tarvittavista viljelytoimenpiteistä

Energiakasvien tuottaminen kestävän kehityksen toimintaperiaatteita noudattaen (esim. tasapainoinen lannoitus; lajikkeen valinta, kestävyys ja monimuotoisuus; viljelymenetelmät torjunta-aineiden käyttömäärää vähentävät toimenpiteet ja koneiden yhteiskäyttö)	tunnistaa asiantuntijan avulla yksittäisissä työtehtävissään vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa peltokasvien tuottamiseen kestäväällä tavalla	tunnistaa työtehtävissään vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa peltokasvien tuottamiseen kestäväällä tavalla	tunnistaa työkokonaisuudessa vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa peltokasvien tuottamiseen kestäväällä tavalla
	huomioi ohjattuna tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä	huomioi valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä	huomioi valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan mm. syntyviä kemikaaleja ja muovio	lajittelee ja kierrättää mm syntyviä kemikaaleja ja muovio sekä huomioi valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä	lajittelee ja kierrättää mm. syntyviä kemikaaleja ja muovio sekä huomioi valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyttä ja kehittää työyhteisönsä toimintaa kestävämpään suuntaan
Bioenergian raaka-aineiden tuottaminen	suunnittelee ohjattuna bioenergian raaka-aineiden tuotantoa	suunnittelee bioenergian raaka-aineiden tuotantoa	suunnittelee bioenergian raaka-aineiden tuotantoa itsenäisesti
	osallistuu bioenergian raaka-aineen tuotantoprosessiin avustavana jäsenenä	tekee bioenergian raaka-aineen tuotantoprosessin työvaiheet asianmukaisessa järjestyksessä turvallisesti	tekee oma-aloitteisesti ja joutuisasti bioenergian raaka-aineen tuotantoprosessin työvaiheet oikea-aikaisesti turallisuusriskejä ennakoiden ja huolellisesti
Bioenergian tuottaminen kestäväällä tavalla (esim. miten eri bioenergian tuotantomuodot tukevat uusiutumattomien luonnonvarojen säästötavoitteita)	tiedostaa joitain eri bioenergiamuotojen tuottamiseen liittyviä kestävän kehityksen eroja.	vertailee asiantuntijan avulla eri bioenergiamuotojen tuottamiseen liittyviä kestävän kehityksen eroja.	vertailee eri bioenergiamuotojen tuottamiseen liittyviä kestävän kehityksen eroja ja on kiinnostunut pohtimaan omia mahdollisuuksiaan ja valintojaan bioenergian tuottajana.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvinviljelytöiden tekeminen	tekee ohjattuna energiakasvien viljelytöitä	tekee energiakasvien viljelytöitä	tekee energiakasvien viljelytöitä itsenäisesti
Tuotantoon liittyvien koneiden ja laitteiden käyttäminen sekä huoltaminen	käyttää ohjattuna tuotantoketjuun kuuluvia koneita ja laitteita turvallisesti	käyttää ohjeistettuna tuotantoketjuun kuuluvia koneita ja laitteita	käyttää itsenäisesti tuotantoketjuun kuuluvia koneita ja laitteita
	tekee ohjattuna koneiden päivittäiset huoltotyöt	tekee ohjeiden mukaan koneiden päivittäiset huoltotarkistukset	tekee itsenäisesti koneiden päivittäiset huollot ja huoltotarkistukset huoltokirjojen ohjeita noudattaen
Tuotteiden varastointi	varastoi tuotteet jatkokuljetuskelpoisesti	varastoi tuotteet niin, että niiden jatkokuljetus ja jatkokäsittely on mahdollista ja tuote säilyy laadukkaana	varastoi tuotteet niin, että niiden jatkokuljetus ja tehokas jatkokäsittely on mahdollista ja niin, että tuote säilyy laadukkaana sekä kehittää varastointiin liittyvää logistiikkaa
Bioenergiälaitoksen käyttäminen ja hoitaminen	käyttää ohjattuna bioenergian tuotantolaitosta	käyttää ja hoitaa bioenergian tuotantolaitosta	käyttää ja hoitaa itsenäisesti bioenergian tuotantolaitosta
Palvelujen tuotteistaminen ja hinnoittelu	kartoittaa ohjatusti maaseudun palveluvaihtoehtojen paikallisia tarpeita	kartoittaa maaseudun palveluvaihtoehtojen paikallisia tarpeita	kartoittaa maaseudun palveluvaihtoehtojen paikallisia tarpeita ja arvioida niiden tulevaisuutta
	tuntee palvelun hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä	tietää hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä ja hinnoittelee ohjatusti palvelun	tietää hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä ja hinnoittelee palvelun
	laatii laskun ja tarjouksen ohjatusti	laatii laskun ja tarjouksen	laatii laskun, tarjouksen ja soveltaa tietotekniikkaa niiden laadinnassa
Markkinointi ja verkostoituminen	osallistuu yrityksen markkinointiin sekä verkostoituu muiden yrittäjien kanssa.	markkinoi yrityksen palveluja sekä verkostoituu muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi.	markkinoi yrityksen palveluja ja kehittää markkinointia edelleen sekä verkostoituu aktiivisesti muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi ja toimii luottettavana kumppanina.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Peltoenergiakasvien tunnistaminen ja viljelytekniikan määrittäminen	tunnistaa energiantuotantoon soveltuvat peltokasvit ja selvittää asiantuntijan avulla niille soveltuvan viljelytekniikan	tunnistaa energiantuotantoon soveltuvat peltokasvit ja ottaa työskentelyssään huomioon niiden viljelypaikkavaatimukset	tunnistaa energiantuotantoon soveltuvat peltokasvit ja ottaa työskentelyssään huomioon niiden viljelypaikkavaatimukset ja korjuumenetelmät
Biokaasutuotannon periaatteiden tarkastelu ja menetelmien vertailu (esim. lannasta, oljesta, metsäjätteistä, energiakasveista, yhdyskuntien biojätteistä, jätevedenpuhdistamon lietteestä ja eläinperäisistä aineksesta)	selvittää biokaasutuotannon vaatimuksia ja tunnistaa yleisempiä bioenergiakomponentteja	selvittää ja vertailee biokaasutuotannon vaatimuksia ja tunnistaa tuotannossa käytettävät materiaalit	selvittää ja vertailee biokaasutuotannon vaatimukset ja käytettävien materiaalien vaikutukset prosessin toiminnalle
	selvittää pääpiirteissään biokaasutuotannon laitteiston toimintaperiaatteita	selvittää biokaasutuotannon laitteiston toimintaperiaatteita ja keskeisiä teknisiä ominaisuuksia	selvittää ja vertailee biokaasutuotannon laitteiston toimintaperiaatteita ja keskeisiä teknisiä ominaisuuksia sekä omaa valmiuksia kehittää toimintaa
Kestävän kehityksen edistäminen arviointi bioenergian tuottamisessa	arvioi asiantuntijan avulla bioenergian tuotannon ympäristövaikutuksia.	selvittää ja arvioi bioenergian tuotannon ympäristövaikutuksia.	selvittää ja arvioi bioenergian tuotannon ympäristövaikutuksia ja etsii aiheesta karttuvaa tietoa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	arvioi omaa toimintaansa ja edistymistään	arvioi omaa toimintaansa, oppii toisilta ja hakee asiantuntijan apua	kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan itsearvioinnin, vertaisoppimisen ja asiantuntijoiden avulla
	tuntee toimintaympäristön muutoksia	tuntee muuttuvan toimintaympäristön ja seuraa muutoksia aktiivisesti	tuntee muuttuvan toimintaympäristön sekä seuraa muutoksia aktiivisesti ja tarvittaessa reagoida muutokseen

Vuorovaikutus ja yhteistyö	kannustettuna kertoo omista onnistumisistaan ja rohkaistuu kuulemaan ryhmän muiden jäsenten kokemuksia	on valmis kertomaan myönteiset ja kielteiset onnistumiset sekä huomioi muidenkin kokemukset ongelmanratkaisutilanteissa	on aktiivinen osallistuja kokemusten vaihdossa ja ratkaisujen löytämisessä ja ideoiden kehittämisessä
	verkostoituu muiden yrittäjien kanssa	verkostoituu muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi	verkostoituu aktiivisesti muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi ja toimii luottavana kumppanina
Ammattietiikka	ei vahingoita toiminnallaan luontoa eikä tuota kärsimystä eläimille	perustaa toimintansa luonnon ja eläinten kunnioittamiseen	perustaa toimintansa esimerkiksi luonnon ja eläinten kunnioittamiseen, eikä sulje silmiään vääryydeltä
	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan raaka-aineita bioenergiatuotantoon	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan raaka-aineita bioenergiatuotantoon sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään	perustaa toimintansa avoimuuteen, rehellisyyteen, vastuuseen tuottaessaan raaka-aineita bioenergiatuotantoon sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään
	toimii työssään suvaitsevaisesti	kunnioittaa kanssaihmiesten (esim. työyhteisön ja naapuruston) arvoja ja oikeuksia	kunnioittaa kanssaihmiesten (esim. työyhteisön ja naapuruston) arvoja ja oikeuksia sekä pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja tasapuolisuuden periaatteita
	arvostaa ammattiaan maaseudun elinvoimaisuuden edistäjänä	toimii sitoutuneesti ja arvostaa ammattiaan maaseudun elinvoimaisuuden edistäjänä	toimii sitoutuneesti ja arvostaa ammattiaan maaseudun elinvoimaisuuden ja kulttuurin edistäjänä
	tiedostaa joitain eri bioenergian tuottamisen menetelmiin liittyviä ongelmia	tiedostaa eri bioenergian tuottamisen menetelmiin liittyviä ongelmia ja pohtii esim. ruokaraaka-aineiden käyttöä polttoaineena	on kiinnostunut pohtimaan eri bioenergian tuottamisen menetelmiin liittyviä ongelmia esim. mitkä energialähteet ovat myös maailmanlaajuisesti kestäviä, kuinka uusiutuvista energialähteistä bioenergian tuotannossa on kysymys
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja turvavarusteita ja työskentelee bioenergian tuotannossa ohjeiden mukaisesti.	käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja turvavarusteita ja pyrkii työskentelemään ergonomisesti.	käyttää tilannekohtaisesti suojaimia ja suojavaatetusta ja työskentelee ergonomisesti sekä kiinnittää erityistä huomiota vahinkojen ennaltaehkäisyyn.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toimimalla työyhteisön jäsenenä bioenergian tuotantoa harjoittavassa maaseutuyrityksessä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta peltoenergiakasvien tunnistaminen ja viljelytekniikan määrittäminen
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.17 Turve-energian tuottaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ tehdä turpeen tuotantotöitä eri menetelmillä ja koneilla
- ◆ huolehtia käyttämiensä koneiden, laitteiden ja välineiden perustoimintakunnosta
- ◆ varastoida turvetuotteita
- ◆ käyttää alkusammutuskalustoa
- ◆ käyttää ja säilyttää ja varastoida turvetuotannossa tarvittavia aineita
- ◆ huolehtia turvetuotantokoneiden ja laitteiden sekä traktorilla kuljetettavan turpeen maantiekuljetuksista
- ◆ seurata alansa kehitystä ja hyödyntää sitä työssään
- ◆ verkostoitua alan yhteistyökumppaneiden ja toimijoiden kanssa
- ◆ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ◆ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ◆ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Turvetuotannon töiden suunnitteleminen ja toteuttaminen	suunnittelee turvetuotannon ja varastoinnin rutiinityöt ohjeen mukaisesti	suunnittelee turvetuotannon ja varastoinnin rutiinityöt mukaisesti muuttuvissa sääolosuhteissa	suunnittelee turvetuotannon ja varastoinnin rutiinityöt mukaisesti muuttuvissa sääolosuhteissa sekä perustelee valintansa
	tekee tuotannon työvaiheita ohjeiden mukaan	tekee eri tuotantomenetelmien työvaiheita	tekee eri tuotantomenetelmien työvaiheita itsenäisesti ja vastuullisesti
	asettaa työlleen realistisia kustannustavoitteita ohjattuna	asettaa rutiinityölle realistisia kustannustavoitteita	asettaa työlleen realistiset kustannustavoitteet
Työtehtävän kehittämisvalmiuksien arviointi	pystyy arvioimaan työn onnistumista ja laatua	pystyy arvioimaan työn onnistumista ja laatua sekä perustelemaan tekemiään ratkaisuja	pystyy arvioimaan työn onnistumista ja laatua, perustelemaan tekemiään ratkaisuja sekä omaa aktiivisen otteen työmenetelmien kehittämiseen

Turve-energian tuot- taminen kestäväällä tavalla	kiinnittää huomiota ener- giatehokkaaseen koneen ajotapaan	suunnittelee koneen käyt- töä suhteessa ajotapaan sekä mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään	ajaa taloudellisesti välttämättä turhaa käyttöä ja mitoittaa laitteen suhteessa tarvit- tavaan työtehtävään sekä vertailee vaihtoehtoja lait- teen tehokkaalle käytölle
	tarkkailee koneen kuntoa sekä huoltaa sen säännöl- lisesti	huoltaa koneet ja laitteet säännöllisesti pidentääkseen käyttöikä	huoltaa koneet ja laitteet säännöllisesti pidentääk- seen käyttöikä sekä arvioi vaihdevaihtojen varaosien kierrätettävyyden vaikutus- ta koneen energian ja polt- toaineen kulutukseen
	tunnistaa ympäristönäkö- kohdat energian ja polttoai- neen valinnassa	osaa valita vähäpäästöisiä poltto- ja voiteluaineita	osaa valita vähäpäästöisiä poltto- ja voiteluaineita sekä tekee vertailuja uusiu- tuvien polttoaineiden käyt- tömahdollisuuksista
	lajittelee ongelma- ja muut jätteet ohjattuna.	lajittelee ja säilyttää ongel- ma- ja muut jätteet sääde- tyllä tavalla.	pitää työympäristönsä hy- vässä järjestyksessä, huoltaa itsenäisesti työvälineensä sekä lajittelee ja säilyttää ongelma- ja muut jätteet säädettyllä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja mate- riaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Turpeen tuotantotöi- den tekeminen	määrittelee ohjattuna tur- peen kuivusasteen	määrittelee pääpiirteittäin turpeen kuivusasteen	arvioi kosteuden perusteella sopivan nostoajankohdan
	tekee ohjattuna turpeen tuotantotöitä eri menetel- millä	tekee turpeen tuotantotöitä eri menetelmillä	tekee itsenäisesti turpeen tuotantotöitä eri menetel- millä
	käyttää ja huoltaa ohjattuna turvetuotannossa tarvittavia työkoneita	käyttää ja huoltaa turve- tuotannossa tarvittavia työkoneita	käyttää ja huoltaa itse- näisesti turvetuotannossa tarvittavia työkoneita sekä ennakoi koneiden huolto- tarpeen
Turpeen varastoi- minen	tekee ohjattuna jatkokul- jetuskelpoiset varastomuo- dostelmat laatuvaatimusten mukaisesti	varastoi turvetuotteet niin, että niiden tehokas jatko- käsittely on mahdollista ja tuotteen laatu säilyy	varastoi turvetuotteet niin, että niiden tehokas jatko- käsittely on mahdollista ja tuotteen laatu säilyy sekä omaa logistiikan kehittä- misvalmiuksia

Maantiekuljetuksiin valmistautuminen	valmistelee ohjattuna tie-liikennelain- ja asetusten mukaisesti maantiekuljetuksen	valmistelee tieliikennelain- ja asetusten mukaisesti maantiekuljetuksen ja suorittaa maantiekuljetuksen	valmistelee itsenäisesti tie-liikennelain- ja asetusten mukaisesti maantiekuljetuksen ja suorittaa maantiekuljetuksen
Palvelujen tuotteistaminen ja hinnoittelu	kartoittaa ohjatusti maaseudun palveluvaihtoehtojen paikallisia tarpeita	kartoittaa maaseudun palveluvaihtoehtojen paikallisia tarpeita	kartoittaa maaseudun palveluvaihtoehtojen paikallisia tarpeita ja arvioida niiden tulevaisuutta
	tuntee palvelun hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä	tietää hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä ja hinnoittelee ohjatusti palvelun	tietää hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä ja hinnoittelee palvelun
	laatii laskun ja tarjouksen ohjatusti	laatii laskun ja tarjouksen	laatii laskun, tarjouksen ja soveltaa tietotekniikkaa niiden laadinnassa
Tuotteiden markkinointi ja verkostoituminen	osallistuu yrityksen markkinointiin sekä verkostoituu muiden yrittäjien kanssa.	markkinoi yrityksen palveluja sekä verkostoituu muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi.	markkinoi yrityksen palveluja ja kehittää markkinointia edelleen sekä verkostoituu aktiivisesti muiden yrittäjien kanssa molemminpuolisen hyödyn edistämiseksi ja toimii luotettavana kumppanina.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Turvetuotannon vaiheiden tarkastelu ja määrittäminen	selvittää suon ja turpeen keskeisiä kehitysvaiheita ja turvetuotteita	selvittää suon ja turpeen keskeiset kehitysvaiheet ja turvetuotteet sekä niiden laadullisia ominaisuuksia	selvittää suon ja turpeen keskeiset kehitysvaiheet ja turvetuotteet sekä niiden laadulliset ominaisuudet
	selvittää turvetuotannon tuotantovaiheita	selvittää pääpiirteittäin turvetuotannon tuotantovaiheet	määrittelee kattavasti turvetuotannon eri toimintavaiheet ja käytännöt
Turvetuotannossa tarvittavien aineiden ja tarvikkeiden käyttäminen ja säilyttäminen	selvittää ohjattuna turvetuotannossa käytettävät tarvikkeet ja aineet	selvittää turvetuotannossa käytettävät tarvikkeet ja ottaa huomioon aineiden ominaisuudet	selvittää ja ottaa huomioon turvetuotannossa tarvittavien aineiden ominaisuudet sekä käyttöön ja säilytykseen vaikuttavat tekijät
Turvealan kehityksen seuraaminen ja ammattikäsitteiden selvittäminen	hakee omaa alaa koskevaa tietoa.	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa.	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	arvioi omaa toimintaansa ja edistymistään	arvioi omaa toimintaansa, oppii toisilta ja hakee asian-tuntijan apua	kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan itsearvioinnin, vertaisoppimisen ja asian-tuntijoiden avulla
	tuntee toimintaympäristön muutoksia	tuntee muuttuvan toimintaympäristön ja seuraa muutoksia aktiivisesti	tuntee muuttuvan toimintaympäristön sekä seuraa muutoksia aktiivisesti ja pystyy reagoimaan muutokseen
Ammattietiikka	ei vahingoita toiminnallaan luontoa	perustaa toimintansa luonnon kunnioittamiseen	perustaa toimintansa esimerkilliseen luonnon kunnioittamiseen, eikä sulje silmiään vääryydeltä
	pohtii asiantuntijan avulla, kuinka uusiutuvasta energiantuotannosta turpeen hyödyntämisessä on lopulta kysymys	on kiinnostunut pohtimaan, kuinka uusiutuvasta energiantuotannosta turpeen hyödyntämisessä on lopulta kysymys	ottaa aktiivisesti selvää, pohtii ja esittää mielipiteensä, kuinka uusiutuvasta energiantuotannosta turpeen hyödyntämisessä on lopulta kysymys
	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan turve-energian tuotteita tai palveluja	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan turve-energian tuotteita tai palveluja sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään	perustaa toimintansa avoimuuteen, rehellisyyteen, vastuuseen tuottaessaan turve-energian tuotteita tai palveluja sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään
	toimii työssään suvaitsevaisesti	kunnioittaa kanssaihmiesten (esim. työyhteisön ja naapuruston) arvoja ja oikeuksia	kunnioittaa kanssaihmiesten (esim. työyhteisön ja naapuruston) arvoja ja oikeuksia sekä pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja tasapuolisuuden periaatteita
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kysyy ongelmatilanteissa omatoimisesti neuvoa kokenemmalta	keskustelee ja kuuntelee; hänen työskentelynsä on yhteistyöhakuista ja vastuullista	keskustelee, kuuntelee ja ottaa rakentavasti huomioon toisten mielipiteet sekä käyttäytyy vastuullisesti

Terveys, turvallisuus ja työkyky	osallistuu työympäristönsä järjestyksenpitoon ja noudattaa pääosin työturvallisuutta	huolehtii oman työpaikkansa siisteydestä ja noudattaa töiden vaatimaa työturvallisuutta ja palomääräyksiä	pitää oman työympäristönsä siistinä ja varmistaa muutoinkin työpaikan korkean siisteystason ja hyvän järjestyksen
	käyttää alkuopastuksen jälkeen eri työtilanteissa tarvittavia suojavarusteita ja alkusamuttimia ja on suorittanut paloajokortin.	käyttää eri työtilanteissa tarvittavia suojavarusteita ja alkusamuttimia ja on suorittanut paloajokortin.	käyttää eri työtilanteissa tarvittavia suojavarusteita ja alkusamuttimia sekä työskentelee ennakoiden tulevia tilanteita ja ottaa huomioon riskitekijöitä ja on suorittanut paloajokortin.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa turpeen tuotannossa tekemällä töitä turvealan yrityksessä. Tutkinnon suorittaja laatii suunnitelman turvetuotannosta tietylle ajanjaksolle sekä siihen omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta turvetuotannon vaiheiden tarkastelu ja määrittäminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.18 Turkiseläinten rehun valmistaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ toimia rehunvalmistuksessa prosessin eri vaiheissa
- ◆ tunnistaa rehun raaka-aineita
- ◆ varastoida ja säilöä rehuraaka-aineita
- ◆ suunnittelee rehuvalioita
- ◆ käyttää rehunvalmistuksessa käytettäviä koneita ja laitteita
- ◆ seurata rehun laatua ja siisteyttä
- ◆ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ◆ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ◆ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Rehunvalmistusprosessin työtehtävien suorittaminen	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista
	tekee ohjattuna rehunvalmistuksen aputoita	tekee ohjeiden mukaan tavanomaisia rehunvalmistuksen työvaiheita työryhmän jäsenenä	tekee työryhmän jäsenenä rehunvalmistuksen tavanomaisia töitä itsenäisesti ja tarttuu ennakkoluulottomasti erilaisiin työtehtäviin
Kestävällä tavalla toimiminen rehunvalmistusprosessissa	välttää veden turhaa kuluttamista rehunvalmistustöissä.	työskentelee vettä ja energiaa säästäen.	työskentelee vettä ja energiaa säästäen ja kehittää toimintaansa ympäristöystävällisempään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Rehuraaka-aineiden tunnistaminen	tunnistaa joitain rehuraaka-aineita	tunnistaa keskeisimpiä rehuraaka-aineita	tunnistaa käytetyimmät rehuraaka-aineet
Raaka-aineiden varastoiminen ja säilöntä	tekee ohjattuna raaka-aineiden varastointiin ja säilöntään liittyviä aputoita	tekee ohjeiden mukaan tavallisia varastointiin ja säilöntään liittyviä töitä	tekee työryhmän jäsenenä varastointiin ja säilöntään liittyviä tehtäviä
Rehualioiden suunnittelu	valitsee laadituista rehualioista tuotantokauteen sopivan rehualion	laatii ohjatusti perusrehualioita suunnitteluohjelmia hyväksikäyttäen	laatii itsenäisesti perusrehualioita eri tuotantokausille manuaalisesti tai suunnitteluohjelmia hyväksikäyttäen
Laadun seuranta ja hygieniaohjeiden noudattaminen	ottaa ohjattuna omavalvontaan liittyviä näytteitä ja ylläpitää siisteyttä	ottaa ohjeiden mukaan omavalvontaan liittyviä näytteitä ja huolehtii siisteydestä	ottaa itsenäisesti omavalvontaan liittyviä näytteitä ja toimii siististi ja hygieenisesti
Rehunvalmistuksessa käytettävien koneiden käyttäminen	käyttää ohjattuna rehunvalmistuksessa tarvittavia yleisimpiä koneita ja laitteita.	käyttää ohjeiden mukaan rehunvalmistuksessa tarvittavia yleisimpiä koneita ja laitteita.	käyttää työryhmän jäsenenä rehunvalmistuksessa tarvittavia koneita ja laitteita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ravintoaineiden ja -suositusten huomioon ottaminen turkiseläinten ruokinnassa	selvittää ohjattuna ravintoaineet ja niiden merkitystä eläimen kehityksessä	selvittää ravintoaineet ja niiden merkityksen eläimen kehitykselle	selvittää ravintoaineet ja niiden merkityksen eläimen hyvinvoinnille, terveydelle ja tuotannolle
	noudattaa ohjattuna rehualiosuosituksen keskeisintä sisältöä	omaa valmiudet tulkita keskeistä rehualiosuositukseen liittyvää informaatiota	käyttää rehualiosuosituksia tukena rehun valmistuksessa
Raaka-aineiden ominaisuuksien tarkastelu ja valitseminen turkiseläinten rehun valmistuksessa	ottaa huomioon pääraaka-aineiden perusominaisuuksia ja käyttömahdollisuuksia turkiseläinten rehun valmistuksessa	ottaa huomioon yleisimpien raaka-aineiden perusominaisuuksia ja käyttömahdollisuuksia turkiseläinten rehun valmistuksessa	ottaa huomioon keskeisimpien rehuraaka-aineiden perusominaisuudet ja käyttömahdollisuudet turkiseläinten rehun valmistuksessa
Rehuanalyysin tulkinta	tulkitsen pääpiirteittäin rehuanalyysin perustietoja	tulkitsen rehuanalyysin keskeisintä informaatiota	tulkitsen rehuanalyysia siten, että pystyy tarvittaessa suunnittelemaan korjauksia rehualioon ja antamaan siitä asianmukaista palautetta rehunvalmistajalle

Rehunvalmistusprosessin vaiheiden selvittäminen	hyödyntää työskentelyssään rehunvalmistusprosessiin kuuluvia yleisiä käytäntöjä	hyödyntää työskentelyssään rehunvalmistusprosessiin kuuluvia keskeisiä toimintoja	hallitsee rehunvalmistuksen koko prosessin keskeisimmät toiminnot
Laadunhallinta turkiseläinten rehun valmistuksessa	ymmärtää virheiden merkityksen rehunvalmistuksessa ja välttää niitä	ottaa työskentelyssään huomioon omavalvonnan merkityksen rehun laadunvalvonnassa	ottaa työskentelyssään huomioon rehunvalmistuksen kriittiset pisteet ja hyödyntää omavalvonnan keinoja niiden seuraamiseen
Raaka-ainevalintojen taloudellisuuteen vaikuttavien tekijöiden selvittäminen	selvittää ohjattuna raaka-ainevalintojen taloudellista merkitystä yleisellä tasolla	selvittää raaka-ainevalintojen talousnäkökohtia rehunvalmistuksessa	pystyy tekemään taloudellisesti oikeita raaka-ainevalintoja tuottajan näkökulmasta
Turkiseläinten rehukustannuksiin vaikuttavien tekijöiden laskeminen	laskee ohjattuna pääpiirteittäin rehukustannusten muodostumisen.	on perillä nahkayksikköä kohti muodostuvasta rehukustannuksesta.	laskee rehukustannukset nahkayksikköä kohti ja tunnistaa rehukulurakenteeseen vaikuttavia seikkoja.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ohjattuna arvioi omaa työskentelyään ja pyrkii toimimaan saamansa palautteen mukaan	arvioi omaa toimintaansa, ottaa vastaan palautetta ja toimii saamansa palautteen mukaan	kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan saamansa palautteen ja itsearvioinnin avulla
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön sääntöjen mukaan	toimii työyhteisön ohjeita arvostaen	toimii rakentavasti työyhteisön jäsenenä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaamia ja suojavaatetusta.	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää hänelle osoitettuja suojaamia ja suojavaatetusta, välttää riskejä työskentelyssään.	käyttää tilannekohtaisesti suojaamia ja suojavaatetusta sekä huolehtii työergonomiasta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa rehukeskuksessa tai tilarehustamossa, jossa hän tekee rehun valmistukseen kuuluvia töitä. Näytön aikana hän työskentelee yksin, työparina tai ryhmän jäsenenä, työvaiheesta ja tilanteesta riippuen. Kirjallisena tehtävänä opiskelija tai tutkinnon suorittaja tekee työsuunnitelman omasta toiminnallisesta näytöstään. Hän tekee prosessikaavion (käsitekartan) rehunvalmistuksen kokonaisprosessista tai jostain sen osasta esimerkiksi omavalvonnasta. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta raaka-aineiden varastointi ja säilöntä sekä rehunvalmistuksessa käytettävien koneiden käyttäminen
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta raaka-aineiden ominaisuuksien tarkasteleminen ja valitseminen turkiseläinten rehun valmistuksessa ja rehunvalmistusprosessin vaiheiden selvittäminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.19 Turkiseläinten jalostaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ arvioida ja valita siitoseläimiä
- ♦ arvioida ja lajitella nahkoja
- ♦ suunnitella paritus- ja siemennysvaihtoehtoja
- ♦ tehdä jalostustyön vaatimia suunnitelmia ja dokumentointeja
- ♦ arvioida ja tunnistaa jalostustyön terveydellisiä riskejä
- ♦ hyödyntää tietotekniikkaa jalostustyön tukena
- ♦ käyttää keinosiemennystä apuna ketunjalostuksessa
- ♦ käsitellä turkiseläimiä jalostustyössään
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Turkiseläinten jalostukseen liittyvien työtehtävien suunnitteleminen ja toteuttaminen	suunnittelee omaa työtään ja tekee yksittäisiä työvaiheita ohjattuna	suunnittelee annettujen ohjeiden mukaan oman työnsä ja tekee työvaiheet huolellisesti oikeassa järjestyksessä	suunnittelee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti ja tekee työvaiheet oikeassa järjestyksessä, sujuvasti, itsenäisesti, huolellisesti ja tarkoituksenmukaisesti
Taloudellinen ja laadukas toiminta	toimii ohjattuna asetettujen tavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen tavoitteiden mukaisesti huomioiden laadukkaan lopputuloksen	toimii tehokkaasti ja taloudellisesti huomioiden kaikissa tehtävissään laadukkaan lopputuloksen
	suhtautuu työhön yrityksen menestystä tukevasti	tekee jalostustyötä yrityksen kannattavuutta edistään	tekee itsenäisesti jalostuksellisia ratkaisuja, jotka parantavat yrityksen kannattavuutta
Kestävällä tavalla toimiminen turkiseläinten jalostukseen liittyvissä työtehtävissä	kiinnittää työskentelyssään huomiota eläinten vastuuntuntoiseen käsittelyyn ja hoitamiseen	ottaa työskentelyssään huomioon eläinten lajityypillisen käyttäytymisen tavallisimmissa töissä, kuten eläinten käsittelyssä, siirtelyssä ja muissa hoitotöissä	työskentelee eläinten lajityypillisen käyttäytymisen huomioiden ja eläimiä arvostaen sekä haluaa kehittyä eläinhoitajana eläinten hyvinvointia edistään
	huolehtii työtehtäväänsä liittyvistä jätteiden jatkokäsittelystä tai hävittämisestä ohjattuna.	huolehtii työtehtäväänsä liittyvistä jätteiden jatkokäsittelystä tai hävittämisestä ohjeiden mukaan.	huolehtii itsenäisesti työtehtäväänsä liittyvistä jätteiden jatkokäsittelystä tai hävittämisestä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Siitoseläinten valitseminen	valitsee ohjattuna siitoseläimiä siitoseläinvalintakriteerien mukaisesti	valitsee siitoseläimiä siitoseläinvalintakriteerien mukaisesti	valitsee siitoseläimiä itsenäisesti ja tehokkaasti siitoseläinvalintakriteerien mukaisesti
Nahkojen lajitteleminen	tunnistaa päälaatuluokkien ominaisuuksia	lajittelee nahkoja eri laatuluokkiin ja tunnistaa myös muita ominaisuuksia	lajittelee itsenäisesti ja tehokkaasti nahkoja eri laatuluokkiin, tunnistaa nahkojen tavanomaisia virheitä sekä muita ominaisuuksia
Paritussuunnitelman tekeminen	valitsee ohjatusti oikeita paritus- ja siemennysvaihtoehtoja	valitsee ohjeiden mukaan oikeita paritus- ja siemennysvaihtoehtoja	valitsee itsenäisesti pääosin oikeat paritus- ja siemennyskombinaatiot

Jalostustyön etiikan huomioon ottaminen ja terveydellisten riskien tunnistaminen	tunnistaa perinnöllisiä sairauksia ja toimii ohjatusti niiden lisääntymisen ehkäisemisessä	tunnistaa tavanomaiset perinnölliset sairaudet ja toimii jalostustyössä niiden ehkäisemiseksi sekä ottaa huomioon jalostustyön eettiset kysymykset	tunnistaa tavanomaiset perinnölliset sairaudet ja karsii sekä jalostaa niitä johdonmukaisesti pois eläinkannasta eettiset näkökohdat huomioiden
Tietotekniikan hyödyntäminen jalostustyössä	käyttää ja hyödyntää ohjatusti jalostusohjelmaa	käyttää ohjeiden mukaan jalostusohjelmaa ja hyödyntää jalostustyössä sen antamaa tavanomaista informaatiota	käyttää itsenäisesti jalostusohjelmaa ja pystyy käyttämään hyväkseen sen antamaa informaatiota jalostuksen edistämisessä
Kettujen kohdunsisäinen keinosiemennystyön tekeminen	avustaa siementäjää uroksen käsittelyssä ja spermanotossa	ottaa urokselta spermaa tuetusti, käsitellen urosta rauhallisesti ja asiallisesti	ottaa urokselta spermaa varmaotteisesti huomioiden hygienianäkökohdat ja uroksen asiallisen sekä yksilöllisen käsittelyn
	arvioi ohjatusti sperman laatua, laimennusta ja säilytystä	arvioi tuetusti sperman laatua, laimennusta ja säilytystä	hallitsee sperman laadun arvioinnin, laimennuksen ja säilytyksen toimimalla kaikissa vaiheissa hygieenisesti
	hyödyntää keinosiemen-nysosaamistaan avustamalla siementäjää keinosiemen-nystyön eri vaiheissa	siementää tuetusti kohdunsisäisellä menetelmällä noudattaen ohjeita kaikissa vaiheissa	siementää kohdunsisäisellä menetelmällä itsenäisesti ja luotettavasti noudattaen ohjeita kaikissa vaiheissa
	tekee ohjattuna välinehuollon tehtäviä ja ylläpitää siemennystilojen siisteyttä	huolehtii ohjeiden mukaan keinosiemennysvälineiden pesusta ja steriloinnista sekä toimitilojen puhtaudesta	huolehtii itsenäisesti keinosiemennysvälineiden pesusta ja steriloinnista sekä toimitilojen puhtaudesta
Turkiseläinten käsitteleminen	käsittelee turkiseläimiä asiallisesti.	käsittelee turkiseläimiä asiallisesti ja rauhallisesti välttämällä kivun tuottamista eläimelle.	käsittelee turkiseläimiä varmaotteisesti ja yksilöllisesti välttämällä kaikissa vaiheissa kivun tuottamista eläimelle.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Genetiikan ja jalostuksen perusasioiden hyödyntäminen eläinten valinnassa	selvittää turkiseläinten genetiikan perusasioita	tuntee risteytysääntöjä niin, että pystyy hyödyntämään niitä tavanomaisten värytysten jalostuksessa	hallitsee risteytysääntöjä ja geenitunnuksia siinä määrin, että pystyy hyödyntämään niitä värytystyyppien käytännön jalostuksessa
	ottaa huomioon turkiseläinten jalostuksen perusasioita	ottaa huomioon turkiseläinjalostuksen keskeisimpiä periaatteita	ymmärtää turkiseläinten jalostuksen keskeisimpiä periaatteita niin, että pystyy hyödyntämään niitä jalostustyössä

Kettujen keinosiemennyksen vaiheiden tarkasteleminen	selvittää kohdunsisäistä siemennystekniikkaa ja tunnistaa siihen liittyvää välineistöä avustaessaan siementäjää	selvittää keinosiemennystoiminnan perusasioista kettujen siemennystyössä	hallitsee keinosiemennystoiminnan perusasiat ja hyödyntää sitä kettujen siemennystyössä
Kettujen keinosiemennykseen liittyvien määräysten noudattaminen	ottaa työskentelyssään huomioon keinosiemennystoimintaan liittyvän lainsäädännön ja kysyy tarvittaessa neuvoa kokeneemalta	tuntee keinosiemennykseen liittyviä keskeisiä määräyksiä ja lainsäädäntöä noudattaen niitä työskentelyssään	hallitsee keinosiemennykseen liittyvät määräykset ja lainsäädännön ja noudattaa niitä työskentelyssään
Tietokoneavusteisen siitoseläinkirjanpidon perusasioiden hallinta	selvittää siitoseläinkirjanpidon perusteita	ottaa huomioon siitoseläinkirjanpidon vuosikierron ja sen antamaa jalostusinformaatiota	hallitsee siitoseläinkirjanpidon vuosikierron ja pystyy tulkitsemaan sitä siinä määrin, että pystyy hyödyntämään sitä jalostustyössä
Turkiseläinten nahkalajittelun kriteeristön soveltaminen	ottaa huomioon lajittelun perusasioita ja käyttää termistöä	ottaa huomioon tavanomaisia lajitteluperusteita ja käyttää termistöä	ottaa huomioon keskeisimmät lajitteluperusteet ja siihen liittyvän termistön
Laatutilastojen tulkitseminen	tulkitsee ohjattuna laatutilaston informaatiota	ymmärtää laatutilaston antamaa informaatiota ja sen tuomaa hyötyä jalostustyössä	käyttää laatutilastoja siten, että pystyy hyödyntämään niiden antamaa informaatiota jalostustyössä
Turkiseläinten jalostuksen kannattavuuteen vaikuttavien tekijöiden laskeminen	selvittää jalostuksen hyödynäkökohtia taloudelliseen tulokseen.	laskee pentutuloksen ja laadun vaikutuksen kannattavuuteen.	laskee pentutuloksen ja laadun vaikutuksen kannattavuuteen sekä ottaa huomioon jalostuksen riskitekijät.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	omaksuu jalostustyöhön liittyvät käytänteet	työskentelee vastuullisesti yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti	tekee oma-aloitteisesti jalostusta edistävää kehitystyötä
Ammattietiikka	toimii eläinsuojelulainsäädännön mukaisesti	toimii eläinsuojelulainsäädännön mukaan eettisiä periaatteita noudattaen	toimii eläinsuojelulainsäädännön mukaan eettisiä periaatteita noudattaen ja eläinten hyvinvointia vaalien
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työturvallisuusohjeita.	käyttää työn edellyttämiä suojaimia ja toimintakykyä auttavia välineitä.	käyttää työn edellyttämiä suojaimia ja toimii ergonomisesti oikein toimintakykyä edistäen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä siitoseläinvalintatöitä, nahkojen lajittelua, paritussuunnittelua ja suorittamalla keinosiemenkursseihin liittyvät näytöt. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta kettujen keinosiemennyksen vaiheiden tarkasteleminen, kettujen keinosiemennykseen liittyvien määräyksien noudattaminen sekä laatutilastojen tulkitseminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.20 Turkiseläinten nahkonta

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ valita nahkottavat eläimet
- ♦ lopettaa nahkottavat eläimet
- ♦ käsitellä lopetettuja eläimiä
- ♦ nylkeä turkiseläimiä
- ♦ kaapia nahkoja
- ♦ rummuttaa ja taanaa nahkoja
- ♦ kuivata ja jälkikäsitellä nahkoja
- ♦ käyttää tavanomaisia nahkontakoneita ja laitteita
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia, ottaa huomioon työturvallisuuskohdat ja ylläpitää työkykyä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Nahkontakauden ja -työn suunnittelu- minen	suunnittelee ohjattuna nahkontakauden töitä	suunnittelee tilan nahkontakauden toimintaa ja töitä	suunnittelee itsenäisesti tilan nahkontakauden toimintaa ja töitä
Taloudellinen ja laadukas toiminta	tekee ohjattuna nahkontatyötä	tekee nahkonnan eri työvaiheita sujuvasti ja huolellisesti	työskentelee tehokkaasti ja huolellisesti huomioiden laatu- näkökohdat nahkonnan kaikissa työvaiheissa
Kestävällä tavalla toimiminen nahkontatöissä	lajittelee ja hävittää ohjattuna nahkonnessa syntyviä jätteitä.	lajittelee ja hävittää ohjeiden mukaan nahkonnessa syntyviä jätteitä.	lajittelee ja hävittää itsenäisesti nahkonnessa syntyviä jätteitä ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Nahkottavien eläinten valitseminen	valitsee ohjattuna nahkottavia eläimiä	valitsee nahkottavia eläimiä tavanomaisten kypsän turkin tunnusmerkkien perusteella	valitsee itsenäisesti nahkontakypsät eläimet keskeisten tunnusmerkkien perusteella
Eläinten lopettaminen	lopettaa eläimiä ohjeita noudattaen käsitellen eläimiä asianmukaisesti	lopettaa eläimiä määräysten mukaisesti käsitellen eläimiä asiallisesti	lopettaa eläimet itsenäisesti ja määräysten mukaisesti välttämällä käsitelyssä tuottamasta eläimelle kipua
Lopetettujen eläinten käsittely	käsittelee ohjattuna lopetettuja eläimiä	käsittelee lopetettuja eläimiä ohjeiden mukaisesti	käsittelee itsenäisesti lopetettuja eläimiä turkin puhautta vaalien ja siten, että ruho jäähtyy nopeasti
Nylkeminen	nylkee eläimiä opastettuna	nylkee eläimiä itsenäisesti virheitä välttämällä	nylkee eläimiä tehokkaasti ja huolellisesti
Kaapiminen	kaapii nahkoja ohjatusti	kaapii nahkoja itsenäisesti virheitä välttämällä	kaapii nahkoja tehokkaasti mutta huolellisesti
Rummutus ja taanaaminen	rummuttaa ja taanaa ohjatusti	rummuttaa ja taanaa itsenäisesti ja oikeaoppisesti	rummuttaa ja taanaa tehokkaasti ja huolellisesti
Kuivaaminen ja jälkikäsittely	hoitaa nahkojen kuivatuksen ja jälkikäsittelyn ohjatusti	hoitaa nahkojen kuivatuksen ja jälkikäsittelyn itsenäisesti ja oikeaoppisesti	hoitaa nahkojen kuivatuksen ja jälkikäsittelyn itsenäisesti, tehokkaasti ja huolellisesti

Nahkontakoneiden ja -laitteiden käyttäminen	käyttää nahkontakoneita ja -laitteita ohjatusti.	käyttää tavanomaisia nahkontakoneita ja -laitteita.	käyttää tehokkaasti keskeisiä nahkontakoneita ja -laitteita
---	--	---	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kypsin turkin tunto-merkkien tunnistaminen	tunnistaa nahkontakypsin eläimen tuntomerkkejä	tunnistaa keskeisimmät nahkontakypsin eläimen tuntomerkit	hallitsee nahkontakypsin eläimen tunnistamisen
Nahkonnan laatuvaikutusten arvioiminen	selvittää nahkonnan vaikutuksia nahkan laatuun	selvittää nahkonnan vaikutuksia nahkonnan laatuun ja kiinnittää huomiota nahkontavirheisiin	hallitsee nahkonnan tietoperustan niin että, lopputuotteena on laadukas nahka
Nahkonnan laadun ja kustannusten arvioiminen	selvittää ohjauttuna huonon nahkontalaadun merkitystä kannattavuuteen	tunnistaa tärkeimmät nahkontavirheet ja selvittää niiden vaikutusta kannattavuuteen	vertailee ja laskee nahkonnan laadun merkitystä kannattavuuteen
	laskee ohjatusti nahkontatyön kustannuksia.	määrittelee nahkontatyön kustannuksia ja sen merkitystä kannattavuuteen.	hinnoittelee nahkontatyön ja tuntee nahkonnan ulkoistamismahdollisuudet ja pystyy määrittelemään sen vaikutuksen toiminnan kannattavuuteen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	toimii eläinsuojelulainsäädännön mukaisesti	toimii eläinsuojelulainsäädännön ja yleisten eettisten periaatteiden mukaisesti	toimii kaikissa tehtävissään eläinsuojelulainsäädännön hyvän ammattietiikan mukaisesti edistämällä nahkojen korkeatasoista laatua
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii annettujen työturvallisuusohjeiden mukaan.	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaateita.	on varustautunut työn edellyttämällä suojavaateuksella ja noudattaa työssään työturvallisuusohjeita sekä ergonomisia työtapoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa nahkomalla kaksi eläintä. Tehtävä käsittää opiskelijan suuntautumisesta riippuen joko minkin tai ketun nahkonnan eri työvaiheet.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta kypsän turkin tuntomerkkien tunnistaminen, nahkonnan laadun ja kustannusten arvioiminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.6.21 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta

Maatalousalan perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista perustutkinnoista:

- ♦ Hevostalouden perustutkinto
- ♦ Metsäalan perustutkinto
- ♦ Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto
- ♦ Puutarhatalouden perustutkinto
- ♦ Kalatalouden perustutkinto
- ♦ Kone- ja metallialan perustutkinto
- ♦ Sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkinto
- ♦ Rakennusalan perustutkinto
- ♦ Elintarvikealan perustutkinto
- ♦ Catering-alan perustutkinto
- ♦ Matkailualan perustutkinto
- ♦ Liiketalouden perustutkinto
- ♦ Tietojenkäsittelyn perustutkinto

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimintakunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi maatalousalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.6.22 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta

Maatalousalan perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista ammattitutkinnoista:

- ◆ Arboristin at
- ◆ Automaatioasentajan at
- ◆ Bioenergia-alan at
- ◆ Elektroniikka-asentajan at
- ◆ Elintarvikejalostajan at
- ◆ Eläintenhoitajan at
- ◆ Erä- ja luonto-oppaan at
- ◆ Golfkentänhoitajan at
- ◆ Hevostenvalmentajan at
- ◆ Hitsaajan at
- ◆ Kalanjalostajan at
- ◆ Karjatalouden at
- ◆ Kengityssepän at
- ◆ Kotityöpalvelujen at
- ◆ Koulunkäyntiavustajan at
- ◆ Lasten- ja nuorten erityisohjaajan at
- ◆ Leipurin at
- ◆ Lihanjalostajan at
- ◆ Luonnontuotealan at
- ◆ Luonnonmukaisen tuotannon at
- ◆ Maanrakennusalan at
- ◆ Maaseutumatkailun at
- ◆ Maatalouskoneasentajan at
- ◆ Maidon jalostajan at
- ◆ Mehiläistarhaajan at
- ◆ Metsäkoneenkuljettajan at
- ◆ Metsätalousyrittäjän at
- ◆ Pienkonemekaanikon at
- ◆ Porotalouden at
- ◆ Puistopuutarhurin at
- ◆ Rakennustuotealan at
- ◆ Raskaskalustomekaanikon at
- ◆ Ravintolakokin at
- ◆ Ratsastuksenopettajan at
- ◆ Seminologin at

- ◆ Sähköasentajan at
- ◆ Talonrakennusalan at
- ◆ Varaosamyyjän at
- ◆ Viljelijän at
- ◆ Viinintuotannon at
- ◆ Ympäristöhuollon at
- ◆ Yrittäjän at

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi maatalousalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.6.23 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

Maatalousalan perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista erikoisammattitutkinnoista:

- ◆ Automaatioyliasentajan eat
- ◆ Golfkenttäestarin eat
- ◆ Elektroniikkayliasentajan eat
- ◆ Hitsaajamestarin eat
- ◆ Kaupan esimiehen eat
- ◆ Koe-eläinhoitajan eat
- ◆ Koulunkäyntiavustajan eat
- ◆ Leipurimestarin eat
- ◆ Maanrakennusalan eat
- ◆ Maaseudun kehittäjän eat
- ◆ Maatalouden vesitalouden eat
- ◆ Metsämestarin eat
- ◆ Psykiatrisen hoidon eat
- ◆ Puistomestarin eat
- ◆ Ratsastuksenopettajan eat

- ◆ Sähköliasantajan eat
- ◆ Tallimestarin eat
- ◆ Talonrakennusalan eat
- ◆ Tarhaajamestarin eat
- ◆ Tuotekehittäjän eat
- ◆ Vanhustyön eat
- ◆ Yritysjohdamisen eat
- ◆ Yrittäjän eat

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi maatalousalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.6.24 Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia maatalousalan tutkinnon osia, jotka sisältävät työelämän alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin perustuvia ammattitaitovaatimuksia. Tutkinnon osat on nimettävä työelämän toimintakokonaisuuksien perusteella. Niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset ja arviointia varten arviointikriteerit sekä ammattitaidon osoittamistavat perusteiden liiteosan kohdassa 9.3 olevaa ohjetta Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit noudattaen.

4.7 MUUT VALINNAISET TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia tutkinnon osia, jotka voivat olla ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia, ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) tai lukio-opintoja. Syventävät ja laajentavat tutkinnon osat voivat sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisia opintoja, osia muista ammatillisista tutkinnoista sekä työssä hankittua osaamista. Tutkinnon osat on nimettävä ja niille on laadittava ammattitaitovaatimukset, tavoitteet ja arviointia varten arviointikriteerit sekä ammatillisiin tutkinnon osiin ammattitaidon osoittamistavat.

Muiden valinnaisten tutkinnon osien tarjonnassa koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

Ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) ja lukio-opintoja voi olla enintään 10 ov muissa valinnaisissa tutkinnon osissa.

4.7.1 Yrittäjyys

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa yhteistyössä ryhmän kanssa

- ◆ arvioida tuotteistamismahdollisuuksia
- ◆ arvioida perustettavan yrityksen toimintaedellytyksiä
- ◆ täsmentää taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuksen
- ◆ hankkia toimivan yhteistyö- tai partneriyrityksen
- ◆ laatia alustavan liiketoiminta- ja taloussuunnitelman
- ◆ esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuottajille ja rahoittajille
- ◆ neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
- ◆ perustaa yrityksen
- ◆ suunnitella ja käynnistää yrityksen toiminnan
- ◆ toimia perustetussa yrityksessä ja tehdä yrityksen ydintehtäviä
- ◆ toimia yrityksen toimintaa tukevia palveluja tuottavien tahojen kanssa
- ◆ lopettaa yrityksen toiminnan opintojen päättyessä tai jatkaa yrityksen toimintaa yritystoiminnan (10 ov) opintojen yhteydessä tavoitteenaan perustaa oma yritys.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet, jotka ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu	osallistuu yrityksen toiminnan suunnitteluun ja toimii ryhmän jäsenenä	suunnittelee yrityksen toimintaa ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti	suunnittelee yrityksen toimintaa innovatiivisesti ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti
	ottaa vastuun töistään sopimusten mukaisesti	ottaa vastuun sovitusta töistä yhteisvastuullisesti	ottaa vastuuta koko ryhmän toiminnasta ja sovitujen töiden tekemisestä yhteisvastuullisesti
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työskentelyssään järjestelmällisesti	etenee työskentelyssään järjestelmällisesti ja sujuvasti	etenee työskentelyssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä ryhmän toimintaan
	osallistuu sovittuihin yhteistyöverkoston tapaan	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämisessä
Laadukas toiminta	toimii työilleen asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella	toimii yhdessä asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa	toimii yhdessä asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työvälineiden käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää itsenäisesti yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tuotteistamismahdollisuuksien ja toimintaedellytysten arviointi	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan
		etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa
	kartoittaa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan
	seuraa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan kannalta
	arvioi opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehitystavoitteita
Liikeidean täsmentäminen	selvittää opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia
	valitsee ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat
		osallistuu tiedon hankintaan keskeisiltä viranomaisilta	hakee itsenäisesti tietoa keskeisiltä viranomaisilta

Yrityksen toiminnan suunnittelu ja toimiminen yrityksessä	osallistuu ohjattuna toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan
	osallistuu ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa
	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut
	soveltaa ohjattuna sovittujen tehtävien hoitamisessa tarvittavaa tietopohjaa	soveltaa yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa	soveltaa itsenäisesti yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa
	selvittää opastettuna, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta	selvittää, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta	selvittää, mitä ja miksi lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta
	säilyttää ohjattuna tarvittavat kuitit ja tositteet kirjanpitoa varten.	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet tulkitsee esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta.	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet tulkitsee esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta ja tasetta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevista säädöksistä	hakee tietoa keskeisistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu ryhmän valintojen ja päätösten valmisteluun	tekee ryhmässä ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä	tekee ryhmässä perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä
	osallistuu yhteistyöneuvotteluihin ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten kanssa ja osallistuu yhteistyöneuvotteluihin sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa

Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnassa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnassa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnassa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa
	suojautuu opastettuna työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta
	varmistaa opastettuna oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden tutuissa tilanteissa.	varmistaa ohjeiden mukaan oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.	varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa kehittää ryhmänsä turvallisuutta ja työkykyä kehittämällä omia työkäytäntöjään ja työympäristöään sekä opastaa muita toimimaan terveellisesti ja turvallisesti toimiessaan ryhmän jäsenenä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa toimimalla yhteistyössä ryhmän, yhteistyö- tai partneriyrityksen ja eri toimijoiden kanssa esim. harjoitusyrityksessä tai vastaavassa.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ◆ työprosessin hallinta
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.7.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ♦ tunnistaa työpaikalla työssäoppimiseen tai ammattiosaamisen näyttöön sopivat työtehtävät ja osaa selvittää niiden arviointikohteet ja -kriteerit
- ♦ neuvotella työyhteisössä työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta
- ♦ valmistella yhteistyössä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
- ♦ perehdyttää muita opiskelijoita työpaikalla tai oppilaitoksissa tehtäviin työhön, toimintatapoihin ja sääntöihin
- ♦ esitellä aliansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi työelämään tutustumisjaksolla oleville opiskelijoille
- ♦ käydä ohjauskeskusteluja, kehittää toimintaansa palautteen perusteella ja sovittella näkemyseroja
- ♦ toimia erilaisten oppijoiden ja työtovereiden kanssa
- ♦ vastaanottaa ja antaa kehittävää palautetta
- ♦ itsearvioida työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöään ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan
- ♦ arvioida työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä hän osaa toimia ja ohjata myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Opiskelija osaa toimia työpaikkaohjaajana saatuaan riittävästi työkokemusta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	valmistelee ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia	valmistelee annettujen ohjeiden mukaan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia	valmistelee itsenäisesti ja aloitteellisesti työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitelmaa
Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ajoittaista ohjausta.	tekee annetut tehtävät omatoimisesti.	etenee työssään sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Opiskelijan ohjaaminen	perehdyttää ohjattuna muita opiskelijoita	perehdyttää ohjeiden mukaisesti muita opiskelijoita ja käy ohjauskeskusteluja	perehdyttää muita opiskelijoita, toimii joustavasti erilaisten ihmisten kanssa ja sovittelee näkemyseroja
Opiskelijan arviointi	vastaanottaa ja antaa ohjattuna palautetta työtehtävistä sekä itsearvioi ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.	vastaanottaa ja antaa palautetta työtehtävistä ja itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.	käy rakentavia palautekeskusteluja sekä itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman alan työelämän ja ammatillisen koulutuksen tunteminen	esittelee joitakin alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia	esittelee alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia	esittelee itsenäisesti ja monipuolisesti alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia
Opetussuunnitelmien tunteminen	tunnistaa ohjattuna työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.	tunnistaa ohjeiden avulla työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.	tunnistaa itsenäisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii ja ohjaa myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa tekemällä suunnitelman ammattiosaamisen näytöstä tai työssäoppimisesta. Hän perehtyy työyhteisön toimintaan, työtehtäviin, työkuultuuriin ja sääntöihin sekä arvioi työyhteisön työturvallisuusriskit ja työergonomiakysymykset oman työn osalta. Opiskelija kartoittaa mahdollisuudet toteuttaa työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä työpaikalla. Opiskelija analysoi oman työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttönsä arvioinnit.

Ammattiosaamisen näyttö annetaan pääsääntöisesti jonkin muun ammattiosaamisen näytön yhteydessä.

Ammattiosaamisen näytössä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinnasta opiskelijan ohjaaminen ja opiskelijan arviointi
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta opetussuunnitelmien tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.7.3 Ammattitaitoa syventävä ja laajentava tutkinnon osa

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa työelämän alueellisten tarpeiden mukaisia ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia. Nämä tutkinnon osat on nimettävä työelämän toimintakokonaisuuksien pohjalta, niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset ja arviointia varten arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat perusteiden liiteosan kohdassa 9.3 olevaa ohjetta Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit noudattaen. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä näiden tutkinnon osien tarjonnassa työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

4.7.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), jotka lisäävät opiskelijan mahdollisuutta valita luvussa 5 olevia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja). Tutkinnon osat voivat olla pakollisten tutkinnon osien valinnaisia lisäosia (ks. tutkinnon perusteiden kohta 5.2.1). Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tutkinnon osien tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin. Tutkinnon osat voivat olla myös tutkinnon perusteiden kohdissa 5.2.2 – 5.2.7 esitettyjä ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) valinnaisia tutkinnon osia. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä niiden tarjonnassa yhteistyötä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

4.7.5 Lukio-opinnot

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan opiskelijalle mahdollisuuden sisällyttää tutkintoonsa lukioiden järjestämiä lukio-opintoja, jotka toteutetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti, ja joista lukio antaa todistuksen. Koulutuksen järjestäjän päätöksellä opiskelija voi valita lukio-opintoja (esimerkiksi verkko-opintoja) eri lukiokoulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

4.8

AMMATTITAITOA SYVENTÄVÄ JA LAAJENTAVA PAIKALLISESTI TARJOTTAVA TUTKINNON OSA

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän osia silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista.

Ammatillista osaamista syventävät tutkinnon osat tulee mahdollisimman laajasti toteuttaa yhdessä työelämän kanssa työpaikoilla.

4.8.1 Yritystoiminta

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ arvioida oman osaamisensa (tuotteen tai palvelun) tuotteistamismahdollisuuksia
- ♦ selvittää perustettavan yrityksen liiketoimintaympäristöä
- ♦ kartoittaa ja hankkia yhteistyöyrityksiä ja -kumppaneita
- ♦ etsiä, tunnistaa ja arvioida yrityksen toimintamahdollisuuksia
- ♦ valita taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuksen
- ♦ laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman
- ♦ suunnitella yrityksen talouden hoidon ja selvittää yrityksen toiminnan edellyttämät resurssit
- ♦ esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuottajille ja rahoittajille
- ♦ neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
- ♦ suunnitella yrityksen tuotteiden valmistamisen tai palvelun tarjonnan
- ♦ tehdä ja raportoida markkinointisuunnitelman ja päättää markkinointitoimenpiteistä
- ♦ tehdä yrityksen tarvitsemat logistiset ratkaisut
- ♦ tehdä yrityksen riskienhallinta-analyysin
- ♦ suunnitella kannattavan liiketoiminnan toteutuksen ja ydintehtävät
- ♦ valita yritysmuodon, perustaa yrityksen ja lopettaa sen toiminnan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	suunnittelee opastettuna yrityksen toiminnan	suunnittelee yrityksensä toimintaa ja toimii omaaloitteisesti ja vastuullisesti	suunnittelee yrityksensä toimintaa innovatiivisesti ja toimii omaaloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työskentelyssään järjestelmällisesti	etenee työskentelyssään järjestelmällisesti ja sujuvasti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti
	hankkii opastettuna yhteistyöyrityksen	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämässä
Laadukas toiminta	toimii työilleen asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella	toimii asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa	toimii asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Teknologian ja tietotekniikan käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksensä perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää itsenäisesti yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja.
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tuotteistamismahdollisuuksien arviointi	hyödyntää opastettuna tuotteistamisessa oman alan mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan
	etsii opastettuna erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa
	kartoittaa ohjattuna alalla toimivia yrityksiä ja tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan
Liiketoimintaympäristön selvittäminen	seuraa ohjattuna alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta	seuraa alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta	seuraa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan aloittamisen kannalta
	arvioi opastettuna mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittymistavoitteita
Liikeidean valinta	selvittää opastettuna perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia
	hakee ohjattuna tietoa keskeisiltä viranomaisilta	hakee tietoa keskeisiltä viranomaisilta	hakee itsenäisesti tietoa keskeisiltä viranomaisilta
	hankkii ohjattuna yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, myydään ja talous hoidetaan	hankkii yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa hankintaan mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan	hyödyntää yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	hankkii ohjattuna yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hankkii yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hyödyntää yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa
	käyttää ohjattuna yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa	käyttää yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa	soveltaa yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa
	hankkii ohjattuna tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut
	hankkii ohjattuna tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja tuloksen tulkinnasta	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen tulkinnasta	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen ja taseen tulkinnasta
	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevista säädöksistä	hakee tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä
Yritysmuodon valinta sekä yrityksen perustaminen ja lopettaminen	valitsee ohjattuna yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon, laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja!		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee ohjattuna päätöksiä	tekee valintoja ja päätöksiä	tekee perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi oma-aloitteisesti omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	neuvottelee opastettuna yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee innovatiivisesti yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	tekee ohjattuna suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään	tekee suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään	tekee oma-aloitteisesti suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään
	tekee ohjattuna suojautumissuunnitelmia työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia yrityksessä tehtävään työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia oma-aloitteisesti yrityksessä tehtävään työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla oman alansa yrityksen toiminnan ja toimimalla yhteistyössä - tai partneriyrityksen ja eri sidosryhmien kanssa.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.8.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (amatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)

1. Tutkinnon osa muusta ammatillisesta perustutkinnosta

Maatalousalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia ammatillisista perustutkinnoista.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osamisalasta vastaava tutkintotoimintakunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi maatalousalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

2. Tutkinnon osa ammattitutkinnosta

Maatalousalan perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa ammattitutkinnoista. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuuden sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi maatalousalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

3. Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta

Maatalousalan perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuuden sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi maatalousalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.8.3 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa

Koulutuksen järjestäjä voi tarjota hyväksymässään opetussuunnitelmassa opiskelijalle mahdollisuuden suorittaa ammatillista osaamista yksilöllisesti syventäviä tutkinnon osia, jotka vastaavat työelämän alueellisiin ja paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeisiin. Tutkinnon osat on nimettävä ja

niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset, arviointikriteerit arviointia varten ja ammattitaidon osoittamistavat.

4.9 AMMATTITAITOA OSOITTAVA OPINNÄYTE

Ammattitaitoa osoittava opinnäyte sisältyy vain ammatilliseen peruskoulutukseen.

Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte, portfolio tai esitys. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija edistää opinnäytteellä omaa työllistymistään.

5

AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVIEN TUTKINNON OSIEN, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

5.1 PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

5.1.1 Äidinkieli, 4 ov

5.1.1.1 ÄIDINKIELI, SUOMI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- ♦ hallitsee työelämässä tarvittavat tekstitaidot
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä
- ♦ ymmärtää maatalousalaan liittyvien tekstien keskeiset käsitteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen, esimerkiksi maataloushallinnon ohjeita ja lakitekstiä
- ♦ hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- ♦ tulkitsee erilaisia tekstilajeja ja kaunokirjallisuutta
- ♦ arvioi omaa äidinkielen taitoaan ja kehittää sitä jatkuvasti
- ♦ osaa toimia erilaisissa maatalousalan vuorovaikutustilanteissa kuten neuvontatilanteissa, kokouksissa
- ♦ hallitsee maatalousalan erilaiset puheviestintätilanteet, esimerkiksi työsuorituksen ja opinnäytteen esittelyn
- ♦ osaa laatia maatalousalan ammattien ja yhteisöjen tavallisimmat kirjallisia töitä kuten erilaisia hakemuksia ja hoito-ohjeita
- ♦ osaa toimia työnhakutilanteessa ja laatia työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat
- ♦ hyödyntää maatalousalansa ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä
- ♦ käyttää mediaa kriittisesti ja tuntee lähteiden käytön periaatteet
- ♦ kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja osallistuu rakentavasti työpaikansa viestintään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohtia omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvion ja palautteen pohjalta
	tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asiakirjat	laatii asianmukaiset asiakirjat	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
	käyttää mallin mukaan tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia	käyttää tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia ja muutakin tekstilajitietämystään	soveltaa tekstilajin vaatimuksia omissa teksteissään

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa, mm. työnhakutilanteissa	toimii asiallisesti ja kohteliaasti vuorovaikutustilanteissa, mm. työnhakutilanteissa	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta viestintäilmapiiiristä
	perustelee mielipiteensä	perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä	perustelee monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioi vaikuttamispyrkimyksiä
	osaa pitää lyhyen esityksen	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	pystyy puhuessaan ylläpitämään vuorovaikutusta, osaa havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
Mediaosaaminen	tuntee ammattialansa keskeiset mediat	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja veloitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tunnistaa oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksen	ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa kulttuurienvälisiä viestintää ja omaa kulttuuriosaamistaan sekä toimii suvaitsevasti
	käyttää kirjallisuutta ja muita taidemuotoja elämyksellisesti.	osaa eritellä kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.	osaa analysoida ja tulkita kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄI1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄI2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄI4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄI3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄI5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄI6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄI7) korvaavat *Äidinkieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.2 ÄIDINKIELI, RUOTSI

Ruotsinkielisessä koulutuksessa äidinkielen opintojen tavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat *suomi* -äidinkielenä opintojen tavoitteita ja arviointikriteerejä.

5.1.1.3 ÄIDINKIELI, SAAME

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hankkii monipuolisia kielellisiä ja kirjallisia kokemuksia saamen kielessä
- ♦ ymmärtää kielellisiä juuriaan ja oman kielellisen identiteettinsä kehittymistä
- ♦ tunnistaa kielen ja kulttuurin merkityksen työyhteisön toiminnalle
- ♦ perehtyy saamenkieliseen kertomaperinteeseen ja sen merkitykseen saamelais-ten kielelle ja kulttuurille
- ♦ hankkii tietoa eri saamenkielisistä lähteistä sekä välittää sitä kirjallisesti ja suullisesti
- ♦ laajentaa kokemus- ja yhteistyöpiiriä saamen kielessä myös ammattialansa Pohjoismaissa ja Venäjällä asuviin saamenkielisiin kollegoihin
- ♦ ymmärtää monikulttuurisuuden ja monikielisyyden merkityksen sekä kehittää kielellistä ja kulttuurista suvaitsevaisuuttaan
- ♦ laatii ammattinsa ja yhteisönsä tavallisimmat kirjalliset työt saamen kielellä
- ♦ laatii raportin ja työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat saamen kielellä
- ♦ osaa toimia työnhakutilanteessa ja muissa oman ammattialansa puheviestintätilanteissa
- ♦ osaa toimia erilaisissa oman ammattialansa vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä
- ♦ osaa viestiä ja olla vuorovaikutuksessa saamen kielellä, niin että hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja harrastaa jatko-opintoja
- ♦ arvioi omaa äidinkielen taitoaan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee saamenkulttuurin keskeiset piirteet	tuntee kansallisen saamen kielen taustaa ja kulttuurin muodostusta	vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään
	käyttää ohjatusti saamen kielen kertomaperinnettä	tuntee saamenkulttuuria ja perehtyy sen ominaislaatuun, mm. kertomaperinteeseen	käyttää saamen kielen kertomaperinnettä ja tuntee sen kautta saamelaiden historiaa
	tunnistaa kielten ja kulttuurien moninaisuuden ja merkityksen	ottaa toiminnassaan huomioon eri kielten ja kulttuurien merkityksen viestintätilanteissa	tunnistaa saamen ja suomen kielen yhteisiä juuria
Tiedonhankinta ja mediaosaaminen	hyödyntää ohjatusti alansa ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä.	käyttää alan keskeisiä viestintävälineitä	hankkii ja analysoi itseään rikastuttavia kokemuksia hyödyntämällä erilaisia viestintävälineitä
	tuntee keskeiset mediat, joita ammattialalla käytetään	tunnistaa median erilaisia vaikutuskeinoja ja arvioi niitä	hyödyntää monipuolisesti alansa keskeisiä mediasisältöjä ja tekee mediakriittisiä tulkintoja
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää saamenkielisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omaiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää saamenkielisen tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohdista omaiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Kirjallinen viestintä	osaa saamen kielen oikeinkirjoituksen perusasiat	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	suunnittelee kirjoittamistaan tavoitteen mukaisesti sekä työstää tekstiään oman ja toisten arvion perusteella
	kirjoittaa aiheesta kokonaisia virkkeitä ja tietotekniikkaa hyödyntäen	laatii sisällöltään ja ulkoasultaan perustellun tekstin, joka vastaa otsikkoa ja tarkoitusta	laatii sisällöltään monipuolisen ja rakenteeltaan selkeän ja johdonmukaisen tekstin
		viestii kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla	laatii ammattinsa ja yhteisönsä kirjallisia töitä saamen kielellä
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti	toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti ja kohteliaasti	toimii vuorovaikutustilanteissa joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoron	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun
	pitää lyhyen esityksen.	saa puhuessa kontaktin kuulijoihinsa ja rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata.	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIS1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIS2), *Vaikuttamisen keinoja* (ÄIS4) ja lisäksi jokin seuraavista *Kaunokirjalliset tekstit* (ÄIS3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIS5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIS6) tai *Puheviestintä* (ÄIS7) korvaavat *Äidinkieli, saame*-opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.4 ÄIDINKIELI, VIITTOMAKIELI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osaa harjoittaa viittomakielellä opiskeltavaa ammattia ja muita ammattialaan liittyviä taitoja
- ♦ arvostaa viittomakielen taitoa osana omaa identiteettiään
- ♦ toimii viittomakielisissä sekä puhuttua ja kirjoitettua kieltä käyttävissä vuorovaikutustilanteissa
- ♦ osaa viestiä ja olla vuorovaikutuksessa viittomakielellä työelämässä, aktiivisena kansalaisena ja harjoittaa jatko-opintoja
- ♦ osaa viestiä siten, että sosiaalinen vuorovaikutus, oppiminen ja työelämässä menestyminen ovat mahdollisia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	ymmärtää viittomakielisen yhteisön aseman monikielisessä suomalaisessa yhteiskunnassa	vertailee viitottua ja puhutua kieltä käyttävien kulttuurien kommunikaatiota	tuntee hyvin viittomakielisen yhteisön taustan ja osaa edustaa vähemmistökulttuuriaan monikielisessä valtakulttuurissa
	tunnistaa viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteet	käyttää hyväkseen viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteitä	vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään ja ammattialan viittomia
Viittomakielen kielitiedon tunteminen	tuntee viittomakielen perusrakenteen	nimeää oman äidinkielen peruspiirteitä ja analysoi omaa kielenkäyttöään suhteessa muihin	hallitsee viittomakielen perusrakenteen
	käyttää ohjatusti viittomakielen sanakirjoja	käyttää itsenäisesti viittomakielten sanakirjoja	etsii monipuolisesti tietoja viittomakielten sanakirjoista ja oppikirjoista
	tunnistaa viittomakielen erimuotoja (yleis- ja puhekielen tilanteet)	pohtii viittomakielisten tekstien tavoitteellista sisältöä	tuntee viittomakielen kielelliset ominaispiirteet
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	käyttää ammattiin liittyviä viittomia ohjatusti	hallitsee yleisviittomiston ja tietää ammattiin liittyvän viittomiston	tuntee hyvin ammattiin liittyvän viittomiston ja ammatilliseen identiteettiin kuuluvat kielelliset ominaispiirteet
	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	käyttää rakenteeltaan sujuvaa ja ilmaisultaan rikasta viittomakieltä monipuolisesti
	lukee viittomakielisiä (videoituja) tekstejä	selittää ammattialaan liittyviä seikkoja viittomakielellä esityksessä tai muille suunnatuissa ohjeissa	lukee viittomakielisiä tekstejä kriittisesti ja käyttää saamiaan uusia tietoja hyväkseen
	tuottaa ja ymmärtää viittomakieltä	tuottaa lyhyitä viittomakielisiä esityksiä ja käyttää viittomakieltä keskusteluissa	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta sekä tuottaa viittomakielisiä esityksiä
	pitää lyhyen esityksen viittomakielellä	toimii erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa	hyödyntää esityksissä viittomakielisten kulttuurissa esiintyviä ilmaisu- ja esiintymistapoja

Opiskelutaitojen ja apuvälineiden käyttäminen	osaa käyttää viittomakielen tulkkia kahdenkeskisissä keskustelutilanteissa	tietää, miten ja milloin tulkkia käytetään	osaa käyttää viittomakielen tulkkia sujuvasti eri tilanteissa
	käyttää ammattikirjallisuutta ja työohjeita ohjattuna viittomakielen avulla	käyttää tiedonhakua sujuvasti ja etsii tietoa omatoimisesti erilaisista lähteistä	tulkitsee saamaansa tietoa eri näkökulmista ja välittää sitä viittomakielellä eteenpäin
	käyttää muistitekniikoita ohjatuksi ammattialan työtehtävissä	käyttää erilaisia oppimistrategioita viittomakielen opiskelussa	hyödyntää eri oppimistrategioita viittomakielen opiskelussaan
	hallitsee viestintäteknologian perusteet ja tiedonhankutaidot.	tuottaa yksinkertaisia esityksiä viestintävälineillä.	käyttää viestintävälineitä monipuolisesti viittomakielisten esitysten tuottamisessa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIV1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIV2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄIV4) ja jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄIV3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIV5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIV6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄIV7) korvaavat *Äidinkieli, viittomakieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.5 ÄIDINKIELI, OMA ÄIDINKIELI VIERASKIELISILLÄ OPISKELIJOILLA

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ lukee, kirjoittaa ja ilmaisee itseään oman äidinkielen avulla
- ♦ ymmärtää kielellisiä juuriaan ja oman kielellisen identiteettinsä kehittymistä
- ♦ käyttää sekä omaa kieltään että suomen kieltä eri yhteyksissä
- ♦ hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- ♦ osaa kielellisesti viestiä ja olla vuorovaikutuksessa, jotta hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja harjoittaa jatko-opintoja
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja ammatillisissa yhteyksissä arvostaen omaa kieltään ja samalla suomalaisuutta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	hahmottaa oman kielensä kirjoitustavat	lukee ja kirjoittaa omalla kielellään lyhyitä tekstejä	lukee monipuolisia tekstejä omalla kielellään ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten
	osaa kertoa oman kieliympäristönsä ja kulttuurinsa keskeisistä piirteistä	tutustuu käytännössä oman kielensä ja kulttuuripiirinsä kirjallisuuteen	tuntee oman äidinkielen rakennetta ja oikeakielisyyttä
	osaa nimetä oman kielensä kulttuurisia juuria	tuntee oman kielensä kulttuurisia juuria ja kielisukulaisuussuhteita	saavuttaa vahvan kulttuurisen identiteetin ja säilyttää kulttuurisiteensä siihen ympäristöön, jossa on kasvanut
		tuntee äidinkielen käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kielialueellaan	on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitautastaan ja on motivoitunut kehittämään äidinkielen taitoaan edelleen
Tiedonhankinta ja mediaosaaminen	tuntee oman kielensä tärkeimpiä viestintäkanavia	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkielellään (esim. sanakirjat, tietoverkot)	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkielellään ja vertailee kriittisesti eri lähteitä
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osaa pitää lyhyen esityksen omalla äidinkielellään	osaa viestiä ymmärrettävästi omalla äidinkielellään ammattialan asioista	laatii erilaisia tekstejä oman kulttuurinsa viestintätavotonta noudattaen ja käyttää suullista äidinkielen taitoaan aktiivisesti
	tuntee puheilmaston muotoja omassa ja suomalaisessa kulttuurissa	vertailee oman kielensä ja suomen kielen käyttöä	vertailee omaa kieltään ja suomen kieltä puhuvien kommunikaatiota
	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa kielenkäyttötilanteissa.	käyttää omalla kielellään ammattialansa keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kielialueellaan	osaa toimia oman kulttuurinsa parissa vastaavassa ammatissa
		ymmärtää kaksikielisyyden merkityksen omalle työlelle.	laajentaa sanavarastoaan ammattialalla ja kehittää ammattitaitoaan tarvittaessa omalla kielellään.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Oma äidinkieli ja sen käyttö* (ÄIM1), *Kielialueen kulttuuri* (ÄIM3), *Viestintä ja yhteiskunta* (ÄIM4) ja *Tiedon maailma* (ÄIM6) korvaavat *Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.6 ÄIDINKIELI, SUOMI TOISENA KIELENÄ

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hänellä on riittävät valmiudet työelämään, aktiiviseen kansalaisuuteen ja jatko-opintoihin
- ♦ ymmärtää suomenkielisen suullisen viestinnän keskeiset sisällöt ja seuraa vai-vattomasti opinnoissa käsiteltävää asiaa sekä kykenee osallistumaan työskentelyyn
- ♦ ymmärtää kirjallisen oppimateriaalin keskeiset sisällöt ja pystyy käyttämään niitä opinnoissa etenemiseen
- ♦ saa virikkeitä ja elämyksiä tutustuessaan kirjallisuuteen ja erilaisiin tekstilajeihin suomeksi ja mahdollisuuksien mukaan äidinkielellään
- ♦ tuottaa ammatissaan tarpeellisia ja muita tekstejä
- ♦ hallitsee suomen kielen keskeiset rakenteet sekä oman alansa ammattisanaston ja sanontatavat
- ♦ osaa toimia ammatissaan suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan keskeisten toimintatapojen mukaan
- ♦ hakee tietoa eri lähteistä, käyttää sanakirjoja ja tekee muistiinpanoja itsenäisesti sekä käyttää kirjallista ja tietoverkoissa olevaa aineistoa kielitaitonsa kehittämiseksi ja opintojensa edistämiseksi.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää lyhyitä käytännönläheisiä tekstejä, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia sekä ammattialansa sisältöjä käsitteleviä tekstejä	ymmärtää tekstejä oman alansa tai yleisistä aiheista sekä jonkin verran päättelyä vaativia tekstejä, osaa etsiä ja yhdistellä tietoja useammasta muutaman sivun pituisesta tekstistä	ymmärtää itsenäisesti tekstejä myös abstrakteista aiheista, jotka voivat liittyä myös oman alan työhön ja työturvallisuuteen, hahmottaa nopeasti tekstin sisällön ja sen tarpeellisuuden ja soveltaa sitä erilaisiin tehtäviin
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa lyhyen, sidosteisen tekstin tutuista aiheista tavallisimmissa kirjallisen viestinnän muodoissa sekä hallitsee yleisissä ja ammatillisissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet	kirjoittaa tekstejä sekä tutuista abstrakteista ja oman ammattialansa aiheista, käyttää monenlaisen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita sekä kirjoittaa ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä	kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä myös abstrakteista aiheista sekä työtehtävistään, yhdistelee tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja tekstiinsä, hallitsee laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää opiskelua tai oman alansa työtä käsittelevän puheen ja tavallista sanastoa sisältävän keskustelun	ymmärtää yleisiä aiheita ja asiantietoa sisältävät sekä omaan ammattialaansa liittyvät keskustelut ja hallitsee sanaston	ymmärtää konkreetin ja abstraktin sekä omaa ammattialaa käsittelevän puhutun kielen, erottaa erilaiset puhetyylit ja osaa tiivistää kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat
	kertoo tutuista asioista ja selviytyy epävirallisista keskusteluista sekä viestii ammattialaansa liittyvissä erilaisissa tilanteissa	kertoo tavallisista, konkreetteista aiheista ja selostaa alansa työtehtäviin liittyviä aiheita sekä viestii ja käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa, monenlaisia rakenteita ja mutkikkaita lauseita	viestii selkeästi kokemuspääpiiriinsä ja ammattialaansa liittyvissä tilanteissa sekä useimmissa käytännöllisissä ja sosiaalisissa tilanteissa sekä muodollisissa keskusteluissa, käyttää kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa

Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee suomalaista yhteiskuntaa sekä kulttuuria ja ymmärtää kulttuurien välisen viestinnän merkityksen	ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan normeja ja työelämän toimintatapoja sekä ottaa huomioon kulttuurien välisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa tietoaan suomalaisen yhteiskunnan normeista ja työelämän toimintatavoista sekä soveltaa kulttuurienvälistä viestintää ja omaa kulttuuriosaamistaan
Kielenopiskelu	tuntee erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteita.	soveltaa erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä ymmärtämisen avuksi.	soveltaa opiskelussaan erilaisia kielenopiskelun strategioita sekä käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä tuottamistehtävien apuna.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Suomen kielen opintojen tavoitteiden määrittelyssä käytetään Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikkoa, jonka B2.1-taso (itsenäisen kielitaidon perustaso) kuvaa pääpiirteittäin opiskelijan kiitettävää osaamista koulutuksen lopussa. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomen-tanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Perusteet hallintaan* (S21), *Kieli käyttöön* (S22), *Syvämmät tekstitaidot* (S24) ja *Suomalainen kulttuuri* (S25) korvaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.7 ÄIDINKIELI, RUOTSI TOISENA KIELENÄ

Ruotsinkielisessä koulutuksessa *Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä* -opintojen tavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opintojen tavoitteita ja arviointikriteerejä.

5.1.1.8 ÄIDINKIELI, SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hankkii ja välittää tietoa yksilöllisten lähtökohtiensa mukaan ja kommunikoi suomen kielellä eri tilanteissa
- ♦ osaa ottaa huomioon käytettävissä teksteissä yhteydet työelämän vaatimuksiin sekä kuurojen kulttuuriin ja historiaan
- ♦ tuottaa ammatialalla tarvittavia tekstejä
- ♦ käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimissaan yhteistyössä kuulevien kanssa
- ♦ vertailee viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja ja kielioppeja
- ♦ osaa työskennellä aktiivisesti sekä suomen kieltä että viittomakieltä käytävissä yhteisöissä ja ammattitehtävissä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hankkii ohjatusti tietoa suomen kielellä	käyttää suomen kieltä ammatialansa tiedonhankinnassa	hankkii itsenäisesti tietoa kirjallisista ja digitaalisista lähteistä ja arvioi niitä kriittisesti
Tekstin ymmärtäminen	ymmärtää yleisluontoisen ja ammatialan kirjoitetun tekstin keskeisen sisällön	ymmärtää yleisluonteisen tekstin sisällön ja tyyliä ja vertaa kirjakielistä, yleiskielistä ja puhekielistä tekstiä	ymmärtää vaivatta sekä yleisluontoisia että ammatin liittyviä kirjoitettuja tekstejä

Kirjallinen viestintä	kirjoittaa yleisistä aiheista ja käyttää ymmärrettävää kieltä	laatii yleisluontoisesta tekstistä lyhyen kirjallisen tiivistelmän	kirjoittaa sujuvasti ymmärrettävää, selvää ja huoliteltua yleiskieltä sekä hallitsee oikeinkirjoitus- ja välimerkkisäännöt
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asianmukaiset työnhakuasiakirjat	laatii asianmukaiset työnhakuasiakirjat	laatii omaa osaamista perustelevat asianmukaiset työnhakuasiakirjat
	kirjoittaa yleiskieltä niin että selviytyy tutuista viestintätilanteista	osallistuu ymmärrettävästi kirjalliseen viestintään	välittää ja selittää kirjoitettuja tekstejä viittomakielellä kommentoi tekstejä ja tiedonlähteitä kriittisesti
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	lukee ammatti-, kulttuuri- ja yksityiselämän tekstiesimerkkejä	reagoi asianmukaisesti erilaisiin viesteihin ja pyytää lisätietoja tarvittaessa	välittää määräyksiä ja viestejä ja suoriutuu työtehtävistä suomen kielellä
	toimii yhteistyökykyisesti työtehtävissä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen	toimii yhteistyökykyisesti tiimin jäsenenä ja osaa välittää viestejä	toimii tiimissä ja viestii ammattimaisesti ja vastuuntuntoisesti sekä kuulevien että kuurojen kanssa
Mediaosaaminen	tunnistaa ja havainnoi muuttuvaa mediaympäristöä	seuraa ja arvioi kriittisesti median ilmaisutapoja ja sisältöjä	käyttää sanastoja ja sähköisiä tietokantoja joustavasti tekstin ymmärtämiseen
Viittomakielen ja puhutun kielen kieliopin piirteiden tunteminen	tuntee kirjoitetun ja viittotun kielen keskeiset erot.	vertailee keskeisiä puhutulle kielelle luonteenomaisia rakenteita vastaaviin viittomakielen rakenteisiin.	tuntee puhutun suomen kielen toimintaperiaatteen ja muodon ja vertaa vastaaviin viittomakielen rakenteisiin.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (V21), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (V22), *Tekstit ja vaikuttaminen* (V24) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (V23), *Teksti, tyyli ja konteksti* (V25), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (V26) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (V27) korvaavat *Äidinkieli, suomi viittomakielisille* -ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.9 ÄIDINKIELI, ROMANI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ käyttää romanikieltä ja kulttuuriperintöä vuorovaikutuksen ja ajattelun välineenä romaniyhteisössä ja ammatillisissa yhteyksissä
- ♦ hankkii tietoa eri romanikielisisistä lähteistä
- ♦ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja hakeutua jatko-opintoihin
- ♦ toimii erilaisissa oman ammattialansa vuorovaikutustilanteissa romanikielellä
- ♦ hallitsee oman ammattialansa puheviestintätilanteet
- ♦ hallitsee romanikielen keskeiset rakenteet sekä oman alansa ammattisanaston ja sanontatavat.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee romanikulttuurin keskeiset piirteet sekä analysoi omaa kielenkäyttöään suhteessa muihin	tuntee kansallisen romanikielen taustaa ja kulttuuria sekä vahvistaa sekä kehittää omaa kielellistä identiteettiään	ymmärtää omalla kohdallaan kielellisen identiteetin merkityksen ja toimii romanikulttuurin mukaisesti
Tiedon hankinta	hakee ohjatusti tietoa selkeistä romanikielisisistä teksteistä	hakee monenlaista tietoa selkeistä romanikielisisistä teksteistä	hallitsee romanikielellä olemassa olevat lähteet ja materiaalit hyödyntäen niitä kirjoituksissaan
Tekstin ymmärtäminen	ymmärtää romanikielisen tekstin päätarkoituksen sekä osaa yhdistää sen tietojaksi omaan kokemukseensa ja tietoihinsa	ymmärtää pääpiirteissään romanikielisen asiategstin ja tuottaa erilaisia romanikielisiä tekstejä	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman merkityksen, tekee johtopäätöksiä sekä arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osallistuu ymmärrettävästi kirjalliseen ja suulliseen viestintään työpaikalla	viestii romanikielellä suullisesti ja kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla	viestii romanikielellä suullisesti ja kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla sekä kehittää taitojaan palautteen perusteella
		reagoi asianmukaisesti erilaisiin viesteihin ja pyytää lisätietoja tarvittaessa	selviytyy luontevasti romanikielellä erilaisissa tilanteissa
Romanikielen kielitiedon tunteminen	hallitsee riittävän sanavaraston tutuista asioista romanikielellä.	käyttää kielen muotoja melko varmasti sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä.	käyttää sujuvaa romanikielen lause- ja virkerakennetta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kielipohjan vahvistaminen* (ÄIR1), *Kielitaidon laajentaminen lähipiirin ulkopuolelle* (ÄIR2), *Romanikieli ja -kulttuuri nyky-yhteiskunnassa* (ÄIR6) ja jokin seuraavista kursseista *Romanien suullinen ja kirjallinen perinne* (ÄIR3), *Romanikielen ja -kulttuurin historia ja levinneisyys* (ÄIR4), *Romanien kirjallisuus ja muu taide* (ÄIR5) tai *Romanikielen puhetaito ja puhokulttuuri* (ÄIR7) korvaavat *Äidinkieli, romani* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.2 Toinen kotimainen kieli

5.1.2.1 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ selviytyy maatalousalansa rutiininomaisista työtehtävistä ja arkipäivän tilanteista kuten asiakaspalvelusta toisella kotimaisella kielellä
- ♦ ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurin merkityksen monikulttuurisessa Suomessa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä tietolähteitä	käyttää sanakirjoja, myös sähköisiä, ja muuta lähdeaineistoa hankkiakseen lisätietoa omaa alaa käsittelevistä vieraskielisistä yksinkertaisista ohjeistuksista
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää apuvälineitä käyttäen lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön	kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä työhön liittyviä tekstejä kuten työ- ja turvallisuusohjeet	kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita tai tilauslistoja
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo muutamalla sanalla itsestään tai tutuista asioista omassa työssään	selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaista, keskeistä sanastoa	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkitys	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen kohdatessaan pohjoismaalaisia	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin aseman monikulttuurisessa Suomessa
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimistrategiansa.	tunnistaa omien oppimistrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.3–A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3–A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa* (RUA1) tai *Koulu ja vapaa-aika* (RUB1) korvaa *Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.2.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, SUOMI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ omaa sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hän selviytyy alansa työtehtävistä suomen kielellä ja hän ymmärtää suomenkielen merkityksen työelämässä ja yksityiselämässään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	hyödyntää ammattisanakirjoja sekä suomenkielisiä tietokantoja	käyttää sanakirjoja, käsi- kirjoja, hakuteoksia sekä suomenkielistä internetiä tiedon hankinnassa
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää suomen kielellä kirjoitettujen yksikertaisten, työhön tai arkitilanteisiin liittyvien ohjeiden tai ilmoitusten sisällön	ymmärtää suomen kielellä kirjoitettujen työhön tai arkitilanteisiin liittyvien ohjeiden tai ilmoitusten sisällön	lukee vaivatta ja ymmärtää erilaisia ammattiin liittyviä tekstejä sekä käsikirjoja ja seuraa alan tapahtumia suomenkielisistä ammattijulkaisuista sekä yhteiskunnan tapahtumia suomenkielisiä tiedotusvälineistä
	kirjoittaa lyhyitä ilmoituksia, täyttää lomakkeita ja kirjoittaa apuvälineitä käyttäen jopa lyhyitä selostuksia suomeksi	kirjoittaa ilmoituksia, kirjeitä sekä tarpeen tullen apuvälineitä käyttäen pidempiäkin selostuksia tai pöytäkirjoja suomeksi	täyttää lomakkeita, kirjoittaa tilauksia, kirjeitä ja raportteja sekä vastaa kirjallisesti kyselyihin suomen kielellä

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää yksinkertaiset ohjeet ja käskytykset jotka liittyvät työhön tai arkittilanteisiin ja pystyy auttavasti kohtaamaan asiakasta tai työtoveria suomen kielellä ja ymmärtää esitettyjä kysymyksiä.	ymmärtää selkeitä ohjeita sekä normaalitempoista puhetta työpaikalla tai puhelimessa, osaa kohdata ja ymmärtää asiakasta tai työtoveria sekä seuraa tiedotusvälineitten välityksellä alan ja yhteiskunnan tapahtumia	ymmärtää jopa nopeassa tempossa erilaisia ohjeistuksia ja keskustelua joka liittyy ammattialaan, osaa kohdata suomenkielisiä asiakkaita rennosti ja ymmärtää heidän tarkoituksia sekä toiveita
	palvelee tyydyttävästi suomenkielisiä asiakkaita, selvittää jokapäiväisistä tilanteista sekä hoitaa tärkeimmät työtehtävät suomeksi	palvelee suomenkielisiä asiakkaita hyvin, vastaa kysymyksiin ja hoitaa työasioita puhelimitse sekä osallistuu työpaikalla rutiininomaisiin keskusteluihin suomen kielellä	keskustelee vaivatta työtehtävistään suomeksi, osaa kuvata toimintoja ja yksityiskohtia sekä avaa ja käy vaihtelevan tempoista keskustelua suomen kielellä
Kielen ja kulttuurin merkitys	ymmärtää suomen kielen hallinnan merkityksen jokapäiväisessä kanssakäymisessä sekä suomenkielisessä työyhteisössä toimiessaan	työskentelee hyvin suomenkielisessä työyhteisössä ja pyrkii määrätietoisesti kehittämään ammattikielen käytössä	osallistuu aktiivisesti suomenkieliseen työyhteisöön ja osoittaa kiinnostusta suomenkieliseen kulttuuriin
Kielen opiskelu	tunnistaa omat oppimistrategiansa.	tunnistaa omien oppimistrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.2. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Arkielämä ja vapaa-aika* (FINA1) ja jokin seuraavista kurseista: *Luonto ja ympäristö* (FINA2), *Kaupankäynti, tekniikka ja viestintä* (FINA3), *Yhteiskunta ja tiedotusvälineet* (FINA4), *Koulutus, ammatti- ja talouselämä* (FINA5) tai *Suomalainen kulttuuri ja kirjallisuus* (FINA6) korvaavat *Toinen kotimainen kieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.3 Vieras kieli

5.1.3.1 VIERAS KIELI, A-KIELI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- ♦ hallitsee maatalousalansa työtehtävissä kuten asiakaspalvelussa tarvittavan kielitaidon
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee tietoa työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista ohjattuna ja sanakirjoja käyttäen	hakee omaa alaa koskevaa tietoa sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä käyttäen	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta
	kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa tavanomaisia henkilökohtaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitempoisesta puheesta ja toimii niiden mukaan
	kertoo lyhyesti itsestään ja alansa työtehtävistä vastamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	kertoo itsestään ja työtehtävistään siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaisia rakenteita	kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä tarvittaessa ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä	ymmärtää opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksen	soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu ja työ* korvaavat *Vieras kieli, A-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.3.2 VIERAS KIELI, B-KIELI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ selviytyy arkielämän tavanomaisissa palvelutilanteissa
- ♦ osaa toimia ennakoitavissa olevissa ja toistuvissa työelämän viestintätilanteissa kuten asiakaspalvelussa vieraalla kielellä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä, myös sähköisiä, ymmärtämisen apuna	käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä, myös sähköisiä, tekstin tuottamisen apuna
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ja apuvälineitä käyttäen yksinkertaisia tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja tutuista aiheista	kirjoittaa apuvälineitä käyttäen lyhyitä, yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältäviä tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja, jotka liittyvät hyvin tuttuihin aiheisiin	kirjoittaa muun muassa yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältäviä tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja, jotka liittyvät niin yksityis- kuin työelämänkin tuttuihin aiheisiin
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	pystyy muutamalla sanalla kertomaan itsestään ja työstään, esim. tunnistaa työkaluja, ammattinimikkeitä ja työtehtäviä	esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa mallin mukaan käsiteltäessä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhokumppani puhuu hitaasti ja selkeästi	esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa käsiteltäessä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhokumppani puhuu selkeästi, sekä pyytää tarvittaessa selvennystä
			viestii suullisesti esimerkiksi esittäytyessään sekä arkipäivän ja työelämän tutuissa tilanteissa
Kielen ja kulttuurin tuntemus	tunnistaa ja erottaa uusia äänneitä ja merkkejä	kirjoittaa uusia merkkejä ja tuottaa uusia äänneitä	edistää uuden kielen oppimista vertaamalla jo opittuihin kieliin

Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja ymmärtämisen avuksi.
----------------	-------------------------------------	--	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion B1-kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu, työ ja yhteiskunta* korvaavat *Vieras kieli, B-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.4 Matematiikka, 3 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hallitsee peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset ja käyttää niitä maatalousalaan liittyvissä laskutoimituksissa
- ♦ laskee pinta-aloja ja tilavuuksia sekä soveltaa geometriaa maatalousalan työtehtävien vaatimassa laajuudessa
- ♦ käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä maatalousalan ammattitehtäviin liittyvien ongelmien ratkaisussa
- ♦ ilmaisee muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- ♦ muodostaa ja laatii maatalousalan ammattitehtäviin liittyviä yhtälöitä, lausekkeitä, taulukoita ja piirroksia sekä ratkaisee työssä tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelämällä, kuvaajien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta
- ♦ käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Peruslaskutoimitukset, prosenttilaskenta ja mittayksikkömuunnokset sekä matemaattiset peruskäsitteet ja esitystavat	suorittaa työtehtäviin liittyvät rutiininomaiset laskutoimitukset ja tuntee keskeisimmät matemaattiset käsitteet ja esitystavat	suorittaa sujuvasti ammattiin liittyvät laskutoimitukset ja käyttää jossakin määrin matemaattisia käsitteitä ja esitystapoja ilmaisussaan	soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
Matemaattiset menetelmät ja ongelmanratkaisu sekä tulosten arviointi	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat joko päättämällä, graafisesti tai laskennallisesti sekä osaa arvioida tulosten suuruusluokkaa	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
Laskimen ja tietokoneen käyttäminen	käyttää laskinta ja tietokonetta työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen	käyttää sujuvasti laskinta ja tietokonetta ammattiin liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen
Numeerisen tiedon käsittely, analysointi ja tuottaminen	käyttää tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattiin liittyvien ongelmien ratkaisuun	soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuottamia matemaattisia tuloksia tilastoina, taulukkoina ja graafisina esityksinä
	laskee ohjeen mukaan aineiston keskilukuja.	laskee keskeisimpiä tilastollisia tunnuslukuja.	laskee tai määrittää annetusta aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 9. Matematiikka ja luonnontieteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1) ja *Geometria* (MAB2) tai *Funktiot ja yhtälöt* (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista *Polynomifunktiot* (MAA2) tai *Geometria* (MAA3) korvaavat *Matematiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.5 Fysiikka ja kemia, 2 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ soveltaa maatalousalan kannalta keskeisiä fysikaalisia ja kemiallisia ilmiöitä, käsitteitä ja lainalaisuuksia
- ♦ osaa työssään ja muussa toiminnassaan ottaa huomioon luonnon lainalaisuudet kuten veden, typen ja hiilen kierron luonnossa ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäen
- ♦ tarkastelee maatalouden aiheuttamia ja muita keskeisiä ympäristöongelmia luonnontieteelliseltä kannalta
- ♦ soveltaa ammattinsa kannalta keskeisiä fysiikan lakeja ja käsitteitä
- ♦ hallitsee maatalousalan kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja ilmiöitä niin, että hän osaa käsitellä ammatissaan tarvitsemiin laitteisiin ja järjestelmiin turvallisesti ja taloudellisesti sekä työskennellä ergonomisesti
- ♦ ottaa huomioon työssään ympäristön ja ammatin kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä, ja sitä varten hänen on tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja sekä epäorgaanisten että orgaanisten yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia
- ♦ säilyttää, käyttää oikein ja hävittää asianmukaisesti maatalousalalla tarvittavia aineita sekä laskee ainemääriä ja pitoisuuksia
- ♦ osaa tulkita aineiden kuten polttoöljyn, voiteluaineiden, desinfointiaineiden, kasvinsuojelu- ja säilöntäaineiden ja muiden kemikaalien terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät tuotteiden merkinnöistä ja ottaa työskentelyssään huomioon aineiden erityisominaisuudet niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
- ♦ tekee havaintoja ja mittauksia maatalousalan kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä kuten pellon ja metsämaan kasvukunnosta
- ♦ kerää, käsittelee ja analysoi tekemiään havaintoja ja mittauksia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tuntee fysiikan lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta	osaa ottaa huomioon fysiikkaan liittyvät ilmiöt työtehtävissään	osaa itsenäisesti soveltaa fysiikan lainalaisuuksia työssään
Kemiallisten aineiden ja yhdisteiden sekä niiden ominaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit työssään, mutta tarvitsee osin ohjausta	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit tutuissa työtilanteissa	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit muuttuvissakin työtilanteissa
	tulkitssee osin ohjattuna tavallisimpia tuotemerkintöjä	tulkitssee tavallisimpia tuotemerkintöjä	tulkitssee itsenäisesti erilaisia alan tuotemerkintöjä
	laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii tietoa käyttöturvallisuustiedotteista	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä joustavasti erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
Havainnointi ja mittaaminen	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausmenetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausmenetelmiä ja -välineitä omatoimisesti ja osaa arvioida mittaustulosten luotettavuutta	käyttää mittauksiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti, toteuttaa mittaukset järjestelmällisesti ja huolellisesti sekä osaa arvioida havaintojen ja mittausten tarkkuutta ja luotettavuutta
	tallentaa mittaukset ja havainnot ohjeiden mukaisesti ja esittää ne taulukoina ja graafeina sekä laskee tarvittaessa tuloksia, mutta tarvitsee joiltakin osin ohjausta	osaa analysoida mittauksia ja havaintoja sekä tehdä tuloksista johtopäätöksiä	osaa raportoida ja esittää tuloksia sekä arvioida tulosten ja johtopäätösten tarkkuutta ja luotettavuutta
Turvallinen ja ergonominen työskentely	työskentelee työturvallisuusohjeiden mukaisesti, mutta vaatii ohjausta ergonomiseen työskentelyyn.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti ja ottaa omatoimisesti huomioon työympäristössä olevat riskitekijät.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 4. Terveys, turvallisuus ja työkyky, 6. Kestävä kehitys, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä* (FY1) ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia* (KE1) korvaavat *Fysiikan ja kemian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osallistuu oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa yhteisten asioiden hoitamiseen
- ♦ arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
- ♦ osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja
- ♦ tekee suunnitelman oman taloutensa hoitamisesta
- ♦ arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä Suomen kansantaloudelle
- ♦ hakee tietoa ammattialansa työpaikoista sekä Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle arviointikriteerit sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Osallistuminen oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa	osallistuu ohjattuna yhteisten asioiden hoitamiseen	osallistuu sovitulla tavalla yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin	osallistuu itsenäisesti yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin

Toimintamahdollisuuksien arviointi	arvioi ohjattuna toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana	arvioi toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana	arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
	tuntee opiskelijan vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet ja velvollisuudet	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset vaikuttamismahdollisuudet oikeudet, edut ja velvollisuudet	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset demokraattiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet
	hakee tietoa kuluttajan keskeisistä oikeuksista ja velvollisuuksista	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet
Yhteiskunnan palvelujen käyttö	käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää itsenäisesti yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa
Oman talouden hoitaminen	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja varoistaan	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan
	hankkii ohjattuna tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	hankkii tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	hankkii tietoa rahoituslähteistä ja vertailee niistä aiheutuvia kuluja
Kansantalouteen keskeisesti vaikuttavien tekijöiden arviointi	arvioi ohjattuna yrittäjyyden keskeiset vaikutukset työllisyyteen	arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen työllisyyteen	arvioi itsenäisesti yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen kansantalouteen
Tiedon haku ammattialan työpaikoista ja Euroopan unionista	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista paikallisesti	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti sekä Euroopan unionin maista
	hakee ohjattuna Euroopan unionin kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäisyys, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) korvaavat *Yhteiskunta-*, *yrittäjä-* ja *työelämä tiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.7 Liikunta, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa ymmärtäen liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvylle
- ♦ tutustuu monipuolisesti terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistävään liikuntaan
- ♦ pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikunnan avulla
- ♦ liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
- ♦ edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti
	pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään	pitää yllä fyysistä toimintakykyään	seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla	ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille	ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen	ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita
Terveyden, turvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen	noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitoa ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI 2) korvaa *Liikunnan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.8 Terveystieto, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan halua ja kykyä ylläpitää ja edistää terveyttä
- ♦ ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- ♦ tietää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille
- ♦ tietää tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset ja osaa ehkäistä terveyttä kuluttavia tekijöitä
- ♦ tietää terveyttä edistäviä elintavoista ja tottumuksista
- ♦ ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet ja ottaa ne huomioon toiminnassaan lisäksi ymmärtää alansa henkisen ja fyysisen kuormittavuuden sekä ajan hallinnan merkityksen
- ♦ tunnistaa maatalousalan ammattien keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa kehittää työskentelytapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä yhteistyössä muiden kanssa
- ♦ osaa ehkäistä tapaturmia, hallitsee tavallisimmat ensiaputilanteet ja avun hakeamisen ja osaa toimia ergonomisesti
- ♦ tietää väestön terveyseroista ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöistä ja niiden ennaltaehkäisystä
- ♦ tunnistaa omaan jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa toimia jaksamista edistävällä tavalla
- ♦ osaa tarvittaessa käyttää opiskeluterveyden- ja muita terveydenhuoltopalveluja, hyödyntää terveyslääkintää ja ymmärtää niiden merkityksen toimintakyvyn ylläpitämisessä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	ottaa ohjattuna huomioon tavallisimpia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielenterveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan	ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset; osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella
Fyysisistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen	noudattaa yhteisössä sovitutuja terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta	ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia
Terveysliikunnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna terveyttä edistävää liikuntaa ja osaa tarvittaessa hakea apua terveydenhuollon palveluista	toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan ja käyttää tarvittaessa terveydenhuollon palveluja	hyödyntää itsenäisesti terveysliikunnan mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää terveydenhuoltopalveluja tilanteen vaatimalla tavalla
Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu sekä ergonominen toiminta	tunnistaa mahdollisia tapaturmariskejä, osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimissa ensiapua vaativissa tilanteissa sekä noudattaa tutuissa tilanteissa ergonomisia toimintatapoja	ehkäisee toiminnallaan tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä noudattaa ergonomisia toimintatapoja	toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä työskentelee ergonomisesti ja itseään säästään

Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävien, kansansairauksia ennaltaehkäisevien ja terveyttä kuluttavien tekijöiden sekä ammatin haittavaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta	tietää tavallisimmista terveyshaitoista (kuten tupakointi ja päihteiden käyttö) sekä tavallisimmista terveyttä ja toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa.	hyödyntää omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoperustaa, tuntee terveyttä kuluttavat tekijät sekä elintavoista johtuvat terveyshaitat ja on tietoinen mahdollisista ammattiinsa liittyvistä kuormitustekijöistä.	hyödyntää monipuolisesti omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikeuksista.
---	---	--	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattietiikka, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Terveyden perusteet* (TE1) korvaa *Terveystiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.9 Taide ja kulttuuri, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ ymmärtää taiteen ja kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja hyödyntää niiden ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteisössä
- ♦ ymmärtää maatalouden merkityksen maisemahoidossa ja perinnebiotooppien säilyttämisessä.
- ♦ osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin, kehittää koulu yhteisön kulttuuria ja ylläpitää sen esteettistä ilmettä
- ♦ ilmaisee ajatuksia, kokemuksia ja tunteita esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden tai kuvataiteen keinoin ja arvostaa muiden ilmaisua ja näkemyksiä
- ♦ noudattaa kestävä kehityksen periaatteita materiaalien valinnassa ja työskentelyssään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taiteen ja kulttuurin hyödyntäminen	osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin	huolehtii koulu yhteisön kulttuurista ylläpitäen sen esteettistä ilmettä	uudistaa koulu yhteisön kulttuuria kehittämällä sen esteettistä ilmettä
Tuotoksen tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen
	ottaa ohjeiden mukaan huomioon luonnon ja energian säästämisen materiaalien käytössä ja työskentelyssään	toimii luontoa ja energiaa säästäen materiaalien käytössä ja työskentelyssään	valitsee työskennellessään materiaalit luontoa ja energiaa säästäen
Muiden ilmaisun ja näkemysten arvostaminen	kertoo muiden ilmaisussa tunnistamistaan kulttuurisista piirteistä.	antaa rakentavaa palautetta muiden ilmaisusta ja näkemyksistä.	kehittää omaa ilmaisuaan arvostaen muiden näkemymiä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 6. Kestävä kehitys, 7. Estetiikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit: *Minä, kuva ja kulttuuri* (KU1), *Ympäristö, paikka ja tila* (KU2) tai *Musiikki ja minä* (MU1) tai *Moniääninen Suomi* (MU2) korvaavat *Taide ja kulttuuri* -opinnot ammatitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2 VALINNAISET TUTKINNON OSAT

5.2.1 Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat

Ammattitaitoa täydentävinä valinnaisina tutkinnon osina voidaan valita kohdan 5.1 tutkinnon osien lisäosia. Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin.

5.2.2 Ympäristötieto, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ noudattaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia työ- ja toimintatapoja niin, että ne tukevat ammattitaidon saavuttamista ja täydentävät ammattitaitoa. Opintojaksolla käsitellään seuraavia kestävään kehitykseen liittyviä aiheita:
 - maatalouden ekologinen merkitys alueellisesti, kansallisesti ja globaalisti (esim. hiilitaseen, veden kiertoön ja maaperän ravinteisiin)
 - turvallisten ja laadukkaiden elintarvikkeiden tuottamiseen vaikuttavat tekijät
 - maatalouden ympäristötukijärjestelmän toimivuus tavoitteisiin nähden
 - eri tuotantomuotojen ympäristövaikutusten vertailu (esim. tavanomainen tuotanto vs luomutuotanto)
- ♦ toimii energiaa säästävästi. Opintojaksolla käsitellään seuraavia energiansäästöön liittyviä aiheita:
 - maatalon energiankäytön järjestäminen
 - uusiutuvien energialähteiden käyttömahdollisuudet maataloudessa
- ♦ ehkäisee jätteiden syntyä ja lajittelee jätteitä tarkoituksenmukaisesti sekä hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren. Opintojaksolla käsitellään seuraavia jätteisiin liittyviä aiheita:
 - maatalon jätehuollon järjestäminen, eläinjätteiden hävittämisen periaatteet, ongelmajätteiden lajittelu
 - eri maataloustuotteiden elinkaari ja ympäristövaikutukset (esim. eläinperäiset elintarvikkeet ja kasvipäriset elintarvikkeet)
- ♦ työskentelee ympäristöriskit minimoiden sekä toimii kulttuuriperintöä vaalien. Opintojaksolla käsitellään seuraavia ympäristöön liittyviä aiheita:
 - ilmastonmuutos ja ympäristöriskien hallinta maataloudessa
 - maatalouden merkitys kulttuuriympäristöjen vaalimisessa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tärkeimpien ympäristöongelmien ja niihin esitettyjen ratkaisukeinojen tunteminen sekä kestävän kehityksen ja vastuullisten toimintatapojen mukainen toiminta	tuntee kestävän kehityksen peruseriaatteet työssään	tuntee kestävän kehityksen haasteita sekä tapoja, joilla voi työssään pyrkiä osalltamaan toimimaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaan	tietää perusasiat aineen kierrosta ja energian virrasta maapallolla tuntee kestävän kehityksen haasteita ja niihin esitettyjä ratkaisuja sekä osaa työssään toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaan
Ammattitaidon kannalta keskeisen jätetuhoon hallinta sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	osaa ehkäistä jätteiden syntyä ja lajitella syntyvän jätteen ohjatusti tavanomaisissa työtehtävissä	osaa ehkäistä jätteiden syntyä sekä lajittelee jätteet ohjeiden mukaan	osaa ehkäistä jätteiden syntyä tuotteiden ja pakkausten suunnittelussa ja hankinnoissa sekä lajittelee jätteet itsenäisesti
Kulttuuriperinnön vaaliminen ammattitaitoa täydentävällä tavalla	tunnistaa ohjattuna kulttuuriperinnön perusasiat ja merkityksen	osaa vaalia kulttuuriperintöä ammatissaan	osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan
Ekotehokkaiden työmenetelmien ja -materiaalien valinta sekä ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren tunnistaminen	ohjattuna valitsee ekotehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja sekä tunnistaa niiden vaikutuksen elinkaareen
Ympäristölainsäädännön noudattaminen ja ympäristölaatu järjestelmien mukainen toiminta	toimii opastettuna ammatissaan keskeisten ympäristömääräysten mukaisesti	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti ja ennakoii tulevia muutoksia
	toimii ohjattuna ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan	toimii ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan	osallistuu aktiivisesti työpaikkansa ympäristölaatu järjestelmän rakentamiseen ja/tai kehittämiseen

Ammattitaidon saavuttamisen kannalta keskeisen ympäristötiedon lähteiden hankinta ja niiden hyödyntäminen	etsii ohjattuna eri lähteistä ympäristötietoa työssään hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä työssä hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä itsenäisesti ja soveltaa sitä työssään.
---	--	--	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Ympäristöekologia* (BI3) korvaa 1 opintoviikon laajuisen osan *Ympäristötiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.3 Tieto- ja viestintätekniikka, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ käyttää maatalousalan ammattitehtävissä tarvittavia tietoteknisiä välineitä ja järjestelmiä tiedon hankintaan, käsittelyyn, muokkaukseen, tallentamiseen ja esittämiseen
- ♦ ottaa käyttöön ja soveltaa uusia tietoteknisiä lisälaitteita, toimintoja ja ohjelmia (tarvittaessa käyttötuen avustuksella)
- ♦ käyttää työssään tehokkaita työskentelytapoja ja -menetelmiä, kuten kymmen-sormijärjestelmää ja eri hiirenkäyttötekniikoita
- ♦ käyttää käyttöjärjestelmäohjelmia sekä soveltaa työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgraafikka- ja kalenteriohjelmia maatalousalan ammattitehtävissä tarvittavan tiedon tuottamiseen, muokkaamiseen ja esittämiseen
- ♦ käsittelee maatalousalan ammattitehtävissä käytettyjen sovellusohjelmistojen tuottamia tiedostoja ja hankkii ammattitehtävissä tarvittavaa tietoa erilaisten ammatillisten verkkohakupalveluiden ja -sovellusten avulla
- ♦ käyttää maatalousalan ammattitehtävissä tarvittavia verkkoviestintämenetelmiä ja -sovelluksia tiedon lähettämiseen ja jakamiseen
- ♦ toimii tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojajohteiden ja -määräysten mukaisesti
- ♦ käyttää työssään ergonomisesti oikeita työasentoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta ja käsittely	hakee, tallentaa ja kopioi työtehtävissä tarvittavia tiedostoja sekä hakee työtehtävissä tarvittavaa tietoa verkkopalveluista	osaa tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti käsitellä ammatissa tarvittavia tiedostoja sekä verkkohakupalveluita	ottaa huomioon tiedostojen käsittelyssä tekniset rajoitteet ja mahdollisuudet soveltaa tapaus- ja tilannekohtaisesti ammattialaan liittyviä verkkohakupalveluita ja käyttää niitä aktiivisesti sekä arvioi niiden tietojen luotettavuutta ja soveltuvuutta
Tiedonkäsittely ja muokkaus	käyttää työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgrafiikka- ja kalenteriohjelmia, työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti työvälineohjelmia ammattiin liittyvän tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen	käyttää soveltaen työvälineohjelmia tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen ammattialan eri tilanteiden ja olosuhteiden vaatimalla tavalla
Tietojen lähettäminen ja jakaminen	käyttää verkkoviestintämenetelmiä työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti eri verkkoviestintämenetelmiä ammattiin liittyvän tiedon lähettämiseen ja jakamiseen	käyttää soveltaen verkkoviestintän mahdollisuuksia ammattialan eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan sekä ottaa huomioon näiden käytössä vastuu- ja tietoturvanäkökulmat
Tekijänoikeuksien, tietoturvan, tietosuojan ja ergonomian noudattaminen	toimii tekijänoikeus-, tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiohjeiden ja säädösten mukaisesti.	käyttää työssään ergonomisesti suositeltavia toimintatapoja.	ennakoi ja ottaa huomioon tietosuoja- ja tietoturvariskit sekä kehittää työympäristöään ja toimintatapojaan tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiatavoitteiden pohjalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Tieto- ja viestintäteknikan* opinnot.

5.2.4 Etiikka, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa ja työssä
- ♦ perustelee valintojaan ja osaa arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta
- ♦ osoittaa toiminnassaan rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisia ihmisiä sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti
- ♦ pohtii omaan elämään, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön ja työelämään liittyviä eettisiä kysymyksiä ja ongelmia
- ♦ osaa ratkaista sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa oman alansa työelämän arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla
- ♦ toimii eettisesti erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa
- ♦ omaa valmiuksia osallistua maatalousalansa arvopohjan ja eettisten toimintaperiaatteiden kehittämiseen
- ♦ hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja ymmärtää sekä käyttää sitä työnsä ammatillisena voimavarana
- ♦ havaitsee ja tunnistaa maatalousalansa eettisiä ongelmatilanteita, käsittelee niitä ja esittää niistä perusteltuja näkemyksiä esimerkiksi eläinten hyvinvoinnista ja ympäristöongelmista.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Eettisten kysymysten pohdinta	keskustelee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä	keskustelee eettisistä, katsomuksellisista sekä omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista	pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa
Eettinen toiminta	toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa	toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän ristiriita- ja kriisitilanteissa	toimii itsenäisesti, vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa ja osaa perustella toimintansa
Tiedon hakeminen ja eettisen tietoperustan käyttäminen työssä	hakee ohjattuna tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tutuissa tilanteissa	hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään	hankkii aktiivisesti tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää siitä työnsä ammatillisena voimavarana perustelee valintojaan ja haluaa osallistua oman alansa arvopohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen
Arvo- ja normiristiriitöiden käsittely työssä	osaa ohjattuna havaita ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitöitä eettisesti.	tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.	tunnistaa itsenäisesti työelämän ja oman alansa eettisiä ongelmatilanteita, osaa ratkaista niitä eettisesti ja arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Johdatus filosofiseen ajatteluun* (FI1) ja jokin seuraavista kokonaisuuksista a) *Uskonnon luonne ja merkitys* (UE1), *Kirkko, Kulttuuri ja yhteiskunta* (UE2) ja *Ihmisen elämä ja etiikka* (UE3), tai b) *Ortodoksinen maailma* (UO1), *Uskonoppi ja etiikka* (UO2) ja *Raamattutieto* (UO3) tai c) *Hyvä elämä* (ET1), *Maailmankuva* (ET2) ja *Yksilö ja yhteisö* (ET3) korvaavat *Etiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.5 Kulttuurien tuntemus, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ toimii eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa
- ♦ osaa tervehtiä, vastaanottaa vieraita ja keskustella heidän kanssaan
- ♦ osaa ottaa huomioon toiminnassaan sopivuuden rajat sekä miesten ja naisten erilaiset roolit, pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyvät ohjeet ja myös kirjoittamattomat säännöt ja menettelytavat
- ♦ tunnistaa eri kulttuurien välisiä eroja työpaikkakäyttäytymisessä, -hierarkiassa ja työhön liittyvässä suhdetoiminnassa ja käyttäytyy asiallisesti tavallisissa työpaikalla esiin tulevissa tilanteissa, erityisesti asiakaspalvelussa
- ♦ esittelee toisten kulttuurien edustajille maansa yleisiä kulttuuripiirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilusaavutuksia ja viihdettä, sekä maatalousalan tuotantosuuntia ja -menetelmiä.
- ♦ pohtii eri maiden tulkintoja historiallisista tapahtumista ja suhteuttaa kotiseutunsa ja maansa merkittäviä tapahtumia ja aikakausia naapurimaiden ja maailman historiaan
- ♦ vertailee maansa ja Euroopan keskeisiä kulttuurivirtauksia ja -vaikuttajia
- ♦ tunnistaa oman alansa erikoispiirteitä muissa maissa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tavallisimpien kulttuuripiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa muiden kulttuurien yleisiä piirteitä	tunnistaa kulttuurisia eroja muiden toiminnassa	ottaa huomioon kohdattaessaan ihmisiä heidän kulttuuritaustansa
Käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä erilaisten ihmisten kohtaaminen	tunnistaa kulttuurisia eroja ihmisten päivittäisessä toiminnassa Suomessa ja muualla	toimii kulttuurieroista huolimatta yhdessä muiden kanssa	kohtaa myös ulkomaalaiset työtoverit, asiakkaat ja vieraat ilman kulttuurikonflikteja

Oman alan erikoispiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa oman alan palvelujen ja tuotteiden piirteitä eri maissa	vertailee oman kulttuurin piirteitä muiden vastaaviin	ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuureista olevat piirteet
Organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan käyttäytyminen	tunnistaa keskeisiä asioita työstään	kertoo ulkomaalaisille vieraille keskeisiä asioita Suomesta ja työstään	kehittää omaa organisaatioitaan muilta saadun kokemusten pohjalta
Maahanmuuttajien ja muiden vähemmistö-kulttuurien keskeisen kulttuurihistorian ja nykytilanteen huomioon ottaminen	etsii tietoa maahanmuuttajien ja muiden vähemmistö-kulttuurien taustasta	ottaa työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta	ottaa suunnitellessaan työtä ja työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta
Kielitaidon ja kulttuurintuntemuksen hyödyntäminen	käyttää hankkimaansa kielitaitoa tutuissa tilanteissa.	käyttää hankkimaansa kielitaitoa toimiessaan kansainvälisissä vuorovaikutus-tilanteissa.	toimii kansainvälisissä yhteyksissä kielitaitoaan hyödyntäen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Kulttuurien tuntemuksen* opinnot.

5.2.6 Psykologia, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ havainnoi ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja tämän toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- ♦ tunnistaa, tiedostaa ja käsittelee psyykkisiä ilmiöitä psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla
- ♦ soveltaa psykologista tietoa maatalousalan työtehtävissä
- ♦ soveltaa oppimisen psykologiaa omaan opiskeluunsa
- ♦ osaa havainnoida ja ajatella kriittisesti
- ♦ osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa
- ♦ selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen ja sosiaalipsykologisen tiedon avulla
- ♦ osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja oman alan työtehtävistä suoriutumista edistävästi
- ♦ selviytyy työhönsä liittyvistä asiakaspalvelu- ja ryhmätyötilanteista.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Psykologian käsitteiden tuntemus ja ihmisen toiminnan selittäminen ja ymmärtäminen	tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan	käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan selittämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa	pystyy soveltamaan kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittämään niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa
Ihmisen psyykkisen kehityksen tunteminen	tuntee yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä	ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämäntilanteissa ja eri-ikäisinä	ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
Oppiminen ja itsetuntemus	tuntee oppimistapahtumaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä	arvioi ohjattuna omaa oppimistaan tukeutuen psykologiseen tietoon	ymmärtää oppimista psykologisen tiedon perusteella ja soveltaa sitä omaan opiskeluunsa
Motivaation, tunteiden ja sitoutumisen vaikutuksen ymmärtäminen sekä omiin ja toisten työsuorituksiin	ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa	toimii erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ja ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin	soveltaa psykologian perustietoa ihmisen ajattelusta, havainnoimisesta, persoonallisuuden piirteistä, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä mekanismeista
		ymmärtää työhön sitoutumisen ja ryhmään samastumisen vaikutuksia työsuorituksiin ja työssä viihtymiseen	käyttää psykologian tietoa itsetuntemuksensa ja minäkuvansa parantamiseen tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla

Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään	tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla	tiedostaa omaan jaksamiensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävästi
		ymmärtää mielenterveyden määrittelyn moniulotteisuuden	osaa tarvittaessa hakea apua omiin tai lähipiiriinsä mielenterveysongelmiin
Toimiminen työpaikan ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa	soveltaa psykologian keskeisintä tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa	tietää sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkityksen ihmisen psyykkisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkuultuuriin	toimii työpaikan eri rooleissa yhteistyökykyisesti sekä ymmärtää johtajuuden merkityksen
Sosiaalipsykologisen tiedon yhteiskunnallisuuden tunteminen	tuntee sosiaalipsykologian keskeisiä käsitteitä.	ymmärtää roolien, normien ja ryhmädynamiikan vaikutuksen yhteiskunnan eri ryhmissä.	ymmärtää sosiaalipsykologisen tiedon avulla erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevien ihmisten toimintaa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Osaamisen tunnistamisessa lukion kurssi *Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus* (PS1) korvaa yhden opintoviikon laajuisen osan ammattitaitoa täydentävissä (yhteiset opinnot) *Psykologian* opinnoista. Jos opiskelija on suorittanut edellisen lisäksi *Ihmisen psyykkinen kehitys* (PS2), *Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta* (PS4) ja *Persoonallisuus ja mielenterveys* (PS5), ne korvaavat *Psykologian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.7 Yritystoiminta, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ kehittää liikeideaa tai tuotteistaa omaa osaamistaan yritystoiminnaksi
- ♦ arvioi kehittämistarvetta toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun, työympäristön ja oman osaamisen perusteella
- ♦ noudattaa yritystoiminnassaan tuloksellisen toiminnan periaatteita sekä ottaa huomioon toiminnan kustannusrakenteen ja oman työpanoksen vaikutuksen toiminnan tuloksellisuuteen.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Liikeidean kehittämisen tai oman osaamisen tuotteistaminen	kehittää opastettuna ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan	kehittää ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan	kehittää oma-aloitteisesti liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan hyödyntäen työyhteisön asiantuntemusta
	selvittää opastettuna yritystoimintaansa liittyviä toimintatapoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita	selvittää yhteistyössä yritystoimintaansa liittyviä toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita	selvittää yritystoimintaan liittyviä eri yritysten tai organisaatioiden toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita
	hakee ohjattuna tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella	hakee yhteistyössä tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella	hakee itsenäisesti tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella
	kartoittaa ohjattuna ratkaisuvaihtoehtoja	kartoittaa erilaisia ratkaisumahdollisuuksia	kartoittaa oma-aloitteisesti erilaisia ratkaisumahdollisuuksia
	vertailee ohjattuna erilaisia vaihtoehtoja	vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita	vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita
		esittelee vaihtoehdot esimerkiksi asiantuntijalle, työnjohdolle tai asiakkaalle	esittelee ja neuvottelee esimerkiksi asiantuntijan, työnjohdon tai asiakkaan kanssa parhaaksi katsomistaan vaihtoehdoista
Yritystoiminnan suunnittelu	valitsee ohjattuna toteutettavan vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta	valitsee yhteistyössä vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta	valitsee tai sopii toteuttamiskelpoisesta vaihtoehdosta ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta
	keskustelee suunnitelmasta ja tekee sovitut muutokset	esittelee suunnitelman ja muuttaa sitä palautteen perusteella	esittelee suunnitelman ja kehittää sitä palautteen perusteella

Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan toteuttaminen	toteuttaa ohjattuna tekemänsä toimintasuunnitelman	toteuttaa tekemänsä toimintasuunnitelman	toteuttaa oma-aloitteisesti tekemänsä toimintasuunnitelman
	käyttää opastettuna tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa	käyttää tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa	käyttää toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja vuorovaikutuksessa työyhteisönsä kanssa hyödyntäen tietotekniikkaa
	toimii opastettuna toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa	toimii toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa	hyödyntää toiminnan eri vaiheissa asiantuntijaverkostoja
	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovittuja kestävän kehityksen periaatteita	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovittuja kestävän kehityksen periaatteita	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja erityisesti laatu- ja kestävän kehityksen periaatteita
Oman toiminnan, hankkeen tai yritystoiminnan toteuttamisen arviointi	arvioi opastettuna toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä	arvioi toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä	arvioi toimintaansa ja yritystoimintansa etenemistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
	tekee sovitut muutokset	sopii mahdollisista muutoksista	tekee perusteltuja muutoksia tai parannusehdotuksia ja sopii niiden toteuttamisesta
Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan esittely	esittelee opastettuna toteutusvaiheen ja sen tulokset	esittelee toteutusvaiheen ja sen tulokset	esittelee koko kehittämishankkeensa tai yritystoimintansa ja sen tulokset hankkeen luonteeseen soveltuvalla tavalla
Tuloksellinen ja kokonaistaloudellinen toiminta	toimii opastettuna työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa	toimii työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa	toimii työssään, työympäristössään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa
	laskee opastettuna oman työpanoksen osuuden kustannuksista.	laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.	toimii kustannustehokkaasti aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden sekä laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäyys, 6. Kestävä kehitys, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa *Yritystoiminnan* opinnot.

6

VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoonsa 10 opintoviikkoa vapaasti valittavia tutkinnon osia, joiden tavoitteet ja arviointi tulee myös sisällyttää opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat olla oman koulutusalan tai muiden alojen ammatillisia tai ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), lukio-opintoja tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen tai jatko-opintoihin valmentavia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

7.1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25 §) on säädetty, arvioinnilla ohjataan, motivoidaan ja kannustetaan opiskelijaa tavoitteiden saavuttamiseen ja tuetaan opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymistä sekä kasvua ammatti-ihmisenä. Opiskelijan ohjauksen ja kannustuksen lisäksi arvioinnin tulee tuottaa tietoa opiskelijoiden osaamisesta opiskelijalle itselleen, opettajille ja työnantajille sekä jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

7.2 ARVIOINNISTA TIEDOTTAMINEN

Opiskelijan arvioinnin toteutus muodostaa kokonaisuuden, josta koulutuksen järjestäjän on laadittava opetussuunnitelmaansa suunnitelma tutkinnon osien arvioinnista. Siihen sisältyy toimielimen hyväksymä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista (L 601/2005, 25 a §).

Opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville on tiedotettava ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta (A 603/2005, 3 §). Tiedotettavia asioita ovat ainakin arvioinnin tehtävät ja tavoitteet, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, oppimisen ja osaamisen arviointi sisältäen työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit, arvosanasta päättäminen, arvioinnin uusiminen ja arvosanojen korottaminen, arvioinnin oikaiseminen sekä tutkintotodistuksen saaminen.

7.3 OPISKELIJAN OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille siitä, minkälaista aineistoa ja asiakirjoja on esitettävä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista varten ja milloin opiskelijan on haettava osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (A 603/2005, 3 §).

Osaamisen tunnistaminen

Sen lisäksi, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/ 2005, 10 §, 1 mom.) on säädetty, opiskelijan osaamista on arvioitava jo opintojen alkaessa. Opiskelijan osaaminen ja sen taso tulee selvittää opiskelijan vahvuuksien tunnistamiseksi ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen määrittelemiseksi. Osaamisen tunnistaminen on pohjana opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden laatimisessa, mutta myös tarvittavan ohjauksen ja tuen määrittelemisessä.

Osaamisen tunnistamiseksi käydään arviointikeskustelu, johon osallistuvat opiskelija ja opettaja tai opettajat. Osaamisen tunnistamisen edistämiseksi on kehitettävä erilaisia sitä helpottavia arviointitapoja.

Osaamisen tunnustaminen

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 30 §, A 603/ 2005, 12 a §) on säädetty, tulee osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Mikäli osaamisen tunnistamisessa tutkinnon osalle asetetut tavoitteet tai osa tavoitteista todetaan saavutetuiksi, osaaminen tunnustetaan. Osaamisen tunnustaminen kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta on tarkemmin luvussa 8.1.

Osaamisen tunnustaminen on osa opiskelijan arviointia, ja sitä koskevat samat säädökset kuin muutakin opiskelijan arviointia (L 601/2005, 25 §, 25a §, 25c §). Osaamisen tunnustamisella korvataan tai luetaan hyväksi suoritettavaan tutkintoon kuuluvia opintoja. Osaamisen tunnustamisella korvatut tutkinnon osat merkitään tutkintotodistukseen (luku 7.9). Osaamisen tunnustamisesta päättävät kyseisten opintojen opettaja tai opettajat yhdessä. Aikaisemmin hankitulle osaamiselle ei voida asettaa mitään yleistä aikarajaa, jota ennen hankittua osaamista ei voitaisi tunnustaa, mutta osaamisen ajantasaisuus voidaan tarkistaa. Tarvittaessa opiskelijan on osoitettava osaamisensa vastaavuus suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin ja tavoitteisiin.

Toisen ammatillisen perustutkinnon tutkintotodistuksessa tai lukion päättötodistuksessa arvioidut opinnot korvaavat vastaavat ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavat tutkinnon osat ja ammatillisiin opintoihin sisältyvät muut valinnaiset tutkinnon osat, yhteensä enintään 40 opintoviikkoa. Lukion yksittäisten kurssien tunnustamisesta ammattitaitoa täydentäviin tutkinnon osiin on määrätty luvussa 5.

Mikäli aiemmilla opinnoilla tai muulla tavalla hankitusta koko tutkinnon osan kattavasta osaamisesta ei ole arvosanaa, tulee osaaminen osoittaa arvosanan saamiseksi tutkintotodistukseen. Ammatillisten tutkinnon osien osaamisen osoittamisessa hyödynnetään ammattiosaamisen näyttöjä. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osan tunnustamisessa merkitään tutkintotodistukseen ko. tutkintotoimikunnan antama hyväksytty arvosana.

Osaamisen tunnustamisella korvattujen tai hyväksi luettujen tutkinnon osien arvosanoja voi korottaa koulutuksen aikana. Koulutuksen päätyttyä korotukset tehdään yksityisopiskelijana.

Arvosanojen muuntaminen

Arvosana-asteikosta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 10 §) on säädetty. Opiskelijaa arvioidaan sen oppilaitoksen arviointikäytännön mukaan, missä hän kulloinkin suorittaa opintoja. Jos oppilaitosten arvosana-asteikot eroavat toisistaan, osaamisen tunnustavan oppilaitoksen on muunnettava arvosanat ja määriteltävä vastaavuus opiskelijan eduksi. Arvosanat tulee muuntaa seuraavasti:

ARVOSANA-ASTEIKKO		
1–3	1–5	5–10
kiitettävä 3	kiitettävä 5	erinomainen 10
		kiitettävä 9
hyvä 2	hyvä 4	hyvä 8
	hyvä 3	tydyttävä 7
tydyttävä 1	tydyttävä 2	kohtalainen 6
	tydyttävä 1	välttävä 5

7.4 OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI

Opiskelijan arviointi on kriteeriperusteista, jolloin opiskelijan oppimista ja osaamista verrataan aina joko ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin tai ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteisiin sekä niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin.

Opiskelijalla on oikeus oppia ennen kuin ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa määriteltyä osaamista arvioidaan tutkintotodistukseen tulevan arvosanan saamiseksi.

Oppimisen arviointi

Oppimisen arvioinnin tavoite on, että opiskelija tietää, mitä hän osaa ja mitä hänen on vielä opittava. Oppimisen arvioinnissa opettajan tai työpaikkaohjaajan tulee käyttää opiskelijaa motivoivia ja aktivoivia menetelmiä. Niiden avulla tuetaan ja motivoidaan opiskelijaa ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamisessa sekä kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa. Opiskelija arvioi oppimistaan tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten, tavoitteiden ja arviointikriteereiden perusteella.

Oppimista arvioidaan koko koulutuksen ja opiskelun ajan antamalla opiskelijalle suullista tai kirjallista palautetta oppimisen etenemisestä. Numeerista arviointia ei oppimisen arvioinnissa tarvita. Palautteella tuetaan ja ohjataan opiskelijaa mahdollisimman hyvin suorituksiin tuomalla esille opiskelijan vahvuudet. Oppimisen arvioinnin perusteella tehdään tarvittavat muutokset opiskelijan opetukseen ja oppimisen tukemiseen. Muutokset kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointiin perustuen opiskelijalle annetaan todistukseen tulevat arvosanat voimassa olevan asetuksen ammatillisesta koulutuksesta mukaisella arviointiasetuskolla.

Osaamista arvioitaessa arviointimenetelmät valitaan siten, että ne mittaavat asetettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opiskelumenetelmiin ja tukevat opiskelijan oppimista. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa monipuolisesti ja arvioida myös itse osaamistaan.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaito arvioidaan ammattiosaamisen näytöllä ja muulla osaamisen arvioinnilla. Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan mahdollisimman laajasti ammattitaitovaatimuksissa määritelty osaaminen, mutta vähintään se, mitä tutkinnon perusteissa on määrätty. Tarvittaessa muu osaamisen arviointi täydentää ammattitaitovaatimuksissa edellytettyä osaamista. Muun osaamisen arvioinnin arviointimenetelmistä päättää koulutuksen järjestäjä opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelmissaan.

Ammattiosaamisen näytöt

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 25 §, 25a §, 25b §, A 603/2005, 5 §) on säädetty ammattiosaamisen näytöistä, toimielmistä, arvioinnista ja arvioijista, näyttöpaikkojen laadusta ja työturvallisuudesta, ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan oppilaitosten ja työpaikkojen yhteistyönä tutkinnon perusteiden pohjalta.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan ammatillisten tutkinnon osien ammatitaitovaatimukset luvun 4 määräysten mukaisesti. Ammattiosaamisen näyttö annetaan kaikista ammatillisista tutkinnon osista, myös valinnaisista tutkinnon osista, jos ne ovat ammatillisia. Ammatitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista ei anneta erillisiä ammattiosaamisen näyttöjä. Kuitenkin koulutuksen järjestäjän päätöksellä voidaan ammattiosaamisen näyttö antaa myös vapaasti valittavista tutkinnon osista, mikäli ne ovat ammatillisia.

Ammattiosaamisen näytön arvosana annetaan kaikista ammatillisista tutkinnon osista. Ammattiosaamisen näyttö voidaan antaa yhdestä tai useammasta tutkinnon osasta kerrallaan. Jos samassa ammattiosaamisen näytössä arvioidaan useamman tutkinnon osan osaamista, tulee kaikista tutkinnon osista antaa erillinen arvosana arvioinnin kohteittain. Jos tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttö annetaan useammassa kuin yhdessä osassa, jokaisesta osasta annetaan arvosanat arvioinnin kohteittain, mutta kokonaisarvosanaa ei muodosteta, ennen kuin kaikki osat on suoritettu.

Ammattiosaamisen näytöt ajoitetaan koko koulutuksen ajalle. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus oppia ammattiosaamisen näytössä arvioitava osaaminen ennen osaamisen näyttämistä ja mahdollisuus parantaa suoritustaan näytöistä saadun palautteen perusteella. Toimielimen hyväksymään ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmaan sisällytetään periaatteet työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen yhteensovittamisesta.

Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa ammattiosaamisen näyttöjä myös ulkomailla, jolloin siitä on sovittava etukäteen.

Koulutuksen järjestäjä huolehtii siitä, että opiskelija saa riittävästi tukea ja ohjausta ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen. Tukea ja ohjausta annetaan ennen ammattiosaamisen näyttöjä, niiden aikana sekä ohjaavana palautteena niiden jälkeen.

Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit

Tutkinnon perusteissa on tutkinnon osittain esitetty arvioinnin kohteet (mitä arvioidaan) ja arviointikriteerit (miten osataan) tyydyttävän T1, hyvän H2 ja kiitettävän K3 tasoille. Arviointi kohdistuu

- ♦ työprosessin
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin
- ♦ työn perustana olevan tiedon ja
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintaan.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka, terveys, turvallisuus ja toimintakyky, aloitekyky ja yrittäjäyys, kestävä kehitys, estetiikka, viestintä ja mediaosaaminen, matematiikka ja luonnontieteet, teknologia ja tietotekniikka sekä aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit. Arvioinnin kohteessa elinikäisen oppimisen avaintaidot arvioidaan seuraavat neljä avaintaitoa: oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus ja toimintakyky. Muut avaintaidot arvioidaan työprosessin, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin tai työn perustana olevan tiedon hallinnan yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä laatii arviointikriteerit liitteen kohdassa 9.3 olevien yleisten arviointikriteerien pohjalta niihin valinnaisiin tutkinnon osiin, joihin niitä ei ole määritelty tutkinnon perusteissa.

7.5 ARVOSANASTA PÄÄTTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 25 b §, A 603/2005, 11 §, A 488/2008, 10 §, 13 §) on säädetty, arvosanat tutkintotodistukseen on annettava kaikista tutkinnon perusteiden mukaisista tutkinnon osista, myös ammatillisiin opintoihin (90 ov) kuuluvista muista valinnaisista tutkinnon osista ja ammatillista osaamista syventävistä tutkinnon osista.

Tutkinnon osan arvosana päätetään osaamisen arvioinnin perusteella. Mikäli osaamista arvioivia opettajia on ollut useita, päätös tehdään arviointikeskustelussa. Ammattiosaamisen näytön arvosanan päättävät opettajat ja työelämän edustajat pääsääntöisesti yhdessä toimielimen päätöksen mukaisesti. Arvioinnin perustelut on aina kirjattava.

7.6 ARVIOINTIAINEISTON SÄILYTTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/2005, 11a §) on arviointiaineiston säilyttämisestä ja tallentamisesta säädetty, ammattiosaamisen näytön arvosana tallennetaan arvioinnin kohteittain. Jos opiskelijan suorittama ammattiosaamisen näyttö kattaa vain osan tutkinnon osasta, kunkin osan arvioinnin perusteena oleva aineisto tallennetaan siten, että ammattiosaamisen näytön arvosana on mahdollista päättää koko tutkinnon osalta.

7.7 ARVIOINNIN UUSIMINEN JA ARVOSANAN KOROTTAMINEN

Arvosanojen korottamisesta ja uusinnasta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/2005, 12 §) on säädetty.

7.8 ARVIOINNIN OIKAISEMINEN

Arvioinnin oikaisemisesta on voimassa, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25c §) on säädetty.

7.9 TODISTUKSET

Tutkintotodistus

Tutkintotodistus on virallinen asiakirja, jonka sisällössä tulee noudattaa tutkinnon perusteita. Tutkintotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty. Peruskoulutuksena järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tutkintotodistus on annettava samoin perustein.

Tutkintotodistus on kokonaisuus, joka sisältää päättö- ja näyttötodistuksen. Päättötodistukseen merkitään arvosanat kaikista tutkinnon osista, joista tutkinto muodostuu. Poikkeuksena kuljettajien ammattipätevyys -tutkinnon osa, joka merkitään vain näyttötodistukseen. Päättötodistukseen kuljettajien ammattipätevyys -tutkinnon osa merkitään: katso näyttötodistus. Vain vapaasti valittavat tutkinnon osat voidaan opiskelijan valinnan mukaan jättää ilman arvosanaa. Päättötodistuksen

ammattillisten tutkinnon osien arvosanat muodostuvat ammattiosaamisen näytön ja muun osaamisen arvioinnin perusteella. Ammattiosaamisen näytöt on suoritettava hyväksytysti, jotta tutkinnon osasta voidaan antaa arvosana päättötodistukseen.

Valtioneuvoston päättämistä ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) annetaan erilliset arvosanat. Ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvien ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien tuottama osaaminen arvioidaan ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksina.

Opinnäyte arvioidaan niiden tutkinnon osien yhteydessä, joihin se sisältyy. Opinnäytteestä merkitään päättötodistukseen laajuus ja nimi, erillistä arvosanaa ei anneta. Työssäoppimisesta merkitään päättötodistukseen laajuus, mutta erillistä arvosanaa ei anneta, koska työssäoppimisen aikana hankittu osaaminen arvioidaan ammattiosaamisen näytöillä.

Tutkinnon osan kokonaan korvaavat opinnot tai muutoin hankittu osaaminen merkitään opiskelijan päättötodistukseen arvosanoineen. Jos arvosana-asteikko eroaa, käytetään luvussa 7.3 olevaa arvosanojen muuntokaavaa. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta tunnustetun tutkinnon osan arvosanaksi merkitään hyväksytty ja alaviitteellä osoitetaan, että se on suoritettu näyttötutkintona, josta todistuksen on antanut vastaava tutkintotoimikunta.

Aiemmin suoritettujen koko tutkinnon osan kattavat ammattiosaamisen näytöt merkitään arvosanoineen ja lyhyine kuvauksineen näyttötodistukseen. Todistukseen lisätään viitteeksi arvioinnin antaneen oppilaitoksen nimi.

Jos osaamisen tunnustaminen tehdään sellaisen tutkinnon opinnoista, joihin ei ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä, merkitään näyttötodistukseen kyseisen tutkinnon osan kohdalle tutkinnon osan nimi ja laajuus sekä alaviitemaininta, että osaaminen on tunnustettu tutkinnosta, johon ei ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä. Kun osaamista tunnustetaan ammatti- tai erikoisammattitutkinnoista, merkitään näyttötodistukseen kyseisen tutkinnon osan kohdalle tutkinnon osan nimi ja laajuus sekä alaviitemaininta, että osaaminen on tunnustettu x- ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta, josta todistuksen on antanut vastaava tutkintotoimikunta.

Kun ammatillisiin tutkinnon osiin (90 ov) on sisällytetty valtioneuvoston päätöksen mukaisesti (Vnp 216/2001) ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia tai lukio-opintoja, merkitään näyttötodistukseen alaviite: ”Opiskelija on sisällyttänyt ammatillisiin tutkinnon osiin x opintoviikkoa ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia, joita ei arvioida ammattiosaamisen näytöillä”.

Tutkintotodistuksesta tulee ilmetä, että se koostuu päättötodistuksesta ja näyttötodistuksesta. Lisäksi tutkintotodistuksessa tulee olla todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen tai kummankin nimi. Päättötodistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä ja näyttötodistuksen toimielimen puheenjohtaja (A 488/2008).

Päätötodistuksessa tulee olla seuraavat tiedot:

- ◆ opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- ◆ tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov /3 vuotta
- ◆ koulutusohjelman nimi
- ◆ tutkintonimike opetusministeriön asetuksen mukaisesti
- ◆ suoritettut tutkinnon osat ryhmiteltyinä ammatillisiin (90 ov), ammattitaitoa täydentäviin (20 ov) ja vapaasti valittaviin tutkinnon osiin (10 ov), niiden laajuudet ja arvosanat
- ◆ opinnäytteen laajuus ja nimi
- ◆ työssäoppimisen laajuus
- ◆ päiväys ja allekirjoitukset
- ◆ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen leima.

Näyttötodistuksessa tulee olla seuraavat tiedot:

- ◆ opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- ◆ tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov/3 vuotta
- ◆ koulutusohjelman nimi
- ◆ tutkintonimike
- ◆ suoritettut ammattiosaamisen näytöt tutkinnon osittain (tutkinnon osan nimi ja laajuus, lyhyt kuvaus opiskelijan suorittamasta ammattiosaamisen näytöstä, näyttöpaikan nimi, ammattiosaamisen näytön arvosana tai erityisopiskelijoilla lyhyt sanallinen kuvaus opiskelijan ammattiosaamisen näytöillä todennetusta ammatillisesta osaamisesta ja ammattitaidosta)
- ◆ päiväys ja allekirjoitus (toimielimen puheenjohtaja)
- ◆ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen leima.

Tutkintotodistuksessa tulee olla myös seuraavat tiedot:

- ◆ todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen yhteystiedot
- ◆ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen nimi, ellei niitä ole edellä mainittu
- ◆ opetusministeriön myöntämä koulutuksen järjestämislupa
- ◆ lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- ◆ maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien tutkinnon perusteiden mukaisesti (määräyksen hyväksymispäivämäärä ja diaarinumero)
- ◆ maininta, että tutkinto on opetusministeriön hyväksymä (koulutuksen alkaessa voimassa olleen ministeriön asetuksen päivämäärä ja asetusnumero)
- ◆ pohjakoulutusvaatimus ja tutkinnon kansallinen taso
- ◆ tutkinnon tuottama jatko-opintokelpoisuus
- ◆ tutkinnon laajuuden, opintovuoden ja opintoviikon määritelmä
- ◆ arvosana-asteikko
- ◆ ammattien harjoittamisesta johtuvat erityissäännökset.

Todistus suoritetusta koulutuksesta

Todistuksessa suoritetusta koulutuksesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A488/2008, 13 §) on säädetty.

Todistus suoritetuista opinnoista, tutkinnon osista ja ammattiosaamisen näytöistä

Sen lisäksi, mitä todistuksen antamisesta on valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) säädetty, opiskelijalle annetaan todistus suoritetuista tutkinnon osista ja opinnoista, ammattiosaamisen näytöistä ja aikaisemmin hankitusta osaamisesta. Todistukseen merkitään arvosanojen lisäksi myös sellaisiin tutkinnon osiin osallistuminen, joista opiskelija ei ole saanut vielä arvosanaa, sekä tieto siitä, mitä suorituksia tutkintotodistuksen saaminen opiskelijalta edellyttää.

Kun opiskelija tutkinnon osan tai osia suorittettuaan siirtyy työelämään, tulee todistuksen liitteenä olla tieto ammattipätevyydestä, joka hänellä on suorittajien tutkinnon osien perusteella.

Erotodistus

Erotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty.

Kansainväliseen käyttöön tarkoitettu tutkintotodistuksen tai todistuksen liite

Kansainväliseen käyttöön tarkoitettu tutkintotodistuksen tai todistuksen liitteen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty.

Todistus kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta

Todistuksesta kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta on voimassa, mitä opetusministeriön kirjeessä (12.6.2007 nro 146/530/2007) ohjeistetaan.

7.10 ARVIOINTI ERITYISOPETUKSESSA

Erityisopiskelijan arvioinnissa tulee noudattaa samoja periaatteita kuin muidenkin opiskelijoiden arvioinnissa. Mikäli opiskelija ei jossakin tutkinnon osassa saavuta tutkinnon perusteissa ilmaistuja T1-tason tavoitteita, opetus voidaan mukauttaa. Kun tutkinnon ammattitaitovaatimuksia tai tavoitteita on mukautettu lain ammatillisesta koulutuksesta 630/1998, 20 §:n ja 21 § 2 ja 3 momentin perusteella, siitä on tehtävä merkintä todistukseen. Opiskelijan tulee saada tutkintotodistus, vaikka tutkinnon tavoitteita olisikin mukautettu.

Mukautetuista ammattitaitovaatimuksista tai tavoitteista on tehtävä alaviite-merkintä sekä päättötodistukseen että näyttötodistukseen. Arviointi on suoritettava mukautettuihin ammattitaitovaatimuksiin tai tavoitteisiin suhteutettuna, jolloin niille on laadittava arviointikriteerit. Koulutuksen järjestäjä laatii tutkinnon osan mukautetut ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet ja arviointikriteerit asetuksen ammatillisesta koulutuksesta 811/1998 8 §:n mukaisesti. Arvosana-asteikon on oltava sama kuin yleensä käytössä oleva. Valtioneuvoston asetuksen ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta 603/2005, 10 §:n mukaan erityisopetuksena järjestettävässä koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti. Opiskelijan on tiedettävä, että mukautettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden mukaan suoritettu koulutus saattaa vaikuttaa jatkoopintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen.

Jos ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa esitetty osaaminen jäävät olennaisilta osin puutteellisiksi, on tutkintotodistuksen sijasta annettava todistus suoritetuista opinnoista. Sen liitteenä tulee antaa selvitys siitä, mitä opiskelija parhaiten osaa.

7.11 MAAHANMUUTTAJA- JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPISKELIJOIDEN ARVIOINTI

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kiel- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden osaaminen tulee arvioida samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Osaaminen tulee arvioida sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollisesta puutteellisuudesta huolimatta osaaminen voidaan arvioida.

Opiskelijalla, jonka äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, on oltava ennen ammattiosaamisen näyttöä sellainen kielitaito, että hän ymmärtää ammattiosaamisen näyttönä tehtävään työhön liittyvät ohjeet ja määräykset. Tuen tarve on tunnistettava ja sen perusteella on suunniteltava tukitoimet yhdessä oppilaitoksen, työelämän edustajan ja opiskelijan kanssa. Ammattiosaamisen näytön arvioijat ja

näytön toteutukseen osallistuvat tulee tarvittaessa valmentaa siihen, miten kulttuuriset tekijät vaikuttavat yksilöiden väliseen viestintään. Lisäksi ammattiosaamisen näytön toteutukseen osallistuvat ja näytön arvioijat tulee valmentaa selkeän kielen käyttöön ohjeita annettaessa.

Äidinkielen arviointi

Jos suomi ei ole opiskelijan äidinkieli, hänen suomen kielen osaamistaan on arvioitava suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti myös siinä tapauksessa, ettei hänelle ole erikseen järjestetty suomi toisena kielenä -opetusta. Mikäli opettaja ja opiskelija yhdessä arvioivat opiskelijan suomen kielen taidon äidinkieli, suomi -tavoitteiksi, osaaminen tulee arvioida äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaan. Päätötdistukseen on merkittävä, kumman tavoitteiden mukaisesti osaamista on arvioitu, kuitenkin asteikolla 1–3. Opiskelijan opiskelusuunnitelma, myös arviointi, voi koostua molemmista edellä mainituista äidinkielen opinnoista (ks. luku 8.4).

Viittomakielisten opiskelijoiden suomen kielen taito arvioidaan suomi viittomakielisille -tavoitteiden mukaisesti.

Toisen kotimaisen kielen arviointi

Jos opiskelija ei ole opiskellut ruotsia toisena kotimaisena kielenä, päätötdistukseen on merkittävä, mitä hän on sen tilalla opiskellut. Arviointiin vaikuttavat opetusjärjestelyt on määritelty tarkemmin luvussa 8.4.

MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

8.1 OPINTO-OHJAUS JA HENKILÖKOHTAINEN OPISKELUSUUNNITELMA

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa riittävästi tietoa koulutuksesta ennen sen aloitusta ja sen aikana. Opiskelijan tulee tietää tutkintoonsa sisältyvät tutkinnon osat ja opinnot ja niiden valinnan mahdollisuudet. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään, osaa kehittää opiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan ja itsetuntemustaan sekä arvioida omaa toimintaansa ja tuotoksiaan. Hän osaa suunnitella opintonsa, laatia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa yhteistyössä opettajan kanssa ja ottaa vastuun opinnoistaan. Hän osaa seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnitteluun.

Opiskelija osaa tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Hän tunnistaa opiskeluunsa ja elämäntilanteisiinsa mahdollisesti liittyviä ongelmia ja osaa hakea niihin tukea. Hän osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia opiskelijahuollon palveluita ja muita ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluja. Tavoitteiden saavuttamista tukee koulutuksen järjestäjän velvoite tiedottaa alaikäisen opiskelijan huoltajille ammatillisesta koulutuksesta ja opiskelijan opintojen etenemisestä.

Opiskelijan oikeus opinto-ohjaukseen

Tutkintoon sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 opintoviikkoa (VN:n päätös 213/1999). Ohjaustoiminnalla tulee tukea opiskelijaa kokonaisvaltaisesti opintojen eri vaiheissa. Jokaisella opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta. Opiskelijalla on oikeus saada opiskelussa tai elämäntilanteiden muutoksissa tarvitsemiaan tukipalveluita.

Opinto-ohjauksen järjestäminen

Opinto-ohjauksen järjestämisen tavoitteena on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tavoitteena on lisäksi lisätä opiskelijoiden hyvinvointia, ehkäistä opintojen keskeyttämistä, edistää työllistymistä ja tukea jatko-opintoihin hakeutumista. Koulutuksen järjestäjän on kiinnitettävä huomiota erityisesti niiden opiskelijoiden ohjaukseen, joilla on opiskelu- tai oppimisvaikeuksia (esimerkiksi luki-häiriö), poissaoloja koulutuksesta tai elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia.

Koulutuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelmaansa opinto-ohjaussuunnitelman, jossa kuvataan ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako. Suunnitelma toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Siinä määritellään, miten ja minkälaista tukea opiskelija saa ohjaustoimintaan osallistuvilta. Suunnitelmassa esitetään, miten yhteistyö eri koulutuksen järjestäjien kanssa on järjestetty, jotta opiskelija voi valita tutkinnon osia ja opintoja eri koulutusohjelmista ja tutkinnoista sekä suunnitella useamman kuin yhden tutkinnon suorittamista. Siinä määritellään myös yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa. Opiskelijahuoltosuunnitelma on osa ohjaussuunnitelmaa.

Ohjaustoimintaan osallistuvat kaikki oppilaitoksen opettajat sekä muut ohjauksesta vastuulliset. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opettajan tehtävänä on ohjata ja motivoida opiskelijaa tutkinnon suorittamisessa ja opintojen suunnittelussa. Hänen tehtävänsä on myös auttaa opiskelijaa löytämään vahvuuksiinsa ja kehittämään oppimisen valmiuksiaan.

Opinto-ohjausta järjestetään opintoihin liittyvänä, henkilökohtaisena, ryhmäohjauksena ja muuna ohjauksena. Opiskelija saa opinto-ohjausta opiskelunsa tueksi ja valintojen tekemiseen, jotta hän kykenee suunnittelemaan opiskelunsa sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti. Opinto-ohjauksella edistetään opiskelijoiden yhteisöllisyyttä koko koulutuksen ajan. Opiskelijoiden opiskelua ja hyvinvointia seurataan ja tuetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa ammatillisesta koulutuksesta ja siihen hakeutumisesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille. Koulutuksen järjestäjän tulee suunnata tiedotusta ja ohjausta erityisesti perusopetuksen päättymisen jälkeen koulutuksen ulkopuolelle jääneille nuorille ja heidän huoltajilleen.

Koulutuksen järjestäjän tulee kehittää ura- ja rekrytointipalvelujaan yhteistyössä elinkeinoelämän ja työvoimapalveluiden kanssa sekä edistää ja tukea opiskelijoiden työllistymistä ja jatkokoulutukseen pääsemistä.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tukee opiskelijan urasuunnittelua ja kehittää hänen valmiuksiaan itsearvioinnissa. Se perustuu opiskelijan oman opiskelun suunnitteluun, yksilöllisiin valintoihin, opinnoissa etenemiseen ja oppimisen arviointiin. Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa ja sen toteutumisen seurannassa. Se on suunnitelma, jonka toteuttamiseen opiskelija sitoutuu ja motivoituu koko koulutuksen ajaksi.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadintaan osallistuvat opettaja tai opettajat ja tarvittaessa opinto-ohjaaja opiskelijan kanssa yhdessä neuvotellen. Suunnitelmassa määritellään oppimisen tavoitteet, opintojen suorittaminen, suoritustavat ja ajoitus sekä opintojen arviointi. Laadinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset oppimistyyliä. Mahdolliset oppimista vaikeuttavat seikat tunnistetaan ja opiskelijan itseohjautuvuutta ja ammatillista kasvua ohjataan ja tuetaan.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista ja opintojen edistymistä seurataan, ja tarvittaessa opiskelijalle annetaan tukiopetusta. Opiskelija ja opettajat arvioivat henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteuttamisen mahdolliset esteet. Opiskelijaa ohjataan tekemään omaa oppimistaan koskevia päätöksiä sekä tarvittaessa tarkentamaan ja muuttamaan suunnitelmaa opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma sisältää opiskelijan yksilölliset valinnat, opinnoissa etenemisen, oppimisen arvioinnin, opiskelijan osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen, työssäoppimisen paikat ja ajat sekä ammattiosaamisen näytöt.

8.2 TYÖSSÄOPPIMINEN JA TYÖTURVALLISUUS

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 5 §, VNA muutos 603/2005, 3 ja 5 §) on säädetty, tulee työssäoppimisessa noudattaa seuraavaa:

Työssäoppiminen on osa ammatillista koulutusta. Se on koulutuksen järjestämismuoto, jossa osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla työtä tehdessä. Työssäoppiminen on aidossa työympäristössä tapahtuvaa tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua. Työssäoppimisjaksojen tulee olla ammatinhallinnan kannalta riittävän pitkiä ja monipuolisia. Vain poikkeustapauksessa opiskelija voi suorittaa työssäoppimisen oppilaitoksen harjoitusyrityksessä tai vastaavin järjestelyin.

Työpaikkojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyöllä varmistetaan työssäoppimisen ja muun ammatillisen koulutuksen työelämävastavuus, laatu ja ajantasaisuus. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on huolehtia, että kaikilla alueen toimijoilla

on yhteinen käsitys työssäoppimisen järjestämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia, että opiskelija saa riittävästi ohjausta ja opetusta työssäoppimisen aikana ja että opettajilla ja muulla henkilöstöllä on edellytykset yhteistyölle työelämän kanssa. Koulutuksen järjestäjän ja opettajien tulee yhdessä työ- ja elinkeinoelämän kanssa varmistaa työssäoppimisen laatu, jotta opiskelija saavuttaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset.

Työssäoppimisen toteutuksesta vastaa koulutuksen järjestäjä. Toteutukseen sisältyy suunnittelua, opiskelijan ohjausta ja arviointia. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia opettajien työelämäosaamisesta ja kouluttamisesta sekä työpaikkaohjaajien kouluttamisesta. Työpaikalla kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan ohjaukseen ja palautteen antamiseen.

Työssäoppimisen aikana opiskelija ei yleensä ole työsuhteessa työnantajaan, eikä hänelle makseta palkkaa työssäoppimisjaksojen aikana. Työssäoppimisjakson aikana opiskelija on oikeutettu saamaan opintotuen ja opintososiaaliset edut niistä erikseen annettujen ohjeiden mukaan. Kun työssäoppiminen toteutetaan ulkomaille, järjestämisessä otetaan huomioon myös paikalliset määräykset.

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 19 §, 28 §) ja voimassa olevissa työturvallisuussäädöksissä on säädetty, työturvallisuusasioissa noudatetaan seuraavaa:

Sopimuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta ja ammattiosaamisen näytöistä on kirjattava turvallisuuteen, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvät vastuut ja vakuutukset. Ennen työn aloittamista työnantaja ja koulutuksen järjestäjä varmistavat yhdessä, että opiskelijalla on edellytykset tehdä ko. työtä turvallisesti ja terveyttään vaarantamatta sekä ohjeita noudattaen.

Koulutuksen järjestäjään sovelletaan työturvallisuuslain 4 §:n 1 momentin mukaan työnantaja koskevia säännöksiä silloin, kun työ tapahtuu oppilaitoksessa tai muutoin koulutuksen järjestäjän osoittamalla tavalla.

Opiskelijan arvioinnista työssäoppimisjaksoilla on määrätty luvussa 7.

8.3 AMMATILLINEN ERITYISOPETUS

Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi jokaisella opiskelijalla tulee olla erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena.

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan ammatillinen koulutus tulee toteuttaa yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan ensisijaisesti tavallisessa ammatillisessa oppilai-

toksessa samoissa opetusryhmissä muiden opiskelijoiden kanssa. Opetus voidaan järjestää myös osittain tai kokonaan erityisryhmässä. Ammatilliset erityisoppilaitokset huolehtivat ensisijaisesti vaikeavammaisten koulutuksesta sekä valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta. Lisäksi niiden tulee tarjota asiantuntija-apua muille oppilaitoksille. Ammatillista erityisopetusta voidaan järjestää myös oppisopimuskoulutuksena.

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyminen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja tarvitsevien opiskelijoiden tulee saada erityisopetusta. Sen avulla turvataan henkilökohtaisiin edellytyksiin perustuva oppiminen, itsensä kehittäminen ja ihmisenä kasvaminen. Erityisopetukseen liitetään tarvittaessa muita tukitoimia ja kuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa.

Koulutuksen järjestäjä määrittelee erityisopetuksen periaatteet: tavoitteet, toteutuksen, opetusmenetelmät, tuki- ja erityispalvelut, asiantuntijapalvelut, yhteistyötahot ja vastuut. Oppilaitoksen tulee varata erityisopetukseen riittävät voimavarat. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisen edistäminen on koko oppilaitosyhteisön tehtävä.

Erityisopetuksen tarve on määriteltävä ammatillisen koulutuksen lain 20 §:n ja opetussuunnitelman perusteiden pohjalta jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti. Tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin sekä erilaisten tukitoimien avulla.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

Erityisopetusta tarvitsevalle opiskelijalle on laadittava aina kirjallinen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) (L 630/1998, 20 §). Suunnitelman tulee sisältää (A 811/1998, 8 § mukaan)

- ◆ suoritettava tutkinto
- ◆ opetuksessa noudatettavat tutkinnon perusteet
- ◆ tutkinnon laajuus
- ◆ opiskelijalle laadittu henkilökohtainen opetussuunnitelma
- ◆ opiskelijan saamat erityiset opetus- ja opiskelijahuollon palvelut
- ◆ muut henkilökohtaiset palvelu- ja tukitoimet sekä
- ◆ erityisopetuksen perustelut.

HOJKS tulee laatia opiskelijan, tarvittaessa hänen huoltajansa, aikaisemman koulun edustajien sekä opettajien ja opiskelijahuollon asiantuntijoiden kanssa.

Mikäli ammattitaitovaatimuksia on mukautettu, henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan sisältyy henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa määritellään opiskelijan yksilölliset oppimisen tavoitteet. Ne perustuvat hänen opiskelemaansa tutkinnon perusteisiin. Ammatillisessa erityisopetuksessa opetus on suunniteltava siten, että opiskelija mahdollisimman suuressa määrin saavuttaa saman pätevyyden kuin muussa ammatillisessa koulutuksessa. Tavoitteita voidaan mukauttaa opiskelijan edellytysten mukaan joko niin, että kaiken opetuksen tavoitteet on mukautettu, tai mukauttamalla vain yhden tai sitä useamman tutkinnon osan tavoitteet. Opetuksessa tulee keskittyä opiskelijan vahvojen osaamisalueiden tukemiseen, jotta hänelle taataan hyvät mahdollisuudet sijoittua työhön. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työssä harjaantumiseen työssäoppimisen jaksojen aikana. Opiskelijalle tulee selvittää, miten hän voi koulutuksen jälkeen saada tarvitsemiaan erityispalveluja.

Opiskelijan edistymistä tulee seurata koulutuksen aikana, ja henkilökohtaisia tavoitteita ja tukitoimia on muutettava tarpeen mukaan. Määräykset erityisopiskelijoiden arvioinnista ovat luvussa 7.10.

8.4 MAAHANMUUTTAJIEN JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS

Yleistä

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden, kuten saamenkielisten, romanien ja viittomakielisten opiskelijoiden ammattitaitovaatimukset ovat pääsääntöisesti samat kuin muidenkin opiskelijoiden. Opetuksessa noudatetaan ammatillisen perustutkinnon perusteita.

Opiskelijoita, joiden äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, tulee tukea etenkin kielten opinnoissa ja erityisin opetusjärjestelyin. Opetuksessa otetaan tarvittaessa huomioon opiskelijoiden tausta, kuten äidinkieli, kulttuuri ja koulutuksen aikana kehittyvä kielitaito. Opetusjärjestelyillä tuetaan opiskelijoiden omaa kielellistä identiteettiä enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan sisältyy maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden opetusjärjestelyjen toteuttaminen.

Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajilla tarkoitetaan tässä yhteydessä Suomeen muuttaneita ja Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Opetuksessa otetaan tarvittaessa

huomioon maahanmuuton syy, maassaoloaika sekä kehittyvä suomen kielen taito. Opinnot tukevat opiskelijan kasvua sekä suomalaisen että hänen oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Saamenkieliset

Perusopetuksessa aloitettua saamenkielistä opetusta jatketaan mahdollisuuksien mukaan ammatillisessa koulutuksessa. Saamenkielistä opetusta voidaan antaa pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielillä. Saamen kieltä voi opiskella äidinkielenä, vaikka opetusta ei muutoin tarjottaisi saamen kielellä.

Romanit

Romanien opetus toteutetaan ottamalla huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetusjärjestelyissä otetaan huomioon romanien kulttuuri. Romanikielen opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa sovelletaan ammatillisen perustutkinnon perusteita viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Viittomakielien rinnalla käytetään suomea tai ruotsia luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakielisten opetus suunnitellaan niin, että opiskelijan on mahdollista toimia tulkin kanssa. Oppimisympäristöissä otetaan huomioon viittomakielisen tai huonokuuloisen mahdollisuus kommunikoida luontevasti.

Kieltenopetuksen järjestelyt

Seuraavia valtioneuvoston päätöksen (VnP 213/1999) mukaisia opetusjärjestelyjä voidaan soveltaa maahanmuuttajien, saamenkielisten, romanien ja viittomakielisten kielten opinnoissa (äidinkieli, toinen kotimainen kieli, vieras kieli), jos heidän äidinkieltensä on muu kuin suomi tai ruotsi.

Äidinkieli

Jos opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, voi koulutuksen järjestäjä jakaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 § 2. momentissa säädetty äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen pakolliset tutkinnon osat säädetystä poikkeavalla tavalla.

Äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen tutkinnon osiin varatut opintoviikot (4 + 1 = 5 ov) voidaan yhdistää ja jakaa joustavasti mahdollisiin opiskelijan oman äidinkielen opintoihin, suomi toisena kielenä -opintoihin ja toisen kotimaisen kielen opintoihin. Suomi toisena kielenä tarkoittaa kieltä, joka on opittu äidinkielen jälkeen suomenkielisessä ympäristössä. Viittomakielisiä opiskelijoita varten on laadittu erikseen suomi viittomakielisille -tutkinnon osa (luku 5).

Opiskelijat voivat opiskella suomen kieltä joko

- 1) suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti (luku 5) tai
- 2) äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaisesti (luku 5), jos opiskelijan suomen kielen taidon arvioidaan olevan äidinkielen tasoinen.

Opiskelija, jonka suomen kielen taito ei ole äidinkielen tasoista kaikilla kielitaidon osa-alueilla, opiskelee suomi toisena kielenä -tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Hänen suomen kielen osaamisensa arvioidaan näiden tavoitteiden mukaisesti huolimatta siitä, onko koulutuksen järjestäjä tarjonnut suomi toisena kielenä -opetusta. Koulutuksen järjestäjä voi tarjota ja opiskelijan opiskelusuunnitelmaan voi kuulua molempia edellä mainituista opinnoista. Opiskelija voi siirtyä kesken suomi toisena kielenä -opintojen opiskelemaan suomen kieltä äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaisesti.

Opiskelijoille tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää myös hänen oman äidinkielen opetusta. Äidinkielenä voidaan opiskelijan valinnan mukaan (L 630/1998, 12 § 3 mom.) opettaa myös romanikieltä, viittomakieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä. Maahanmuuttajien oman äidinkielen tavoitteet ovat luvussa 5. Opiskelija voi opiskella omaa äidinkieltään joko äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisille opiskelijoille (4 ov) tai vieras kieli (2 ov) -tavoitteiden mukaisesti tai vapaasti valittavina tutkinnon osina.

Jos opiskelija opiskelee äidinkieltä oma äidinkieli vieraskielisille opiskelijoille -tavoitteiden mukaisesti, on hänen opintoihinsa kuuluttava suomen kielen opintoja.

Toinen kotimainen kieli

Opiskelijoiden toisen kotimaisen kielen (ruotsi) opetus järjestetään toisen kotimaisen kielen tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon opiskelijoiden kielitaidon taso.

Toisen kotimaisen kielen opinnot voidaan myös korvata oman äidinkielen ja suomen kielen opinnoilla vieraskielisillä opiskelijoilla (5 ov), luku 5. Tarvittaessa opetus voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen alkeisopetuksena opiskelijan ja alan tarpeista riippuen.

Vieras kieli

Opiskelijan opintoihin on kuuluttava myös vieraan kielen opintoja. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvan opiskelijan vieras kieli voi olla myös hänen äidinkieltään.

8.5 OPPISOPIMUSKOULUTUS

Oppisopimuskoulutuksesta on voimassa mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 8 §, 17 §), asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 6 §, 7 §) sekä laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998) on säädetty.

Ammatillisena peruskoulutuksena toteutettavassa oppisopimuskoulutuksessa noudatetaan voimassa olevia tutkinnon perusteita (opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet).

Tutkinnon perusteiden mukaan peruskoulutuksena suoritetusta tutkinnosta tutkintotodistuksen antaa koulutuksen järjestäjä luvun 7.9 määräyksen mukaisesti.

8.6 KODIN JA OPPILAITOKSEN YHTEISTYÖ

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 5 §, 14 §) on säädetty, tulee kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestämisessä noudattaa seuraavaa:

Nuorille järjestettävässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tulee olla aloitteellinen myönteisen yhteistyön käynnistämisessä ja ylläpitämisessä opiskelijan vanhempien tai huoltajien kanssa. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö järjestetään niin, että se vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta, edistää opiskelua sekä mahdollistaa opiskelijalle tuen saannin opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia koskevilla asioilla. Erityistä tukea tarvitsevien sekä eri kie-

li- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden yksilölliset tarpeet sekä elämänhallinnan ja opiskelun tukeminen tulee ottaa yhteistyössä huomioon.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä yhteistyötä opiskelijoiden ohjauksessa huoltajien kanssa koulutuksen aikana ja sen päättyessä. Ohjauksen tulee tukea opiskelijoiden työelämään tai jatko-opintoihin siirtymistä sekä vahvistaa opiskelijoiden elämänhallinnan valmiuksia.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskeva opetussuunnitelman osa tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten kanssa.

8.7 OPISKELIJAHUOLTO

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §, 28 §, 37 a §) on säädetty opiskelijahuollon järjestämisestä ja opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, tulee noudattaa seuraavaa.

Opiskelijahuollon tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö ja edistää oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja viihtyisyyttä. Tavoitteena on tukea opiskelijaa sekä säilyttää oppilaitosyhteisön toimintakyky fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta sekä hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa. Opiskelijahuollon tulee edistää oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista sekä ehkäistä koulutuksen keskeytymistä. Nuorten opiskelijoiden kohdalla koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä huoltajien kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa opiskelijahuollon tavoitteiden saavuttamista antamalla opetussuunnitelmassaan toimintaohjeita, jotka edistävät opiskelijoiden terveyttä ja turvallisuutta, erilaisten ongelmien varhaista tunnistamista ja niiden syntymisen ennaltaehkäisyä. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa ohjeita oppilaitosyhteisön toimintaan liittyvien asioiden hoitamisesta, kuten opiskelijan opetukseen osallistumisesta, opinnoissa edistymisen seurannasta ja oppilaitoksen opiskelija-asuntolassa asumisesta. Ennalta ehkäiseviä toimintaohjeita tulee antaa tupakoinnista, päihteiden käytöstä, kiusaamisesta ja häirinnästä. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla kriisisuunnitelma ja toimintaohjeet myös käyttäytymishäiriöiden, väkivallan, tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapauksien varalta. Koulutuksen järjestäjän tulee seurata opiskelijahuollon toteutumista ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Opiskelijoita tulee rohkaista osallistumaan ja vaikuttamaan oman oppilaitosyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen. Kaikilla opiskelijoiden kanssa oppilaitosyhteisössä työskentelevillä on vastuuta opiskelijahuollosta. Moniammatillisen opiskelijahuoltohenkilöstön tehtävänä on opiskelijahuollon palveluiden koordinaatio ja kehittäminen.

Opiskelijahuoltoa koskevat opetussuunnitelman osat tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten tai muiden tahojen kanssa. Ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelmaa laadittaessa ottaa huomioon kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa kansanterveystilain ja lastensuojelulain velvoitteet opiskelijahuollon palveluiden järjestämisessä. Samalla tulee sopia syrjäytymistä ehkäisevästä toiminnasta sekä opiskelijaterveydenhuollon ja psykososiaalisen tuen asiantuntijapalveluiden järjestämisestä. Palveluiden kehittämisessä tulee hyödyntää opiskelijoiden palautetta.

Ammatillisen koulutuksen aikana opiskelijalle tulee tiedottaa ohjauksen ja opiskelijahuollon toteutuksesta, eri hallinnonalojen palveluista, paikallisista tukiverkostoista ja tutkintokohtaisista terveydentilavaatimuksista. Työssäoppimisen työturvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvistä asioista tulee tiedottaa opiskelijan lisäksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle.

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että opiskelijat tuntevat oppilaitoksessa noudatettavat järjestyssäännöt. Opiskelijan omaa vastuuta tulee korostaa oppilaitoksen sääntöjen ja muiden ohjeiden noudattamisessa.

9.1 MAATALOUSALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA

Suomalainen maaseutu tarjoaa monille työ-, asuin- ja vapaa-ajanviettopaikan. Maaseudun elinkeinorakenne on muuttunut ja muutos jatkuu. Maaseudun asukkaista yhä useampi työskentelee palkkatöissä ja niin sanottu kakkosasuminen maaseudulla lisääntyy voimakkaasti. Perinteistä maataloutta harjoittavien tilojen määrä vähenee, tilakoot kasvavat ja maaseudulle syntyy monenlaista yritystoimintaa. Maatilat erikoistuvat, suuntautuvat ja/tai monialaistuvat. Ne keskittyvät omaan osaamiseensa ja verkostoituvat toisten yrittäjien kanssa. Yhä useampi maatalousalan ammattilainen työskentelee esimerkiksi maatilamatkailua, konepalveluja, elintarvikkeiden jatkojalostusta, bioenergiayrittäjyyttä, lomitusta, työ- ja maisemanhoitopalveluja ja harraste-eläintoimintaa tarjoavissa yrityksissä joko työnantajana tai työntekijänä. Maatalousalan ammattilaisia työskentelee myös turkistarhaajina. Kylmän ilmaston, pitkäjänteisen tutkimustoiminnan ja turkiseläinkasvattajien ammattitaidon ansiosta Suomessa tuotetut turkikset ovat laadukkaita ja kysytyjä maailmalla. Suomi onkin maailman johtavia maita turkiseläinkasvatuksessa ja turkistuotannolla on suuri merkitys vientielinkeinona.

Maatalouden toimintaedellytyksiä säätelevät kansantaloudellinen kehitys, kansainvälinen talous ja ilmaston muutokset. FAO:n ennusteen mukaan maailman ruoantuotanto tulisi kaksinkertaistaa vuoteen 2050 mennessä. Tämä on suomalaiselle maataloudelle sekä haaste että mahdollisuus. Maatalouden tehtävänä on luonnosta, kasvi- ja eläinkunnasta saatavien tuotteiden ja erilaisten palvelujen tuottaminen, jalostaminen ja hyödyntäminen kuluttajien ja teollisuuden käyttöön. Lisäksi maatilojen merkitys metsäteollisuuden raaka-aineen sekä vaihtoehtoisten energiamuotojen tuottajana on merkittävä.

Maatalousalalla työskenteleminen edellyttää vastuuta omasta toiminnasta, eläimistä, ympäristöstä ja luonnosta. Alalla menestyminen vaatii tuotannon biologisen perustan ja tuotantotekniikan tuntemusta, liiketaloudellista osaamista ja ympäristövastuullisuutta. Tulevaisuudessa kilpailukykyisen elinkeinon haasteita ovat kuluttajien arvostukset ja niiden heijastuminen alan elinkeinorakenteeseen, ammattitaitoisen työvoiman saanti ja uuden teknologian hyödyntäminen. Maatalous-

alalla menestyminen edellyttää kykyä seurata alansa kehitystä ja markkinanäkymiä sekä taitoa arvioida niiden vaikutusta omaan toimintaan. Maaseutu ympäristön ja eläinten laadukas hoito antavat elinkeinosta kuvan, jonka myös kuluttajat kokevat myönteiseksi.

Maatalouden suora ja välillinen työllistävyys on kansantaloudellisesti merkittävä. Kasvatat ja toimintaansa kehittävät maatilat tarvitsevat alansa erityisosaamista ja liiketaloudellista osaamista. Maatiloilla tarvitaan yhä enemmän ammattitaitoisia osaajia, jotka ovat sitoutuneet omaan työhönsä ja arvostavat sitä. Samoin maaseudulla tarvitaan yhä enemmän alan ammattilaisia, jotka tarjoavat monipuolisesti erilaisia palveluja. Tästä johtuen maatalousalan opetuksen on seurattava alan kehitystä ja vastattava siihen.

Maatalousalan tehtävänä on tuottaa puhtaita, terveellisiä ja turvallisia tuotteita sekä palveluja, jotka tyydyttävät kuluttajien, koko suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälistyvien markkinoiden tarpeita. Luonnonvarojen hyödyntämisessä korostuvat ympäristönäkökohdat ja ihmisten suhde luontoon. Maataloustuotantoa ohjaavat eettiset ja kestävän kehityksen periaatteet, ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset näkökohdat. Maatalousalan arvoja ovat ihmisten, luonnon ja eläinten hyvinvointi sekä maaseudun elinvoimaisuuden ja kulttuurin edistäminen. Taloudellisesti kannattava maatalous luo edellytykset elämiseen maaseudulla ja kaupungeissa.

Maatalousalan ammattilaisella on oltava kokonaisnäkemys maatalouden harjoittamisen edellytyksistä ja maaseutuyrittämisen monista mahdollisuuksista sekä laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin. Häneltä vaaditaan biologista perusosaamista, teknistä näkemystä, työmenetelmien hallintaa, liiketaloudellista osaamista, yrittäjyyttä, asiakaslähtöisyyttä, laatu tietoisuutta ja kestävän kehityksen periaatteiden sisäistämistä. Tiedonhankintaan, muutosten seurantaan ja tuotantoprosessien ohjaukseen tarvitaan tietotekniikan ja automaation osaamista. Jatkuvasti kehittyvä maatalouden toimintaympäristö edellyttää alan ammattilaiselta yhteistyötaitoja, eettisyyttä, luovuutta, kielitaitoa ja kulttuurituntemusta. Maaseutuammattien menestyksellinen harjoittaminen edellyttää toiminnan suunnittelua ja sen edelleen kehittämistä, verkostoitumista ja elinikäistä oppimista.

9.2 TUTKINTOKOHTAISET TERVEYDENTILAVAATIMUKSET AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:ssä. Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä

koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijan pääsyä ammatilliseen koulutukseen voidaan rajoittaa vain silloin, kun sairaus objektiivisesti arvioiden estää opinnot tai se vaarantaisi opiskelijan tai muiden turvallisuutta. Sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tulee ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan opetusjärjestelyiden ja opiskelijahuoltopalveluiden avulla.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee tämän lisäksi varmistaa, että opiskelijaksi valitun henkilön terveydentila on sellainen, että hän voi selviytyä myös koulutukseen kuuluvasta työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta, kuten alan tehtävissä toimiminen ja tutkinnon ammattitaitovaatimusten saavuttaminen edellyttävät.

Opiskelijan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että häntä ei valita sellaiseen koulutukseen, jonka mukaisissa tehtävissä hän ei terveydentilansa vuoksi voisi toimia. Opiskelijavalintaa tehtäessä on otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. On mahdollista, että saman tutkinnon sisällä voi olla tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaisia terveydentilavaatimuksia ja mahdollistavat täten opiskelijalle yksilöllisiä ratkaisuja koulutuksen suorittamiseen.

Jotta opiskelijavalinta onnistuisi opiskelijan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa perustutkinnon ja koulutusalan terveydentilaa koskevista vaatimuksista ja edellytyksistä sekä mahdollisista terveydellisistä riskeistä opiskelijaksi hakeutuville hakuoppaissa ja opiskelijavalintatilaisuudessa. Opiskelijaksi hakeutuvan oma kuvaus nykyhetken terveydentilastaan ja mahdollisen sairauden hoitotilanteesta riittää pääsääntöisesti valintatilanteessa.

Mikäli koulutusalan tai tutkinnon oma lainsäädäntö tai alan erityispiirteet edellyttävät opiskelijaksi valitulta lääkärintodistusta opiskelijan terveydentilasta, riittää siihen lääkärintodistuksen merkintä alalle soveltuvuudesta. Opiskelijaksi ottaminen on ehdollinen lääkärintodistuksen esittämiseen saakka.

Opiskelijan sairaus tai vammautuminen ei saa keskeyttää opiskelijan koulutusta tai johtaa harkitsemattomaan koulutusammatin tai -alan vaihtoon. Sairaudesta tai vammautumisesta koulutuksen toteutumiselle aiheutuvat käytännön ongelmat tulee voida ratkaista ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetusjärjestelyillä ja henkilökohtaistamisella. Opintojen ohjaus, opiskelijan tuki, ergonomisiin työtapoihin ja apuvälineiden käyttöön ohjaaminen edistävät koulutuksen suorittamista. Opiskelijan sairastuessa tai vammautuessa opiskelijahuollon ja opiskeluterveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö on välttämätöntä.

Kaikissa tilanteissa, joissa käsitellään ja tallennetaan henkilötietolaissa arkaluonteisiksi määriteltyjä henkilötietoja, kuten opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja, koulutuksen järjestäjän tulee noudattaa säädösten edellyttämää huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa.

Maatalousalalla ja maatalousalan koulutuksessa edellytetään henkilöltä työn kuormitukseen riittävää fyysistä ja henkistä kuntoa. Henkilöllä ei saa olla sellaisia synnynnäisiä tai hankittuja sairauksia, jotka vaarantaisivat hänen oman tai muiden lähellä työskentelevien terveyden tai turvallisuuden. Henkilön sopivuutta erilaisiin työtehtäviin voidaan joutua harkitsemaan oireiden ja toiminnan vajavuuden perusteella mm. seuraavissa sairauksissa:

- ◆ allergia
- ◆ astma
- ◆ näön heikkous
- ◆ vakava tuki- ja liikuntaelimestön sairaus.

9.3 AMMATTITAITOVAATIMUKSET, ARVIOINNIN KOHTEET JA YLEISET ARVIOINTIKRITEERIT

Tämän luvun ammattitaitovaatimusten määrittely sekä arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit on tarkoitettu koulutuksen järjestäjien avuksi, kun laaditaan sellaisten tutkinnon osien opetussuunnitelmia, joita ei ole tutkinnon perusteissa määritelty.

Ammatilliset tutkinnon osat muodostetaan ja nimetään työkokonaisuuksien mukaan. Ammattitaitovaatimukset kuvataan konkreettisenä työn tekemisenä. Arviointikriteerit määritellään arvioinnin kohteittain kolmelle tasolle: tyydyttävä T1, hyvä H2 ja kiitettävä K3.

Seuraavassa olevat arviointikriteerit on tarkoitettu ohjeellisiksi siten, että niitä sovelletaan ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) tavoitteiden ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten mukaisesti. Esitetyt kriteerit kohdennetaan aina kyseessä olevan tutkinnon osan vaatimuksiin eli kriteereissä esitetty työ tarkoittaa aina ko. tutkinnon osaan sisältyvää työtä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija		
Arvioidaan oman työn suunnittelua, työsuorituksen arviointia ja oman toiminnan kehittämistä.	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia töitä ja tehtäviä
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa ja selviytyy uusista ja muuttuvista tilanteista oma-aloitteisesti	arvioi työnsä onnistumista, perustelee arviotaan ja arvioi sekä kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöään

Arvioidaan työkokonaisuuden toteuttamista, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta.	toimii tutuissa työtehtävissä	ottaa huomioon työskentelelyssään työnsä kokonaisuuden (<i>esim. mistä alkaa, mihin päättyä ja mitä välineitä ym. työssä tarvitaan</i>)	ottaa huomioon työnsä kokonaisuuden toimintaympäristönsä ja oman työnsä osana sitä
	työskentelee siten, että työn lopputulos on hyväksyttävissä työn suunnitelman tai laatutavoitteiden mukaisesti	työskentelee siten, että työn lopputulos sisältää työtehtävän erityisvaatimuksia	työskentelee työpaikan erityisvaatimusten mukaisesti siten, että työn lopputulos on tavoitteiden mukainen
	tarvitsee työvaiheissa etenemisessä ajoittaista ohjausta	etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan
	noudattaa työohjeita, työaikoja, sopimuksia sekä neuvottelee poikkeamista.	tekee annetut tehtävät omatoimisesti ja huolehtii työtehtävistään alusta loppuun ja vastaa omasta työosuudestaan.	tekee omalla vastuualueellaan omatoimisesti muitakin kuin annettuja työtehtäviä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Arvioidaan työtehtävään ja työympäristöön soveltuvan työmenetelmän ja työvälineiden sekä materiaalien valintaa ja käyttöä.	Opiskelija käyttää työhönsä liittyviä keskeisimpiä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja toistuvissa työtilanteissa, mutta tarvitsee joidenkin osalta ohjausta (<i>menetelmät, välineet, materiaalit määritellään tutkinnon osittain</i>).	käyttää työhönsä liittyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja omatoimisesti työtilanteissa.	valitsee työhönsä sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää niitä sujuvasti vaihtelevissa työtilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Arvioidaan työssä tarvittavan tiedon hallintaa ja soveltamista	Opiskelija käyttää tavallisimpien menetelmien, välineiden ja materiaalien käytön perustana olevaa tietoa toistuvissa työtilanteissa (<i>eli ne menetelmät, välineet ja materiaalit, jotka on määritelty kohteessa 2</i>), mutta tarvitsee ohjausta tiedon hankinnassa ja soveltamisessa.	hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti.	hankkii ja käyttää itsenäisesti tietoa työssään vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee työhön liittyviä ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
a) Omaan ryhmään kohdassa 4 arvioitavat neljä avaintaitoa	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	hakee ohjattuna tietoa	hakee tietoa ohjeiden mukaan	hakee itsenäisesti tietoa
Arvioidaan omaa osaamista työn tekijänä ja työn kehittämistä, ongelmien ratkaisemista sekä valintojen ja päätösten tekemistä.	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä ja arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia tehtäviä ja arvioi osaamistaan ja työnsä onnistumista sekä perustelee arviotaan
	arvioi työnsä onnistumista	ottaa vastaan palautetta ja toimii palautteen mukaisesti	arvioi ja kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöään
	selviytyy tutuista tilanteista, mutta muuttuvissa ja valintatilanteissa tarvitsee ohjausta ja tukea	selviytyy muuttuvista ja valintatilanteista omaaloitteisesti	kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta
			toimii erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, tilanteeseen sopivasti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiessaan omassa oppimis- ja työyhteisössään	toimii tilanteen vaatimalla tavalla omassa oppimis- ja työyhteisössään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	ilmaisee selkeästi asiansa ja tuo rakentavasti esille erilaisia näkökantoja
Arvioidaan toimintaa vuorovaikutustilanteissa ja yhteistyökykyä.	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryhmän jäsenenä
	toimii tutussa työyhteisössä ja ryhmässä ja pyytää tarvittaessa apua muilta	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryhmässä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
Ammattietiikka	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita ja aikatauluja	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita, sopimuksia ja säädöksiä sekä aikatauluja	toimii työyhteisön arvojen, tavoitteiden, eettisten ohjeiden, sopimusten ja säädösten mukaisesti vaihtelevissa tilanteissa sekä noudattaa aikatauluja

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky Arvioidaan terveyttä ylläpitävää ja turvallista toimintaa sekä toimintakyvyn ylläpitoa.	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden
	varmistaa turvallisuuden ohjeiden mukaisesti	varmistaa turvallisuuden	varmistaa turvallisuuden ja tiedottaa havaitsemistaan vaaroista ja riskeistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä
	työskentelee pääsääntöisesti ergonomisesti oikein	työskentelee ergonomisesti oikein	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian
	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen), liikunnan (1 ov) ja terveystiedon (1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen laaditaan tarvittaessa kunkin alan tarpeen mukaiset terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
4. b) Muut elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Opiskelija			
Aloitekyky ja yrittäjäisyys Arvioidaan tavoitteellista, taloudellista ja tuloksellista toimintaa ja itsensä johtamista.	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon (1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä sekä ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen sisällytetyn yrittäjäisyysosan (5 ov) ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen on laadittu tarpeen vaatiessa kunkin alan edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		
Kestävä kehitys Arvioidaan teknologisten, taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen periaatteiden noudattamista.	noudattaa ohjatusti alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa itsenäisesti alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja ja tuo esille kehittämistarpeita
Estetiikka Arvioidaan esteetiikan huomioon ottamista työssä	työskentelee ohjatusti alan esteettisten periaatteiden, työympäristön viihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti	työskentelee alan esteettisten periaatteiden, työympäristön viihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti	hyödyntää monipuolisesti työssään alan esteettisiä periaatteita – toimii työympäristön viihtyisyyteen ja muiden työn lopputulokseen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden edistämiseksi

<p>Viestintä ja mediaosaaminen Arvioidaan kriittisyyttä mediatuotteiden tunnistamisessa, havainnoinnissa ja tulkinassa sekä media- ja viestintäteknologian käyttämistä</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) äidinkielen (4 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu tarpeen vaatiessa kunkin alan vaatimusten mukaiset viestintä- ja mediaosaamisen ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Matematiikka ja luonnontieteet Arvioidaan työn edellyttämää laskutaitoa sekä työssä tarvittavaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksien hallintaa.</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) matematiikan (3 ov), fysiikan ja kemian (2 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu kunkin alan tarpeen mukaiset matematiikan ja luonnontieteiden ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Teknologia ja tietotekniikka Arvioidaan teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ammattialalla sekä tekniikan hyötyjen, rajoitusten ja riskien huomioon ottamista.</p>	<p>käyttää ammatissaan tarvittavia tavanomaisia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä toistuvissa työtilanteissa, tarvitsee joskus ohjausta</p>	<p>käyttää ammatissaan tarvittavia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä toistuvissa työtilanteissa</p>	<p>hyödyntää monipuolisesti ammatissaan tarvittavia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä</p>
	<p>valitsee tarvittavat koneet ja laitteet ohjattuna ja tunnistaa riskit.</p>	<p>valitsee sopivat koneet ja laitteet ja tunnistaa niiden käyttöön liittyvät riskit.</p>	<p>valitsee itsenäisesti sopivat koneet ja laitteet ja tunnistaa niiden käyttöön liittyvät rajoitukset ja riskit.</p>
	<p>Tietotekniikka todentuu yhteisten opintojen (yhteiskunta-, yritys- ja työelämäntieto 1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu kunkin alan tarpeen mukaiset teknologian ja tietotekniikan ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit Arvioidaan osallistumista yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon eri taustan omaavien ihmisten kanssa sekä työntekijää ja kansalaista koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien mukaista toimintaa.</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) yhteiskunta-, yritys- ja työelämäntiedon (1 ov) sekä äidinkielen (4 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi on laadittu tarpeen mukaan jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen kunkin alan tämän avaintaidon edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		